

ארץ זבת חלב ודבש

"ארץ ישראל" מדור "טוב הארץ" ח"א

ליקוט עשיר ועצום שלא שזפתו עין – מתורה נביאים וכתובים, מפרשי התנ"ך, מאמרי חז"ל גמרא זוהר מדרשים, ספרי הראשונים, וספרי אחרונים, ספרי קבלה, ספרי מוסר וחסידות וכו' – בענין טוב וחמדת ארצינו הקדושה, מה שהבטיח אותנו הקב"ה בתורתנו הקדושה שיעלה אותנו אל ארץ חמדה טובה ורחבה ארץ זבת חלב ודבש – ואנו אומרים אותו בכל יום בבהמ"ז "על שהנחלת לאבותינו ארץ חמדה טובה ורחבה", וכל מי שלא אמר "ארץ חמדה טובה ורחבה" בבהמ"ז לא יצא ידי חובתו כמבואר בפוסקים – "כרמא דכולא ביה", הכל כאשר לכל, כל מה שנמצא באיזה ספר על טוב וחמדת ארצינו הקדושה ימצא הקורא בגליונות אלו ובגליונות הבאים בעזהשי"ת, "לא תחסר כל בה".

גליונות אלו בפורמט נאה ומהודר, חיוב על כל אחד ואחד להגות בהם בכל עתות הפנאי, בפרט בשבתות ומועדים – מיוחד לכל השכבות ולכל הגילאים, זקנים עם נערים, רבנים ודיינים, בני ישיבות ואברכי הכולל, מלמדים וסופרים, שוחטים ומוהלים, בעלי בתים ועובדי עבודה, תינוקות של בית רבן ובחורי ישיבה, וסתם פשוטי עמך ויושבי קרנות – (ראשי ישיבות ומלמדים ילמדו בהם עם התלמידים בכל יום ויום) – כל אחד ימצא בו מה שלבו חפץ, דברי נחמה והתחזקות, שירגיעו את לבם ומוחם משעבוד הגליות, ויקוו בלי היסח הדעת לביאת משיח צדקינו האמיתי בהשתוקקות וכיסופין ותפלות להשי"ת שירחם עלינו בקרוב, אמן.

אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

גליונות לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל
להחזיר עטרת מצות "ישוב ארץ ישראל" ליושנה
להחזרת כל אהב"י לארצינו הקדושה
ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א

גליונות האלו יוצאים לאור לראשונה, וכבושם הזה עדיין לא נראה, מאיר עינים, ומעט מן האור ידחה הרבה מן החושך אשר יכסה ארץ, ובעזה"ת יעורר את לבות בני ישראל מתרדמתם, ויביא תועלת רבה לעם ישראל, יען כי רבתה בה ההזנחה, ובוודאי שהמעייין בגליונות האלו, לבו יתעורר להתחזק ולהתאמץ ביתר שאת וביתר עז, לעורר את עצמו ואת הזולת לעלות לארץ ישראל לדור שם בקביעות גמור – ויפעל בכל כוחו ואונו לזכות את הרבים ולהפיץ הגליונות האלו בכל תפוצות ישראל בגופו ובממונו, עד שכל הכלל ישראל יעלו לא"י ברנה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו במהרה בימינו אמן – וכל המזכה את הרבים זוכה לבנים צדיקים, ואין חטא בא על ידו.

ימי ניסן האלו מסוגלים ביותר לתקן הטא המרגלים שלא האמינו בקדושת הארץ ולהתרחק מן ה"מנהיגי שקר" ה"ערב רב" ה"עמלקיים" "זרעא דעשו". כמבואר ברע"מ ב' פנחס (זוהר ה"ג רמט) – עיין מעבר לדף לשון הזוהר ותרגומו

פימי צאתך מארץ מצרים ארצנו נפלאות – בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל

הגליונות האלו יוצאים לאור בקביעות ע"י:

אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל

ר"ח ניסן תשס"ה לפ"ק – ירושלים עיה"ק תובב"א

גְּלוּיוֹת אֱלוֹהֵי יִצְחָק לְאוֹר בְּרֵאשׁוֹנָה בְּיַמֵּי נְיָסֵן הָאֱלוֹהִים שְׁמִסּוֹגְלִים
בְּיוֹתֵר לְתַקֵּן זִמְטָא הַמְרַגְלִים שֶׁלֹּא הָאֲמִינּוּ בַקְדוּשַׁת הָאָרֶץ
וּלְהַתְרוֹזֵק מִן הַ"מִּנְהַיְגֵי שֶׁקֶר" הַ"עֶרְב רֵב" הַ"עֲמֻלָּקִיִּים" "זֶרְעָא
דְּעֵשָׂו", כַּמְבוֹאֵר בְּרַע"מ פ' פִּנְחָס (זוֹהַר ז"ל רַמְבַּ"ם):

ובחדש הראשון מאן ראשון דא ניסן תמן אולידת ההיא חיה לקיים
מה דאוקמוה מארי מתניתין "בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל".
ובי"ד דיליה ויאמר כי יד על כם יה תמן אומי לאעברא מעלמא
זרעא דעשו עמלקיים בהווא זמנא משכו וקחו לכם צאן
למשפחותיכם ושחטו הפסח. משכו משך ידו את לוצצים בהווא זמנא
כה אמר יי' לרועים הפושעים בי ואומר "ואל אדמת ישראל לא
יבאו", ואלין אינון רועים דענא פרנסי דרא, ובג"ד אתמר עלייהו
הנה אנכי מפתיה והולכתיה המדברה. ונשפטתי אתכם וגו' כאשר
נשפטתי את אבותיכם דקטיל לון במכת חשך.

[תרגום הזוהר]: ובחדש הראשון, מי ראשון זה ניסן, שם מולידה
אותה חיה, לקיים מה שהעמידוהו בעלי המשנה "בניסן נגאלו
ובניסן עתידים להגאל", ובארבעה עשר שלו ויאמר כי יד על
כם יי', שם נשבע להעביר מהעולם זרע עשו עמלקיים, באותו
זמן משכו וקחו לכם צאן למשפחותיכם ושחטו הפתח. משכו, משך
ידו את לוצצים.

באותו זמן כה אמר ה' לרועים הפושעים בי, ואמר ואל אדמת
ישראל לא יבאו. ואלו הם רועי הצאן, פרנסי הדור, ומפני זה
נאמר עליהם הנה אנכי מפתיה והלכתיה (המדברה) [המדבר].
ונשפטתי אתכם וגו' כאשר נשפטתי את אבותיכם, שהרג אותם במכת
חושך.

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מזה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 1 – א ניסן תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר שמות פרק ג

(ז) וַיֹּאמֶר ה' רְאֵה רְאִיתִי אֶת עֲנִי עָמִי אֲשֶׁר בְּמִצְרַיִם וְאֶת צַעֲקָתָם שָׁמַעְתִּי מִפְּנֵי נִגְשָׁיו כִּי יִדְעֵתִי אֶת מִכְּאֲבָיו:
(ח) וְאֵרֵד לְהַצִּילוֹ מִיַּד מִצְרַיִם וְלְהַעֲלֹתוֹ מִן הָאָרֶץ הַהִוא אֶל אֶרֶץ טוֹבָה וְרַחֲבָה אֶל אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ אֶל מְקוֹם הַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי וְהַפְּרָזִי וְהַחִוִּי וְהַיְבוּסִי:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "שוב הארץ" ח"א – גליון 2 – ב ניסן תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

רמב"ן על שמות פרק ג פסוק ח

וטעם זבת חלב ודבש – כי שבח תחלה את הארץ שהיא טובה, לומר שהאוויר טוב ויפה לבני אדם וכל טוב ימצא בה, ושהיא רחבה, שיעמדו בה כל ישראל במרחב או טעם רחבה שיש בה רחבות, שפלה ועמק ומישור גדולים וקטנים ואין רובה הרים וגאיות וחזר ושבח אותה שהיא ארץ מקנה שיש בה מרעה טוב, והמים יפים, ויגדל החלב בבהמות, כי אין הבהמות בריאות וטובות ומרבות החלב רק באויר טוב ועשב רב ומים טובים ובעבור שימצא זה באחו ובמרום הרים אין הפירות שם שמנים ויפים מאד, אמר כי היא עוד שמינה שפירותיה שמנים ומתוקים עד שתזוב כולה בדבש מהם והנה שבח אותה על כל טוב ה', על דגן ועל תרוש ועל יצהר ועל בני צאן ובקר וזהו צבי היא לכל הארצות (יחזקאל כ, ו):

**נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה**

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 3 – ג ניסן תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

רבינו בחיי על שמות פרק ג פסוק ח

(ח) וארד להצילו וגו' אל ארץ טובה ורחבה – מה צריך להאריך הכתוב כל כך בשבח העצים והאבנים, ועוד ספור השבח במקום הזה למה כי העם אשר ברזל באה נפשו והוא מיוסר ביסורין ביד אדונים קשה הלא די לו שמחה וששון שיבשרו אותו בגאולה ואפילו על מנת לצאת אל ארץ תלאובות, אבל הענין כי כל השבחים הללו על שם התורה נאמרו, ארץ טובה ורחבה ארץ של טובה ושל רחבה, טובה שנאמר (משלי ד) כי לקח טוב וגו', רחבה שנאמר (תהלים קיט) רחבה מצותך מאד, וכתוב (איוב יא) ורחבה מני ים, ארץ זבת חלב ודבש שנאמר (שיר ד) דבש וחלב וגו', ואחר כך הזכיר הארץ ממש ששם עקר התורה הזאת, הוא שאמר אל מקום הכנעני, כלומר אתם תירשו מקום הכנעניים כי אינם ראויים לדור במקום משכנות התורה. וכן דרשו רז"ל, (בראשית ב) וזהב הארץ ההיא טוב, אין תורה כתורת ארץ ישראל ואין חכמה כחכמת ארץ ישראל, ויש לפרש עוד אל מקום הכנעני לא אמר אל ארץ הכנעני כאשר יאמר בשאר המקומות לרמוז שיירשו אותם ויכריתום וישבו במקומם לא שידורו ביניהם כאבותיהם:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מכריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם השי"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "שוב הארץ" ח"א – גליון 4 – ד ניסן תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספורנו עה"ת ספר שמות פרק ג פסוק ח

(ח) וזה טעם וארד להצילו. ולהעלותו מן הארץ ההיא אל ארץ. כלומר נגליתי במראה זו להצילו ולהעלותו, לא להכרית המצרים: זבת חלב ודבש. רבת המקנה ורבת המזון, ערב ומועיל, כאמרו אכול דבש בני כי טוב, ונפת מתוק:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 5 – ה ניסן תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

הכתב והקבלה על שמות פרק ג פסוק ח

זבת. תאר השם (פליסונג), והתי"ו לסמיכות כמו חלת לחם, ואין הסמיכות פה מורה על הקנין שתושלם במלת של כמו קמת רעך, קמה של רעך, או אשר לרעך. ואיננו שם התאר (פליסיגע) כמו נעות המרדות, כי אין הארץ היא בעצמה זבה, אבל היא ארץ שבה זבת חלב ודבש מנושאייהם המצוי שם ביותר, והמלה השנית תוספת באור אל הראשון. כענין יפת תאר ויפת מראה, שהיא יפה ובמה בתאר או במראה, וכן כאן שהיא זבה, ומפרש במה היא זבה בחלב ודבש. לכן לא תרגם אונקלס לפי המלה רק לפי המכוון עבדא. וכן רי"א אמר אל ארץ זבת חלב ודבש להגיד שהארץ אשר יוליכם שמה לא כארץ מצרים היא, כי מצרים היתה ארץ צרה וקצרת יד, אבל ארץ הכנעני תהיה ארץ טובה ורחבה, גם במצרים נתמעטו הבקר והצאן ונתמעטו האילנות ופרי העץ כמו שנודע עוד היום מענין הארץ ההיא, ומפני זה כ' רש"י כגן ה' כארץ מצרים, כגן ה' לאילנות, כארץ מצרים לירקות, לפי שבמצרים יש רבוי גדול מפרי אדמה ומדגים, ומיעוט בשר ופירות אילן, לכן אמר שיוליכם לארץ זבת חלב ודבש, שמרוב מקנה יתרבה חלב, ומרוב אילנות ופירות יתרבה הדבש, וכאמרם דבש של תמרים:

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו העניינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 6 – ו ניסן תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

העמק דבר על שמות פרק ג פסוק ח

ולהעלותם וגו'. ואח"כ יעלה לארץ טובה ורחבה ושם יהיו עשירים בדעת וגבהות הנפש. ונכלל במשמעות טובה. אותו תועלת של רחבה. שהוא הרחבת הדעת. באשר במשמעות טובה הוא המביא לידיעת ה' והשגחתו שעפ"י מה שע"י עבודתו ותורתו מתנהג כל הליכות א"י. וכבר ביארנו בס' במדבר בדברי יהושע וכלב טובה הארץ מאד מעד. שאמרו כי השפעת טוב הארץ תלוי אך בהשגחת ה' ובמעשה תורה ועבודה וגמ"ח יע"ש. וא"כ ממילא מגביה את הרעיון והדעת. ונמצא תועלת של טובה דומה לתועלת של רחבה. שיהיו בדירות מרווחות שמרחיבות את הדעת להיפך מאשר המה במצרים:

אל ארץ זבת חלב ודבש. היא הבטחה בפ"ע שהיא טובה גם להליכות הגוף. ומש"ה אמר אל ארץ בפ"ע ולא כלל כאחד אל ארץ טוב ורחבה וזבח חלב ודבש. אלא דבר בפ"ע הוא. טובה ורחבה. יועיל להרחבת כח עם ישראל הרוחני. וזבת חלב ודבש. יועיל לחיי הגוף ותענוגי ב"א:

אל מקום הכנעני וגו'. ולא אל ארץ הכנעני וגו' שהיא באמת אינו ארצם מעיקר הבריאה. אלא מקומם הוא שהמה יושבים שמה בשעה זו:

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 7 – ז ניסן תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז זוכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

משך חכמה על שמות פרק ג פסוק ח

(ח) וארד להצילו וכו' ולהעלותו מן הארץ ההיא אל ארץ טובה ורחבה אל ארץ זבת חלב ודבש אל מקום הכנעני והחתי והאמורי כו' – ולהלן לך ואספת כו' ואומר אעלה אתכם כו' אל ארץ טובה כו' אל ארץ הכנעני כו' אל ארץ זבת כו'.

והענין עפ"י מה שאמר להם במשנה תורה (דברים ט, ה) לא בצדקתך וביושר לבבך כו' כי אם ברשעת הגוים האלה כו' ומשמרו השבועה, והכוונה פשוטה שלא תאמר שבצדקתך באת לרשת את הארץ ואם תחטא ככל רשעת הגוים אשר לא יהיה גוי צדיק ממך מה אעשה להחליף גוי אמונים בגוי עובד פסילים לא כן כ"א ברשעת הגוים וכו' ואם תרשע אז תקיא הארץ אותך כאשר קאה הגוי מלפניך.

ולכן אמר כאן אל ארץ זבת חלב ודבש שהיא עצם טוב לך לשבת ולשמוח בכל הטובה ויותר עיקר אל ארץ הכנעני אשר שם המה הרשיעו ונתמלאה סאתם שהחטיאו את הארץ בכל תועבה אשר שנת ד'. אולם לבני ישראל צוה את משה שיזכיר להם התכלית הטובה להם ולא רשעת הגוים האלה כדי שלא לערבב שמחת הנאנקים האלה אשר ימצאו מנוח כרגע כי סיום המאמר הוא השקפה התכליתית. וכיו"ב דרשו (ברכות ט:) על אהיה אשר אהיה כו' ונכון.

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם השי"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה - מדור "שוב הארץ" ח"א - גליון 8 - ח ניסן תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" - עיה"ק ירושלים תובב"א**

**גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל
להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א
אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש**

ספר שמות פרק ג

**וַיֹּאמֶר אֲנִי אֶעֱלֶה אֶתְּכֶם מֵעֵנִי
מֵמִצְרַיִם אֶל אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי
וְהָאֱמֹרִי וְהַפְּרִזִּי וְהַחִוִּי וְהַיְבוּסִי
אֶל אֶרֶץ זָבַת חֵלֶב וְדָבָשׁ:**

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם השי"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה - מדור "שוב הארץ" ח"א - גליון 9 - ט ניסן תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" - עיה"ק ירושלים תובב"א**

**גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל
להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א
אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש**

ספר שמות פרק ו

**(ד) וְגַם הִקְמַתִּי אֶת בְּרִיתִי אִתְּם
לָתֵת לָהֶם אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן אֵת
אֶרֶץ מִגְרִיהֶם אֲשֶׁר גָּרוּ בָּהּ:**

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 10 – י ניסן תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

העמק דבר על שמות פרק ו פסוק ד

את ארץ מגוריהם אשר גרו בה. לא בשביל שהיא ארץ זבת חלב ודבש לבד הבטחתי אותה הארץ דוקא. אלא בשביל שהיא ארץ מגוריהם והורגלו בה בהשגחה פרטית. דהארץ גורם לזה הרבה כידוע דהיא ארץ אשר ה' דורש אותה בפרטות. וזאת הבטחתי לבניהם הרי רצוני להיות משגיח עליהם:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם השי"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 11 – יא ניסן תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר שמות פרק יב

(כז) וְאֶמְרָתֶם זֶבַח פֶּסַח הוּא לַה' אֲשֶׁר פָּסַח עַל בְּתֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם בְּנִגְפוֹ אֶת מִצְרַיִם וְאֶת בְּתֵינֵנוּ הִצִּיל וַיִּקַּד הָעַם וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ:

משך חכמה על שמות פרק יב פסוק כז

ויקד העם וישתחוו – על בשורת הבנים רש"י. דע דהרשע מתוך עוני אין לו תקנה. דאם מחמת עוני יכפור בהשגחה אז יעשה (השי"ת) [כדרך שהכהנים עושין האלילים] לאלהי כסף להשפיע להם טובה וכדברי הנשים הארורות לירמי' (מד, טו) ויעוי' מכילתא (יתרו פ"י) על לא תעשון אתי אלהי כסף. ואם יוטב לו אחר זה לא יסור מכפירתו, אבל כשמכחיש בעבור שטוב לו אז יש לו תקנה בעת ייסרנו י"ד אז ישוב מאולתו ויצעק לה' וכמו שמספר הכתוב דרך הדורות בשופטים ק' ג' יעו"ש.

ולזה שמעו מהשי"ת כי לא יהיו בניהם רשעים מתוך צרה ועוני רק כאשר ייטב להם שנא' והיה כי כו' ונתנה לך כאשר דבר, שתהא זבת חלב ודבש ואז ילכו בשרירות לבם ויאמרו מה העבודה הזאת כו' וע"ז יש תקנה כי יקום עליהם צר ויצעקו אל ה' ויושיעם אותם מצרתם כדרך השגחת השי"ת עם עמינו ב"י מדור דור וע"ז השתחוו והודו ודו"ק.

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "שוב הארץ" ח"א – גליון 12 – יב ניסן תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

**גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל
להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א
אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש**

ספר שמות פרק יג

**וְהָיָה כִּי יִבְיֹאֲךָ ה' אֶל אֶרֶץ הַכְּנַעַנִי וְהַחִתִּי
וְהָאֱמֹרִי וְהַחִוִּי וְהַיְבוּסִי אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאֲבֹתֶיךָ
לֵאמֹר לְךָ אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ וְעַבַדְתָּ אֶת
הָעֵבֶדָה הַזֹּאת בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה:**

רש"י על שמות פרק יג פסוק ה

**זבת חלב ודבש – חלב זב מן העזים והדבש זב מן התמרים
ומן התאנים (מגילה ו):**

**נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה**

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "שוב הארץ" ח"א – גליון 13 – יג ניסן תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר גור אריה למהר"ל על שמות פרק יג פסוק ה

[ג] החלב זב מן העזים וכו'. ויהיה פירוש "ארץ זבת חלב ודבש" – אף על גב שאין הארץ זבת חלב רק שהוא זב מן העזים, כיון שהעזים בארץ נקרא "ארץ זבת חלב ודבש", כדכתיב (ר' במדבר יג, יח) "ומה הארץ החזק הוא הרפה המעט הוא אם רב", אף על גב דאין הארץ היה רב או מעט, כיון דבארץ הוא הרבוי או המעט, כי יש ארץ מגדלת אוכלוסין כדלקמן בפרשת שלח לך (רש"י שם), הוי שפיר "ומה הארץ החזק הוא הרפה המעט הוא אם רב", אף כאן הא דכתיב "ארץ זבת חלב ודבש" נקרא הארץ זבת חלב ודבש. והרא"ם הקשה על פירוש רש"י דהוי למכתב 'ארץ זבת חלב ודבש', כי "זבת" הוא שם תאר לארץ, וכאן לא היתה הארץ "זבת חלב ודבש" אלא החלב זב מן העזים, לא הקשה מידי, כי מפני שהיתה החלב זב מן העזים שבארץ והארץ מגדלת העזים, נקראת הארץ "זבת חלב ודבש" כמו שאמרנו:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "שוב הארץ" ח"א – גליון 14 – יד ניסן תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

רמב"ן על שמות פרק יג פסוק ה

ודעת רבותינו (ספרי דברים כו ט) שהיתה ארץ ה' עממים הללו זבת חלב ודבש, ולא היתה כן ארץ השנים הנשאים, ולכך יבשר אותם בארץ הזאת כך שנינו בספרי לענין הבכורים ויתן לנו את הארץ הזאת ארץ זבת חלב ודבש, מה ארץ זבת חלב ודבש האמור להלן ארץ חמשה עממים אף ארץ זבת חלב ודבש האמורה כאן ארץ ה' עממים רבי יוסי אומר אין מביאים בכורים מעבר לירדן שאינה זבת חלב ודבש הרי מעטו ארץ שני העממים מן הבכורים לפי שאינה זבת חלב ודבש, ור' יוסי מיעט אף עבר הירדן שהיתה של אמורי לפי שגם היא אינה זבת חלב ודבש, והאמורי המוזכר כאן הוא אותו שבא"י עצמה וכענין הזה שנוי במכילתא בפרשה הזאת:

ועוד שנוי בספרי (דברים יח ב) ונחלה לא יהיה לו, זו נחלת חמשה עממין – בקרב אחיו, זו נחלת שני עממים הפרישו בפני עצמן ה' עממין הללו, לפי שהם עקר הארץ שבה הבטיחם שהיא זבת חלב ודבש ורש"י בפרשת שופטים ושוטרים (שם) נתקשה בזו הברייתא ועל הדעת הזו הכתוב למעלה (ג ח) אל ארץ טובה ורחבה אל ארץ זבת חלב ודבש, לא בעבור זבת חלב ודבש הוסיף שם את הפריזי, אלא בעבור ארץ טובה ורחבה, והם הששה גוים הנזכרים בכל מקום, כי הגרגשי פנה ולא נזכר בתורה רק בפסוק ונשל גוים רבים מפניך וגו' (דברים ז א), ולכן אמר רבים, וכן כתוב (שם כ יז) כי החרם תחרימם החתי והאמורי הכנעני והפריזי החוי והיבוסי, ולא הזכיר הגרגשי, ירמוז כי לא יבא עמדם במלחמה ויפנה מפניהם:

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

ב"ה – מדור "שוב הארץ" ח"א – גליון 15 – טו ניסן תשס"ד לפ"ק י"ל בקביעות ע"י: "אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל

להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א

אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

העמק דבר על שמות פרק יג פסוק ה

(ה) והיה כי יביאך וגו' זבת חלב ודבש. ואז מטבע האדם בעת הצלחה לשכוח מי שעשה לו החיל הזה. יותר ממי שהוא מיצר בעניות ועיניו תלויות לאביו שבשמים. שבע"כ משריש בלבבו זכרונות טובות שמכבר. לא כן המצליח בימיו. מש"ה הקדים הכתוב שהרי תבוא לארץ זבת חו"ד ע"כ הנני מזהירך להרבות הכשרים לזכירה זו. ראשית דבר ועבדת את העבודה וגו'. היא הסיבה הראשונה לחוזק האמונה בהשגחתו ית' וכש"כ בזה החודש הולדת האומה וסגולתה כמש"כ לעיל י"ב ב'. דכלל גדול הוא בטבע שבאותו זמן שאותו דבר נוצר מראש יש לו אז יתרון כח מן השנים וימים שאחריו:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 16 – טז ניסן תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר שמות פרק לג

(א) וַיִּדְבֶר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵךְ עִלְיָה מִזֶּה אֶתְּהָ וְהָעַם אֲשֶׁר הָעֲלִיתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלְיַעֲקֹב לֵאמֹר לְזַרְעֶךָ אֶתְנַנֶּה:

(ב) וְשַׁלַּחְתִּי לְפָנֶיךָ מַלְאָךְ וְגִרְשִׁיתִי אֶת הַפְּנֵעַנִי הָאֹמְרֵי וְהַחֲתִי וְהַפְּרִזִי הַחֲוֵי וְהַיְבוּסִי:

(ג) אֶל אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וּדְבָשׁ כִּי לֹא אֶעֱלֶה בְּקִרְבְּךָ כִּי עִם קִשָּׁה עָרַף אֶתְּהָ פֶן אֶכְלֶךָ בַּדֶּרֶךְ:

רש"י על שמות פרק לג פסוק ג

(ג) אל ארץ זבת חלב ודבש – אני אומר לך להעלותם:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה - מדור "טוב הארץ" ח"א - גליון 17 - יז ניסן תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" - עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספורנו עה"ת ספר שמות פרק לג פסוק ג

(ג) אל ארץ זבת חלב ודבש. עלה מזה שהוא מקום חורב, וצריכים אתם להתפרנס בו על ידי נס שאינכם ראויים לו, ולך אל ארץ זבת חלב ודבש שיוכלו להתפרנס שם שלא על ידי נס: כי לא אעלה בקרבך. לפיכך אני אומר עלה מזה אתה והעם, ולא תמתינו לחנות ולנסוע על פי ה', כי לא אעלה בקרבך: פן אכלך בדרך. כי בהיותי שוכן בתוכם יהיה עונש עונותיכם יותר גדול:

**נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה**

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "שוב הארץ" ח"א – גליון 18 – יח ניסן תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

העמק דבר על שמות פרק לג פסוק ג

אל ארץ זבת חלב ודבש. באר הקב"ה דלא רק להגין עליהם וללחום מלחמותיהם כמו שהיה במי יהושע שלא בא המלאך אלא לצורך מלחמה. אבל פרנסה בארץ הי' ע"י הקב"ה בעצמו כמו שביארנו באורך בס' בראשית מ"ח י"ז. אבל עתה אמר ה' שגם בהיותם בארץ דבת חלב ודבש יהיה ע"י המלאך:

כי לא אעלה בקרבך. לשום דבר:

כי עם קשה עורף אתה. הסביר הטעם לא משום שאני בכעס שהרי כבר נתפייס אלא בשביל שאני חושש לטובתם באשר את עם קשה עורף וקשה עליך להתנהג בהכנה הראויה להעומד לפני ה' בפלטין של מלך ה' צבאות. ובלי הכנה ודאי יש לחוש הרבה מכח הדין על איזה עון ודבר רע:

**נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה**

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "שוב הארץ" ח"א – גליון 19 – יט ניסן תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

משך חכמה על שמות פרק לג פסוק ב

(ב) ושלחתי לפניך מלאך כו' אל ארץ כו' – יתכן דנתקיים זה שבא מלאך כשעברו הירדן בימי הסגר יריחו, וכמו שאמרו גבי בכורים ארץ זבת חלב ודבש פרט לעבר הירדן שאינה זבת חלב ודבש (בכורים א-י, ספרי תבא ט), ולכן אמר הנני שולח מלאך אל ארץ זבת חלב ודבש, היינו כשיעברו הירדן, ויעוין רש"י ודו"ק.

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "שוב הארץ" ח"א – גליון 20 – כ ניסן תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר ויקרא פרק כ

(כב) וישמרתם את כל חקתי ואת כל משפטי ועשיתם אתם ולא תקיאו אתכם הארץ אשר אני מביא אתכם שמה לשבת בה:

(כג) ולא תלכו בחקת הגוי אשר אני משלח מפניכם פי את כל אלה עשו ואקץ בם:

(כד) ואמר לכם אתם תירשו את אדמתם ואני אתננה לכם לרשת אתה ארץ זבת חלב ודבש אני ה' אלהיכם אשר הבדלתי אתכם מן העמים:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מכריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 21 – כא ניסן תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

אור החיים על ויקרא פרק כ פסוק כד

(כד) ואני אתננה וגו' ארץ זבת וגו' קשה אחר שאמר לרשת אותה, מה צריך לומר ואני אתננה, עוד למה סמך שבח הארץ לזכרון הירושה:

ונראה לי שהכוונה היא שמלבד מה שיירשו עוד יתן להם שתהיה הארץ זבת חלב ודבש, יותר מהשיעור מה שלפניה, גם שלל שלא בזמן ירושתם אחר כך שהוא זמן החורבן, שלא תהיה זבת חלב ודבש, כמו שסיפרו מכיריה בזמן הזה בעונינו:

אבן עזרא על ויקרא פרק כ פסוק כד

(כד) וטעם ארץ זבת חלב – שאין כמוה:

**נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה**

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 22 – כב ניסן תשס"ד לפ"ק ז"ל בקביעות ע"י: "אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל

להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א

אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

העמק דבר על ויקרא פרק כ פסוק כד

(כד) ואמר לכם אתם תירשו את אדמתם. כירושה שאין לה הפסק שאפילו בשעה שאין ישראל עליה יודעים שהיא שלהם אלא שגלו ממנה. וכמש"כ בס' שמות ל"ב י"ג. וזהו טעם על שנתן הקב"ה לנו עצה שלא תקיא אותנו הארץ אפילו אנו נכשלים בעריות:

ואני אתננה לכם לרשת אותה ארץ זבת חלב ודבש. אריכות לשון הוא והכי מיבעי אתם תירשו את אדמתם ארץ זבת חלב ודבש. אלא הוא עוד טעם על שנותן עצה לישראל יותר מז' אומות. שיש הפרש בין חלק ארץ שנתן הקב"ה לאיזה אומה לחלק א"י שנתן לנו. דכל הארצות היתה הנתינה בהשגחתו יתברך אך בתחלת הנתינה אם טובה היא אם רעה ולא היה מושגחת עוד בפרטי העתים לשנותה לפי המעשים. משא"כ ארץ ישראל בכל שעה היא בהשגחה כדכתיב תמיד עיני ה' אלהיך בה וגו'. ויהושע וכלב אמרו אם חפץ בנו ה' והביא אותנו אל הארץ הזאת ונתנה לנו ארץ אשר היא זבת חו"ד. וביארנו שם שאמרו שגם בעת שהיא זבת חו"ד נדרשת להשגחה לפי מעשיהם של ישראל בתורה ובמצות. וזהו כונת המקרא ואני אתננה לכם לרשת אותה אשר היא כבר זבת חו"ד ומכ"מ הנני נותן בכל שעה השגחתי עליה. והוא טעם יפה שיש לקוות דעסקת"ת יחזירם בתשובה שהרי היא הניתנת להשכיל על ההשגחה ביותר משא"כ שבע אומות לא היו מושגחין בזה האופן לכן לא היה עסק התורה מועיל להם:

אשר הבדלתי אתכם מן העמים. בזה שפרי הארץ תלוי במעשה שבין אדם לשמים מה שאין הדבר כן בכל העמים:

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 23 – כג ניסן תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר במדבר פרק יג

(א) וידבר ה' אל משה לאמר:

(ב) שלח לך אנשים ויתרו את ארץ פנען אשר אני נתן לבני ישראל איש אחד איש אחד למטה אבתיו תשלחו: כל נשיא בהם:

ספורנו עה"ת ספר במדבר פרק יג פסוק א

(א) וידבר ה' אל משה לאמר, שלח לך אנשים. אל תניח שישלחו הם, כמו שאמרו לעשות באמרם נשלחה אנשים לפנינו שמא ישלחו הדיוטות בלתי מכירים שבח הארץ ויספרו בגנותה, באופן שיחשבו ישראל אל ה' תועה, ולא ישובו בתשובה כמו ששבו אחר כך, באמרם חטאנו לה' וזה כי המרגלים ששלח משה, אף על פי שהרשיעו להניא לב העם מחסרון אמונתם באל שדי, מכל מקום הכירו וסיפרו טובת הארץ, באמרם וגם זבת חלב ודבש היא וכן העיד באמרו ויקחו בידם מפרי הארץ ויאמרו טובה הארץ אלא שאמרו שהיה נמנע לכבשה. וכאשר הכירו ישראל חטאתם על שלא בטחו בישועת האל יתעלה ונצחונו אחר שעשה עמהם להפליא, שבו בתשובה ואמרו אנחנו נעלה ונלחמנו (שם שם מא) והתפללו כאמרו ותשובו ותבכו לפני ה' אלא שלא קיבל האל יתברך תפלתם, מפני חילול ה' שעשו, שאינו מתכפר אלא במיתה, וכמו שהעיד בהם באמרו וביום פקדי ופקדתי וכו' כל נשיא בהם. כל מי שהוא המעולה שבכל שבטו להכיר ענין הארץ:

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 24 – כד ניסן תשס"ד לפ"ק ז"ל בקביעות ע"י: "אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל

להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א

אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר במדבר פרק יג

(כ) וּמַה הָאָרֶץ הַשְּׂמֵנָה הוּא אִם רְזָה הִיֶּשׁ בָּהּ עֵץ אִם אֵין וְהַתְּחִזְקֶתֶם וּלְקַחְתֶּם מִפְּרֵי הָאָרֶץ וְהִימִים יָמֵי בְּפוּרֵי עֲנָבִים: רשב"ם על במדבר פרק יג פסוק כ

(כ) בשמנה היא וגו' – להודיע לישראל שימצאוה זבת חלב ודבש כמו שהבטיחם הקב"ה:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 25 – כה ניסן תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

העמק דבר על במדבר פרק יג פסוק כ

ומה הארץ וגו'. עתה הזהיר על כלל הארץ. וזה אינו נוגע לעיקר שליחות. וגם ישראל לא בקשו כזה שבושו לשאול אחר שה' הבטיח שהיא ארץ זבת חלב ודבש. אלא משה רבינו שידע שלא ישבעו נחת לשמוע מאופן אנשי חיל שבא"י. שהרי יודע שיש ענקים שמה. ויהי הכבוש עליהם למשא. ע"כ רצה להשביע עינם בטוב הארץ. שיהא להם חשק נמרץ למסור נפשם עליה ואינו דומה ראיית העין לאמונה. עד שאמרו במדרש פ' תשא דלא שבר משה את הלוחות עפ"י דבר ה' עד שראה בעיניו את העגל ומחולות משום שאינו דומה שמיעה לראיה. דשורייקי דעינא בלבא תליא כדאי' בע"ז פרק ב'. כך ביקש משה לפרש טובת הארץ ופרטיה למען תפוש את ישראל בלבם:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 26 – כו ניסן תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר במדבר פרק יג

**וַיִּסְפְּרוּ לוֹ וַיֹּאמְרוּ בְּאָנּוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר
שִׁלַּחְתָּנוּ וְגַם זָבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ הִוא וְזֶה פְרִיָּהּ:**

רש"י על במדבר פרק יג פסוק כז

(כז) זבת חלב ודבש היא – (במדרש רבה) כל דבר שקר שאין אומרים בו קצת אמת בתחלתו אין מתקיים בסופו:

ספר גור אריה למהר"ל על במדבר פרק יג פסוק כז

[כא] כל דבר שקר וכו'. דאם לא כן, למה דברו בשבח ארץ ישראל, וכוונתם היה לגנות את הארץ:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 27 – כז ניסן תשס"ד לפ"ק ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל

להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א

אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספורנו עה"ת ספר במדבר פרק יג פסוק כז

(כז) וגם זבת חלב ודבש היא. לא בלבד היא טובה אבל היא גם כן זבת חלב ודבש – נותנת בלי טורח רב מקנה מרבה חלב, ורוב דבש ומעדני מלך:

אור החיים על במדבר פרק יג פסוק כז

וגם זבת חלב ודבש וגו' – אומרו וגם, לצד שקדמה הודעה במדה טובה שנעשה להם נס בהליכה, מוסיפין להודות גם בטובת הארץ כי זבת חלב וגו':

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומוכסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 28 – כח ניסן תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

כלי יקר על במדבר פרק יג פסוק כז

וגם זבת חלב ודבש הוא. אמרו אל משה, כל הדברים הטובים אשר דברת בשם ה', לא נפל מכולם דבר ארצה וכאשר שמענו כן ראינו וז"ש באנו אל הארץ אשר שלחתנו. כי אילו היה בה שינוי באיזו דבר היה נראה כאלו לא זו הארץ אשר שלחתנו לשם מאחר שחסרו בה התוארים ההם, ונוסף על דבריק הוא שגם זבת חלב ודבש היא, אך בדבר אחד לא מצאנו כדבריק כי אמרת שסימן זה בדוק ומנוסה שבמקום שהעם עז הם יושבים בערי הפרזות, על זה אמרו אפס כי עז העם היושב בארץ והערים בצורות גדולות מאד. כי לשון אפס משמש כמו אך ורק:

והבט ימין וראה כי המה אמרו ערים גדולים ובצורות מאד. ובפר' דברים (א כח) אמר משה שהמרגלים אמרו ערים גדולות ובצורות בשמים. ולא מצינו שאמרו בשמים, אלא שמשה הבין מדבריהם כפירה בהקב"ה כי אמרו חזק הוא ממנו. כביכול אפילו בעל הבית אינו יכול להוציא כליו משם, (סוטה לה.). יאמרו שחוזק זה בא להם מכוכבי השמים וכסיליהם וזה"ש ובצורות בשמים. שמזלם שבשמים חזק ממנו כביכול, ומתחילה לא אמרו כפירה זו בפירוש ואמרו סתם בצורות גדולות מאד וכאשר בא כלב והכחיש דבריהם אמרו הכפירה בפירוש כי חזק הוא ממנו. ומסוף דבריהם ניכר שראש דבריהם היה ג"כ כפירה וכאילו אמרו ובצורות בשמים:

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו העניינים שהם עמוקים ומוכסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 29 – כט ניסן תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזיר כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

הכתב והקבלה על במדבר פרק יג פסוק כז

(כז) וגם זבת חלב. הרמב"ן הוסיף מלות ואמר, וגם חקרנוה כאשר צויתנו ומצאנוהו שהיא טובה; ולדעתי שמוש וי"ו במלת וגם תשמש במקום מלת ואם, כמו (מלאכי ו') ואמרתם במה בזינו, ואמרתם במה גאלנוך ואמרתם הנה מתלאה, ואמרתם עלי', ואמרתם במה הוגענו, שכולם מתורגמים ואם תימרון, וכן כאן וגם פי' ואם גם (וויא וואהל, ווענן אויך) וטעמו אף שהאמת הוא שהארץ זבת חלב ודבש, אפס כי עז העם, יגיעתנו תהיה לריק להגיע אל הארץ הנחמדת, והסתכל שמשתי מלות אלה וגם, אפס וגו', מהם נתעורר כלב שכוונתם לרעה לכן השתדל להשתיקם:

זבת חלב ודבש. כל דבר שקר שאין אומרים בו קצת אמת בתחלתו אין מתקיים בסופו (רש"י ממדרש רבה וכ"ה במכדרשב"י דף קס"א) ותו איתא התם ר' חייא אמר הכי אמרו, עאלנא לההיא ארעא דהוית משבח לה כל יומא ואמרת דלית דכוותה, וגם זבת חלב ודבש היא וארימת שבחה על כלא, לאו הכי, דהא זה פרי', אתכלא חד מאינון זעירין קטפו, אמרו אי לדא אחסין קב"ה לישראל וסבלו כל אינון עקתינ וליאותין, הא בארעא דמצרים אית אתכלין ואיבין דארעא יתיר על חד תרין, ע"כ. נראה דעתו לבאר מלת שלחתנו מענין תשלח קצירי' עד ים (תהלים פ') ענין

התפשטות והתרחבות (אויסדעהנען, אויסברייטען) נפתלי אילה שלוחה על התפשטות והתרחבות ארצו, וכמו שמשמש על הכמות ככה ישמש על האיכות, דומה לשרש גדול, כמו גדלו לה' אתי, גדלה נפשי בעיניך. וכנוי נו ככנוי ארץ הנגב נתתני, שטעמו נתתי לי, ככה שלחתנו, כלומר הרחבת והגדלת את הארץ לפנינו (דאס דוא פאר אונס אויסגעדעהנט) לרומם ולנשא אותה במעלות יתרות:

וכן מלת גם הוראתו כאן ענין תוספת ורבוי מעלה (ערהאבען) כמבואר בנח יו"ד כ"א ולשם יולד גם הוא, ע"ש. והוא מוסב על הארץ, כלומר הארץ אשר הרבית לרוממו והוספת לנושאו שזבת חלב ודבש הוא, ואינו כן, כי זה פריה הפחותה נגד פרי ארץ מצרים – לפי"ז מלת אפס שאמרו אח"ז אינו על שלילת הקודם, כ"א כטעם זולת, כמו אני ואפסי עוד דתרגומו בר מני (אויסער מיר) ואין עוד אפס אלהים (ישעיה מ"ה) תרגומו ולית עוד אלהא בר מינך. וטעמו כאן, זולת פחיתת הארץ מצד פירותיה, פחותה היא גם מצד יושביה:

העמק דבר על במדבר פרק יג פסוק כז

(כז) אשר שלחתנו. תחלת דברים הללו לנרגן. כי כך היה להם לומר אל הארץ אשר ה' נותן לנו. ולא אשר שלחתנו. ועדיין איננה שלנו:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

ב"ה – מדור "שוב הארץ" ח"א – גליון 30 – ל ניסן תשס"ד לפ"ק ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר במדבר פרק יד

(ה) ויפל משה ואהרן על פניהם לפני כל קהל עדת בני ישראל:

(ו) ויהושע בן נון וכלב בן יפנה מן התרים את הארץ קרעו בגדיהם:

(ז) ויאמרו אל כל עדת בני ישראל לאמר הארץ אשר עברנו בה לתור אתה טובה הארץ מאד מאד:

(ח) אם חפץ בנו ה' והביא אתנו אל הארץ הזאת ונתנה לנו ארץ אשר הוא זבת חלב ודבש:

(ט) אך בה' אל תמרדו ואתם אל תיראו את עם הארץ כי לחמנו הם סר צלם מעליהם וה' אתנו אל תיראם:

(י) ויאמרו כל העדה לרגום אתם באבנים וכבוד ה' נראה באהל מועד אל כל בני ישראל:

(יא) ויאמר ה' אל משה עד אנה ינאצני העם הזה ועד אנה לא יאמינו בי בכל האתות אשר עשיתי בקרבם:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מכריה ולשבוע מסובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "שוב הארץ" ח"א – גליון 31 – א אי"ר תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

אור החיים על במדבר פרק יד פסוק ח

הוא זבת חלב ודבש – פירוש היא ולא אחרת כיוצא בה, והמרגלים אמרו זבת חלב ודבש היא, אין תיבת היא מופלגת ו מהארץ שוללת מציאות כיוצא בה, אלא לזכרון אשר עליו בא מאמר זבת חלב ודבש:

הכתב והקבלה על במדבר פרק יג פסוק טו

ע"כ כתוב שם אחר הדברים האלה, ויקחו בידם מפרי הארץ ויורידו אלינו וישיבו אותנו דבר ויאמרו טובה הארץ אשר ה"א נותן לנו ולא אביתם לעלות, והנה למראה עינים העיקר חסר כי זה שלא אבו לעלות לא היה על אודות טובת הארץ אשר אמרו המרגלים כי אם בעבור אמרם אפס כי עז העם, ועפ"י דרכנו אין המקרא חסר דבר, כי באמרו וירגלו אותה, כבר הודיענו כי הוציאו עליה שם רע ולא נשאר לו להגיד רק את הטוב שאמרו, ע"כ הוסיף ואמר ויאמרו טובה הארץ, להזכירם כי גם כי הוציאו עליה דבה הנה לא יוכלו להכחיד תחת לשונם את יקר תפארתה. ובדברים אמר ויחפרו וע' מה שכתבתי שם:

**נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה**

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 32 – ב אי"ר תשס"ד לפ"ק ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל

להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א

אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספורנו עה"ת ספר במדבר פרק יד פסוק ז-ח

(ז-ח) הארץ אשר עברנו בה לתור אותה. לתור המקום ויושביו, כאמרו וראיתם את הארץ מה היא ואת העם היושב עליה טובה הארץ. הנה בענין הארץ מה היאאנו מעידים שהיא מקום טוב מאד מאד – בלי דופי, לא כמו שהעידו חברינו באמרם שעם היותה זבת חלב ודבש (יג,כז) היא אוכלת יושביה ובענין ואת העם היושב עליה אנו מעידים כי לחמנו הם ולא יעיזו פניהם נגדנו, היפך עדות חברינו באמרם כי עז העם:

(ח) אם חפץ בנו ה'. אמנם כי טובתה עד מאד היא בתנאי שיחפוץ בנו ה', כאמרו ארץ אשר ה' אלהיך דורש אותה והיה אם שמוע תשמעו וכו' והביא אותנו אל הארץ הזאת. היפך מה שהעידו חברינו באמרם לא נוכל לעלות אל העם כי אמנם לא יתקוממו יושבי הארץ לקראתנו כלל, כאמרו ידמו כאבן – עד יעבור עמך ה' וכן היה שלא עשו שום גדר ושום הכנה למנוע את עלות העם עליהם. ונתנה לנו. כי ראינו שלא קמה רוח באיש בפנינו ושמענו לברוח. ארץ אשר היא זבת חלב ודבש. היא מעצמה בלתי עבודת עובדי אדמה, כמו ביערים, כענין וכל הארץ באו ביער, ויהי דבש על פני השדה וזה לא היה אפשר אם היה בארץ או באוירה איזה דופי:

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

ב"ה – מדור "שוב הארץ" ח"א – גליון 33 – ג אייר תשס"ד לפ"ק י"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל

להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזיר כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א

אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

העמק דבר על במדבר פרק יד פסוק ז

טובה הארץ מאד מאד. לא באו לשבח הארץ כמה היא זבת חלב ודבש שהרי ראו בעיניהם וכל המרגלים העידו כי כן הוא. וא"כ לא היה להם לומר אלא אם חפץ בנו ה' ונתנה לנו אל תיראו את עם הארץ וגו'. וכל מה שבינתים נראה הכל מיותר וגם לשון ואתם אינו מובן כלל. שהרי מדברים עמהם. ומה מקרא חסר אך בה' אל תמרודו ואל תיראו וגו'. אלא העלו כי ארץ טובה כמותה אינו בעולם כלל. ואם כי יש הרבה ארצות טובות בעולם ואולי עוד יותר מא"י. אבל כל טוב תמידי מלבד שאין הרגש בטובה. עוד כרוך רע הנהגה לרגל הטוב. כי לפתח תענוגים חטאת רובץ. ואין לך רע יותר מזה. ע"כ דרשו חז"ל על הא דכתיב וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד. מאד זה מלה"מ ועוד הרבה כיב"ז. ביארו בזה דיש בעולם כמה רעות בעצם. אבל המה מוסיפים שבח בטובה. מצד שמרגישים בטוב. וגם שומרים את האדם שלא יבעט עפ"י הטוב. כך אמרו לכל עדת בני ישראל נגד מה ששמעו נאצות הכת. המבקשים לפרוק עול מ"ש. הן באמת טובה הארץ מאד מאד. במה שהשגחה תמידית שמה כאשר יבואר במקרא הסמוך. היא טובה מאד. שאין הטוב שבה מחטיא הרבה כי ההשגחה שולטת ביותר להעניש. וממילא הרגשת הטוב הרבה. כאשר הרע מצוי שם לפי ההשגחה על כל איש לפי מעשיו. כאשר ראו המרגלים הרע שאירע לכנענים אז לצורך השעה היא טובת הארץ מאד מאד. ומש"ה אמרו גם המה אשר עברנו בה לתור אותה שחקרו סיבת הדבר שראו מתים הרבה. שהוא מרוב השגחה שבה:

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 34 – ד אי"ד תשס"ד לפ"ק ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל

להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א

אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

העמק דבר על במדבר פרק יד פסוק ח

(ח) ונתנה לנו ארץ אשר היא זבת חלב ודבש. אין הלשון מדויק והכי מיבעי והביא אותנו אל הארץ הזאת אשר היא זבת חלב ודבש ונתנה לנו. אלא ה"פ אינה כשאר ארצות הטובות שא"צ השגחת ה' אלא בתחילת ביאה לאותו מקום שהיא טובה. אבל אחר שכבר הביא והרי היא טובה שום עולם כמנהגו נוהג עפ"י הטבע. אם לא במקרה שהקב"ה מעניש כמו סדום וכדומה. משא"כ אה"ק גם אחר שכבר הביא וכבר היא ארץ זבת חלב ודבש גם אז אנו צריכים לברכתו שלא יתקלקל ועוד הרבה סיבות ומאורעות. וזהו דבריהם ונתנה לנו ארץ אשר היא זבת חלב ודבש. גם אחרי שהיא מלאה בברכותיה עוד נדרשים אנו שיתן אותה לנו. ובוזה טובה הארץ מאד מאד. וע' בספר דברים י"א מקרא ט' י':

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 35 – ה אי"ר תשס"ד לפ"ק ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר במדבר פרק לד

(א) וידבר ה' אל משה לאמר:

(ב) צו את בני ישראל ואמרת אליהם פי אתם באים אל הארץ
פנען זאת הארץ אשר תפל לכם בנחלה ארץ פנען לגבלתיה:

פירוש הרא"ש על במדבר פרק לד פסוק ב

צו את בני ישראל ואמרת אליהם כי אתם באים אל הארץ כנען. ילמדנו רבינו עד שלא נכנסו לארץ כיצד היו מברכין על המזון. כך שנו רבותינו עד שלא נכנסו לארץ היו מברכין ברכה א' הזן לאת הכל ומשנכנסו היו מברכין על הארץ. משחרבה ירושלים הוסיפו בונה ירושלים ומשנקברו הרוגי ביתר הוסיפו הטוב והמטיב הטוב שלא הסריחו והמטיב שניתנו לקבורה ואין לך חביב מכולם יותר מברכת הארץ והמזון שכך אררז"ל כל מי שלא הזכיר בברכת המזון ארץ וכו' ארץ חמדה ברית תורה וחיים ומזון לא י"ח אמר הקב"ה חביבה עלי א"י יותר מהכל למה שאני הוא שתרתיו אותה וכה"א ביום ההוא נשאתי להוציאם מארץ מצרים אל ארץ אשר תרתי להם זבת חלב ודבש אתה מוצא כשהרג יהושע אותם מלכים א"ר ינאי הכהן

ס"ב מלכים היו ל"א מלכים ביריחו ול"א בימי סיסרא כשבא להלחם ביש' נהרגו אף הם עמו למה שהיו מתאווים מים מיש' ובקשו מסיסרא ואמרו בבקשה ממך נבוא עמך למלחמה כל מלך שהיה מבקש לילך את המלחמה היה משלח ושוכר מלכים שיעזרו אותו א"ל לסיסרא אין אנו מבקשין ממך כלום אלא נבא עמך בחנם שאנו מתאווים למלחמה של אותה העיר שנא' באו מלכים נלחמו להודיעך שאין חביבה מא"י א"ל הקב"ה למשה הארץ הזאת חביבה עלי שנאמר ארץ אשר ה' אלהיך דורש אותה עיני ה' אלהיך בה וישראל חביבין עלי שנא' כי מאהבת ה' אתכם אמר הקב"ה אני מכניס בני שחביבין עלי לארץ שחביבה עלי מנין ממה שקראו בענין כי אתם באים אל ארץ כנען אמר הקב"ה בעוה"ז ע"י עונות גלו ישראל משערי הארץ אבל עלת"ל אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך ה' אלהיך ומשום יקחך וכת' ופדויי ה' ישובון ובאו ציון ברנה:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 36 – אייר תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עטרת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר דברים פרק א

כה) וַיִּקְחוּ בְיָדָם מִפְּרֵי הָאָרֶץ וַיֹּרְדוּ אֵלֵינוּ וַיֵּשְׁבוּ אֲתָנוּ דָּבַר וַיֹּאמְרוּ טוֹבָה הָאָרֶץ
אֲשֶׁר ה' אֱלֹקֵינוּ נָתַן לָנוּ:

רמב"ן על דברים פרק א פסוק כה

כה) ויאמרו טובה הארץ אשר ה' אלהינו נתן לנו מי הם שאמרו טובתה יהושע וכלב, לשון רש"י מספרי (דברים כה) ואני תמה, אם כן מה הטענה הזאת עליהם, וראוי שיאמינו לעשרה יותר מן השנים אולי טען עליהם, כיון שהקב"ה הודיע אתכם שהיא ארץ טובה וגדולי השלוחים והצדיקים שבהם אף הם מעידין כן, היה לכם להאמין, כי האחרים מפני מורך לב אמרו מה שאמרו:

והנכון מה שפירשתי שם (במדבר יג לב), שכולם הודו לפני משה ואהרן וכל העדה ואמרו (שם יג כז) באנו אל הארץ אשר שלחתנו וגם זבת חלב ודבש היא וזה פריה, והנה כלם בהסכמה אחת בטובת הארץ, אבל בחוזק העמים ההם המסו את לבבם ואחרי כן בראותם כי יהושע וכלב יחזקו את לבם למלחמה, באו שאר המרגלים אל בני ישראל שלא בפני משה והוציאו דבה על הארץ שהיא ארץ אוכלת יושביה, וזהו ותרגנו באהליכם (פסוק כז) וגם העם לא יזכירו בפני משה הדבה הזאת, כי יכחישם שלא אמרו כן בתחלה, והודו שהיא טובה וגם זבת חלב ודבש, אבל אמרו למשה (בפסוק כח) אנה אנחנו עולים אחינו המסו את לבבנו לאמר עם גדול ורם ממנו ועל כן יאמר להם משה עתה, אמת הוא כדבריכם שהעם ההוא גדול ורם, אבל ה' ילחם לכם ככל אשר עשה עמכם ממצרים ועד הנה וזה טעם ובדבר הזה אינכם מאמינים בה' אלהיכם, שאין העכבה אלא ממיעות אמנה הנה כל הפרשה כפשוטה ומשמעה:

ספורנו עה"ת ספר דברים פרק א פסוק כה

כה) ויאמרו טובה הארץ. אפי' הרשעים הודו בטובתה כאמרם וגם זבת חלב ודבש היא:

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו העניינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 37 – ז אייר תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

**גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל
להחזיר עטרת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א
אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש**

בעל הטורים על דברים פרק ה פסוק כח

**י"ו פעמים כתיב זבת חלב
ודבש בתורה כנגד לדידי חזאי
חלב ודבש דכל ישראל והוי י"ו
פרסאות (מגילה ו.):**

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 38 – ח אי"ר תשס"ד לפ"ק ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל

להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א

אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר דברים פרק ו

- (א) וְזֹאת הַמִּצְוָה הַחֲקִים וְהַמְשַׁפְּטִים אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֱלֹהֵיכֶם לְלַמֵּד אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ:
- (ב) לְמַעַן תִּירָא אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ לְשָׁמֵר אֶת כָּל חֻקֹּתָיו וּמִצְוֹתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מִצְוֶיךָ אֶתָּה וּבְנֶיךָ וּבְנֵי בְנֶיךָ כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ וּלְמַעַן יֵאָרְכַן יְמֵיךָ:
- (ג) וּשְׁמַעַת יִשְׂרָאֵל וּשְׁמַרְתָּ לַעֲשׂוֹת אֲשֶׁר יִיטֵב לְךָ וְאֲשֶׁר תִּרְבּוּן מְאֹד כִּי אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' אֱלֹהֵי אֲבֹתֶיךָ לְךָ אֶרֶץ זֹבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ:
- (ד) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם השי"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למטה וכו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 39 – ט אי"ר תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

רמב"ן על דברים פרק ו פסוק ג

ושיעור הכתוב ושמעת ישראל ושמרת לעשות למען אשר ייטב לך ואשר תרבוץ מאד כאשר דבר ה' אלהי אבותיך לתת לך ארץ זבת חלב ודבש וגו', כלומר למען שייטב לך בתתו לך ארץ טובה ורחבה, כמו שאמר למטה (פסוק יח) למען (אשר) ייטב לך ובאת וירשת את הארץ וכמוהו ויתן לו בית ולחם אמר לו (מ"א יא יח):

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 40 – אייר תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

רבינו בחיי על דברים פרק ו פסוק ג

(ג) ארץ זבת חלב ודבש – סיימה פרשה זו כן, וסמך לו שמע ישראל, לבאר שאין תכלית כונת ירושתה בכל תענוג זה אלא כדי שנירש המכונת לה, והיא הד' של אחד, והיא הרצון המשפיע רחמים ודין, וזהו לשון ארץ זבת חלב ודבש, וכן הזכיר זה בפסוק (דברים ח) ארץ חטה ושעורה, והביא ראיה לתענוג שכלי מן הדבש שהוא תענוג גופני, והבין זה:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית" אלקים, וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "שוב הארץ" ח"א – גליון 41 – יא אי"ד תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספורנו עה"ת ספר דברים פרק ו פסוק ג

(ג) ושמעת ישראל. ובהיות זה התכלית המכוון מאת האל ית' ברוב חסדו עליך ראוי שתשמע ותבין את כונת האל ית' בכל אלה: ושמרת לעשות אשר ייטב לך. ותשתדל לעשות אז מאהבה לרצון לפניו מה שייטב לך להקנותך אושר נצחי וכמו כן תשמור לעשות אתה שתרבון מאד וזה בשמירת צדקה ומשפט לכבודו: כאשר דבר ה' אלהי אבותיך לך ארץ זבת חלב ודבש. כמו שהוא דבר לך ארץ זבת חלב ודבש מוכנת לעובדיו לזה התכלית שתתפרנסו בה שלא בצער ויהיה לכם פנאי לעיון ולמעשה לפרות ולרבות:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 42 – יב אי"ד תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

משך חכמה על דברים פרק ו פסוק ג

(ג) כאשר דבר ד' כו' ארץ זבת חלב ודבש – לפי משפטי הלשון היה צ"ל בארץ זבת כו', אמנם מרמז כי ברכתה של ארץ ישראל תלוי בבחירת בניה, אם שומעים לקול ד' אז תהיה הארץ זבת חלב ודבש, וכמוש"א סוף כתובות (דף קיא:): יעו"ש, ובתענית כ"ג, וזה לעשות מה שייטב לך ותרבון מאד, והארץ תהיה כאשר דבר ד' א"א לך ארץ זבת חלב ודבש, שאם לא תשמע בקול לא תהיה הארץ זבת חלב ודבש, ופשוט.

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 43 – יג אייר תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר דברים פרק ו

(כג) וְאוֹתָנוּ הוֹצִיא מִשָּׁם לְמַעַן הָבִיא אֹתָנוּ לְתֵת לָנוּ אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְתֵּינוּ:

(כד) וַיִּצְוֵנוּ ה' לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל הַחֻקִּים הָאֵלֶּה לְיִרְאָה אֶת ה' אֱלֹהֵינוּ לְטוֹב לָנוּ כָּל הַיָּמִים לְחַיֵּינוּ כִּהְיוֹם הַזֶּה:

רבינו בחיי על דברים פרק ו פסוק כד

והנה נתבאר בכאן בפירוש שכר העולם הבא, והוא סיום התשובה וחתימתה לשאלת הבנים לדורות למען יאמינו וישכילו וידעו כי יש במעשה המצות גמול ושכר גופני ונפשיי, גופני הוא שאמר לתת לנו את הארץ, שהיא כוללת כל טובת העולם הזה ושלותו בהיותה ארץ זבת חלב ודבש, נפשיי הוא שאמר לטוב לנו כל הימים וצדקה תהיה לנו לפני ה' אלהינו, והנה זה עיקר גדול תזכור אותו תמיד:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 44 – יד אי"ר תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר דברים פרק ח

(ז) כִּי ה' אֱלֹקֶיךָ מְבִיאֲךָ אֶל אֶרֶץ טוֹבָה אֶרֶץ נַחְלֵי מַיִם עֵינַת וְתַהֲמַת יִצְאִים בַּבֶּקְעָה וּבְהָרִים:

(ח) אֶרֶץ חֹטָה וְשֹׁעֲרָה וְגִפְן וְתַאֲנָה וְרִמּוֹן אֶרֶץ זֵית שָׁמֶן וְדָבָשׁ:

(ט) אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא בְּמַסְפַּנֹּת תֹּאכַל בָּהּ לֶחֶם לֹא תַחְסֹר פֶּל בָּהּ אֶרֶץ אֲשֶׁר אֲבִנֶיהָ בְּרֹזַל וּמַהֲרִיָּה תַחְצֹב נַחֲשֹׁת:

(י) וְאָכַלְתָּ וְשָׂבַעְתָּ וּבִרְכַּתְתָּ אֶת ה' אֱלֹקֶיךָ עַל הָאָרֶץ הַטְּבָה אֲשֶׁר נָתַן לָךְ:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 45 – טו אייר תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

רבינו בחיי על דברים פרק ח פסוק ח

(ח) ארץ חטה ושעורה – לפי שהארץ מכוונת כנגד העשירית לכך נשתבחה בעשרה דברים, כי התבואה חמשה מינים, ולקח מהם השנים שהם עיקר, והניח שבולת שועל ושיפון וכוסמין שהן בכלל חטה ושעורה, הרי חמשה, וגפן ותאנה ורמון זית ודבש הרי עשרה, וכן נשתבחה בארץ זבת חלב ודבש, כלומר הרצון המשפיע הרחמים והדין, כלשון (בראשית לו) בת מי זהב, והמשכיל יבין:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 46 – טז אייר תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר דברים פרק יא

- (ח) וְשִׁמְרֶתֶם אֶת כָּל הַמִּצְוָה אֲשֶׁר אָנֹכִי מֵצַוְךָ הַיּוֹם לְמַעַן תִּחְזְקוּ וּבִאתֶם וִירְשֶׁתֶם אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲתֶם עֹבְרִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ;
- (ט) וּלְמַעַן תֵּאָרִיכוּ יָמִים עַל הָאָדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע ה' לְאַבְרָהָם לְתֵת לָהֶם וּלְזֶרְעָם אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ;
- (י) כִּי הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲתָה בָּא שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ לֹא כָאָרֶץ מִצְרַיִם הוּא אֲשֶׁר יֵצְאתֶם מִשָּׁם אֲשֶׁר תִּזְרַע אֶת זֶרְעֶךָ וְהִשְׁקִיתָ בְּרִגְלֶךָ כַּגֵּן הַיֵּרֶק;
- (יא) וְהָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲתֶם עֹבְרִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ אֶרֶץ הָרִים וּבִקְעֹת לְמִטַּר הַשָּׁמַיִם תִּשְׁתָּה מֵיָם;
- (יב) אֶרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ דִּרְשׂ אֶתָּה תָּמִיד עֵינֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בְּהַ מְרִשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרֵית שָׁנָה;
- (יג) וְהָיָה אִם שָׁמַעַתְּ תִשְׁמָעוּ אֶל מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אָנֹכִי מֵצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם וּלְעַבְדוֹ בְּכָל לִבְבְּכֶם וּבְכָל נַפְשְׁכֶם;

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מסובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם השי"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "שוב הארץ" ח"א – גליון 47 – יז אי"ר תשס"ד לפ"ק
יז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

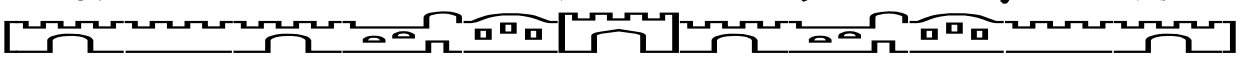
גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

רש"י על דברים פרק יא פסוק יב

(יב) אשר ה' אלהיך דרש אותה – והלא כל הארצות הוא דורש שנאמר להמטיר על ארץ לא איש אלא כביכול אינו דורש אלא אותה וע"י אותה דרישה שדורשה דורש את כל הארצות עמה:

תמיד עיני ה' אלהיך בה – לראות מה היא צריכה ולחדש בה גזירות עתים לטובה ועתים לרעה וכו' כדאיתא בר"ה:

מרשית השנה – מר"ה נדון מה יהא בסופה:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 48 – יח אי"ד תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

רמב"ן על דברים פרק יא פסוק י

ופשוטו של מקרא בדרך האזהרות נאמר, שאמר להם ושמרתם את כל המצוה וירשתם ארץ זבת חלב ודבש כי ה' יתן מטר ארצכם בעתו והארץ תתן יבולה, אבל דעו לכם שאינה כארץ מצרים להשקות אותה ברגל מן היאורים ומן האגמים כגן הירק רק היא ארץ הרים ובקעות למטר השמים תשתה מים לא בענין אחר, וצריכה שידרוש ה' אותה תמיד במטר, כי היא ארץ צמאה מאד וצריכה מטר כל השנה, ואם תעברו על רצון ה' ולא ידרוש אותה בגשמי רצון הנה היא רעה מאד לא תזרע ולא תצמיח ולא יעלה בה כל עשב בהריה ויחזור ויפרש כל זה בפרשה השניה (להלן פסוקים יג – יז), כי אם שמוע תשמעו אל מצותי ונתתי מטר ארצכם בעתו יורה ומלקוש תמיד, ואם לא תשמעו ועצר את השמים וגו' ואבדתם מהרה ברעב מעל הארץ הטובה, שלא תוכלו לחיות בה בלא מטר:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם השי"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 49 – י"ט אייר תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א **אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש**

רבינו בחיי על דברים פרק יא פסוק יב

(יב) ארץ אשר ה' אלהיך דורש אותה תמיד – ע"ד הפשט עיקר השגחתו בארץ ההיא, כי בודאי כל הארצות הוא דורש, אבל הענין כי עקר הדרישה וההשגחה שם ומשם מתפשטת לשאר הארצות, כענין הלב באדם שהוא נתון באמצע הגוף שהוא עקר החיות ומשם החיות מתפשט לשאר האברים. ובא הכתוב ללמדנו שאין ארץ ישראל נתונה תחת ממשלת הכוכבים והמזלות כשאר הארצות, ואינה נמסרת לדרישת אלהי מעלה כשאר האקלימיין, אבל הקב"ה בעצמו ובכבודו דורש אותה תמיד, לא מנה עליה משאר הכחות שוטר ומושל, וזהו שאמר דוד ע"ה על ארץ ישראל (תהלים פז) כל מעיני בך, באורו עקר השגחתי ועיוני אינו אלא בך, כי משם יתפשט לשאר העולם:

**נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה**

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 50 – כ אי"ר תשס"ד לפ"ק ז"ל בקביעות ע"י: "אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

חזקוני על דברים פרק יא פסוק יב

(יב) דרש אותה – לפקוד את יושביה ולדקדק את מעשיהם.

מרשית השנה – חסר אל"ף.

ועד אחרית שנה – ברשותו לברך את הפירות אף כשהם בבתיכם וכן אמר יצו ה'

אתך את הברכה באסמיך.

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 51 – כא אייר תשס"ד לפ"ק ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל

להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א

אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

דעת זקנים מבעלי התוספות על דברים פרק יא פסוק יב

(יב) ארץ אשר ה' אלהיך דורש אותה תמיד – לפקוד יושביה ולדקדק במעשיהם שאינן נדונין אלא לפי רוב מעשיהם ולפי' והיה אם שמוע תשמעו וגו' אז ונתן מטר ארצכם בעתו. וכן מסיק בפ"ק דר"ה תמיד עיני ה' אלהיך בה עתים לטובה עתים לרעה כיצד הרי שהיו ישראל רשעים גמורים בר"ה ופסקו להם גשמים מועטים ולבסוף חזרו בהם להוסיף עליהם א"א שכבר נגזרה גזרה אלא הקב"ה מוריד אותם לארץ הצריכה להם עתים לרעה כיצד וכו' כדאיתא התם:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 52 – כב אייר תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

אור החיים על דברים פרק יא פסוק יא

(יא) והארץ אשר אתם וגו' קשה אחר שאמר בפסוק שלפני זה כי הארץ אשר וגו', מה מקום לחזור לומר והארץ, כיון שמאמר זה הוא גמרן של דברים שהתחיל לדבר בפסוק הקודם ונראה כי שיעור הכתוב הוא על זה הדרך, כי מתחילה הזכיר שבח הארץ באומרו זבת חלב ודבש, וגמר אומר כי הארץ וגו' לא כארץ מצרים וגו', פירוש הגם שארץ מצרים משובחת בפירות שכן כתיב (בראשית יג י) כגן ה' כארץ מצרים, לא כשיעור זה לבד היא הארץ אשר ה' נותן, ועוד יש גריעות בארץ מצרים אשר תזרע וגו' והשקית וגו', וגמר אומר והארץ אשר אתם וגו', וגמר אומר למטר השמים וגו':

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם השי"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 53 – כג אייר תשס"ד לפ"ק ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

אור החיים על דברים פרק יא פסוק יב

(יב) אשר ה' אלהיך דרש וגו' דקדק לומר תיבת אלהיך, להעיר כי שבח הארץ היא כשה' מייחד אלקותו על ישראל, אבל בזמן שישראל גולים ואין השכינה בתוכם אין שבח כל כך לארץ:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם השי"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 54 – כד אייר תשס"ד לפ"ק ז"ל בקביעות ע"י: "אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א **אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש**

העמק דבר על דברים פרק יא פסוק ט

ארץ זבת חלב ודבש. הכי מיבעי לפי סדר הלשון על האדמה ארץ זבת חו"ד אשר נשבע וגו' ולזרעם. אבל לשון לתת להם ולזרעם ארץ זבת חו"ד משמע שיהא נתונה להם ארץ כזה וגם לזרעם תהי' הנתינה ארץ זבת חו"ד. והוא פלא אחר שכבר ניתנה ארץ כזה לאבות ממילא היא נחלת אבות לבנים. ע"ז נתן טעם כי הארץ וגו' וע' במדבר י"ד:

**נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה**

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 55 – כה אייר תשס"ד לפ"ק ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

העמק דבר על דברים פרק יא פסוק יב

(יב) ארץ אשר וגו'. הוסיפה תורה לומר דגם בזה אינו שוה לכל מדינות. אע"ג שנדרשים לגשם להשקות השדות מכ"מ אין להם דאגה מזה. בטבע המדינה להיות גשם בעתו. משא"כ א"י ה' אלהינו דורש אותה. אינו נותן גשמים אלא עפ"י חקירה לפי המעשים:

תמיד עיני ה' וגו'. ולא עוד אלא אפילו כבר היה גשם ותבואת השדה כבר בא לברכה מכ"מ עדיין השגחת ה' שולטה בה:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם השי"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 56 – כו אייר תשס"ד לפ"ק ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א **אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש**

משך חכמה על דברים פרק יא פסוק יב

(יב) ארץ אשר ד' וכו' תמיד עיני וכו' – פירוש, אף בזמן שלא יהיו בה בני ישראל ג"כ דורש אותה, משא"כ בשאר ארצות ד' דורש בזמן שישראל בקרבם, וכמוש"א (מגילה כט) גלו לבבל שכינה עמהן. ופשוט.

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 57 – כז אייר תשס"ד לפ"ק ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר דברים פרק כו

(ו) וירעו אתנו המצרים ויענונו ויתנו עלינו עבדה קשה:

(ז) ונצעק אל ה' אלקי אבותינו וישמע ה' את קלנו וירא את ענינו

ואת עמלנו ואת לחצנו:

(ח) ויוצאנו ה' ממצרים ביד חזקה ובזרע נטויה ובמר א גדל

ובאתות ובמפתים:

(ט) ויבאנו אל המקום הזה ויתן לנו את הארץ הזאת ארץ זבת

חלב ודבש:

(י) ועתה הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה אשר נתתה לי ה'

והנחתו לפני ה' אלקיך והשתחוית לפני ה' אלקיך:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 58 – כח אייר תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים חובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

חזקוני על דברים פרק כו פסוק ט

(ט) ארץ זבת חלב ודבש – מה זבת חלב ודבש דלהלן ארץ חמשה עממים אף זבת חלב ודבש דהכא ארץ חמשה עממים. מכאן היה רבי יוסי הגלילי אומר אין מביאין בכורים מעבר לירדן שהרי אינה ארץ זבת חלב ודבש.

ספורנו עה"ת ספר דברים פרק כו פסוק ט

(ט) ויתן לנו את הארץ הזאת. ואחר שיצאנו מסבלות מצרים לא היה לנו שום חלק ארץ לשבת בו ונתן לנו זאת שהיא ארץ נבחרת זבת חלב ודבש:

אור החיים על דברים פרק כו פסוק ט

(ט) ויבאנו אל המקום הזה כי עמידת הנפש שם לבד יש לה בו שעשוע גדול, וכנגד גן עדן שלמטה שכבר זכה בו, אמר ויתן לנו את הארץ הזאת ארץ זבת חלב ודבש, על דרך אומרו (שה"ש ד יא) דבש וחלב תחת לשונך:

העמק דבר על דברים פרק כו פסוק ט

ויתן לנו את הארץ וגו'. היינו הרחבת הדעת בצרכי הגוף. מש"ה הקדים הכתוב הבאת המקום לנתינת הארץ שלא כסדר. אלא להקדים תודה על הרחבת הנפש להרחבת הגוף:

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 59 – כט אייר תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר דברים פרק כו

(טו) הִשְׁקִיפָה מִמַּעוֹן קִדְשְׁךָ מִן הַשָּׁמַיִם וּבֵרַךְ אֶת עַמְּךָ אֶת יִשְׂרָאֵל וְאֵת הָאָדָמָה
אֲשֶׁר נָתַתָּה לָנוּ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאֲבוֹתֵינוּ אֶרֶץ זֹבַת חֵלֶב וּדְבַשׁ:

רש"י על דברים פרק כו פסוק טו

(טו) הִשְׁקִיפָה מִמַּעוֹן קִדְשְׁךָ – עשינו מה שגזרת עלינו עשה אתה מה שעליך
לעשות שאמרת אם בחקותי תלכו ונתתי גשמיכם בעתם:

אשר נתתה לנו כאשר נשבעת לאבותינו – לתת לנו וקיימת ארץ זבת חלב ודבש:

ספר גור אריה למהר"ל על דברים פרק כו פסוק טו

[כט] כאשר נשבעת לאבותינו לתת לנו וקיימת. פירוש, שאין "נשבעת לאבותינו"
דבוק אל מה שלפניו (אל) "ואת האדמה אשר נתת לנו" הקודם לו, דהא לא נשבע
שנתן לנו. וגם אינו דבוק אל "ארץ זבת חלב ודבש" הבא אחריו, דלא נשבע הקדוש
ברוך הוא לתת להם ארץ זבת חלב ודבש. לכן פירושו "כאשר נשבעת לנו" וקיימת,
וזאת הארץ היא "ארץ זבת חלב ודבש". והשתא "כאשר נשבעת לאבותינו" דבק
שפיר אל "ואת האדמה שנתת לנו":

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מכריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 60 – א סיון תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

אבן עזרא על דברים פרק כו פסוק טו

(טו) וטעם ארץ זבת חלב ודבש – להיותה כן תמיד:

רמב"ן על דברים פרק כו פסוק טו

(טו) אשר נתת לנו כאשר נשבעת לאבותינו לתת לנו וקיימת, ארץ זבת חלב ודבש, לשון רש"י ואם כן שיעור הכתוב, ואת האדמה אשר נתת לנו ארץ זבת חלב ודבש כאשר נשבעת לאבותינו ור"א אמר, כי טעמו להיותה כן תמיד, כלומר וברך את האדמה אשר נתת לנו להיותה ארץ זבת חלב ודבש ואין צורך בכל זה, כי בכלל הדבור או השבועה הנתינה, אומר אדם לחברו "נשבעת לי שדה שלך" "אמרת לי מנה" וכן כאשר דבר ה' אלהי אבותיך לך ארץ זבת חלב ודבש (לעיל ו ג), וכבר פירשנו (שם), וכן ויתן לו בית ולחם אמר לו וארץ נתן לו (מ"א יא יח):

ולא יקשה בעיניך בכאן כי לא נזכר בשבועות האבות "ארץ זבת חלב ודבש", כי מאחר שהארץ ההיא בעת ההיא ארץ זבת חלב ודבש, הנה נשבע להם בארץ זבת חלב ודבש או "לאבותינו" יוצאי מצרים, שנאמר להם (שמות ג ח) אל ארץ זבת חלב ודבש, כענין וירעו לנו מצרים ולאבותינו (במדבר כ טו):

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 61 – ב סיון תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

רבינו בחיי על דברים פרק נו פסוק טו

כאשר נשבעת לאבותינו ארץ זבת חלב ודבש – שתתן טעם בפירות:

ואת האדמה שכנגדה הארץ של מעלה שהיא ארץ זבת חלב ודבש שהיא הרצון המשפיע רחמים ודין, זהו לשון ארץ זבת חלב ודבש, וכבר הזכרתי זה, והכל אמת בין למעלה בין למטה, וזה מבואר:

חזקוני על דברים פרק נו פסוק טו

(טו) ואת האדמה – שתתן אתה מטר השמים על פני האדמה כדי שנעבדך לשנה הבאה במצוות התלויות בארץ.

ספורנו עה"ת ספר דברים פרק נו פסוק טו

(טו) וברך את עמך ואת האדמה אשר נתת לנו. באותו האופן אשר נשבעת לאבותינו כשאמרת אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ טובה ורחבה וכו':

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 62 – ג סיון תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

אור החיים על דברים פרק כו פסוק טו

(טו) השקיפה ממצעון וגו' צריך לדעת למה כפל לומר ממצעון וגו' מן השמים, ואם לכנות שם מקומו יתברך בלשון קדושה, היה לו לומר על זה הדרך השקיפה ממצעון וגו' השמים: ונראה שהכתוב יעיר סוד אחד, והוא כי האדון ברוך הוא הכין ב' השפעות למעלה, אחד השפעת הרוחניות שהם הנפשות הטהורות, ואחד השפעת הטוב לחיות הנבראים שהוא מזון לכל, ושנים אלו יקראו להם רבותינו ז"ל (בזוהר) זיווג, שכל שיש בבחינת משפיע ובחינת נשפע יתכנו בשם זיווג:

ואמרו המקובלים שמיום שנחרב הבית נפסק השפעת הנשמות, ולא נשאר אלא השפעת חיות העולמות שהוא מוכרח לקיום העולמות, והוא אומרו השקיפה ממצעון קדשך כנגד השפעת הנשמות, והשקפה זו היא עליונה במקום גבוה הנקרא קודש, וכבר גילו המקובלים (עיין זוה"ק ח"ב קכא קכב) מה בין הדרגת קודש להדרגת קודש כי קדוש זה למעלה, והמשכיל יבין:

וכנגד השפעת חיות העולמות אמר מן השמים, זה זיווג למטה מהראשון, ואמר כנגד מאמר השקיפה וברך את עמך, ופירשו רבותינו ז"ל (מעשר שני פ"ה מי"ג) בבנים ובנות, וזה יצדיק פירושינו שעל זיווג הנשמות הוא אומר, וכנגד מאמר מן השמים, אמר ואת האדמה שהיא ברכת המזון, ונכוון:

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 63 – ד סיון תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

הכתב והקבלה על דברים פרק כו פסוק טו

ארץ זבת חלב. רש"י וראב"ע יוסיפו מלות. והרמב"ן אמר לא יקשה בעיניך בכאן כי לא נזכר בשבועות האבות ארץ זבת חלב ודבש, כי מאחר שהארץ היתה בעת ההיא ארץ זבת חלב ודבש הנה נשבע להם בארץ זבת חלב ודבש, או לאבותינו יוצאי מצרים שנאמר להם אל ארץ זבת חלב ודבש, כענין וירעו לנו מצרים ולאבותינו:

העמק דבר על דברים פרק כו פסוק טו

ואת האדמה וגו'. באשר נשבעת לאבותם שתהיה ארץ זבת חלב ודבש. תהא השבועה גורם לוותר על איזה שגיאה. וזהו הנקרא ודוי מעשר. ובל"ז הביאור אינו מובן כ"כ על מה נקרא פרשה זו ודוי הרי אינו אלא התפארות:

**נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה**

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 64 – ה סיון תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר דברים פרק כז

- (א) וַיִּצְוּ מֹשֶׁה וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הָעָם לֵאמֹר שָׁמֵר אֶת כָּל הַמִּצְוֹת אֲשֶׁר אֲנֹכִי מֵצִוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם:
- (ב) וְהָיָה בַּיּוֹם אֲשֶׁר תַּעֲבְרוּ אֶת הַיַּרְדֵּן אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹקֵיךָ נָתַן לָךְ וְהִקְמַתָּ לָךְ אֲבָנִים גְּדֹלוֹת וְשִׁדַּתְּ אֹתָם בַּשִּׁיד:
- (ג) וְכִתַּבְתָּ עֲלֵיהֶן אֶת כָּל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת בְּעֵבֶרְךָ לְמַעַן אֲשֶׁר תָּבֹא אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹקֵיךָ נָתַן לָךְ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר ה' אֱלֹקֵי אֲבֹתֶיךָ לָךְ:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 65 – ו סיון תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר דברים פרק לא

(יט) ועתה פתבו לכם את השירה הזאת ולמדה את בני ישראל שימה בפיהם למען תהיה לי השירה הזאת לעד בבני ישראל:

(כ) פי אביאנו אל האדמה אשר נשבעתי לאבותיו זבת חלב ודבש ואכל ושבע ודשן ופנה אל אלהים אחרים ועבדום ונאצונו והפר את בריתי:

(כא) והיה פי תמצאן אתו רעות רבות וצרות וענתה השירה הזאת לפניו לעד פי לא תשכח מפני זרעו פי ידעתי את יצרו אשר הוא עשה היום בטרם אביאנו אל הארץ אשר נשבעתי:

(כב) ויכתב משה את השירה הזאת ביום ההוא וילמדה את בני ישראל:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "שוב הארץ" ח"א – גליון 66 – ז סיון תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

הכתב והקבלה על בראשית פרק כה פסוק יח

על פני כל אחיו נפל. פירשוהו נחלתו תתפשט ותתרחב כנגד כל אחיו, אמנם זה נראה למותר, כי ענין זה כבר הודיע יותר בפרטות במה שאמר תחלה וישכנו מחוילה עד שור, ולדעתי יתכן שהודיע בזה חשיבות המדינה ומעלתה אשר ישכון ישמעאל עליו, מלת פני הוא לשון משובח וחשוב, כמו לחם הפנים שהוא לרשב"ם לחם חשוב (אנזעהנליך) דומה ויתיצבו פנות כל העם (שופטים כ') וכמורגל ברבותינו פני הדור, על החשובים שבדור, כי לכל דבר החשוב הכל פונים ונותנים דעתם עליהם, וטעם על פני כל אחיו ישכון, שכונת ישמעאל תהיה על חלב מדינה המשובח במעלה הרבה יותר ממדינות כל אחיו (אויף דאס פארציגליכסטע אללער זיינער ברידער) והוא ארץ כנען, ככתוב (יחזקאל כ"ז) ארץ זבת חלב ודבש, צבי הוא לכל הארצות, ואמר (ירמיה ג') ארץ חמדה נחלת צבי צבאות גוים. וכולם היו משתוקקים להושיב שם כסא מלכותם, והגרוע שבארץ כנען כגון חברון היה יותר משובח ומעולה על צוען שהיה המשובח במדינת מצרים (רש"י שלח י"ג כ"ב) וישמעאל הוא שזכה להיות ממשלתו על מדינה זו המשובחת, כדאיתא במכדרשב"י (וארא ל"ב א') ההוא זמנא דאתילד ישמעאל בעלמא ואתגזר, מה עבד קב"ה יהב להו חולקא לתתא בארעא קדישא בגין ההוא גזירא דבהון, וזמינין בני ישמעאל

למשלט בארעא קדישא כד איהי רוקניא מכלא זמנא סגי, ע"ש. ותבין מה שאמר כאן נפל ולעיל (ט"ז י"ב) אמר ישכון, וידענו שבשנת שע"ד לאלף החמישי הגיעו הישמעאלים להיות אומה שולטת ממשלה כללית בארעא קדישא ואמר במכדרשב"י (יתרו פ"ג א') על פני כל אחיו ישכון כלומר ישוי מדורי' וחולקי' לעילא מכלהו, ע"ש ענין נשגב בזה:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 67 – ח סיון תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל
להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א
אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר יהושע פרק ה

**כִּי אַרְבַּעִים שָׁנָה הָלַכּוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר עַד
תָּם כָּל הַגּוֹי אֲנָשֵׁי הַמִּלְחָמָה הֵיצְאִים מִמִּצְרַיִם
אֲשֶׁר לֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹל ה' אֲשֶׁר נִשְׁבַּע ה' לָהֶם
לְבַלְתִּי הִרְאֹתָם אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע ה'
לְאֲבוֹתָם לָתֵת לָנוּ אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ:**

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו העניינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 68 – ט סיון תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א **אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש**

ספר ירמיה פרק יא

(א) הַדְּבַר אֲשֶׁר הָיָה אֶל יִרְמְיָהוּ מֵאֵת ה' לֵאמֹר:

(ב) שִׁמְעוּ אֶת דְּבַר הַבְּרִית הַזֹּאת וּדְבַרְתֶּם אֶל אִישׁ יְהוּדָה וְעַל יֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם:

(ג) וְאָמַרְתְּ אֲלֵיהֶם פֹּה אָמַר ה' אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל אָרוּר הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִשְׁמַע אֶת דְּבַר הַבְּרִית הַזֹּאת:

(ד) אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֶת אֲבוֹתֵיכֶם בַּיּוֹם הוֹצִיאִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִכּוֹר הַבְּרָזִל לֵאמֹר שִׁמְעוּ בְּקוֹלִי וַעֲשִׂיתֶם אוֹתָם כְּכֹל אֲשֶׁר אֶצְוֶה אֶתְכֶם וְהִייתֶם לִי לְעָם וְאֲנֹכִי אֶהְיֶה לָכֶם לאלהים:

(ה) לְמַעַן הָקִים אֶת הַשְּׁבוּעָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאֲבוֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם אֶרֶץ זֹבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ בַּיּוֹם הַזֶּה וְאָעַן וְאָמַר אָמֵן ה':

(ו) וַיֹּאמֶר ה' אֵלַי קְרָא אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּעָרֵי יְהוּדָה וּבְחֻצוֹת יְרוּשָׁלַם לֵאמֹר שִׁמְעוּ אֶת דְּבַר הַבְּרִית הַזֹּאת וַעֲשִׂיתֶם אוֹתָם:

(ז) כִּי הָעֵד הָעֵדוּתִי בְּאֲבוֹתֵיכֶם בַּיּוֹם הָעֵלּוּתִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וְעַד הַיּוֹם הַזֶּה הִשְׁבַּחְתֶּם וְהָעֵד לֵאמֹר שִׁמְעוּ בְּקוֹלִי:

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 69 – י סיון תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

מצודות דוד על ירמיה פרק יא פסוק ה

למען הקים – ר"ל וזהו לתועלתם למען הקים וכו'. זבת – מתוך רבוי חלב ודבש זב ויורד בארץ. כיום הזה – שהנכם כיום בארץ זבת חלב ודבש. ואען – אמר ירמיה עניתי ואמרתי אתה ה' כן יאומן הדבר שיהיה ארור האיש אשר לא ישמע וכו':

מלבי"ם על ירמיה פרק יא פסוק ה - חלק באור הענין

(ה) ד] למען הקים את השבועה וכו' לתת להם ארץ זבת חלב ודבש – ששבועת הארץ היה בתנאי אם ישמרו את דברי הברית, ואם לא תשמרו תגלו מן הארץ בהכרח, ואען ואומר אמן ה' – הנביא ענה אמן כמקבל ע"ע לקיים את דברי הברית, ור"ל שאף שאם ישראל יעזבו בריתך אנכי אקיימהו. וא"כ לא נתבטלה השבועה להיות לנו לאלהים ולתת לנו את הארץ כל עוד שנמצא אחד מבני אבותיהם שאינו מפיר את הברית ומקיימו:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו העניינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "שוב הארץ" ח"א – גליון 70 – יא סיון תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר ירמיה פרק לב

(יט) גדל העצה ורב העלילה אשר עיניך פקחות על כל דרכי בני אדם לתת לאיש בדרכיו וכפרי מעלליו:

(כ) אשר שמת אתות ומפתים בארץ מצרים עד היום הזה ובִישְׂרָאֵל ובְּאֲדָם ותעשה לך שם כיום הזה:

(כא) ותצא את עמך את ישראל מארץ מצרים באתות ובמפתים ובִיד חזקה ובאֲזִרוֹעַ נְטוּיָה ובְּמִוֶּרָא גָדוֹל:

(כב) ותתן להם את הארץ הזאת אשר נשבעת לאבותם לתת להם ארץ זבת חלב ודבש:

מצודות דוד על ירמיה פרק לב פסוק כב

(כב) ארץ זבת – והיא ארץ אשר החלב נוטף מדדי הבהמות כי ירעו מרעה שמן וחלבם רב והתמרים נוטפים הדבש:

מצודות ציון על ירמיה פרק לב פסוק כב

(כב) זבת – מלשון זיבה ונטיפה:

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "שוב הארץ" ח"א – גליון 71 – יב סיון תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר יחזקאל פרק כ

(ה) וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר אֲדֹנָי ה' בְּיוֹם בַּחֲרֵי בְיִשְׂרָאֵל
וְאִשָּׁא יָדַי לְזֶרַע בַּיִת יַעֲקֹב וְאֹדַע לָהֶם בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם
וְאִשָּׁא יָדַי לָהֶם לֵאמֹר אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם:

(ו) בְּיוֹם הַהוּא נִשְׂאֵתִי יָדַי לָהֶם לְהוֹצִיאֵם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
אֶל אֶרֶץ אֲשֶׁר תִּרְתִּי לָהֶם זֶבֶת חֶלֶב וּדְבַשׁ צְבִי הִיא לְכָל
הָאֲרָצוֹת:

(ז) וְאָמַר אֲלֵיהֶם אִישׁ שְׁקוּצֵי עֵינָיו הִשְׁלִיכוּ וּבְגָלוּלֵי
מִצְרַיִם אֶל תִּטְמְאוּ אֲנִי ה' אֱלֹקֵיכֶם:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם השי"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו העניינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "שוב הארץ" ח"א – גליון 72 – יג סיון תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

מצודות דוד על יחזקאל פרק כ פסוק ו

(ו) ביום ההוא – ר"ל בו ביום שנשבעתי להם שאהיה להם למנהיג ומשגיח אז נשבעתי להוציאם ממצרים אל ארץ אשר חפשתי אותה להם שהיא זבת חלב ודבש והיא המפוארה לכל הארצות:

מצודות ציון על יחזקאל פרק כ פסוק ו

(ו) תרתי – ענין חפוש כמו תרתי בלבי (קהלת ב). זבת – מל' זיבה ונטיפה. צבי – ענין הדר ויופי:

רד"ק על יחזקאל פרק כ פסוק ו

(ו) ביום ההוא – כמו שאמר לכן אמור לבני ישראל אני ה' והוצאתי אתכם: צבי היא לכל הארצות – תפארת וחמדה לכל הארצות היא כי היא הנוף האמצעי והוא משובח משאר הנופות ואוירה מזוג וטוב מכל הארצות – וכן אמר יפה נוף משוש כל הארץ ותירגם יונתן צבי היא תושבחתא היא לכל מדינתא:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 73 – יד סיון תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

מלבי"ם על יחזקאל פרק כ פסוק ו - חלק באור הענין

(ו) ביום ההוא נשאתי ידי להם – ר"ל ומאז הפלם שיהיו תחת השגחתו ושיוציאם מארץ מצרים – באותות ובמופתים, ולהביאם אל הארץ אשר תרתי להם – כמי שי"ל נטע נעמן משובח שיתור לו קרן בן שמן מקום ששם יצליח הנטע להיות גפן שורק, וכן בחר בא"י מצד שהיא ארץ זבת חלב ודבש – וימצאו שם כל צרכיהם הגשמיים שיהיו פנוים אל התורה והעבודה, ומצד שהיא צבי לכל הארצות – בענין הנפשי והרוחני וחלות שם השכינה וההשגחה והנבואה:

מלבי"ם לספר יחזקאל פרק כ פסוק ו - חלק באור המלים

(ו) צבי – דבר הנרצה מפני קיומו והתמדתו (ירמיה ג' י"ט), וממליץ שמועיל לשלימות הנפש הקיימת לעד:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 74 – טו סיון תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר יחזקאל פרק כ

(טו) וגם אני נשאתי ידי להם במדבר לבלתי הביא אותם אל הארץ אשר נתתי זבת חלב ודבש צבי היא לכל הארצות:

(טז) יען במשפטי מאסו ואת חקותי לא הלכו בהם ואת שבתותי חללו פי אחרי גלוליהם לבם הלק:

(יז) ותחס עיני עליהם משחתם ולא עשיתי אותם כלה במדבר:

(יח) ואמר אל בניהם במדבר בחוקי אבותיכם אל תלכו ואת משפטיהם אל תשמרו ובגלוליהם אל תטמאו:

(יט) אני ה' אלקיכם בחקותי לכו ואת משפטי שמרו ועשו אותם:

(כ) ואת שבתותי קדשו ודו' לאות ביני וביניכם לדעת כי אני ה' אלהיכם:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

ב"ה – מדור "שוב הארץ" ח"א – גליון 75 – טז סיון תשס"ד לפ"ק ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

מצודות דוד על יחזקאל פרק כ פסוק טו

(טו) נשאתי ידי – בשבועה עליהם. לבלתי הביא וגו' – זה היה בעבור עון המרגלים כי אז נגזר עליהם שלא יבואו אל הארץ:

מלבי"ם על יחזקאל פרק כ פסוק טו-טז - חלק באור הענין

(טו-טז) וגם אני – ואז בחטא המרגלים נשבע שלא יביאם אל הארץ, והיה הטעם כי – יען במשפטי מאסו כי אחרי גלוליהם לבם הלך – כי ראה שהסבה מה שמאסו במשפטיו לא היה מפני התאוה והיצה"ר, רק מפני המינות שלבם הולך אחרי אמונות זרות והגלולים ואין מאמינים בה', כמו שהי' במרגלים שלא האמינו ביכולת ה', והחטא שהוא מצד הכפירה גדול יתר מאד:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מכריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה - מדור "שוב הארץ" ח"א - גליון 76 - יז סיון תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" - עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל
להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א
אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר ישעיה פרק ה

**(א) אֲשִׁירָה נָא לְיַדַי שִׁירַת הַיְהוּדִים לְכַרְמוֹ
כָּרֶם הִיָּה לְיַדַי בְּקֶרֶן בֶּן שָׁמֹן:**

רד"ק על ישעיה פרק ה פסוק א

בקרן בן שמן - כתר גומו בטור רם ובארע שמנה, וקרא ארץ ישראל קרן לפי שהיא גבוהה מכל הארצות, והקרן גבוה מכל הגוף, וקורא ארץ ישראל בן שמן כמו שנאמר עליה ארץ זבת חלב ודבש, ותרגם יונתן וקדישתינון וגומר:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "שוב הארץ" ח"א – גליון 77 – יח סיון תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

משנה מסכת מעשר שני פרק ה

יג) הַשְּׂקִיפָה מִמֵּעוֹן קִדְשֶׁךָ מִן הַשָּׁמַיִם, עֲשִׂינוּ מַה
שֶׁגִּזְרָתָ עָלֵינוּ, אִף אֶתָּה עֲשֵׂה מַה שֶׁהִבְטַחְתָּנוּ, הַשְּׂקִיפָה
מִמֵּעוֹן קִדְשֶׁךָ מִן הַשָּׁמַיִם וּבָרַךְ אֶת עַמְּךָ אֶת יִשְׂרָאֵל
בְּבָנִים וּבְבָנוֹת. וְאֵת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לָנוּ, בְּטֹל וּמָטָר
וּבּוֹלָדוֹת בְּהֵמָה. כִּפְּאֵשׁ נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבוֹתֵינוּ אֶרֶץ זָבַת
חֶלֶב וּדְבַשׁ, כִּדְבַר שֶׁתִּתֵּן טַעַם בַּפְּרוֹת:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 78 – יט סיון תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

תוספתא מסכת מעשר שני פרק ה

(יד) כל העוסקין במצות פיהם פתוח בתפלה לפני המקום שנא' (איוב כב) ותגזר אומר ויקם לך וגו' ואומר (ישעיה לח) ויסב חזקיהו פניו וגו' ויאמר אנא ה' זכר נא וגו' ואומר (דברים כו) השקיפה ממעון קדשך וגו' זו מקום השקפה שנאמר (תהלים פה) אמת מארץ תצמח וגו' מן השמים מאוצר טוב שבשמים שנאמר (דברים כח) יפתח ה' לך את אוצרו הטוב את השמים וברך את עמך הכל בכלל הברכה (שם) ברוך אתה בעיר את ישראל הכל בזכות ישראל שנאמר (שם לג) וישכון ישראל בטח בדד עין יעקב ואת האדמה בזכות המזבח שנאמר (שמות כ) מזבח אדמה תעשה וגו' אשר נתת לנו הכל [לפי] מתנות שנא' (דברים ו) ובתים מלאים כל טוב וגו' כאשר נשבעת זו שבועה של אברהם שנאמר (בראשית כב) ויאמר בי נשבעתי נאום ה' יען כי וגו' לאבותינו [הכל] בזכות שבטים שנאמר (חבקוק ג) שבועות מטות אומר סלה ארץ זו ארץ עצמה מפאת קדים עד פאת ים דן אחד מפאת קדים ועד פאת ים ראובן אחד מפאת קדים עד פאת ים נפתלי אחד זבת חלב ודבש מלמד שהמעשרות נותנין טעם וריח [ושמן ודגן] בפירות רבי שמעון בן אלעזר אומר טהרה נטלה את הטעם ואת הריח מעשרות נטלו את השמן ואת הדגן:

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

ב"ה - מדור "טוב הארץ" ח"א - גליון 79 - כ סיון תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" - עיה"ק ירושלים תובב"א

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל

להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז זוכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א

אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

תלמוד בבלי מסכת מגילה דף ו/א

אמר זבולון לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם לאחיי נתת להם שדות וכרמים ולי נתת הרים וגבעות לאחיי נתת להם ארצות ולי נתת ימים ונהרות אמר לו כולן צריכין לך על ידי חלזון שנאמר [עמים הר יקראו] ושפוני טמוני חול תני רב יוסף שפוני זה חלזון טמוני זו טרית חול זו זכוכית לבנה אמר לפניו רבונו של עולם מי מודיעני אמר לו שם יזבחו זבחי צדק סימן זה יהא לך כל הנוטל ממך בלא דמים אינו מועיל בפרקמטיא שלו כלום ואי סלקא דעתך קטרון זו ציפורי אמאי מתרעם על מדותיו והא הויה ציפורי מילתא דעדיפא טובא וכי תימא דלית בה זבת חלב ודבש והאמר ריש לקיש לדידי חזי לי זבת חלב ודבש דציפורי והויה ששה עשר מיל על ששה עשר מיל וכי תימא דלא נפישא דידיה כדאחווה והאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן לדידי חזי לי זבת חלב ודבש דכל ארעא דישראל והויה כמבי כובי עד אקרא דתולבקני עשרין ותרתין פרסי אורכא ופותיא שיתא פרסי אפילו הכי שדות וכרמים עדיפא ליה דיקא נמי דכתיב ונפתלי על מרומי שדה שמע מינה.

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 80 – כא סיון תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

רש"י מגילה דף ו/א

זבת חלב ודבש – העזים אוכלין תאנים, והדבש נוטף מהן, והחלב זב מן העזים, ונעשים כמין נחל:

ששה עשר מיל – ארבע פרסאות:

לדידי חזי לי זבת חלב ודבש דכל ארץ ישראל – בכל מקום שהוא שם, ואם באת לצרפו יחד הוי כמבי כובי עד אקרא דתולבקני, שם מקום:

אקרא – מקום מעבר הנהר, ובלעז פורט"ו:

עדיפי ליה – חביבי ליה:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 81 – כב סיון תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

תלמוד בבלי מסכת כתובות דף קיא/ב-ק"ב/א

רמי בר יחזקאל איקלע לבני ברק חזנהו להנהו עיזי דקאכלן תותי תאיני וקנטיף דובשא מתאיני וחלבא טייף מנייהו ומיערב בהדי הדדי אמר היינו זבת חלב ודבש א"ר יעקב בן דוסתאי מלוד לאונו שלשה מילין פעם אחת קדמתי בנשף והלכתי עד קרסולי בדבש של תאינים אמר ריש לקיש לדידי חזי לי זבת חלב ודבש של צפורי ודזוי שיתסר מילין אשיתסר מילין אמר רבה בר בר חנה לדידי חזי לי זבת חלב ודבש של כל ארץ ישראל והויה כמבי מיכסי עד אקרא דתולבנקי כ"ב פרסי אורכא ופותיא שיתא פרסי.

רש"י כתובות דף ק"ב/א

והוה כמבי מיכסי עד אקרא דתולבנקי – כשתצרף כל המקומות ישתער לכך:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 82 – כג סיון תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

תלמוד בבלי מסכת כתובות דף קיב/א

אמר רב חסדא מאי דכתיב ואתן לך ארץ חמדה נחלת צבי למה ארץ ישראל נמשלה לצבי לומר לך מה צבי זה אין עורו מחזיק בשרו אף ארץ ישראל אינה מחזקת פירותיה דבר אחר מה צבי זה קל מכל החיות אף ארץ ישראל קלה מכל הארצות לבשל את פירותיה אי מה צבי זה קל ואין בשרו שמן אף ארץ ישראל קלה לבשל ואין פירותיה שמנים תלמוד לומר זבת חלב ודבש שמנים מחלב ומתוקים מדבש.

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 83 – כד סיון תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

תלמוד בבלי מסכת בכורות דף ו/ב

ואימא דחולין אסור באכילה ושרי בהנאה דקדשים בהנאה נמי אסור אלא מדכתיב ודי חלב עזים ללחמך ללחם ביתך וחיים לנערוותך ודילמא לסחורה אלא מדכתיב ואת עשרת חריצי החלב ודלמא לסחורה אטו דרכה של מלחמה לסחורה ואיבעית אימא מהכא ארץ זבת חלב ודבש ואי לא דשרי משתבח לן קרא במידי דלא חזו.

**נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה**

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם השי"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 84 – כה סיון תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א **אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש**

תלמוד ירושלמי מסכת מעשר שני דף לב/ב

השקיפה ממעון קדשך מן השמים עשינו מה שגזרתה עלינו אף אתה עשה מה שהבטחתנו. השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך ישראל בבנים ובבנות. ואת האדמה אשר נתת לנו בטל וברוחות ובמטר ובוולדות בהמה. אשר נשבעת לאבותינו ארץ זבת חלב ודבש כדי שתתן טעם בפירות.

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 85 – כו סיון תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

תלמוד ירושלמי מסכת בכורים דף ו/א

הלכה ח מתני' אלו מביאין וקורין מן העצרת ועד החג משבעת המינין מן הפירות שבהרים ומן התמרים שבעמקים ומזיתי שמן ומעבר לירדן. רבי יוסי הגלילי אומר אין מביאין בכורים מעבר לירדן שאינה ארץ זבת חלב ודבש:

גמ' רבי יוסי בשם רבי שמעון בן לקיש. רבי יונה רבי זעירה בשם רבי חנינה ששה עשר מיל חיזור חיזור לציפורין הן הן ארץ זבת חלב ודבש. אמר רבי יונה מאן דמקדר אילין שיגרוניה דבישן מינהון. מאן דמקדר הדא ביקעת גינוסר מינהון. מתיבון לרבי יונה והא כתיב ואמר אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש. אמר לון אשר בה זבת חלב ודבש: תני אשר נתתה לי לא שנטלתי לי מעצמי. מה ביניהון אמר רבי אבין חצי שבט מנשה ביניהון. מאן דאמר אשר נתתה לי ולא שנטלתי לי מעצמי חצי שבט מנשה לא נטלו מעצמן. מאן דאמר ארץ זבת חלב ודבש אפילו כן אינה ארץ זבת חלב ודבש:

**נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה**

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "שוב הארץ" ח"א – גליון 86 – כז סיון תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

עין יעקב על מסכת מגילה אות (ה)

אמר זבלון לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם, לאחי נתת להם ארצות, ולי נתת ימים ונהרות. לאחי נתת להם שדות וכרמים, ולי נתת הרים וגבעות. אמר ליה, כלן צריכין לך על ידי חלזון, שנאמר, (דברים לג) "עמים הר יקראו וגו' ושפני טמוני חול". ותני רב יוסף, "שפני" – זה חלזון. "טמוני" – זו טרית. "חול" – זו זכוכות לבנה. אמר לפניו, רבונו של עולם, מי מודיעני (על זאת)? אמר ליה, (שם) "שם יזבחו זבחי צדק". סימן זה יהיה לך, שכל הנוטל ממך בלא דמים, אינו מועיל בפרקמטיא שלו כלום. ואי סלקא דעתך, "קטרון" – זו "צפורי", אמאי מתרעם על מדותיו? והא הוה (ליה) צפורי [מלתא] דעדיפא טובא? וכי תימא, דלית ביה "ארץ זבת חלב ודבש", והאמר ריש לקיש, לדידי חזי לי (ארץ) "זבת חלב ודבש" דצפורי, והויא שיתסר מיל על שיתסר מיל. וכי תימא, דלא נפיש דידיה כדאחווה, והאמר רבה בר בר חנה, [אמר רבי יוחנן], לדידי חזי לי (ארץ) "זבת חלב ודבש" דכל ארץ ישראל, והוה כמבי – כובי ועד אקרא דתולבנקי, והויא עשרין ותרתין פרסי באורכא, ובפותיה (שיתא) (עשר) פרסי? אפלו הכי – שדות וכרמים (הוו) עדיפי (להו) [ליה]. דיקא נמי, דכתיב, (שופטים ה) "ונפתלי על מרומי שדה", שמע מינה.

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 87 – כח סיון תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

עין יעקב על מסכת כתובות אות (נא)

רמי בר יחזקאל, איקלע לבני – ברק, חזינהו להנהו עזי, דקאכלן תותי תאיני, וקא נטיף דובשא מתאיני, וחלבא טייף מיניהו, ומיערב בהדי הדדי. אמר, הינו "זבת חלב ודבש". אמר רבי יעקב בן דוסתאי, מלד לאונו – שלש מילין, פעם אחת קדמתי בנשא, והלכתי עד קרסלי בדבש של תאנים. אמר ריש לקיש, לדידי, חזי לי זבת חלב ודבש של צפורי, והוי שיתסר מילין אשיתסר מילין. אמר רבה בר בר חנה, לדידי, חזי לי זבת חלב ודבש של כל ארץ ישראל, [ודף קיא ע"ב] והויא כמבי מיכסי עד אקרא דתולבנקי עשרין ותרתתי פרסי אורכא, ופותיא שיתא פרסי.

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מכריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 88 – כט סיון תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

עין יעקב על מסכת כתובות אות (נג)

אמר רב חסדא, מאי דכתיב, (ירמיה ג) "ואתן לך ארץ חמדה נחלת צבי", למה נמשלה ארץ ישראל לצבי? לומר לך, מה צבי זה, אין עורו מחזיק בשרו, אף ארץ ישראל, אינה מחזקת פרותיה. דבר אחר, מה צבי זה – קל מכל החיות, אף ארץ ישראל קלה מכל הארצות לבשל את פרותיה. אי, מה צבי זה – קל, ואין בשרו שמן, אף ארץ ישראל – קלה לבשל, ואין פרותיה שמנים? תלמוד לומר, (שמות ג) "ארץ זבת חלב ודבש", שמנים מחלב ומתוקים מדבש:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 89 – ל סיון תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

עין יעקב על מסכת סוטה אות (עט)

(עט) שם "ויִשְׁבוּ מִתּוֹר הָאָרֶץ", (במדבר יג) (וכתיב) [ודף לה ע"א] "ויִלְכוּ וַיָּבֹאוּ".
אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בר יוחאי, מקיש הליכה, לביאה, מה ביאה – בעצה רעה, אף הליכה – בעצה רעה. (שם) "ויספרו לו, ויאמרו, באנו אל הארץ אשר שלחננו, וגם זבת חלב ודבש הוא, וזה פריה, אפס כי עז העם". אמר רבי יוחנן משום רבי מאיר, כל דבר לשון הרע, שאין אומרים דברי אמת בתחלתו, אין מתקנים בסופו:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 90 – א תמוז תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

חדושי הרשב"א על מסכת חולין דף ט/א

וכן רבינו שלמה זצ"ל השיב לפני רבותיו שהיו מחמירין בדבר, ואמר אתמול אכלנו מחלבה ועכשיו נחזיק אותה בטריפה. ומה שהשיבו לו על זה דשאני חלב דחדוש הוא דאע"ג דאתי מן החי מותר, דאמרינן בבכורות (ו, ב) חלב מנא לן דשרי דכתיב (דברים כו, ט) ארץ זבת חלב ודבש. אין טענה זו מספקת, שהרי חלב טריפה אסור כדתנן לקמן (קטז, ב) כשרה שינקה מן הטרפה קיבתה אסורה, ולא אמרינן כיון דהיתר חלב חדוש הוא אפילו חלב טריפה מותר, וכאן נמי אי אתה מחזיק אותה בטריפה היה לנו לאסור חלבה עד שיודע לך שאינה טריפה, ואי משום דחדש בו רחמנא משכחת לה כגון שעשו מהם גבינות והניחם עד שנשחטה ונמצאת כשרה:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 91 – ב תמוז תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

תוספות הרא"ש על מסכת סוטה דף לד/ב

וייטב בעיני ולא בעיני המקום:

במדרש קאמר שאף בעיני משה לא היה טוב – אלא משל לאדם שאמר לחבירו מכור לי חמורך אמר לו הן, אמר לו רצונך שאנסנו, אמר לו בהר ובבקעה, אמר לו כיון שאינך מוחה על ידי א"כ לא אנסנו, כך היה משה סבור שכשיאמר משה לשלח מרגלים יאמינו ישראל וימנעו מלשלוח, והיינו דקאמר ויטב בעיני שנאותי לדבריהם במה שאמרו לשלוח כי הייתי סבור שלא ישלחו, ולא בעיני סמקום כי הכיר מחשבותם שלא יחזרו בהם מלשלוח, אבל הא פשיטא שלא היה טוב בעיני משה מת ששלחו מרגלים ולא האמינו לדברי המקום שאמר להביאם אל ארץ זבת חלב ודבש:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה - מדור "טוב הארץ" ח"א - גליון 92 - ג תמוז תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" - עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

סמ"ג - חלק מצות עשה - מצוה קלח

השקיפה ממעון קדשיך מן השמים עד כאשר נשבעת לאבותינו ארץ זבת חלב ודבש עשינו מה שגזרת עלינו אף אתה עשה מה שאמרת לעשות אם בחקתי תלכו ונתתי גשמיכם בעתם ותתן טעם טוב בפירות הארץ כמו שנאמר ודבש:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

סמ"ג - חלק מצות לא תעשה - מצוה קלב

שלא מצינו דבר הבא מן החי שיהא מותר והתירתו תורה שנאמר זבת חלב ודבש.

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה - מדור "טוב הארץ" ח"א - גליון 93 - ד תמוז תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" - עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר פרשת דרכים - דרוש תשיעי

במדרש, גר ותושב אני עמכם אם תרצו הריני גר ואם לאו הריני תושב ואתלנה מן הדין שכך אמר לי הקב"ה לזרעך אתן את הארץ וגו', ע"כ. בהנחל עליון ארץ זבת חלב ודבש צבי היא לכל הארצות מוחזקת היא בידינו מימי קדם שמשעה שאמר ה' לאברהם לזרעך נתתי את הארץ זכה בה אברהם. והכי אמרינן בפ' המוכר פירות דף ק. תניא הלך בה לארכה ולרחבה קנה מקום הלוכו דברי ר' אליעזר:

**נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה**

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה - מדור "טוב הארץ" ח"א - גליון 94 - תמוז תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" - עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

הלכות בכורות להרמב"ן - פרק ראשון

וחלב בהמה טהורה מנלן דשרי, דכתיב ארץ זבת חלב ודבש אי לאו דשרי משתבח לן קרא במידי דלא חזי לנא:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

מהרי"ט אלגזי על בכורות - אות ב ס"ק ד

וחלב [ו, ג] בהמה טהורה מנ"ל דשרי, דכתיב ארץ זבת חלב ודבש אי לאו דשרי משתבח לן קרא במידי דלא חזי לנא:

זה הוא לפי המסקנא, אבל קודם זה צדד הש"ס לומר דילפי' לה מדאסר רחמנא בשר בחלב הא לחודיה שרי, ודחי ואימא חלב לחודיה אסור באכילה ומותר בהנאה בשר בחלב בהנאה נמי אסור, ולר"ש דשרי בהנאה משכחת לה למלקי על בשולה.

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה - מדור "שוב הארץ" ח"א - גליון 95 - תמוז תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" - עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר המקנה על קידושין - דף ע עמוד א

שם ואינו מדבר בשבחה לעולם וכו'. יש לפרש ע"ד מש"ה אהבת רע מטוב ושקר מדבר צדק סלה מ"ש רע מטוב יש לפרש ע"ד שאמרו חז"ל טובתן של רשעים רעה הי' אצל צדיקים וזהו שאמר דאפילו הטובה של הרשע כוונתו לרעה ומ"ש שקר מדבר צדק ע"ד שאמרו שבעלי שקר אומרים אמת בתחילתם כדי שיתקיים השקר וזהו שאמר שאע"פ שלפעמים מדבר צדק כוונתו שיקיים השקר סלה ע"י האמת שדיבר בתחילה וכן הוא הדרך המספרים בגנותם של חבירים בשקר שמתחיל בתחיל' בשבח כדי שיתקיים הגנות השקר שאומרים וכמו שמצינו במרגלים שאמרו בתחיל' ארץ זבת חלב ודבש וזה פרי' וכמו שפרש"י ולא הי' כוונתם שיתקיים השבח אלא בשביל קיום השקר וזהו דקאמר ואינו מדבר בשבחה לעולם אף על פי שהוא מתחיל בשבח אין כוונתו שיתקיים השבח לעולם אלא שיתקיים הפסול והגנות לעולם וק"ל:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 96 – תמוז תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר מנחת חינוך - מצוה צא - אות ט

ואני מסופק, דאפשר הא דאין מביאין רק מארץ חמשה עממין, דהיא זבת חלב ודבש, הוא דוקא בארץ שבעה עממין שהקב"ה הנחילנו, וגילה לנו דחלק ממנה, היינו שני עממין או עבר הירדן, אינו זבת חלב ודבש, אבל אפשר בכל העולם יש עוד מדינות שהן זבת חלב ודבש, ונפק"מ אם מלך ישראל כובש עוד מדינות, או מלך המשיח המקווה במהרה בימינו אמן יכבוש כל העולם ויתקדש בקדושת ארץ ישראל. כי הוא כתורה יעשה ויכבוש תחילה ארץ שבעה עממין ואחר כך יכבוש יתר העולם מדעת ישראל, ויהיה הכל בקדושת ארץ ישראל כמו שכתבנו לעיל בשם הר"מ, והוא מהספרי [עקב אות נ"א], אפשר יש עוד ארצות דהן זבת חלב ודבש ויתחייבו בביכורים, או אפשר דהתורה גילתה לנו שאין בכל העולם כולו ארץ זבת חלב ודבש רק אותם חמשה עממין, ולא יתחייבו בביכורים מן התורה בשום פעם רק אותם חמשה עממין, וצ"ע עד יבא ויורה צדק לנו בב"א.

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 97 – ח תמוז תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

מדרש רבה במדבר פרשה כג פסקה ז

(ז) כי אתם באים אל ארץ כנען הלכה עד שלא נכנסו לארץ כיצד היו מברכין על המזון שנו רבותינו עד שלא נכנסו לא"י היו מברכין ברכה א' הזן את הכל משנכנסו לא"י היו מברכין על הארץ ועל המזון משחרבה הוסיפו בונה ירושלים משנקברו הרוגי ביתר הוסיפו הטוב והמטיב הטוב שלא הסריחו והמטיב שנתנו לקבורה ואין לך חביבה מכולם יותר מברכת על הארץ ועל המזון שכך אחז"ל כל מי שאינו מזכיר בבהמ"ז על הארץ ועל המזון ארץ חמדה וברית ותורה וחיים לא יצא ידי חובתו אמר הקב"ה חביבה עלי ארץ ישראל יותר מן הכל למה שאני תרתי אותה וכה"א (יחזקאל כ) ביום ההוא נשאתי ידי עליהם ארץ אשר תרתי להם זבת חלב ודבש צבי היא לכל הארצות וכה"א (ירמיה ג) ואתן לך ארץ חמדה נחלת צבי צבאות גוים את מוצא כשהרג יהושע אותם המלכים א"ר ינאי הכהן ששים ושנים היו שם ל"א ביריחו ל"א בימי סיסרא כשהלך להלחם עם ישראל נהרגו אף הם עמו למה שהיו מתאווים לשתות מים מן א"י ובקשו מן סיסרא ואמרו לו בבקשה ממך נבוא עמך למלחמה כל מלך שהיה מבקש למלחמה היה משלם ושוכר פועלים בכסף שיעזרו אותו אמרו לסיסרא אין אנו מבקשין ממך כלום אלא נבוא עמך בחנם שאנו מתאווים למלאות כרסינו מן מים של אותה הארץ שנא' (שופטים ה) באו מלכים נלחמו אז

נלחמו מלכי כנען בתענך על מי מגדו בצע כסף לא לקחו להודיעך שאין חביבה
כא"י א"ל הקב"ה למשה הן הארץ חביבה עלי שנאמר (דברים יא) ארץ אשר ה'
אלהיך דורש אותה תמיד וישראל חביבין עלי שנאמר (שם ז) כי מאהבת ה' אתכם
אמר הקב"ה אני אכניס את ישראל שהן חביבין עלי לארץ שחביבה עלי שנאמר כי
אתם באים אל ארץ כנען:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה - מדור "טוב הארץ" ח"א - גליון 98 - ט תמוז תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" - עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ילקוט שמעוני שמות - פרק יג - רמז רכא

ר' יאשיה אומר נאמר כאן ארץ זבת חלב ודבש ונאמר להלן ארץ זבת חלב ודבש
מה ארץ זבת חלב ודבש האמור להלן בארץ חמשת עממין שהן שבעה במקום אחר
אף וכו'.

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ילקוט שמעוני במדבר - פרק י - רמז תשכח

רבי שמעון בן יוחאי אומר גנות גדולה היתה בידיהם של ישראל, בשעה שאמרו
נשלחה אנשים לפנינו אמר להם המקום אם כשהייתם בארץ ערבה ושוחה זנתי
ופרנסתי אתכם, כשאתם נכנסים לארץ טובה ורחבה [בארץ זבת חלב ודבש] עאכ"ו
שאזון ואפרנס אתכם. וארון ברית ה' (כתוב ברמז שס"ז). וענן ה' עליהם יומם (כתוב
ברמז רכ"ח):

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית" אלקים, וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה - מדור "שוב הארץ" ח"א - גליון 99 - תמוז תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" - עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ילקוט שמעוני במדבר - פרק יג - רמז תשמג

נחלת צבי, מה צבי זה קל ברגליו מכל בהמה וחיה כך פירות ארץ ישראל קלים לבוא מכל פירות שאר ארצות. דבר אחר מה צבי כשאתה מפשיטו אין עורו מחזיק את בשרו כך ארץ ישראל אינה מחזקת פירותיה בשעה שישראל עושין את התורה. ומה צבי זה קל לאכול מכל בהמה וחיה כך פירות ארץ ישראל קלים לאכול מכל הארצות. אי קלים יכול לא יהו שמנים, ת"ל ארץ זבת חלב ודבש. שמנים כחלב ומתוקים כדבש. וכן הוא אומר אשירה נא לידידי שירת דודי לכרמו כרם היה לידידי בקרן בן שמן, מה שור זה אין בו גבוה מקרניו, כך ארץ ישראל גבוהה מכל הארצות. אי מה שור זה אין בו פסול אלא מקרניו כך ארץ ישראל פסולה מכל הארצות, ת"ל בקרן בן שמן שמנה היא ארץ ישראל. וללמדך שגבוה מחברו משובח מחברו. ארץ ישראל לפי שגבוהה מכל משובחת מכל שנאמר עלה נעלה וירשנו אותה וגו' ויעלו ויתורו את הארץ, ויעלו בנגב, ויעלו ממצרים. בית המקדש שגבוה מכל משובח מכל שנאמר וקמת ועלית, והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה', ואומר כי יש יום קראו נוצרים בהר אפרים קומו ונעלה ציון וגו':

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם השי"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה - מדור "טוב הארץ" ח"א - גליון 100 - יא תמוז תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" - עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ילקוט שמעוני דברים - פרק יא - רמז תתנט

ר"ש בן יוחאי אומר שנים עשר ארצות ניתנו כנגד שנים עשר שבטים ולא שוו טעם פירות שבט זה לטעם פירות שבט זה. ואלו הן כי הארץ אשר אתם עוברים שמה לרשתה. והארץ אשר אתם עוברים שמה לרשתה. ארץ הרים ובקעות. ארץ אשר ה' אלהיך דורש אותה. כי ה' אלהיך מביאך אל ארץ טובה. ארץ נחלי מים. ארץ חטה ושעורה. ארץ זית שמן ודבש. ארץ אשר לא במסכנת תאכל בה לחם. ארץ אשר אבניה ברזל. על הארץ הטובה אשר נתן לך. ארץ זבת חלב ודבש, הרי שנים עשר ארצות כנגד שנים עשר שבטים.

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה - מדור "טוב הארץ" ח"א - גליון 101 - יב תמוז תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" - עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ילקוט שמעוני דברים - פרק יא - רמו תתסה

ואכלת ושבעת וגו' השמרו לכם פן יפתה וגו' אמר להם הזוהרו שמא תמרדו במקום שאין אדם מורד במקום אלא מוך שביעה שנאמר פן תאכל ושבעת וגו' ובקרך וצאנך ירביון מהו אומר אחריו ורם לבבך ושכחת את ה' אלהיך וגו'. כיוצא בו אתה אומר כי אביאנו אל האדמה אשר נשבעתי לאבותיו (ארץ) זבת חלב ודבש ואכל ושבע ודשן ופנה אל אלהים אחרים. כיוצא בו אתה אומר וישב העם לאכול ושתו, מהו אומר עשו להם עגל מסכה. וכן אתה מוצא באנשי דור המבול שלא מרדו אלא מתוך שביעה מה נאמר בהן בתייהם שלום מפחד ולא שבט אלוה אליהם שורו עבר ולא יגעיל וגו' ישלחו כצאן עויליהם וגו' (יצאו) [ישאו] בתוף וכנור וגו' יבלו בטוב ימיהם, היא גרמה להם ויאמר לאל סור ממנו וגו' מה שדי כי נעבדנו (אם) [אמרו] טיפה אחת של גשמים היא אין אנו צריכין ואד יעלה מן הארץ, אמר להם המקום בטובה שהטבתי לכם בה אתם מתגאים לפני בה אני נפרע מכם. הדא הוא דכתיב ויהי הגשם על הארץ.

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה - מדור "טוב הארץ" ח"א - גליון 102 - יג תמוז תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" - עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ילקוט שמעוני דברים - פרק יא - רמו תתסז

והשתחיתם להם, לה אתם משתחיים ולי אין אתם משתחיים, וכן הוא אומר וישתחוו לו ויזבחו לו ויאמרו אלה אלהיך ישראל. אחרים אומרים אילו לא שתפו ישראל שמו של הקב"ה בעבודת אלילים כלין היו מן העולם. רבי שמעון בן יוחאי אומר והלא כל המשתף שמו של הקב"ה בעבודת אלילים הרי הוא חייב כליה שנאמר זובח לאלהים יחרם בלתי לה' לבדו ומה תלמוד לומר אלה אלהיך מלמד שעשו להם עגלים הרבה וכן הוא אומר גם סגרו דלתות האולם ויכבו את הנרות וקטרת לא הקטירו, מקטירין הן לדבר אחר ועולה לא העלו מעלין הן לדבר אחר, אם עשיתם כן וחרה אף ה' בכם, משל למלך ששגר את בנו למשתה והיה יושב ומפקידו ואומר לו אל תאכל יותר מצרכך ואל תשתה יותר מצרכך כדי שתבא נקי לביתך, ולא השגיח הבן ההוא אלא אכל יותר מצרכו ושתה יותר מצרכו הקיף וטנף את בני המסיבה נטלוהו בידי וברגליו וזרקוהו לאחר פלטיץ של מלך, כך אמר להן הקב"ה לישראל הכנסתי אתכם לארץ טובה ורחבה לארץ זבת חלב ודבש לאכול מפריה ולשבוע מטובה ולברך שמי עליה אל היית רוצים בטובה היו בפורענות:

**נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה**

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומוכסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה - מדור "שוב הארץ" ח"א - גליון 103 - יד תמוז תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" - עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ילקוט שמעוני דברים - פרק כו - רמז תתקלח

ויביאנו אל המקום הזה. זה בית המקדש, או יכול זה א"י, כשהוא אומר ויתן לנו את הארץ הזאת הרי א"י אמורה ומה תלמוד לומר ויביאנו אל המקום הזה הרי זה בית המקדש. ויביאנו אל המקום בשכר ביאתנו אל המקום הזה נתן לנו את הארץ הזאת. ארץ זבת חלב ודבש נאמר כאן ארץ זבת חלב ודבש ונאמר להלן ארץ זבת חלב ודבש מה להלן ארץ חמשת עממין אף כאן ארץ חמשת עממין, מכאן היה רבי יוסי הגלילי אומר אין מביאין בכורים מעבר הירדן שאינה ארץ זבת חלב ודבש.

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם השי"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה - מדור "שוב הארץ" ח"א - גליון 104 - טו תמוז תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" - עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ילקוט שמעוני דברים - פרק כו - רמז תתקלח

במנחה ביו"ט [האחרון] היו מתודיין, כיצד היה הוידוי בערתי הקדש מן הבית זה מעשר שני ונטע רבעי וכו' עד לא לקחתי ממנו ארון ותכריכין למת ולא נתתיו לאוננים אחרים וכו' עד השקיפה ממעון קדשך מן השמים כו' וברך את עמך ישראל בבנים ובנות, ואת האדמה אשר נתתה לנו בטל ובמטר ובולדות בהמה, כאשר נשבעת לאבותינו ארץ זבת חלב ודבש כדי ליתן טעם בפירות.

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם השי"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה - מדור "טוב הארץ" ח"א - גליון 105 - טז תמוז תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" - עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ילקוט שמעוני דברים - פרק לב - רמז תתקמה

אמר לו הקב"ה למשה אמור להן לישראל כשאתם נכנסין לארץ אין אתם עתידים למרוד אלא מתוך אכילה ושתיה, שנאמר כי אביאנו אל האדמה אשר נשבעתי לאבותינו זבת חלב ודבש ואכל ושבע ודשן ופנה אל אלהים אחרים, אמר להם משה לישראל כשאתם נכנסין לארץ אין אתם עתידין למרוד אלא מתוך אכילה ושתיה ומתוך שלוה. שנאמר פן תאכל ושבעת ובקרך וצאנך ירביון, מה נאמר בהם ורם לבבך ושכחת את ה' אלהיך.

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם השי"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 106 – יז תמוז תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ילקוט שמעוני דברים - פרק לב - רמז תתקמה

רבי דוסתאי בן יהודה אומר אל תהי קורא בנים לא אמון במ אלא לא אמן במ שלא היו רוצין לענות אמן אחר הנביאים כשמברכין אותם, וכן הוא אומר למען הקים ה' את השבועה אשר נשבע לאבותינו לתת לנו ארץ זבת חלב ודבש, ולא היה אחד מהם שפתח את פיו ועונה אמן עד שבא ירמיה ואמר אמן, שנאמר ואען ואומר אמן ה':

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה - מדור "טוב הארץ" ח"א - גליון 107 - יח תמוז תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" - עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ילקוט שמעוני ירמיהו - פרק ג - רמז רעא

ואתן לך ארץ חמדה. ארץ שחמדו לה גדולי הדור, אברהם אמר לבני חת תנו לי אחוזת קבר, הקב"ה מחבבה לפני יצחק שנארמ גור בארץ הזאת, יעקב אמר בקברי אשר כריתי לי. נחלת צבי מה הצבי הזה שוחטין אותו ומפשיטין אותו ואין מחזיק הבשר לתוך העור, כך ארץ ישראל איננה מחזקת פירותיה. ד"א מה הצבי הזה (ו) אחת משבע חיות טהורות שנאמר איל וצבי ויחמור וגו' כך ארץ ישראל ארץ שבעה עממין. ד"א נחלת צבי צבאות גוים ארץ שכל מלכי עולם נתאוו לה שנאמר מלך יריחו אחד מלך עי אחד ואין בין ירויחו לעי אלא שלשת מילין אלא שכל מי שקונה בחוצה לארץ ולא קנה בארץ ישראל לא היה נקרא מלך. אמר רב חסדא מה הצבי קל ברגליו מכל החיות כך ארץ ישראל קלה מכל הארצות לבשל פירותיה, אי מה הצבי הזה אינו רך ואין בשרו שמן אף ארץ ישראל אינה רכה ואין פירותיה שמנים, ת"ל זבת חלב ודבש שמנים מחלב ומתוקים מדבש:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה - מדור "שוב הארץ" ח"א - גליון 108 - י"ט תמוז תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" - עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל
להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א
אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ילקוט שמעוני שיר השירים - פרק א - רמז תתקפא

משכני אחריך נרוצה. אמר ר' יוחנן ממה שנתת לנו ארץ טובה ורחבה אחריך נרוצה לארעא טבתא דמתקריא משכנתא, אמר ר' יהושע בן לוי ממה שנתת לנו ארץ זבת חלב ודבש אחריך נרוצה לארעא רבתא דמתקריא משכנתא.

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 109 – כ תמוז תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

מכילתא פרשת בא פרשה יז

ר' יאשיה אומר נאמר כאן ארץ זבת ודבר ונאמר להלן שם ארץ שבת חלב ודבש
מה להלן בארץ ה' עממי' שהן ז' במקום א' אף כאן בארץ ה' עממי' שהן שבעה
במקום אחד:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ספרי פרשת בהעלותך פסקא כד

רבי שמעון בן יוחאי אומר גנות גדולה היתה בידו של ישראל בשעה שאמרו
דברים א נשלחה אנשים לפנינו. אמר להם המקום אם כשהייתם ירמיה ב בארץ
ערבה ושוחה זנתי ופרנסתי אתכם כשאתם נכנסים בארץ טובה ורחבה בארץ זבת
חלב ודבש על אחת כמה וכמה שאזון ואפרנס אתכם: (סליק פסקא):

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם השי"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 110 – כא תמוז תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספרי פרשת דברים פיסקא כ

ותאמרו נשלחה אנשים לפנינו ויחפרו לנו את הארץ. אמר ר' שמעון עלובים בני אדם שכך בקשו להם מרגלים אמר להם אם כשהייתם בארץ ערבה ושוחה לא בקשתם לכם מרגלים עכשיו שאתם נכנסתם לארץ טובה ורחבה ארץ זבת חלב ודבש בקשתם לכם מרגלים:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ספרי פרשת עקב פיסקא ז

כך אמר להם הקב"ה לישראל הכנסתי אתכם לארץ טובה ורחבה לארץ זבת חלב ודבש לאכול מפריה ולשבוע מטובה ולברך שמי עליה לא הייתם בטובה היו בפורענות וחרה אף ה'.

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 111 – כב תמוז תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

זוהר חלק ג דף קנח/ב

היש בה עץ אם אין וגו'. רבי חייא אמר וכי לא הוה ידע משה דאית בה כמה אילנין משניין דא מן דא והא הוא שבח לה לישראל בכמה זמנין והוא אסתפק בדא. והא קב"ה קאמר ליה למשה בקדמיתא דהיא ארץ זבת חלב ודבש.

**נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה**

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "שוב הארץ" ח"א – גליון 112 – כג תמוז תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

זוהר חלק ג דף קסא/א

ויספרו לו ויאמרו וגו'. אמר רבי חייא מ"ש הכא ויספרו ולא כתיב ויגידו או ויאמרו אלא כל חד אוליה מלה בלחודוי. ויגידו בכל אתר רמז קא רמיז בחכמתא והא אתמר. ויאמר אירה בעלמא. ויאמרו הרהורא דלכא. ויאמרו תפקידתא והא אוקימנא בכמה אתר. ויספרו פרישותא דמלה בכל אתר. באנו אל הארץ הלכנו מבעי ליה. אלא באנו עאלנא לתמן לההיא ארעא דהוית משבח בכל יומא והוית אמרת דלית דכוותה. וגם זבת חלב ודבש היא. רבי יצחק אמר מאן דבעי למימר כדיבא אמר מלה דקשוט בקדמיתא בגין דיהמנו ליה כדבוי. רבי חייא אמר (אלא) הכי אמרו עאלנא לההיא ארעא דהוית משבח לה כל יומא ואמרת דלית דכותה (וגם זבת חלב ודבש היא) וארימת שבחא על כלא ולא הכי דהא זה פריה אתכלא חד מאינון זעירין קטפו. אמרו אי לדא אחסין קב"ה לישראל וסבלו כל אינון עקתינ וליאותין הא בארעא דמצרים אית אתכלין ואיבין דארעא יתיר על חד תרין:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה - מדור "טוב הארץ" ח"א - גליון 113 - כד תמוז תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" - עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר הקנה - ד"ה סוד בהמות טהורות וטמאות

אדרבא אימא דקדשים אסור אף בהנאה וחולין באכילה אסור בהנאה מותר, אלא מדכתב רחמנא ודי חלב עזים ללחמך אימא לסחורה ולא באכילה אלא מדכתב ועשרת חריצי חלב האלה תביא אימא ה"נ לסחורה, וכ"ת אין דרכה של מלחמה לסחורה אדרבא עיקר הסחורה במלחמה הוא וכ"ת מדכתב ארץ זבת חלב ודבש ואי לא דשרי לא משתבח ליה אימא הני חזי לסחורה וע"כ משתבח ליה אבל באכילה לא, וכ"ת מקיש חלב לדבש מה דבש מותר באכילה אף חלב מותר באכילה, אדרבא תיקוש דבש לחלב מה חלב אסור באכילה דהוי דבר הבא מן החי אף דבש אסור באכילה וכ"ת דבש תמרים הוא, אומר אני דבש דבורים הוא, אדרבא אימא אית רבוי ואית מיעוט מה מיעוט כל דבש אסור ומאי ריבה ריבה כל דאתי ומשריץ מדג טמא ואתא לומר לנו דפירשא בעלמא הוא, מי לא תנן חלי דיחמורתא מותרת דפרשא בעלמא הוא (בכורות דף ז') כי הוא זרע אייל שהולך בתר האיילתה ולא מזדקקא ליה מפני שרחמה צר (ואזיל בתר חמורתא) ונקפה הזרע מחוץ ונעשה כמו מבוששים (פי' ביצים של זכר) וסברי רבנן לומר ביצים נינהו ואסור ואמר להו רב ספרא זרע דאייל הוא ושרי, והואיל וחלי דיחמורתא שרי דפירשא בעלמא הוא ה"נ לא שנא דמה דדג טמא משריץ פרשא בעלמא הוא, ורבי זבת חלב ודבש מנא לך

דקאי אשניהם להקיש אימא זבת אחלב קאי דא"כ דאתרווייהו קאי ישמיעני דבש ויכתוב זבת דבש חלב ואז נאמר שהוא דבש תמרים וחלב שהוא פשיטא דהוא זב אלא מדכתב זבת חלב ודבש שמע מיניה דפלגינן לדיבוריה ואמרינן זבת חלב לרבווי שבחה ודבש לא קאי אזבת, וא"כ אין לך כח להקיש חלב עם דבש להתיר אלא תקיש דבש עם חלב לאסור ויהא דבש וחלב הכל אסור באכילה, ושבחה לענין המותר בהנאה.

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה - מדור "טוב הארץ" ח"א - גליון 114 - כה תמוז תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" - עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר מגיד מישרים להב"י - פרשת שלח לך

אתו ואמרו ודאי לא אדכר משה אלא מילי דידע דאיהי משבחה להון אבל מילי גנאי דבה לא אדבר יתהון לנא והא ודאי כל מה דאדכר לטיבות' איהו בה דהא זבת חלב ודבש היא וגו' אבל אית בה חדא לריעותא דלא אדכרה משה והיא אוכלת יושביה היא ולא מתקיימין בה אלא אינשין תקיפין במזגיהון והיינו דאמרו כי עז העם היושב בארץ כלומ' אבל אינשין רכיכין כוותייכו לא תיכלון לאתקיימ' בה יומא חד דארץ אוכלת יושביה הרכי' כמותכם היא ואהדר להו כלב עלה נעלה וירשנו אותה כלומר אי אפשר שתאכל אותנו כיון דקב"ה יהיב יתה לנא ודאי אדעת' דנתקיים בה יהיב יתה לנא.

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 115 – כו תמוז תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר עץ הדעת טוב למוהר"ו - פרשת שלח לך

וילונו וכו' הנה משה ואהרן לא דברו עתה מאומה כי אם כלב ועליו מהראוי לשים פניהם ולצעוק עליו האמנם חשבו פן כלב עתה יחזור עתה לאסוף את כל שבט יהודה כי הוא הנשיא שלהם גם יהושע נשיא אפרים גדולי השבטי' יתחברו יחד הם ושבטיהם ומתוך ההתאספות תתבטל עצתם לכן בחכמה טרם יחזור כלב או יהושע לדבר ולא הניחו ותיכף החזירו פניהם אל משה ואהרן וילונו עליהם וכראות משה ואהרן כן חתו ולא ענו כי לא מצאו מענה ויפלו על פניהם, אז חזרו יהושע וכלב לדבר בקול גדול וז"ש ויאמרו אל כל עדת וכו' כלומר אם משה ואהרן אין בפיהם מענה לפי שאינם יכולים להכחישם את המרגלים, אשר מעידים על מה שראו בעיניהם אבל אנו אשר הלכנו בה יכולים אנו להכחישם וז"ש הארץ אשר עברנו בה אנחנו כמו הם מעידים אנו כי טובה הארץ וכו'. ולא די אנחנו שני עדים לקיים מאמרו יתברך כי ארץ זבת חלב ודבש וכו' כי הנה תרי עדים כמאה עדים דמי א"כ אנחנו שקולים כמותם ונוסף לזה כי הקב"ה מאמת דברינו ועדותינו א"כ חוטאים אתם במה שאתם מאמינים לדבריה'. וכיון שעמדו שני העדים הכשרים האלו עדי ראיה כי טובה הארץ וגם התרו בהם אך בה' אל תמרודו ועכ"ז לא די שלא קבלו דבריהם אלא ויאמרו כל העדה לרגום אותם באבנים וכו'. אז חשש

הקב"ה לכבוד יהושע וכלב המקדשים את שמו ונראה להם ואמר להם אכנו בדבר
וכו' כי כבר נתחייבו מיתה כדין והלכה בעדים ובהתראה ובפרט כי רצו לרגום אותם
וכביכול נגעו בכבודו ית':

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 116 – כז תמוז תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר עץ הדעת טוב למוהר"ו - פרשת שלח

ונחזור לענין ראשון כי היתה כוונתם רעה לגמרי אבל היו מדברים בערמה בדברי חסידות כנ"ל כוונתם היתה כי אחר שיחזרו יוכלו להוציא דיבת הארץ רעה כרצונם ואין מי שיכחישם ועל כן הקב"ה ומשה לא יכלו למנעם וכמש"ז"ל אמר ר' יהושע בן לוי למה ישראל דומים כשאמרו נשלחה אנשים לפנינו למלך שזימן לבנו אשה נאה עשירה ובת טובים אמר לו הבן אלך ואראה אותה מיד הוקשה הדבר בעיניו ואמר מה אעשה אם אומר לו איני מראה לך אותה עכשיו יאמר כעורה היא וכו', ואומרם נאה ועשירה ובת טובים ירמוז אל ג' מעלות וחשובות שנמצאו בענין ארץ כנען. הא' היתה נאה בנוי והוא היותה שער השמים לקבל תפלות ישראל ולהוריד השפע כמ"ש תמיד עיני ה' אלהיך בה וכו'. ומכוונת כנגד בית המקדש של מעלה וכדכתיב לפאר מקום מקדשינו, והב' כי היא עשיר' כמ"ש ארץ אשר לא במסכנו' תאכל בה לחם לא תחסר כל בה מרוב הברכות אשר בה כי לכך נקראת ארץ זבת חלב ודבש כנודע מענין האשכול ורימון ותאנה שנשאו המרגלים עשרה אנשיה, הג' בת טובים רמוז כי כל הזוכה אליה נקרא צדיק כמ"ש ועמך כולם צדיקים לעולם ירשו ארץ וכת' אמרו צדיק כי טוב. ועל דרך רמז ירמוז אל היותה כנגד ארץ העליונה מקבלת ממש קצוות שתחילתן חסד כי לזה נתכוונו רז"ל באומרם בתהיתה לו לאברהם ובכל שמה ולכן נקראת בת שבע. וגם ירמוז כפשעו לארץ כי אינכם צריכין לראותה כי הרי ג' אבותיכ' הצדיקים והטובים אברהם יצחק ויעקב גרו בה כל

ימיהם ותמיד חשקו בה על כי היו מכירים מעלתה ושלימותה גם לזה רמוז באומרו ובת טובים. ונחזור לענין כי הוכרח הקב"ה ומשה להראותם אותם ולזה התחכם השי"ת במ"ש שלח לך מדעתך לפי שאם אני שולחם דעתי הנה בחזירתם יודע אני שיוציאו דיבה ואז יהיו אל ישראל פתחון פה לאמר לי והרי כיון שגלוי היו לפניך כך אתה גרמת במה שנתרצית לשלחם ולכן שלח לך מדעתך כלומר ואל תגד לבני ישראל כי מדעתי היא לסיבה הנז'. וכאשר יוציאו דיבה לא יתלוננו עלי בני ישראל למה שלחתים וגם עליך לא יתרעמו כי יהיו לך התנצלו' לומר כי מדעתך היה ולא בידך להגיד העתידות כמוני וא"ת שיותר טוב הוא כשלא ילכו כלל זו קשה מכולן שיאמרו כעורה היא כנ"ל בשם רז"ל, ולכן לא די באשר תשלחם אתה לגמרי כדי שלא יתרעמו עליך אחר כך לאמר אלו ששלחת לא היו אנשים צדיקים שלכן הוציאו דיבה ולכן העצה היא כך שתבחר אלו השלוחים שיהיו אנשים וכמשז"ל אין אנשים אלא צדיקים כדי שיסלקו תלונתם מעליך. וגם זה לא יהיו אלא איש א' לשבט ובזה לא יהיו פתחון פה לשום שבט לומר אני לא היתי בעצה הלזו. ועוד אחרת שלישיית כי השלוח ע.צמו לא יהיו ממך לבדיך כי אם מכל השנים עשר נשיאים שלהם כל נשיא יבחר משבטו איש אחד צדיק הנראה בעיניו וכפי זה יתורץ קושי' א' כי הרי הנשיאים היו נחשון וחביריו ואיך אמר כאן כל נשיא בהם תשלחו איש אחד למטה אבותיו. וישלח וכו' הגיד הכתוב מה שבארנו כי אעפ"י שהקב"ה אמר לו שלח לך ולדעתך ולדעת הנשיאים האמת הוא כי כאשר וישלח אותם משה לא הי' כי אם על פי ה' אלא שהעלים הדבר לסיבה הנ"ל. או אפשר כי השליחות בעצמו היתה על ידי משה והנשיאים כו' אך בירור השלוחים מי הם הראויים זה הוכרח להיות על פי ה' כי לו לבדו ידוע האנשים ולבבם וז"ש וישלח אותם כלומ' אלו האנשים בפרטו' היו על פי ה' כדי שכולם יהיו אנשים צדיקים בודאי משא"כ השליחות בעצמו כנ"ל. והנה למעלה שהזכיר המשלחי' כמ"ש תשלחו ביאר כי כל נשי' בהם היו המשלחו' אך כאן כי לא הזכיר רק את משה כי הי' המשלח לכן למטה כשהזכיר השליחים עצמן כמ"ש כולה אנשים צדיקים אמר כי ראשי אלפי ישראל המה אך לא הזכירם בשם נשיאים:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 117 – כח תמוז תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר עץ הדעת טוב למוהר"ו - פרשת שלח

והנה אתה אמרת בענין פירותיה השמנה היא אם פירותיה גסים אבל נגיד לך יותר מזה כי לא די שהם גסים אלא כי זבת חלב ודבש היא וכמשז"ל לדידי חזי לי זבת חלב ודבש היוצא מן העיזים ומן התמרים והתאני' וכו' והנה זה שבח נוסף לאין קץ לא נראה כן בכל הארצות וכדי שתאמינו לנו הנה וזה פריה יורה על הנ"ל וכל זה להורות טוב כוונתם בתכלית ומרמה בלבבם לומר כשם שפירותיה משונין וכו'. ואחר שרימו את העם התחילו לספר בגנות אמרו אפס כי עז העם וכו' ירצה הנה שליחותך אותנו היו לתור את הארץ עצמה כנ"ל ואמנם כל זה אפס ואין נחשב בהיות כי עז העם וכו'. וזה דבר שלא שלחתנו ועכ"ז לשלא תאמר לנו אח"כ כאשר נבא שמה מדוע לא הגדתם לנו ענין עוז העם היושב בה כיון שראית' אותו ואנחנו לא עלה בדעתינו ואולי היינו מכינים כלי מלחמה או תחבולות אחרות ולכן נודיעכם עניני' ואתם דעו את אשר תעשו ואנחנו את נפשינו הצלנו אעפ"י שלא היתה כוונתנו לספרו כי אם על צד ההכרח כנ"ל והראי' כי לכן הנחנו סיפור זה באחרונה. הלא הוא משז"ל על סיחון היושב בחשבון אלו חשבון מלאה יתושים או סיחון יושב בעיירות וכו' כש"כ שסיחון יושב בחשבון וכו' וז"ש כי עז העם בעצמו היושב עליה ומכ"שכ בהיותו בעריה ההם ערים בצורות וגדולות ר"ל ענין גודל המבצרים מאוד,

וזולת זה כי גם ילידי הענק וכו' אשר אין כמותם בכל העולם ואינם כי אם שם לבד
וז"ש ראינו שם גם ירמוז במ"ש שם כי זולת היותם ענקים הנה הם שם בערים הנ"ל
הבצורות. וכל זה בתוך כללות הארץ ועוד רעה גדולה כי אפי' תיכף בפתח כניסת
הארץ עמלק אשר קרך בדרך יושב שם ואין מקום אפי' לכנס כלל כי הנה דרכינו
היא דרך הנגב והוא יושב שם בארץ הנגב ואם במערב הנה החיתי וכו' יושב על הים
ואם במזרח ועל יד הירדן ואם בצפון היא בקצה הנגדיי היותר רחוק ממנו א"כ בחרו
לכם איך תעשו:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומוכסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה - מדור "טוב הארץ" ח"א - גליון 118 - כט תמוז תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" - עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר עץ הדעת טוב למוהר"ו - פרשת מסעי

ויאמרו טובה הארץ אשר ה' אלקינו נותן לנו. קשה כי לא אמרו כן אלא יהושע וכלב לבד ושאר המרגלים אמרו ארץ אוכלת יושבי' וכו' ויניאו לב בני ישראל וכאן אמר כי המרגלים אמרו כי טובה הארץ וכו'. ואתם הוא שלא אבייתם לעלות: ודענין כי גם המרגלים סיפרו בטובת הארץ כמ"ש ארץ זבת חלב ודבש היא וזה פרייה וא"כ למה בענין הרעה שאמרו ארץ אוכלת יושבי' וכו' האמנתם לדבריהם ולענין הטובה שכולם השוו לטובה לא האמנתם, א"כ מהו הסימן שאתם לא אבייתם לעלות:

**נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה**

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

ב"ה - מדור "טוב הארץ" ח"א - גליון 119 - א אב תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" - עיה"ק ירושלים תובב"א

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל

להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א

אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

כתבי הרמ"ע מפאנו - מאמר מאה קשיטה - סימן יב

אך משנכנסו לארץ התחיל דישנה של יריחו עיר התמרים ליתן ריח טוב בקדושה כריח שדה אשר ברכו ה' ואם התמרים כך שהם אחרונים בפסוק התורה ק"ו לשאר המינים שנשתבחה בהן א"י לאלה קרא הכתוב דבש סתם הואיל ולעוצם רבויים הנובלות שלהן היו מאכל לעזים לא הוצרכו לשמרם שימתקו בבית למאכל אדם. ויריחו היתה תחלה אל אר"ץ זב"ת חל"ב ודב"ש:

הגהה, יש כאן זכות תורה בר"ת מספר כ"ב אותיותיה וזכות כהונה בס"ת שהן תשב"ץ האמור בכתונת של כהנים וזכות מלכות שמים באמצעיות שהן רחל בגימ'. עוד זבת חלב ודבש בגי' כח אריך אבא אמא זעיר נוקבא שכלם משפיעים בה כיד המלך [עכ"ה]:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

ב"ה – מדור "שוב הארץ" ח"א – גליון 120 – ב אב תשס"ד לפ"ק ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל

להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א

אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

פירוש הרמח"ל על התורה - ספר דברים

ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם לא תחסר כל בה ארץ אשר אבניה ברזל ומהרריה תחצוב נחושת (ח, ט). הנה אמרו שבארץ ישראל שולטת יצירה, ובחור"ל – עשיה. וכבר ידוע שמלכות דיצירה היא עושה ממש הפך מה שעושה מלכות דעשיה, שמה שמלכות דעשיה מקיימת את הרע, מלכות דיצירה מגרשת את הקליפות. וכל עוד שישראל היו בחור"ל, שעשיה היא השולטת, אף על פי שהיו מתוקנים, השפע היה בא בהכרח מצומצם מפני הקליפות שלא יינקו ממנו יותר מכדי חיותם. לפיכך כשישראל ניתקנו בתיקון גמור, הקב"ה הביאם אל ארץ ישראל, ארץ אשר היא זבת חלב ודבש, לפי שאין שם מורא מן החיצונים שינקו ממנו, כיון שענינה של מלכות דיצירה לגרש הקליפות משם. וזה שכתוב, "ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם", לפי שהז"ת משפיעים כולם ברווחה בלי עיכוב שמעכב להם. וזהו לחם, שהוא מה שצריך כדי לחיות, ובלא זה אין יכולים לעמוד. ואלו הם הז"ת, שהם עיקר ההנהגה. אבל כשהם מתקנות, שמשפיעים ברווחה, גם חור"ב, שהם עיטורי ההנהגה אינם נמנעים מלהשפיע לפי עצמם. וזהו, "לא תחסר כל בה", שהם המעדנים, מלבד הלחם, שהוא מה שצריך לצורך המזון. וזה נמשך מהארת חור"ב:

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה - מדור "טוב הארץ" ח"א - גליון 121 - ג אב תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" - עיה"ק ירושלים תובב"א**

**גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל
להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א
אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש**

פירוש הרמח"ל על התורה - ספר דברים

"וכתבת עליהן את כל דברי התורה", גם התורה היא בסוד החסד, להאיר החסד על הגבורות. וזהו - אם תרצו לבא בארץ ישראל שהיא ג"כ מבחינה הזאת, וזהו "למען אשר תבא" וגו'. "ארץ זבת חלב ודבש", דבש מצד הגבורות אבל ממותקות בחסדים, וזהו "זבת חלב":

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם השי"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא אל תדרוש במכוסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

ב"ה - מדור "טוב הארץ" ח"א - גליון 122 - ד אב תשס"ד לפ"ק ז"ל בקביעות ע"י: "אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" - עיה"ק ירושלים תובב"א

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל

להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א

אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר בית אלקים להמב"ט - שער היסודות - פרק הראשון
ואם מצד השלישי שיש צד איסור לחקור על אלו הענינים אחר שנרמזו בכתוב יש לו ג"כ פנים מההראות, כנראה שאינו מאמין אותם אם לא שיורה עליהם השכל, נחשב לו למיעוט אמנה, וכמו (סנהדרין ק', ב"ב ע"ה) שאירע לאותו תלמיד שלגלג על מה שדרש רבי יוחנן ושמתי כדכוד שמשותיך עתיד הקב"ה וכו' ואח"כ ראה בעיניו מה שבאזניו שמע ונענש על זה, וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם השי"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במכוסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו':

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

ב"ה - מדור "טוב הארץ" ח"א - גליון 123 - ה אב תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" - עיה"ק ירושלים חובב"א

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל

להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א

אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר בית אלקים להמב"ט - שער היסודות - פרק שמנה ועשרים

והיעוד הל"ד למשה רבינו ראה ראיתי וגו' וארד להצילו מדי מצרים ולהעלותו מן הארץ ההיא, הורה שרצה לקיים פה היעוד שיעד ליעקב אבינו ברדתו מצרימה אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה, שרמז בעליה השניה שיעלה את בניו ממצרים, ולכן אמר וארד כמו שאמרתי אנכי ארד, ואמר להעלותו כמו שאמר גם עלה, אני רוצה לקיים כל מה שהבטחתי, ואמר אל ארץ טובה ורחבה אל ארץ זבת חלב ודבש מה שלא הזכיר עד עתה, כי בימי אברהם היה הולך הכנעני וכובש אותה כדכתיב והכנעני אז בארץ, ועדיין לא היתה אז טובה ורחבה זבת חלב ודבש עד שנתחזקו בה וסקלו אותה מאבן ותקנו אותה ונטעה ונטייבה ונדיירה כולה באופן שהיתה עתה כבר מתוקנת והיתה זבת חלב וכו', וכן הדרכים היו

עתה מתוקנים ומיושרים וכרכים וערים בנויות בבתים ובורות וכמו שנאמר בזמן ביאתם לארץ והיה כי וגו' ערים גדולות וטובות אשר לא בנית ובתים מלאים כל טוב אשר וגו' ובורות חצובים וגו' כרמים וזיתים וגו', וע"כ אמר אני רוצה להעלותו אל ארץ טובה וגו', כי אמרתי לאבותם מעט ואני אעשה להם הרבה יותר ממה שהבטחתים:

ואפשר שרמז גם כן זה הענין במה שאמר ואנכי אעלך גם עלה, וירמוז שתי העליות לזרעו, שיעלם לארץ ישראל וגם עלה לא כמות שהיא עתה אלא ביתר שאת ומעלה שתהיה בזמן ההוא, ולכך חזר ואמר אל מקום הכנעני וגו' ולא אמר אל ארץ לרמוז אל המקומות שהיו כבר מוכנים לדור בהם כמו שאמר ערים גדולות וטובות וגו' ובתים וגו', ולא יעלם לארץ חרבה שיצטרכו לטרוח כמה שנים לבנות להם ערים ובתים ולעבוד הארץ מחדש ולסקלה מאבן:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומוכסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "שוב הארץ" ח"א – גליון 124 – ו אב תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר תורת משה אלשיך על בראשית - פרק כו פסוק יב-יד

(יב) ויזרע יצחק בארץ ההיא נצטרפו שתי זכיות. א. היות יצחק. ב. היות הארץ ההיא זבת חלב ודבש. ועל ידי כן וימצא בשנה ההיא שנת מארת רעב מאה פעמים על מה ששיערו הכרי. כי אחר העמדת כרי ולא היה סמוי מן העין נתרבה מאה פעמים כשנמדד על אחד ששיערוהו. והנה היה לו לומר ויברכהו ה' וימצא בשנה וכו' ולא אחר כך, אך יאמר שמדד ומצא מאה שערים, וגם אחר שהיה גם כן מדוד באופן שהיה בלתי סמוי מן העין וגם מדוד שאין הברכה שורה בהם, עם כל זה שב ויברכהו ה' ונתרבה עוד אחר כל זאת:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 125 – ז אב תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א **אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש**

ספר תורת משה אלשיך על בראשית - פרק כח פסוק ג-ד

או יאמר שברכו בחיי ובני ומזונני, וזהו ואל שדי יברך אותך בעצמך דהיינו חיי, ויפרך וירבך היינו בני, ולהיות שעיקר הברכה היא היות הבנים צדיקים, אמר והיית לקהל עמים, שהוא שעם שיהיה ממנו עמים כלם יהיו קהל אחד, מה שאין כן עשו וישמעאל ששום אחד מהם לא נתייחד עם אחיו להיות שניהם קהל אחד כי אם יעקב שמטתו שלמה, ויתן לך את ברכת אברהם, ארץ זבת חלב ודבש, היינו מזונני:

**נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה**

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו העניינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה - מדור "שוב הארץ" ח"א - גליון 126 - ח אב תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" - עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר תורת משה אלשיך על בראשית - פרק מט פסוק כ

מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך:

הנה מ"ם של מאשר יתירה. אך אמר כי גם שארץ ישראל זבת חלב ודבש, וחלקו שמן מהשאר, אינו כי טבע חלקו דשן מהשאר, כי לא כן הוא, כי אם שמאשר נמשך ששמנה לחמו, מזכותו היא, כי והוא יתן לצדקה מעדני מלך. כי לעצמו לא היה אוכל למעדנים רק סיפוק הכרחי, ולעניים בעין יפה היה נותן מעדני מלך. ובאומרו יתן לשון עתיד כיוון כי הקדים הוא יתברך להשמין לחמו מקודם על זכות מה שהוא יתן אחר כן מעדני מלך, כי מחשבה טובה צירפה למעשה:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

ב"ה - מדור "שוב הארץ" ח"א - גליון 127 - ט אב תשס"ד לפ"ק ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" - עיה"ק ירושלים תובב"א

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר תורת משה אלשיך על שמות - פרק ג פסוק ח

ועל כן, לולא ירדה שכינה להעלותם מי יעלה אותם העליה הגדולה הזאת, ולגרש כמה עממין מפניהם, הכנעני והחתי כו', וזהו אומרו אל מקום וכו', ועל פי דרכו רמז לו, כי גם שאין מעצור לה' להשפיע להם טובה במצרים, כי הלא גם במצרים היה הוא יתברך מבליע ילדיהן בארץ, וממציא להם כעין שני דדים להניק לכל אחד חלב ודבש (שמות רבה א טז). ואם כן, מה צורך להשפיע להם טובה בארץ אחרת. לזה אמר, אל ארץ טובה כו', לומר, שאינו דומה שפע שבארץ ישראל, אל הבא במצרים. כי גם שגם שם היה הוא יתברך מאכילן דבש וחלב, הלא היה באמצעות ארץ בלתי טובה, מתוך ארץ טמאה, וגם בצנורות זרים צרים משתלשלין מהקדושה, ומתמעטין על ידי אמצעות האדמה טמאה. אך ארץ ישראל, היא טובה לבא בה הקדושה, דרך צנורותיה הקדושים בדרך רחבה, כי שם שער השמים, וזהו טובה ורחבה, ועוד, כי מה שגם במצרים היו יונקים חלב ודבש התינוקות, לא היתה הזיבה מאיכות הארץ, כי אם שהיה השפע מפלש מהקדושה ועובר דרך ארץ שאיכותה נגדיי. אך ארץ ישראל, מצד עצמה היא זבת חלב ודבש, וכהנהו עובדי דגמרא (כתובות קיא ב). ולא על כח קושי מצרים ושרו אני עושה הלילה לבלתי הטיב להם שם, כי הלא נהפוך הוא, כי שם הוא מקום כמה עממין, מה שאין כן מצרים שהוא עם אחד ושר אחד. וזהו אומרו אל ארץ זבת חלב כו' אל מקום [הכנעני] וכו'!

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

ב"ה - מדור "טוב הארץ" ח"א - גליון 128 - י אב תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" - עיה"ק ירושלים תובב"א

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל

להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזיר כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א

אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר תורת משה אלשיך על שמות - פרק ג פסוק יז

ואמר אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש
והיבוסים אל ארץ זבת חלב ודבש:

לבל יאמרו אליך, הנה כמה זכיות וחרדות צריך לשנגאל ולא נאבד. והלא אעיקרא דדינא פירכא, למה הביאנו ה' אל מחלת הגלות המר הזה, כי נתעתד כמעט ליאבד, ולא הגלה את עשו ואת ישמעאל. והיא המבוכה עצמה שאמרו רבותינו ז"ל (שמות רבה א לה), שהיה בה משה רבינו ע"ה תמיד. על כן סמוך ואמור להם, ואומר אעלה וכו', לומר, כי מאז אמרתי בלבי בהגלותי אתכם היה להטיב לכם, כי מכאן תתלבנו, לשתזכו שאעלה אתכם מעני מצרים, שענייה הוא לכם כור ברזל להזדכך לעלות אל ארץ וכו', ועל כן אל תחושו אל הצער הזה, על גודל הריוח, שתזכו אל ארץ זבת ונובעת קדושת חלב ודבש, שהיא להיותה לעומת קדושת התורה העליונה, שעליה נאמר דבש וחלב תחת לשונך. וטוב תתי אותה לכם, מתתי אותה לעשו וישמעאל, כי פורע חוב הגלות הוא נוהל את הארץ:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

ב"ה - מדור "טוב הארץ" ח"א - גליון 129 - יא אב תשס"ד לפ"ק ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" - עיה"ק ירושלים תובב"א

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל

להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א

אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר תורת משה אלשיך על שמות - פרק יג פסוק א-י

אמנם הביטה וראה כמה גדולה יציאת מצרים, כי הנה והיה כי יביאך ה' אל ארץ הכנעני כו' שהם שבעה גוים גדולים שהם החתי והכנעני והאמורי והחוי והיבוסי, וגם אינה כיציאתך ממצרים שהיא צאת מרעה בלבד, כי אם גם לתת לך ארץ זבת חלב ודבש שהיה נראה כי גדולה היא מיציאת מצרים. לא כן הוא, כי הנה אז לא יפלא בעיניך הנס ההוא בפני יציאת מצרים, כי ועבדת את העבודה הזאת בחדש הזה כי גדול הוא ליזכר מכיבוש שבעה גוים גדולים ועצומים:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם השי"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 130 – יב אב תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א **אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש**

ספר תורת משה אלשיך על שמות - פרק יג פסוק יא-טז

והדבר השני אשר לא יבצר מלשאול עליו הלוא הוא, אם צונו יתברך לאכול מצה על שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ, גם כי נאמר שרצה הקב"ה שגם יהיה זכר מצה לדורות, יהיה עד נחלת הארץ, אך אחרי כן גדולה מזו היתה הטבתו יתברך אלינו ברוב טובה שנתן לנו ארץ שבעה עממין זבת חלב ודבש, ולמה נעשה רמז משלילת ר טובה:

**נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה**

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

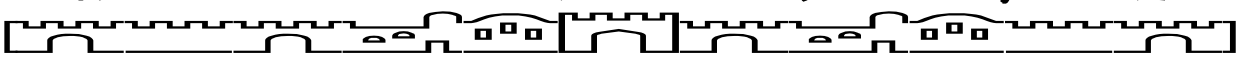
וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה - מדור "שוב הארץ" ח"א - גליון 131 - יג אב תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" - עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר תורת משה אלשיך על שמות - פרק לג פסוק א-ג

(ג) והראיה כי אין שם מקום לשר או מלאך, כי הלא הוא אל ארץ זבת חלב ודבש שהוא דבר הבלתי התייחס כי אם אל עצמי. והוא כאשר היה הוא יתברך בתת לתנוקות הנולדים בשדה ונבלעים מתחת לארץ שני עוקצים אחד של דבש ואחד של חלב ומתראה בעצמו יתברך כבחור צח ואדום הוא ולא מלאך וכן להראות לישראל מעלת הארץ מזכיר להם זה להורות כי מה שלא ניתן על ידי מלאך הוא המתייחס אליה. והוא לעומת רמז לבניות ארץ העליונה המתייחס לחלב, ומתיקות תענוג עליון הדומה לדבש, זולת רמז סודם היותר עליון. וזה רמז פה באומרו ראו עתה כי על ידי עצמי אני עושה כי הלא הנני מביאכם אל ארץ זבת חלב ודבש אשר לא ייחסתי זה רק אל עצמי, ואם כן מה שאמרתי לשלוח מלאך אינו רק בשביל הדרך בלבד, כי עם קשה עורף אתה פן אכלך בדרך (שאינן) [ששם] מקום חיצוניים ותוכלו פה לעבור רצוני:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "שוב הארץ" ח"א – גליון 132 – יד אב תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים חובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר תורת משה אלשיך על ויקרא - פרק כ פסוק כב

אמנם הנה גם שהוא יתברך נדר לתת לישראל ארץ זבת חלב ודבש, לא יבצר מהיות דור בהיות ישראל יושבים על אדמתם ומתפרנסים בצער כאשר היה בימי דוד שלא היה להם לישראל כח לפרנס ענייהם אם לא היו פושטין ידיהם בגדוד (ברכות ג ב). וכן הרעב שהיה בימי דוד, אמרו רבותינו ז"ל (בראשית רבה כה ג) שהיה ראוי לבא בימי שאול ולא הביאו רק בימי דוד מפני שהיו גרופית של שקמה אשר כח בהם לסבול. הנה כי בימי דוד שהיו צדיקים נדחקו במזונות, וההיקש באיזה דור זולתו לסבה מן הסבות. והלא היה מקום לומר איה ברכת זבת חלב ודבש. על כן אחשבה בא יתברך ואמר הנה תראו כי ושמרתם את כל חקותי וכו' ועשיתם אותם. והנה איני מבטיחכם מעתה כי אם שלא תקיא אתכם הארץ, אך לא יחוייב יהיה לכם בכל דור שובע גדול לאיזו סבה, ולא תאמרו למה הביאנו ה' אל הארץ אם לא לאכול מפריה ולשבוע מטובה. כי לא כן הוא, כי דעו נא כי אשר אני מביא אתכם שמה הוא לשבת בה, כי בישיבה בה תהיה לכם קדושה:

**נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה**

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 133 – טו אב תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר תורת משה אלשיך על ויקרא - פרק כ פסוק כד

ואמר לכם אתם תירשו את אדמתם ואני אתננה לכם לרשת אתה ארץ זבת חלב ודבש אני ה' אלהיכם אשר הבדלתי אתכם מן העמים: ומה שאמרתי דרך חיוב הוא, כי ואומר לכם אתם תירשו את אדמתם. לא שיחוייב היות לכם שובע גדול תמיד, כי מה שאמרתי לכם זבת חלב ודבש היא מתנה מאתי עודפת על ירושת אדמתם. וזהו ואני אתננה לכם לרשת אותה ארץ זבת חלב ודבש. אמנם העיקר של ישיבת הארץ אינו אלא למה שאני ה' אלהיכם, והוא כי ישראל הדר בחוצה לארץ דומה כמי שאין לו אלוה (כתובות קי ב) כי היא תחת חצונים. אך בארץ מתייחסת אלהותו יתברך עליכם, כי שם השכינה מחופפת ולא חלק בה לחיצונים. וכל היושב בה הוא באויר קדוש תחת כנפי השכינה. וזה לכם על אשר הבדלתי אתכם מן העמים. כי רק את ישראל נתן ה' נפשות חלק אלוה ממעל, מה שאין כן לאומות העולם שנפשותם מהחצונים. ועל כן יחוייב לישראל לשבת בארץ ישראל כי שם שורשם שהשכינה מחופפת ומרחפת עליהם, ולא בחוץ לארץ תחת החצונים שעל כן אויר חוץ לארץ מטמא. באופן כי עיקר הארץ אינה להנאות העולם הזה לאכול לשובעה, רק לשבת בה תחת כנפי השכינה להקרא בעצם שם ה' עלינו, ולא בחוץ לארץ שהוא כמי שאין לו אלוה חלילה:

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 134 – טז אב תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז זוכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר תורת משה אלשיך על ויקרא - פרק כה פסוק ג

שש שנים תזרע שדך ושש שנים תזמר כרמך ואספת את תבואתה:

והנה לך ראייה גדולה. הלא היא, כי הנה אתה אשר יש לך שדה שעל כן אומר לשון יחיד, שש שנים תזרע שדך זו אחר זו, וכן שש שנים תזמור כרמך שש שנים רצופות:

והנה תראה כי אין חסר בשנה השנית מבראשונה ולא בשלישית מבשנית, וכן עד הששית לא יעשה בה רושם לגרוע מתבואתה הנהוגה לתת בשנים שקדמו, אפילו ממה שהוציאה בשנה הראשונה. הנה כי אין ארץ ישראל כיתר ארצות שכחה נתש. כי על כן נקראת זבת חלב ודבש, כזבה שומנה וטובה מאליה מאתו יתברך ולא בטבע שיותש כחה. וזהו שש שנים תזרע וכו' זו אחר זו, ועם כל זה ואספת את תבואתה שהוא תבואתה הנהוגה לתת תאסוף גם בששית. ומה גם אם נדקדק רבוי האת כי גם ימצא בה רבוי. ואם כן אמור מעתה כי לא על דבר תשות כחה דברתי ועשיתי שתשבתו שבתה:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם השי"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו העניינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 135 – יז אב תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר תורת משה אלשיך על ויקרא - פרק כה פסוק לח

אני ה' אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים לתת לכם את ארץ כנען להיות לכם לאלהים:

ושמא תאמר הלא אחד משלש אני נוטל עליו לקחת שכר על הלואתו, כי הלא למה הוא רש ואני עשיר. אך הוא אחת משלש. או כי אני צדיק לפני ה' ממנו, או שמזלי טוב ממזלו, או שהשתדלותי העשירני מה שהוא לא השתדל כמוני ויחסר לחמו. ועל כן על כל אחד משלש אלה לי הכסף ולי הזהב, לי ולא לו, ולמה אתן לו את כספי וזהבי חנם אין כסף. על כן הנני בא להשכילך כי בכל מעמד שלשתן לא קנית לא כסף ולא זהב. כי על הראשונה על הזכות אני ה' אלהיכם שלך ושלו כמוך כמוהו, ובמה ידעת כי זכותך רב מזכותו. ואם על המזל ראה אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים, אשר לא היה רק על ידי שדד המזלות, הרי כי אין מזל מעלה או מוריד כנודע. כי מאמרם ז"ל, באומרם (מועד קטן כח א) לאו בזכותא תליא מלתא אלא במזלא, אינו כפשוטו כמפורש אצלנו בשער המזלות. וגם הסבה השלישית שהיא מפאת ההשתדלות, גם זו איננה, כי הלא הוצאתי כו' לתת לכם את ארץ כנען. כי אין השגחה והצלחה ועושר גדול כצאת ממצרים מהיות עבדים ותת להם ארץ כנען זבת חלב ודבש, ולא בהשתדלות כי אם לתת להם כאילו מידי הם לוקחים

בלי יגיעה והשתדלות, כי עם כבוש יכבשו, ועמל לאומים יירשו. הנה כי גם אין ההצלחה תלויה בהשתדלות. ושמא תאמר אם כן איפה למה זה היה עני, הלא הוא כי הנה תתי לכם ארץ כנען אז, לא היה לאכול לשבעה ולמכסה עתיק שיקשה לך למה לא השבעתי את הרש הלז מרוב טובה. כי הלא לא כיונתי רק להיות לכם לאלהים, כי בהיותכם בחוץ לארץ לא היה לכם כן, כמאמרם ז"ל (כתובות קי ב) כי כל יהודי הדר בחוץ לארץ דומה כמי שאין לו אלוה. ועל כן לכונן אלהותי בכם שהוא להיות לכם לאלהים נתתיה לכם, לא להשביע את כל יושבי בה מטובות העולם הזה. כלומר ולכן בכבשי דרחמנא לדעת טעם היותו מוריש ומעשיר אל תשית לבך, והנח הדבר לאל דעות ה'.

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה - מדור "טוב הארץ" ח"א - גליון 136 - יח אב תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" - עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר תורת משה אלשיך על דברים - פרק א פסוק ו-ח

והוא אשר כתבנו בפרשת לך לך מארצך כו' כאשר הארכנו במקומו, כי למה ששורש נפש כל חי דבקה בשכינה אשר היא למעלה כנגד ארץ ישראל:
ועל כן בהיות איש הישראלי בחוץ לארץ הוא נפרד משרשו, אך בבואו אל הארץ רוחו בקרב תקרב אל שורשו. נמצא, כי בלכתו ארצה כנען הוא כהולך ומתקרב אל עצמו ושורשו ועיקרו, מה שאין כן עודנו בחוץ לארץ שהוא כנפרד קצתו מקצתו. ועל כן אמר הוא יתברך לאברהם לך לך, לומר, אל עצמך לך, והתקרב אל עיקרך, כי פה הוא כאילו אתה רחוק ממך כמפורש אצלנו במקומו. וזה הדבר רצה הוא יתברך לומר פה, באומרו רב לכם פנו וסעו לכם. כלומר, לכם אל עצמכם אתם נוסעים והולכים, כי שם שרשיכם. ועל כן לא אמר ולכו כי אם ובאו, כמי שבא אל ביתו ועיקרו, כי לביאה תתייחס ולא להליכה. ושיעור הכתוב פנו וסעו, שתהיה פנייתכם ונסיעתכם אל היות פונים ונוסעים אל עצמיכם ולכם, שהוא לידבק אל שרשיכם:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה - מדור "טוב הארץ" ח"א - גליון 137 - יט אב תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" - עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר תורת משה אלשיך על דברים - פרק א פסוק כב-לא

(כב) אמנם אחרי אומרו את אשר הכיר חטאם במחשבה, שחטאו עד כה בשתיקה כמפורש למעלה, בא עתה ויאמר איך חטאו גם בדבור, שבאו לרמות את משה לפתותו בפיהם ולבבם למרע. ואחר כך יאמר איך חטאו במעשה, שאחר אומרו יתברך לא תעלו ולא תנגפו כו', המרו את פי ה' ויעלו ההרה במעשה:

והנה טרם יענה, ראה פן יוכלו לאמר אליו אם אשר לא טוב עשינו בשלוח המרגלים, הלא על ידך נעשה כי אתה שלחתם בידך, ולמה לא אמרת לנו אל נא אחי תרעו, כי מה בצע במרגלים. אם לראות כי טובה הארץ, כמה פעמים העיד אלהי עולם כי ארץ זבת חלב ודבש היא. ואם לראות כי חזקים המה מכם ולא תוכלו למו, ה' ילחם לכם, והלא הוא יתברך האומר לכם באו ורשו, ואין זה כי אם שהוא יתברך ימגן צריכם בידכם ותבאו כבא אל ירושת אבותינו. ואם לראות הדרך אשר תלכו בה והערים אשר תבואו אליהם, הלא גם את זה דבר אלהים באומרו ובאו הר האמורי ואל כל שכניו בערבה בהר ובשפלה ובנגב ובחוף הים. באופן שהיה להם פתחון פה להטיל קצת אשמה בצד מה על משה:

**נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה**

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

ב"ה - מדור "שוב הארץ" ח"א - גליון 138 - כ אב תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" - עיה"ק ירושלים תובב"א

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל

להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א

אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר תורת משה אלשיך על דברים - פרק ו פסוק א-ד

ועל מזונו, אמר, כאשר דבר ה' אלהי אבותיך לך ארץ זבת חלב ודבש, ולא אמר וכאשר בוי"ו, לומר, כי גם השנים הראשונים נכללים בשלישי. והוא כמאמר רבי פלוני בגמרא (תענית ח ב), דהוה כפנא ומותנא, ואמר לאו אורח ארעא למיבעי אתרתי, אלא נבעי אכפנא וממילא לא להוי מותנא, דשובעה לחיי יהיב ולא לשיכבי. ועל דרך זה יאמר אשר ייטב לך בחיי, ואשר תרבון מאד בבני. כאשר שתי אלה דבר ה' אלהי אבותיך, באומרו ארץ זבת חלב ודבש, שהוא שופע מזונות, כי מזה יוכללו גם השנים, כי השבע גדול אל חיים ומרובי בנים נתן, ולא למתי מעט וקצרי ימים. נמצא מעמד שלשתן במאמרו יתברך:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 139 – כא אב תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר תורת משה אלשיך על דברים - פרק ו פסוק י-יד

(י) אך יאמר, הלא צויתך ואהבת את ה' כו':

אמר, עתה אל יעלה על לבך שאהבה לבדה תספיק, כי אם צריך שגם כן תצרף מורא. כי הנה: וזהו כי יביאך ה' אלהיך אל הארץ אשר נשבע לאבותיך, אשר לא נשבע לאברהם ליצחק וליעקב לתת לך רק ארץ זבת חלב ודבש, שהוא ארץ שפירותיה שמנים ומתוקים. אך לא שיהיו ערים על תילן בנויות, גדולות וטובות ולא נתוצות כדרך עיירות הנכבשות במלחמה, שעל ידי כובד מלחמה יתקלקלו בניניה. אך אתה תראה ערים גדולות וטובות אשר לא בנית, כי אם כבשת אותן שלמות וטובות, שלא הוצרכת לבנות הנהרסות:

(יא) וכן בתים מלאים כל טוב נכסים אשר לא מלאת, ואין אלו מכלל ארץ זבת חלב ודבש:

וכן בורות חצובים כו':

וכן כרמים וזיתים, אשר אין שני אלה בכלל חלב ודבש. כי אין ענינם שומן ומתיקות, כי אם רבוי שופע תירוש ויצהר, אשר שמחה וטוב לב אשר תהיה שבע רצון, לא תצטרך לאכול הרבה כדי לשבוע, כי אם ואכלת שיעור אכילה שהיא כזית, מיד ושבעת, וזהו ואכלת ושבעת:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"א) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 140 – כב אב תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר תורת משה אלשיך על דברים - פרק ז פסוק יג

עוד יכוון, והוא, כי הנה העולם יתחלק לארבעה סוגים, חי מדבר, וחי בלתי מדבר, והצומח, והדומם. אמר הנה בכל ארבעת אלה אברך אותך. על החי מדבר כי הנה וברכך והרברך וברך פרי בטןך:

ועל הצומח אמר ופרי אדמתך כו':

ועל החי בלתי מדבר אמר שגר אלפיך כו':

ועל הדומם אמר על האדמה אשר נשבע כו' שהוא כי הדומם מבורך כי על כן תזוב חלב ודבש מה שאין כן בכל אדמה זולתה, וזהו אומרו על האדמה כו':

ושיעור הענין, הלא אמרתי לך ברכת פרי האדמה וברכת האלפים והצאן, והלא תאמר ברכות אלו כבר האדמה מצד עצמה מבורך בהן כי היא זבת חלב ודבש, שהדבש הוא משומן התמרים שהם פרי האדמה, והחלב מאשר יפוצו דדי צאן ובקר חוצה, כאשר העיד רבי שמעון בן לקיש שראה בצפורי (כתובות קיא ב). על כן אמר מה שאמרתי הוא בריבוי הפירות וריבוי הבעלי חיים לא בשומן הפרי וריבוי החלב. וזהו על האדמה, כלומר, ברכות שלשת אלו יהיו לך נוסף על האדמה אשר נשבע ה'

כו' שהוא אשר ידעת שהיא ארץ זבת חלב ודבש שהדומם שלה מבורך מכל הארצות, וזולת זה תתברך בשלשה ראשונות שעל ברכה זו:

והקדים ברכת הצומח אל ברכת הבעל חי בלתי מדבר, יען כי לפעמים הארץ תוציא צמחה לאדם בזכות בהמה, על כן להורות שבשבילך אני עושה ולא בשביל בהמה אברך ברכת האדמה תחלה ואומר לך כי פרי האדמה אברך להיותה אדמתך. וכן הבהמה עצמה למה שהן אלפיך וצאנך לא בשביל עצמן:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה - מדור "טוב הארץ" ח"א - גליון 141 - כג אב תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" - עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א **אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש**

ספר תורת משה אלשיך על דברים - פרק ז פסוק יד-טז

או שיעור הכתובים האלה במה שכתבנו למעלה, כי הוא יתברך יברך אותנו בארבעת חלקינו בחי מדבר ובבלתי מדבר ובצומח מלבד הדומם שמבורך מאליו במה שהיא ארץ זבת חלב ודבש. אמר עתה, עוד אני מודיעך כי לא יהיו כל העמים מסוגך, גם כי שיח וכי שיג להם והם חיים מדברים, כי הלא כהפרש שיש בין בלתי הבעל חי מדבר ובין המדבר, כן יהיה בינך ובין העמים ההם, כי יהיו בערכך כבלתי מדברים. כי הנה ברוך ומאושר תהיה מכל העמים ההם ולא תשוה אליהם, כי הלא לא יהיה בך עקר ועקרה ואפילו בבהמתך מה שאין כן בעמים ההם:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 142 – כד אב תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א **אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש**

ספר תורת משה אלשיך על דברים - פרק ח פסוק א-ג

וירשתם את הארץ כו' הרי מזוני. כי ארץ אשר היא זבת חלב ודבש אין לך מזוני רבים ונכבדים מהם. ולבל תתמה על החפץ אמר אשר נשבע ה' לאבותיכם והוא, כנודע כי שבועות האבות הנה היתה באל שדי כפרש"י ז"ל בפרשת וארא על פסוק וארא אל אברהם כו' באל שדי (שמות ו ג), שהטעם אצלי הוא לומר אל תפול חתת מערכות השמים עליהם פן יעכבו מלכבוש הארץ ומלאכול פריה וטובה כעולה על לב פרעה באומרו כי רעה נגד פניכם וכיוצא בזה, כי הלא אני אל שדי השודד מערכות השמים וכסיליהם. וזהו אשר נשבע כו', לומר, כענין השבועה אשר לכולן היה באל שדי:

ולא בלבד אקבע לכם השכר הזה בעשותכם המצוה, כי אם מעת תשמרון בלבכם לעשותם שהוא מעתה טרם תכנסו לארץ, וזהו תשמרון לעשות כי מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה:

הנה כי כן יבורך גבר ירא ה' במעמד שלשת הדברים המיוחדים אל המזל עם עשות דבר המורה הכנעתו (אל) [את] המזל כמדובר. והוא מאמרינו על פסוק (שמות יב ב) ההורש הזה לכם ראש חדשים כי עם הכניע את מזל טלה בשחיטת

הפסח אשר המזל ההוא הוא המושל בחדש ניסן, והיה דעתכם אפשרי לגזור כי ימעט בחדש ההוא הוא חודש ניסן הצלחה וברכה מלבא בכם והוא ינגדכם, כי אדרבה החדש הזה לכם ראש חדשים כו' כמפורש שם בס"ד:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 143 – כה אב תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר תורת משה אלשיך על דברים - פרק ח פסוק ו-ח

(ז) ואמר, אשר אמרתי לך ושמרת את מצות ה' אלהיך ולא על מנת לקבל טובה, אל תאמר בלבבך הלא הוא יתברך נדר לנו ארץ זבת חלב ודבש על מעשינו ומעשה אבותינו, ואיך תאמר שלא נשמור המצות כדי לקבל הטובה ההיא:

לזה הנני בא ואומר לך, כי לא יעלה על לבך כי שלמות הארץ לאכול מפריה ולשבוע מטובה אשר היא זבת חלב ודבש, כי לא כן הוא, כי אם להדבק עם ה' אלהיך אשר שם אוה למושב לו, וגם שורש נפשך, כמדובר אצלנו על פסוק (בראשית יב א) לך לך מארצך, שאמר הוא יתברך לאברהם הנך בחרן אתה רחוק ממך ומשורשך כי שורשך דבוק בארץ העליונה שלעומת ארץ ישראל, ובבואך שמה היה תהיה כהולך לך לעצמך ולשורשך. וזהו אומרו פה כי ה' אלהיך מביאך, כלומר, אינו מוליכך כי אם מביאך כי שם ביתו יתברך ושורש נפשך, על כן הוא יתברך יתייחס לבא ולא למוליך כי שם עיקר שכינה, וגם אותך מביא כי גם אתה בא ולא הולך כי שם שורשך. והוא, כי ארץ טובה, כלומר, לא כיתר ארצות שטובן הוא בלבד על פירותיה לא שהם מצד עצמן יש בהם איכות טוביות, אך זו היא מצד עצמה ארץ טובה ואין זה רק על קדושתה שהיא נוכח ארץ העליונה כי אפילו אוריה קדוש כנודע:

וזוהו אל ארץ טובה כנודע באופן שעיקר ארץ ישראל לעשות בה מצות ה', ובוזה תכיר כי שם עיקר העולם, ומה גם לרבותינו ז"ל (תענית י א) האומרים כי תחלה ברא יתברך ארץ ישראל לבדה ואחר כך חוץ לארץ כד"א (משלי ח כה) עד לא עשה ארץ וחוצות:

ובמה תדע שהיא הגבירה, הלא הוא, כי היא ארץ עינות ותהומות יוצאים כו'. והוא, כי דרך ארצות להיות ארץ שותה ממימי זולתם בנהרים יאורים ומבועי מימי מעיינות ההולכים מארץ אל חברתה ומהשנית יוצאים מבועים והולכים אל השלישית, אך ארץ ישראל לא כן היא, כי אם כל מימיה יוצאים מינה ובה ואינה שותה כלל מזולתה. וזוהו עיינות ותהומות יוצאים בבקעה ובהר שכל עינות ותהומות שלה יוצאים בבקעה ובהר שלה:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם השי"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "שוב הארץ" ח"א – גליון 144 – כו אב תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א **אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש**

ספר תורת משה אלשיך על דברים - פרק יא פסוק ח-ט

ושמרתם את כל המצוה אשר אנכי מצוך היום למען תחזקו ובאתם וירשתם את הארץ אשר אתם עברים שמה לרשתה. ולמען תאריכו ימים על האדמה אשר נשבע יי לאבותיכם לתת להם ולזרעם ארץ זבת חלב ודבש:

(ח) אם תאמרו ישראל, הלא העמסת העמיס עול כבוד עלינו ליירש את הארץ באמור מה ה' אלהיך שואל מעמך כו' לשמור כו' ומלתם כו', והלא זאת הארץ נשבע ה' לאבותינו לתת לנו, ומה צורך אל כל הכנותינו אלה. ועוד כי הלא לשון יחיד אמרת מה ה' אלהיך שואל כו', אם כן לא יחוייב יהיה אל כל הכלל כי אם יבצרו מזה קצת לא יהיה קצף. לזה אומר ושמרתם כלכם את כל המצוה אשר אנכי מצוך בלשון יחיד:

ועל הראשונה שהרי מושבע ועומד הוא יתברך, לזה הנני נותן שתי טענות, אחת והיא כי מה שתעשו אתם בזכותם הוא למען על ידי כן שתחזקו בזכותכם שלא תצטרכו להלחם רק ובאתם וירישתם, מה שאם לא היה הזהירות שאמרתי עתה הייתם עוברים שמה ויושבים בה זמן מה כדי לרשתה, אך עתה מהביאה תרשו:

(ט) ועוד טעם שני, והוא ולמען תאריכו ימים על האדמה אשר נשבע כו', כי אשר נשבע לא היה רק לתת להם כו' אך לא שתהיו באים ויורשים וגם לא אריכות ימים עליה, רק לתת ושתהיה זבת חלב ודבש:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם השי"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו העניינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה - מדור "טוב הארץ" ח"א - גליון 145 - כז אב תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" - עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר תורת משה אלשיך על דברים - פרק יא פסוק כא

למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה אשר נשבע יי לאבותיכם לתת להם כימי השמים על הארץ:

(כא) יתכן יאמר כי בגלל הדבר הזה יזכו לבני חיי ומזוני. על הבנים אמר ולמדתם אותם את בניכם, כי בזכות מה שושמתם את דברי אלה כו' תזכו ללמד לבניכם, כי אתנם לכם תגדלו בתורה ושיהיו כשרים זרע אמת. ועל חיי אמר למען ירבו ימיכם, ועל מזוני אמר על האדמה אשר נשבע כו' שהיא זבת חלב ודבש:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה - מדור "טוב הארץ" ח"א - גליון 146 - כח אב תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" - עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר תורת משה אלשיך על דברים - פרק טו פסוק ג-ו

(ו) והראיה כי אין הארץ מברכת זולתי לעושי המצות, ולא מטוב איכותה או על זכות אבותיך שירשת הארץ זבת חלב ודבש שנדר להם לתת לזרעם. כי הלא כי ה' אלהיך ברכך הוא כאשר דבר לך בשתי הדברות ששמעת מפיו שדבר לך פה אל פה, שהוא אומר ועושה חסד לאלפים לאוהבי ולשומרי מצותי, הנה כי אין משלם חסד אשר נדר לאבות לדור עוברי רצונו:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 147 – כט אב תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר תורת משה אלשיך על דברים - פרק טז פסוק כ

או יאמר קרוב לזה, צדק כו', לומר ברודפך צדק שהוא הבית דין יפה, אל נא תכוין לומר כי תבחרהו למען על ידי חכמתו ידע לזכותך מה שאין כן זולתו אולי להעדרו יחייבך, כי אם צדק למה שהוא צדק תרדוף, ואל תשית לבך כי למען חייבם אותך יחסר לך מחייתך, כי אדרבה עתה תחיה באמת, מה שאין כן אם היית נוטל ממון רעך שלא כדין שהוא לך העדר חיים, כענין (משלי כב) וקבע את קובעייהם נפש. או אל תשית לבך למען תרויח מעות על ידי יודע חכמה לזכותך, רק למען תחיה חיים אמתיים על ידי משפט האמת, וזה וזה יתקיים בידך גם אם יחייבוך. ואל תחוש על חסרונוך שגם עתה ירבה לך ממון, כי וירשת את הארץ אשר ה' נותן לך שהיא זבת חלב ודבש ומלאה כל טוב, ואם כן תחת אותו המעט תירש הרבה:

או יאמר, בהזכיר דין הידוע (בבא בתרא קלג א) מהפרש שבין מתנה לירושה, והוא, כי מתנה יש לה הפסק ויכול אדם לומר מתנה זו אני נותן לך לא בתורת ירושה כי אם בתורת מתנה ואחריך לפלוני, אך ירושה אין לה הפסק:

והנה על דרך זה אפשר מתנת הארץ אשר הוא יתברך נותן לבני ישראל, נותנה בתורת מתנה, שאם ייטיבו את דרכם היא להם ואם לאו אחריהם לגוים. או אפשר

דרך ירושה שאין לה הפסק. ונבא אל הענין, והוא, כי הנה שלשה הדרגות משפט הם. א. שורת הדין שיקוב הדין את ההר וזה יקרא משפט. ב. יקרא משפט צדק והיא פשרה ככתוב בסמוך, מעין מאמרם ז"ל על פסוק ויהי דוד עושה משפט וצדקה לכל עמו. ג. הוא להיות הצדיק נמשך אחר הצדק יותר מאחר המשפט, שהוא חסידות הרבה לפני משורת הדין, וזה יקרא צדק צדק:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "שוב הארץ" ח"א – גליון 148 – ל אב תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א **אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש**

ספר תורת משה אלשיך על דברים - פרק כו פסוק א-יא

הנה בעיני כל רואי את כל החרדה ההיא אשר חרד הוא יתברך על מצות בכורים הזאת, שיחרד איש מביתו ומעירו וילך רגלי באשכול ענבים אחד ומן התאנים ומן הרמונים מעט מזער לא כביר, וההיקש ביתר שבח מינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל, וישם בטנא ועל כתף ישאנו אם דל ואם עשיר, ואפילו אגריפס המלך:

ויתקבצו יחד כל בני עיר ועיר בחליל מכה, ומיני זמרה בשירי זמרה, ובכל עיר יבאו בה יצאו לקראתם זקניה ושופטיה ורבים שריה, לפי כבוד הנכנסים בהלל והודות לה'. וכה משפטם עד שערי ירושלים, בשור וקרניו מצופות זהב ועטרות זית, ובהגיעם בשערי ירושלים ירומו קול אומרים שמחתי באומרים לי כו' עומדות היו רגלנו כו' ככל הכתוב במשנה (בכורים פרק ג). ומה קול החרדה הזאת על פחות משוה חצי דינר:

אמנם בשום לב אל מה שהגדילו רבותינו ז"ל בבראשית רבה (א ו) התמיהא הזאת, נבא עד תכונתה, באומרם בראשית ברא כו' בשביל מצות בכורים שנאמר בה ראשית בכורי אדמתך ברא אלהים את השמים כו', כי הלא יפלא מה גדלה המצוה הזאת שעליה לבדה נברא העולם:

אך הנה ידוע כי עולם חסד יבנה (תהלים פט ג), כי מי הקדימו ויבראנו, ומה יקרו מעשינו לשלמפרע יהיה כדאי להבראות עלינו. כי הלא גם כל מעשינו פעל לנו, וגם שכרו אתו לעולם שכלו טוב וכלו ארוך, ומה ינכה על בריאת עולם ואשר יזוננו ויפרנסנו ואשר הוא גומלנו כל טוב. אמנם זה חסדו יתברך חפץ להיטיב, ולא יבקש מידינו להחשיב עולמו כאילו הוא לנו, רק שנחזיק לו יתברך טובה ונכיר כי הוא אדון הכל והוא הטוב והמטיב לנו תמיד, ונברך ונהלל לו יתברך. כמאמרם ז"ל במדרש (ילקוט רמז תרסז) על פסוק (תהלים טז) אמרת לה' אדני אתה, מנין שכל הנהנה מן העולם הזה בלא ברכה מעל שנאמר אמרת לה' אדני אתה שברכת על מה שנתן לך, מאז אמור לפניו יתברך טובתי בל עליך, כלומר כי כאילו לנו היא על כי הכרתי כי ממך יתברך הכל, ועל כן נצטוינו לברכו על כל מה שברא כמפורש זה הענין במקומות אין מספר. והן זאת כוונתו יתברך במצוה הזאת, כי הלא כי יראה האדם עצמו בארץ זבת חלב ודבש, שמן ודשן תחת גפנו ותחת תאנתו ואין מחריד, בתים מלאים כל טוב אשר לא מילא, כרמים וזיתים אשר לא נטע חטה ושעורה לרוב מאד, הלא ידיחנו יצרו בשרירות לבו לאמר כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה, על כן צוה לנו אלהי עולם ה' לבלתי נאבד חלילה פן נשמן ונבעט, כי שנה בשנה נקח מראשית כל פרי האדמה ונשים בטנא והלוך נלך עד המקום אשר בחר ה' ולהניחו לפניו יתברך. והוא, כי זה דרכו יתברך, כי העולה על רוחו כי קניינו אשר רכש כחו ועוצם ידו עשה לו, אדון הכל יסירנו ממנו, אך החושב כי הכל שלו יתברך ה' יעזבנו בידו:

והנה יקרנו עמו יתברך כעשיר או שר אשר לו כרם ויורד בו אריס לבדו ולשומר, כי בראות האריס בכורה בתאנה בראשיתה ואשכול ענבים אחד שבישל ראשון, יתנם במזרק טהור ויוליכם אל פני האדון בעל הכרם ההוא, לאמר לו ראה נא נועם ברכת כרמך אשר עבדתיך בו וזה פריו כי ממך הכל, ולא ערבתי אל לבי לאכול ממנו עד אציג לפניך ראשית פריו, כי לא לי היה הזרע ותבואת הכרם כי ממך הכל, והנה הביאותיו אליך והצגתיו לפניך במזרק טהור:

ואז בראות המלך או השר ההוא כי גדול דרך ארץ האריס ההוא, אז יאמר יהי לך
כל השאר:

כן הדבר הזה חטה ושעורה וכרמים וזיתים לא לנו המה כי הכל שלו יתברך כי
אדון הכל הוא באמת, מכמה בחינות כאשר יבא בס"ד. על כן צוה לנו יתברך נקח
מראשית כל פרי האדמה ונשים בטנא ונוליך עד מקום כבודו יתברך, כאומרים לפניו
יתברך לא לנו ה' לא לנו כי הכל

ודבש, שמן ודשן תחת גפנו ותחת תאנתו ואין מחריד, בתים מלאים כל טוב אשר
לא מילא,

שלך. ולהורות כי ממנו יתברך הכל, הנה ראשיתו נביא בטנא לפני כסא כבודו
כאשר יובא לפני בעל הכרם. ואז הוא יתברך נותן את הכל באמונה ובמתנה על ידי
היותו בלתי כפוי טובה:

וזה פשט הענין והיה כי תבא שתהיה לך שמחה, כמשמעות כל מקום שנאמר בו
והיה, בראותך שאפילו לא היצר לך לכובשה רק כבא ונכנס אל נחלת אבותיו, ולא
שמת אל לבך כי אני הוא הנותן ולא בכחך, וזהו אומרו אני נותן וירשתה וישבת בה
בשובה ונחת, והלא תבא להתגאות. לכן ולקחת וגו' והטעם, כי לא תחשוב שכבר
נתתי רק עדיין אני נותן, כי אם תעשה מצותי זאת אתננה לך, ואם אין לא אתן, כי
הארץ תעזב ממך:

ואמרת הנה הבאתי וכו' והנחתו לפני ה' אלהיך, כאומר לפניו ממך הכל, ואז על
ידי כן ושמחת בכל הטוב, כאילו כל הטוב אני נותנו לך. ועל כן צוה יתברך יושם
בטנא ושיביאנו בעצמו, ומה גם העשירים שהיה הטנא של זהב שהוא דרך כבוד.
והוא כענין המוריד אריסין על נכסי אשתו שאף על פי שהוציא הוצאות רבות אם
אכל אפילו גרוגרת אחת דרך כבוד מה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל (כתובות
ע"ט ב). כן הוא יתברך אף על פי שממנו יתברך הכל, וכמו שאמרו ז"ל (ילקוט ראה
סוף רמז תתצב) עשר תעשר שאומר הוא יתברך הלא בעל שדה מוריד אריס
למחצה לשליש ולרביע, ואם אני לא הייתי משיב הרוח ומוריד הגשם ומוריד הטל

לא היה כלום, ואם כן היה לך לתת לי הכל כי הכל שלי כי אני עשיתי. אך אומר הוא יתברך במה שתביאו ראשית כל פרי דרך כבוד כל מה שהוצאתי ועשיתי מחול לכם, ועל כן צוה יתברך עשות את כל הכבוד האמור במשנה, למען יורו כי אינם כפויי טובה רק מכירים כי הכל שלו יתברך, ומביאים ראשית כל פרי דרך כבוד, כי זה כל מה שיבקש הוא יתברך על כל מה שברא. כי הלא כל העולם אשר ברא בעבור האדם לא היה כי אם למען יחזיק לו טובה ויהללנו ולא

ודבש, שמן ודשן תחת גפנו ותחת תאנתו ואין מחריד, בתים מלאים כל טוב אשר לא מילא,

יהיה כפוי טובה, ובזה תלוי קיום כל התורה. והוראה עיקרית אל היות זאת כונתו יתברך, הלא גלה ופירש במשנה זו ובמצוה זו, שאם לא כן למה חרד על שוה פרוטה את כל החרדה והכבוד. ובגלל הדבר הזה הטיבו אשר דברו ז"ל שבשביל מצות בכורים נברא העולם, כי הוא על שנחזיק לו טובה על המחיה ועל הכלכלה, וההקש בכל יתר דברים, כי זו בנין אב על כולם וגם כוללת הכל, כי על ידי ארץ ושמים ומזלות וחמה ולבנה נעשים ומתבשלים הפירות וזה כל העולם:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "שוב הארץ" ח"א – גליון 149 – א אלול תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר תורת משה אלשיך על דברים - פרק כו פסוק א-יא

כי הנה במתנה יש שני דברים אחד שיש להחזיק טובה לנותן, ועוד שנית כי המתנה יש לה הפסק ויכול הנותן לומר אני נותן לך מתנה זו ואחריך לפלוני ואחריו לפלוני, מה שאין כן בירושה שאין לה הפסק לדור דור. והנה באמת בארץ ישראל יצדקו יחד שתי אלה, היא נחלת אבות אשר נשבע להם הוא יתברך וגם היא מתנה, כי לא נשבע לתתה לדור מסויים, ובבחינת מתנה אפשר שאינה החלטית כי יש לה הפסק, אם נזכה תהיה לנו ואם לאו ביד מלך בבל תנתן וביד אדום, כאשר היה, וכמפורסם בתורה שאם יעזבו את ה' גם הארץ תעזב מהם, מה שאין כן אם היינו עושים רצון קונינו יתברך שלא היינו זזים ממנה רק תתקיים בנו תורת ירושה שאין לה הפסק:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

ב"ה – מדור "שוב הארץ" ח"א – גליון 150 – ב אלול תשס"ד לפ"ק ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א **אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש**

ספר תורת משה אלשיך על דברים - פרק כו פסוק א-יא

(ג) והנה ידעתי את אשר יתחמץ לבבך באמור לך מה זה ועל מה זה תצטרך להחזיק טובה על זה, והלא מאז נשבע לאבותיך לתת לך ועתה קיים שבועתו, גם פרי האדמה מארצך יצאו כי ארץ זבת חלב ודבש נשבע לתת לזרעם. על כן הנני מסדר לך תדבר דבר כאשר עם לבבך ומראה לך מה יהיה גדרך לפני כי קטון הוא, ואחרי כן אעידך ואלמדך להועיל להעתיקך מסברא זו בטעם נכון אשר תראה בפיק ודעה תקנה להכיר כי לך נתתי ועליך להחזיק לי טובה, ואז תראה את אשר יהיה גדרך אתי ומעלתך למען תשכיל את אשר תעשה, והוא כי עודך מחזיק בסברתך זו לא אכנה שמי עליך ולא תדבר עמי רק עם הכהן כי אינך כדאי כעת, וזהו ואמרת אליו ולא לי ולא שה' אלהיך רק תאמר אליו הגדתי היום לה' אלהיך אלהיו של הכהן ולא שלך, כי עדיין איני מכנה שמי עליך:

ובזה יצדק מאמר הכתוב באומרו אשר יהיה בימים ההם, פן תאמר הלא עלי אין הקב"ה מכנה שמו והדין עמו, אך אולי הכהן גרוע ממנו ואיך אכנה שמו יתברך עליו בחייו לאמר לו ה' אלהיך, לזה אמר אין לך אלא כהן שבימיך:

ואליו תאמר ה' אלהיך, ותגלה מה שבדעתך כטבע כל אדם לאמר לו הנה גם
שלא דברתי דבר באין אומר ואין דברים הגדה תחשב למה שהוא ה' אלהיך הרואה
ללבב. כי באתי הנה הוא באומר ומורה לה:

כי הוא נאמן בבריתו כי באתי אל הארץ אשר נשבע לאבותינו לתת לנו כי קיים
נדרו, הנה זה הכין הוא יתברך בלבי והנני בא לכך. והוא כי אחר שנשבע לאבותינו
לתת לנו, נמצא כי אינו מחזיק לו יתברך טובה על עצמי כי לא נתן לי דבר רק שקיים
שבועתו לאבות שנשבע לתת לנו.

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 151 – ג אלול תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר תורת משה אלשיך על דברים - פרק כו פסוק א-יא

(יא) ואז ושמחת בכל הטוב כי גם שהכל שלו יתברך, כי מה שקנה עבד קנה רבו, ואינך מביא לפניו רק ראשית כל פרי, הנה על ידי הביאך מעט דרך כבוד והוראת החזיקך הכל נתן לך ושמחת בכל הטוב וכו' או יהיה שיעור הכתובים בדרך אחרת מעין הקודם, והוא כי הנה היה אפשר יאמר נא ישראל ברבות הטובה הנה מה לי להחזיק טובה לה' על הארץ ועל פיירותיה, הלא הארץ נחלת אבותינו היא והפירות מארצם יצאו כי הלא זבת חלב ודבש היא מעצמה ותתן פריה שנה שנה. לזה אמר הנה אינך אלא טועה, והנה שתיים הנה קורותיך אשר תטעה, אחת על הארץ שנית על המחיה ועל הכלכלה. על הארץ, כי הנה והיה כי תבא אל הארץ, דע כי אני נותן לך ולא לדור אחר, וזהו אומרו לך גם שמצד עצמה היא נחלה מהאבות, לפי האמת הנה כי יש לך להחזיק טובה על הארץ בבחינת היות לך. שנית על הפירות, כי אחר שוירשתה וישבת בה אולי תחשב כי אין לך להחזיק טובה על פירות כל שנה ושנה, על כן ולקחת מראשית כו' אשר לפי האמת אינך רק מביא בלבד מארצך אל ביתך, כי מי נשב הרוח והוריד הגשם והטל והולידם והצמיחם הלא אנכי ה'. וזהו אומרו אשר תביא מארצך אך ה' אלהיך הוא הנותן לך, באופן כי גם אם הארץ יונח שארצך היא נחלת אבותיך, הנה הפירות הם ודאי אשר ה' אלהיך נותן לך, כי לא

נשבעתי להם לתת פריה שנה שנה רק לפי מעשיהם. נמצא על הארץ יש לכם להחזיק טובה על היות המתנה לך ולא לדור אחר, אך הפירות לגמרי אשר נותן לך: ועל כן אמר פעם שנית אשר אני נותן כי על הפירות ידבר עתה, ולא אמר נתן רק בחולם לומר שתמיד הוא יתברך נותן שנה שנה:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 152 – ד אלול תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר תורת משה אלשיך על דברים - פרק כו פסוק א-יא

וזה יאמר הנה בתחלה היינו בלתי כשרים כי עונותינו היו מבדילים בינינו לבינו יתברך, ויוציאנו ביד חזקה להעדר זכות. באופן שהיה אפשר לדחות מתנת הארץ לדור אחר ולא עשה כן, כי אם ויביאנו אל המקום הזה ויתן לנו את הארץ שהיה אפשר להתקיים בדור אחר. והנה זה הוא בבחינת הארץ מצד עצמה שיש לנו להחזיק לו יתברך טובה על שנתנה לדור הזה, וגם על הפירות וזה אינו כולל לכל הדור רק לכל פרטי ופרטי, כי ועתה הנה הבאתי כו' פרי שנתת לי בהשגחת פרטית. והוא כי גם שהארץ דרך כלל הארץ זבת חלב ודבש היא, עם כל זה אינה נותנת פירות לאדם בשוה כי אם לכל אחד כפי מעשהו בפרטות. על כן על פרטות השגחתו כל אחד אומר הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה אשר נתת לי בפרטות:

הנה כי יש לנו להחזיק טובה על הארץ במה שנתנה לנו ולא לדור אחר. וזה הוא על ענין הארץ התלוי בעת הנתינה:

ועוד ענין שני התלוי בכל שנה, ועתה שהוא על הנוגע גם עתה, הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה אשר הפרי נתת לי לגמרי ובפרטות:

וזה שבפסוק הקודם אומר ויתן לנו לשון רבים וכאן אומר נתת לי, כי שם ידבר על הארץ וכאן על המזון, כי הארץ היתה לכללות ישראל והפירות לכל איש ואיש פירות חבל נחלתו אשר עליהם כל מביא בכורים מדבר בעדו. הנה הזכיר שני דברים אשר ראוי להחזיק לו יתברך טובה ואז על ידי בלתי היותך כפוי טובה תזכה שני דברים, שיניחהו בידך, ושיכנה את שמו עליך, ועל זאת השנית והשתהוית כבדרך הקודם, וכן אומרו ושמחת כבקודם:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "שוב הארץ" ח"א – גליון 153 – ה אלול תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר תורת משה אלשיך על דברים - פרק כו פסוק א-יא

וזה יאמר הנה בתחלה היינו בלתי כשרים כי עונותינו היו מבדילים בינינו לבינו יתברך, ויוציאנו ביד חזקה להעדר זכות. באופן שהיה אפשר לדחות מתנת הארץ לדור אחר ולא עשה כן, כי אם ויביאנו אל המקום הזה ויתן לנו את הארץ שהיה אפשר להתקיים בדור אחר. והנה זה הוא בבחינת הארץ מצד עצמה שיש לנו להחזיק לו יתברך טובה על שנתנה לדור הזה, וגם על הפירות וזה אינו כולל לכל הדור רק לכל פרטי ופרטי, כי ועתה הנה הבאתי כו' פרי שנתת לי בהשגחת פרטית. והוא כי גם שהארץ דרך כלל הארץ זבת חלב ודבש היא, עם כל זה אינה נותנת פירות לאדם בשוה כי אם לכל אחד כפי מעשהו בפרטות. על כן על פרטות השגחתו כל אחד אומר הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה אשר נתת לי בפרטות:

הנה כי יש לנו להחזיק טובה על הארץ במה שנתנה לנו ולא לדור אחר. וזה הוא על ענין הארץ התלוי בעת הנתונה:

ועוד ענין שני התלוי בכל שנה, ועתה שהוא על הנוגע גם עתה, הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה אשר הפרי נתת לי לגמרי ובפרטות:

וזה שבפסוק הקודם אומר ויתן לנו לשון רבים וכאן אומר נתת לי, כי שם ידבר על הארץ וכאן על המזון, כי הארץ היתה לכללות ישראל והפירות לכל איש ואיש פירות חבל נחלתו אשר עליהם כל מביא בכורים מדבר בעדו. הנה הזכיר שני דברים אשר ראוי להחזיק לו יתברך טובה ואז על ידי בלתי היותך כפוי טובה תזכה שני דברים, שיניחהו בידך, ושיכנה את שמו עליך, ועל זאת השנית והשתהוית כבדרך הקודם, וכן אומרו ושמחת כבקודם:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 154 – אלול תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר תורת משה אלשיך על דברים - פרק כז פסוק א-ח

וכתבת עליהן את כל דברי התורה הזאת בעברך למען אשר תבא אל הארץ אשר יי אלהיך נתן לך ארץ זבת חלב ודבש כאשר דבר יי אלהי אבתיך לך. אך הנה שני דברים היתה כונת משה רבינו ע"ה להורות לבני ישראל, אחד להשרישם בשורש גדול עד מאד להחזיקם בתורה ובמצות בל ימוטו ברוב טוב שפע הארץ הקדושה אשר היא זבת חלב ודבש, בל ישמנו ויבעטו באומרם הלא הארץ ירושה היא לנו זבת חלב ודבש, ועתה תהיה למלא בטננו טובה ויופיה לאכול למעדנים ולשתות ממתקים, ואם כה יעשו יחפרו ויאבדו חלילה, כי הלא אין דבר ייטיב להם ויחזיקם בארץ כי אם תורה ומצות, ואם ניתנה לנו ארץ זבת חלב ודבש הלא אין זה רק למען נעסוק בתורה כראוי כמאמרם ז"ל. שנית להסיר מלבם בל יאמרו כי לא בחר ה' בהם בעצם, כי עוד אפשר יבחר באחד מגויי הארץ, והוא כי חפצו יתברך היה להכתיב את התורה על האבנים בשבעים לשון להסיר פתחון פה מהאומות. והנה לא יבצר מהתחמץ לבב עם בני ישראל בראותם שנכתב התורה בלשונות הגוים, כי יאמרו האם יבחרו להם תורת ה' האם יקרבם יתברך, ואיה כל מאמרו באומרו בני בכורי ישראל ובנו בחר מכל העמים, כי לא ישיבו אל לבם כי אין זה רק העברת פתחון פה בעלמא:

ועל כן על הענין הראשון ראה משה מאתו יתברך כי הנה היה הוא יתברך עתיד לעשות דבר רשום בעברם את הירדן, למען עשות יסוד מוסד מהדבר הראשון, והוא כי גזר על יהושע שיצוה יעמידו הארון בירדן תחלה, כמאמרם ז"ל (סוטה לג ב) כי הארון היה הולך על ידי לויים אחר שתי מחנות, והיום ההוא על ידי כהנים וקודם לכל המחנות, למען על ידו ייבש הירדן ושלא ימיש משם הארון עד יכלו כל העם לעבור, למען יראו וידעו כי נתינת הארץ והתקיימם בה הכל תלוי בארון, כי הלא כריתת מימי הירדן שהוא התחלת הנחילו יתברך את הארץ ותתן מורכך בלב כל גויי הארץ להשמדם עדי עד היה על ידי הארון. בזה הורה כי התורה היא עיקר הכל. על כן מעתה ראה משה כי טוב להזהירם בדבר, אך ראה כי לדבר גדול כזה היה צריך זירוז אחר זירוז, אחד מעתה להזהירם על העתיד, שנית בשעת מעשה, אך הנה בשעת מעשה איננו שם:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 155 – ז אלול תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר תורת משה אלשיך על דברים - פרק כז פסוק א-ח

וכתבת עליהן את כל דברי התורה הזאת בעברך למען אשר תבא אל הארץ אשר יי אלהיך נתן לך ארץ זבת חלב ודבש כאשר דבר יי אלהי אבתיך לך. אך הנה שני דברים היתה כונת משה רבינו ע"ה להורות לבני ישראל, אחד להשרישם בשורש גדול עד מאד להחזיקם בתורה ובמצות בל ימוטו ברוב טוב שפע הארץ הקדושה אשר היא זבת חלב ודבש, בל ישמנו ויבעטו באומרם הלא הארץ ירושה היא לנו זבת חלב ודבש, ועתה תהיה למלא בטננו טובה ויופיה לאכול למעדנים ולשתות ממתקים, ואם כה יעשו יחפרו ויאבדו חלילה, כי הלא אין דבר ייטיב להם ויחזיקם בארץ כי אם תורה ומצות, ואם ניתנה לנו ארץ זבת חלב ודבש הלא אין זה רק למען נעסוק בתורה כראוי כמאמרם ז"ל. שנית להסיר מלבם בל יאמרו כי לא בחר ה' בהם בעצם, כי עוד אפשר יבחר באחד מגויי הארץ, והוא כי חפצו יתברך היה להכתיב את התורה על האבנים בשבעים לשון להסיר פתחון פה מהאומות. והנה לא יבצר מהתחמץ לבב עם בני ישראל בראותם שנכתב התורה בלשונות הגוים, כי יאמרו האם יבחרו להם תורת ה' האם יקרבו יתברך, ואיה כל מאמרו באומרו בני בכורי ישראל ובנו בחר מכל העמים, כי לא ישיבו אל לבם כי אין זה רק העברת פתחון פה בעלמא:

ועל כן על הענין הראשון ראה משה מאתו יתברך כי הנה היה הוא יתברך עתיד לעשות דבר רשום בעברם את הירדן, למען עשות יסוד מוסד מהדבר הראשון, והוא כי גזר על יהושע שיצוה יעמידו הארון בירדן תחלה, כמאמרם ז"ל (סוטה לג ב) כי הארון היה הולך על ידי לויים אחר שתי מחנות, והיום ההוא על ידי כהנים וקודם לכל המחנות, למען על ידו ייבש הירדן ושלא ימיש משם הארון עד יכלו כל העם לעבור, למען יראו וידעו כי נתינת הארץ והתקיימם בה הכל תלוי בארון, כי הלא כריתת מימי הירדן שהוא התחלת הנחילו יתברך את הארץ ותתן מורך בלב כל גויי הארץ להשמדם עדי עד היה על ידי הארון. בזה הורה כי התורה היא עיקר הכל. על כן מעתה ראה משה כי טוב להזהירם בדבר, אך ראה כי לדבר גדול כזה היה צריך זירוז אחר זירוז, אחד מעתה להזהירם על העתיד, שנית בשעת מעשה, אך הנה בשעת מעשה איננו שם:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

ב"ה – מדור "שוב הארץ" ח"א – גליון 156 – ח אלול תשס"ד לפ"ק ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר גבורות השם למהר"ל - פרק כד

והזכיר בארץ שלשה דברים, ארץ טובה ורחבה ארץ זבת חלב ודבש וכנגדם תקנו רז"ל ארץ חמדה טובה ורחבה. יש מפרשים האהבות הם שלשה, אהבת הערב, ואהבת המועיל, ואהבת הטוב. אהבת הערב והוא הדבר שערב לו, אהבת המועיל כמו העושר שזה הדבר מועיל לו, ואהבת הטוב הוא דבר הטוב בעצמו. ולפיכך אמר ארץ חמדה נגד הערב, וארץ טובה נגד הטוב, ורחבה כמו שאמר (בראשית ל"ד) הארץ רחבת ידיים רצה לומר לקנות קנינים והם אהבת המועיל. ויראה מה שאמר ורחבה שהוא מורה על דבר אלהי, שהארץ הזאת מסוגלת למעלת אלהית, וזה נרמז בלשון ורחבה שאין צרות בדברים הנבדלים רק הצרות בגשמים שהם בעלי דוחק שאין גשם נכנס בגשם ויש שם צרות, אבל הארץ היא אלהית ואין בה צרות. ורמז בזה כי הארץ טובה לעניני העולם הזה, וזה שנזכר בלשון טובה ורחבה נאמר, שהארץ טוב לעולם הבא, כמו שהפליגו חכמים ז"ל במעלת הארץ בעניני הגוף בשבח פירות ארץ ישראל וכל הדברים אשר בארץ, ויש בארץ ענין אלהי, והפליגו בזה (גיטין נ"ז ע"א) שנקראת ארץ צבי שכאשר יושביה עליה היא רחבה לכולם כמו עור הצבי שמחזיק לבשרו ואם אין יושביה עליה צרה, וזהו מעלה אלהית שכאשר יושביה עליה יש בה ענין אלהי מה שראוי לה והיא רחבה, ואם אין יושביה עליה אין

בה מעלה אלהית והיא צרה. וכאשר תבין אלו שלשה דברים ארץ חמדה טובה ורחבה תבין עוד דברים נפלאים מאוד כי הם הם שלש מעלות זו למעלה מזו, החמדה אינו רק חמדת העין ואין זה מעלה עצמית, שהרי דבר הנחמד אינו רק למראה בלבד ואין זה טובה עצמית דבר שהוא למראה והוא התחלת מעלה בלבד, אבל טובה היא טובה עצמית שהיא טובה בעצמה, והוסיף עוד ורחבה היא מעלה אלהית, כמו שביארנו למעלה. וכאשר תבין עוד תדע כי לכל הנמצאים יש חומר וצורה, ויש בנמצא דברים נמשכים אחר החומר ויש בנמצא דברים נמשכים אחר הצורה. ועל זה אמר ארץ חמדה טובה, רצה לומר כי כל הדברים אשר הם בארץ יש בהם החמדה רצה לומר כי מצד החומר שבהם החמדה, וזה מורה על מעלת החומר של הנמצאים שהם בארץ שאין בהם מן הרע, וטובה רצה לומר כי מצד הצורה הם טובים, וזה מורה על מעלת הצורה. כי חמדה שייך על מעלת החומר שאין זה טוב גמור וטובה על מעלת הצורה שהוא טוב גמור, ורחבה הוא מעלה אלהית יותר עליונה שיש בה מעלה נבדלת שהארץ מוכנת אל דברים האלהיים, וזה הפירוש על דרך אמת אין ספק בו. והנה ג' מעלות זו על זו ידוע לחכמים ולנבונים אלו מדריגות והכל דרך אחד למבין. ולפי זה מה שאנו אומרים ארץ חמדה אינו ארץ זבת חלב ודבש כי חמדה אינו רק חמדת העין, ולפי זה קשיא למה לא זכר כאן ארץ חמדה. אבל הטעם הוא מפני שיש חמדה גם כן לשאר ארצות, ואמר שיעלה אותם אל ארץ טובה ורחבה שלא נמצא בשום ארץ, אבל בברכות המזון אנו אומרים כל הברכות שיש לארץ כי אנו אומרים שהארץ לא חסירה דבר. אבל מה שאמר אל ארץ זבת חלב ודבש הוא ענין אחר, כי החלב במה שטבעו קר והדבש חם בטבעו הם הפכים, לומר כי לא תחסר כל בה שאף דברים שהם הפכים נמצא בארץ ברבוי מאוד, וכדכתיב זבת חלב ודבש שהוא ברבוי. ושאר ארצות אם הוא מוכן לדבר אחד אינו מוכן להפכו, ובארץ אינו כך רק הכל הוא ברבוי ואף כי הם הפכים. ומפני כי מעלה זאת מעלה מיוחדת כתב עוד אל ארץ זבת חלב ודבש ולא כתב ארץ טובה ורחבה זבת חלב וגו'.

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 157 – ט אלול תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז זוכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר חדושי אגדות למהר"ל חלק ראשון עמוד קסו - מסכת כתובות

(שם). אמר ר"ל לדידי חזי לי זבת חלב ודבש של צפורי וכו':

לדידי חזי לי וכו'. פי' כי צפורי היה מקום אחד בא"י, והיה זבת חלב ודבש שלה ששה עשר על ששה עשר מרובע שלם, שאי אפשר שיהיה התפשטות רק ע"י ארבעה כנגד ד' צדדין, ואלו ארבעה יש לרבעם ויהיה ששה עשר. ועוד יש לרבע אותם שלישית, ובזה יש לו התפשטות גמור כאשר הוא ג' פעמים, והם ששה עשר על ששה עשר מיל שהוא זבת חלב ודבש של א"י. ודבר זה בארנו בפרק כל כתבי (שבת קי"ט א') אצל עשירים שבחוצה לארץ במה הם זוכים, שרבו הברכה הוא בהתפשטות ששה עשר על ששה עשר וגם במגילה (ו' ב') אצל שס"ה שווקים קטן שבכולן של מוכרי עופות והוא ששה עשר על ששה עשר:

ואמר כי ראה ארץ זבת חלב ודבש של כל ארץ ישראל והיה עשרים ושתיים פרסה על שתא (א"י) פרסה פותיה, ודבר זה מפני כי הוא ברכה עליונה שמתפשט הברכה מן מקור העליון שהוא כנגד כ"ב אותיות התורה שהיא מקור הברכה, וכנגד ששה

נקודות קמץ גדול קמץ קטון פתח גדול פתח קטון חולם מלאפום. ודבר זה נתבאר עוד במסכת מגילה (שם) כי ממדריגת התורה נמשכת הברכה:

(ק"ב ע"א). א"ר חסדא מאי דכתיב ואתן לך ארץ חמדה נחלת צבי למה נמשלה א"י לצבי וכו':

ומה צבי וכו'. פי' זה מה שאמר כי אין הארץ מחזקת פירותיה, ר"ל כי לפי טבע הארץ אף כי היא ארץ טובה בטבע, מ"מ אף לפי הטוב שבה אינה מחזקת פירותיה שתאמר שכ"כ היא טובה עד שמגדלת הרבה פירות, על זה אומר שאינה מחזקת הארץ פירותיה, אלא שהפירות שלה ברכה מאת הש"י לא לפי טבע הארץ והפירות שבה בברכה הם באים. ותדע כי הפירות שהם בא"י ראוי שיהיו יותר מן הארץ מצד כיהארץ מוציאה הפירות לפעל [אלא] מצד הברכה מן הש"י שהוא שם. וכבר אמרנו כי א"י מוכנת לזה ביותר, מפני שהיא באמצע העולם לכך יש בה סגולה שהיא ארץ קדושה אלקית, ולכך אין הארץ מחזקת פירותיה שיש לה מצד הברכה האלקית:

(שם). ד"א מה צבי זה קל מכל החיות אף א"י קלה מכל הארצות וכו':

ד"א ומה צבי וכו'. ופי' דבר זה, כי כל אשר הוא בעל גשם פעולותיו בעכבה ואשר הוא אינו בעל גשם כ"כ הוא יותר ממחר, כי הדברים הנבדלים אינם תחת הזמן כלל, וכל אשר הוא נבדל יותר ממחר לפעול, ודבר זה בארנו במקום אחר, ולפיכך אמר כי ארץ ישראל מצד קדושתה ממחרת לבשל פירותיה. ומפני כך נמשלת לצבי, כי הצבי קל התנועה מפני שאין בו כבידת החמרי שאינו כבד ולכך תנועתו בקלות, וכך א"י מפני קדושתה שהיא נבדלת, והרי אורא דא"י מחכים (ב"ב קנ"ח ב') ולכך ממחרת לבשל פירותיה, ויש לך להבין אלו דברים. ולפיכך אמר יכול שאין בשרו שמן וכו', כלומר כיון שאין הארץ גשמית אם כן אינה שמן רק רקות יש בה, ולפיכך אמר שעם כל זה פירותיה שמנים ודבר זה יותר נכון:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מכריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 158 – אלול תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר חידושי אגדות למהר"ל חלק שלישי עמוד קיד - מסכת בבא בתרא

(שם). א"ר שמעון בן לקיש עתיד הקב"ה להוסיף על ירושלים אלף טפף גינאות אלף קפל מגדלים אלף ליצוי בירניות אלף ושני שילה טטרפאות וכל אחד ואחד הואי כצפורי בשלותה תניא א"ר יוסי אני ראיתי צפורי בשלותה והיו בה מאה ושמונים אלף שווקים של מוכרי ציקי קדרה:

עתיד הקב"ה להוסיף וכו'. נראה כמו שפי' רש"י שמה שאמר טפף היינו בחשבון טפף וכן ולצוי וכן ושני שילה (וכן) מפני שהמספר הוא מחולק נקט לשונות אלו והוא כמו סימן. נראה כי אצל גינאות נקט סימן השייך לגינאות כי טפף הוא גובה כמו הלוך וטפוף וכן עשו כגון זה שאינו גובה גדול כי מדה לא גדושה ולא מחוקה נקראת טפופה וענין זה שייך לגינאות וכן אצל כל אחד ואחד עשה סי' השייך לאותו דבר. וארבעה הם שיהיה לירושלים תוספת בכל צד וכל אחת כמו צפורי בשלותה שהיתה העיר היותר חשובה כמו שמפרש אחר כך כי התוספת של ירושלים ראוי שיהיה כמו כל עיר החשובה יותר בא"י והיא הארץ המבורכת כדאמרינן בכתובות (ק"ב ב') לדידי חזי לי (א"י) [זבת חלב ודבש] דצפורי והוי שתסר מיל אשתסר מיל לדידי חזי לי זבת חלב ודבש של כל א"י והיה כ"ב מיל א"כ מזה יש ללמוד כי צפורי

היא עיקר א"י ולכך אמר שכל אחת היא כצפורי בשלותה ומה שאמר כי צפורי בשלותה היה בה ק"ף שווקים מוכרים מזונות כי ק"ף הוא מיוחד לפרנסה שהם (יחד) [י"ח] במספר קטון ולכך אחשוורוש היה עושה סעודה לפרנס בני מלכותו שמונים ומאת יום שתראה כי הפרנסה ראוי להם מאה ושמונים והבן זה:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 159 – יא אלול תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

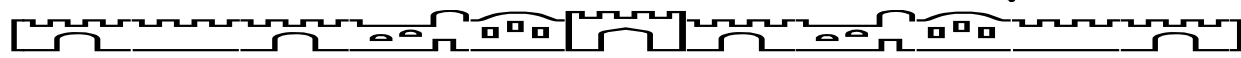
ספר עקידת יצחק - שער עז

ומעתה כבר ידענו מה היתה חטאת המרגלים והנמשכים אחריהם רעה גדולה, ומה חרי האף הגדול אשר עלה לפניו יתעלה, בגשור עליהם גזירה לא יוכלו כפרה, כי לכאורה מאי איכפת ליה להקב"ה אם ימאסו בארץ טובה ורחבה ארץ זבת חלב ודבש, והלא היא עקר הטובות הזמניות, ומי יתן והיה לבבם זה לשנוא כל הימים לשמוע בקול יונדב בן רכב להנזר מפחיתות עבודות האדמה לשרת בשם ה' ולעמוד לפניו כל הימים:

אלא שהאמת הברור, כי לא אותה מאסו, אבל עזבו את ה', נאצו את קדוש ישראל, השם נפשם בחיים המוגבלים והמאושרים, המוסרים להם על ידי התורה, וזאת הארץ הקדושה אשר שני הענינים יחד הם מדרגות הסולם לעלות אל חיי העולם הבא, שהם השלש מתנות, כמו שאמרנו, ונזורו אחור ממעלת אלו החיים הנפשיים, כמו שאמרובפיהם לא נוכל לעלות (במדבר י"ג), כי אין חפצם לעלות לרשת משכיות וארצות החיים, אמר נתנה ראש ונשובה מצרימה (שם י"ד), כי הוא דרך ירידה אל ארץ לא מטהרה, אשר לא הוגבלו אנשיה כלל, וסופם רמה ותולעה וצורם לבלות שאול:

ואמנם המאושרים, יהושע וכלב, החפצים לעלות ולראות באור יי', אמרו עלה נעלה וירשנו אותה כי יכול נוכל לה, כי הם אשר היתה רוח אחרת עמם למלא אחרי יי' למאוס החיים הפרוצים והבלתי מוגבלים, ולבחור בהגבלות התורה והארץ הזאת, לבא לרשת ארץ החיים. ועל זה אמר בדבור השני טובה הארץ מאד מאד, אמרו שראוי לכל שלם להודות בטוב הארץ ההיא מצד הגבלת חייה, כי לזה היא באמת טובה מאד מאד. ואמר אם חפץ בנו ה' יותר משאר העמים ולכן יביא אותנו אל ארץ הזאת ונתנה לנו ארץ זבת חלב ודבש, והוא ענין הספוק הנשמר מהנזק, כמו שחבור הדבש והחלב הוא מזון שלא יזיק לאוכליו, לפי שהאחד הוא תקון חברו ורפואתו, כי על זה אמר הנביא חמאה ודבש יאכל לדעתו מאוס ברע ובחור בטוב (ישעיה ז'), כי כל אחד בפני עצמו הוא מזיק לענינו, והוא הרע אשר ימאסהו בדעתו, אמנם חבור שניהם הוא הטוב אשר יבחרו בו. ויתכן כי על כן תארה הכתוב בזה התואר בכל המקומות. וביארו רוע כוונתם במה שאמר אך ביי' אל תמרודו ואתם אל תיראו וגו'. ירצה, לא תמרודו בו יתברך למאן במוסרו והגבלו הנכונה בחיים, ואתם אל תיראו את עם הארץ:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 160 – יב אלול תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר עקידת יצחק - שער עו

ח ויהי חלב את העם אל משה וגו'. הנה חלב כשראה רוע כוונתם קודם שתתפרסם לכל על ידי שאלותם או שאלות קצתם, קפץ להשתיקם, ברמוז להם שרצה משה לדבר, כי לזה שתקן כלם ושמעו דבריו, וחשב בפתע מחשבה נאותה מאד לבטל רעתם, והיא, כשאמר דבריו שאיפשר שיתקשרו על מאמרי הראשונים, כי להיותו גם הוא מהמרגלים יחשב הכל לתשובה אחת, וגם חשב כי חביריו הרעים בראותם שהפך דבריהם מרעה לטובה, לא יעיזו פניהם להכזיבו, אבל הוא קרוב מאד שיודו לדבריו, שלא חשבו לחצופים לגמרי כי כסו פני כוונתם במה שסתמו דבריהם, והיה זה באמרו עלה נעלה וירשנו אותה וגו'. כוון דבריו כאלו בא להשלים דבריהם ולומר אפס כי עז העם וגו' עלה נעלה וגו'. כלומר, שכוונת חביריו כך היא. ועל כוונתו הטובה הלבית הזאת אמר ואשיב אותו דבר כאשר עם לבבי. והנה עם כל זה, הרשעים הללו גלו כבר עזות פניהם, ולא די של הודו, אלא שעמדו כנגדם ונתפקרו בפרהסיא, לאמר לא נוכל לעלות אל העם כי חזק הוא ממנו, כלומר, זאת היא כוונתנו מתחלה ועד סוף ואין דברנו מקבלין תקון:

ט ויוציאו דברת הארץ וגו'. אחר שפקפקו ביכלתו יתעלה ולא בטחו בישועתו, באו למדה רעה שנייה, והוא הוצאת דבה רעה כוזבת על הארץ שהיא קטלנית, ואמרו

שאינ לומר ששבח הארץ יחייב כן, לפי שאינה קולטת רשעים, כי כל העם אשר ראינו אנשי מדות חשובות. וזה, כי שם ראינו את הנפילים בני הענק, מן הנפילים הקדמונים אשר כגובה ארזים גבהם. ומזה הצד היינו בעינינו בערכם כחגבים וכן היינו בעיניהם, כלומר שלא חששו אל לקיחתנו מפרי הארץ בפומבי, ולא ראותם שנים עשר אנשים זרים בארץ נכריה מתהלכים בארץ לארכה ולרחבה, וכל זה מטוב מזגם ויושר תכונתם לא מצד חזקנו וגבורתנו, כמו שאמר משה והתחזקתם ולקחתם וגו'. ומהיושר האלהי לא תנתן דת להשמידם הגוי גם צדיק יהרוג, הפך מה שאמר הכתוב כי ברשעת הגוים האלה ה' אלהיך מורישים מפניך (דברים ט'). או שרצו באמרם אוכלת יושביה, על דרך שאמרו חז"ל סחורתא דחיקא אכלה מרה, כי אם היא ארץ זבת חלב ודבש, הלא היא נותנת פירותיה אל העם היושב עליה בעמל גדול ובטורח נפלא, עד שהיא אוכלת יושביה מכובד עבודתה, וכל העם בכלל אשר ראינו בתוכה אנשים חזקים בעלי מדה, וגם היא מכלה בהם, כל שכן באנשים כמונו שאנו חגבים בערכם. והכלל, שהם נותנים אמתלא למה שאומרים שהיא אוכלת יושביה, במה שאמרו שכל העם אשר ראו בקרבה היו אנשי מדות ומן הנפילים בני הענק, לומר שכל שאר העם שאינם בחזקם וגבורתם, אינם מתקיימים בה, כי אין להם כח להתיצב כנגדה:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה - מדור "שוב הארץ" ח"א - גליון 161 - יג אלול תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" - עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר עקידת יצחק - שער פט

י. ושמעת ישראל ושמרת לעשות אשר ייטב לך ואשר תרבון מאד כאשר דבר ה' אלהי אבותיך לך ארץ זבת חלב ודבש, הזכיר השמיעה והעיון והמעשה אשר במ יושלם כל פועל, ואמר כי שלשה אלה הם אשר במ ייטב להם בכל עניניהם וירבון מאד. והכוונה, שלא יהיה ענינם וספוק צרכיהם בכדי חיותם מאתו יתעלה על הצמצום, אבל בשפע והצלחה מרובה כאשר דבר להם בכל מקום ארץ זבת חלב ודבש, שלא לבד הזכיר להם מתנת ארץ נושבת, אבל ארץ שמנה ומצלחת בכל פירותיה, כי ה' הוא הטוב והמטיב מתנה רחבה ומושפעת כמו שאמר והריקותי לכם ברכה עד בלי די (מלאכי ג'), והכוונה שלא תהיה ברכתו מצומצמת עד שיאמר שיש די בה, כי זה לא נאמר רק על הצמצום אבל שתעדיף מאד שלא יפול זה הלשון עליה והוא מה שאמרו חז"ל עד שיבלו שפתותיכם לומר די (שבת ל"ב ע"ב) וכן הוא באמת כי על תוספת הטובה בשפע לא יפול על הלשון מלת די ואין הפה יכולה לדבר:

**נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה**

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "שוב הארץ" ח"א – גליון 162 – יד אלול תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר מנורת המאור - אות [קמט]

והרב המורה גלה בספרו הנכבד טעם למצוה זאת (ד' מינים): כדי לזכר שהביאם השם יתברך ממקום שאין שם פרי, ארץ מלחה לא תשב, אל ארץ נחלי מים, זבת חלב ודבש. ועל כן צוה לקחת בידם מהדברים החשובים שבארץ:

וגם כן יש לנו להודות בכל דור ודור על כל הנסים והנפלאות שעושה עמנו וזוננו ומפרנסנו מטוב הארץ בהיותנו גולים בין העמים:

ולפי שמצוה זו היתה גדולה וחביבה בעיני החסידים הראשונים, היו זהירין בה מהבקר עד בואם לבית המדרש ללמד תורה, דגרסינן פרק לולב הגזול (סוכה מא, ב):

תניא, אמר רבי אלעזר ברבי צדוק: כך היה מנהגן של אנשי ירושלים: אדם יוצא מביתו לולבו בידו, בא לבית הכנסת לולבו בידו, קורא קריאת שמע לולבו בידו, קורא בתורה ונושא את כפיו מניחו על גבי קרקע, לבקר חולים ולנחם אבלים לולבו בידו, נכנס לבית המדרש משגרו ביד בנו או ביד עבדו או ביד שלוחו. וכל זה היו עושים מרב אהבתם למצות השם יתברך ועבודתו:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 163 – טו אלול תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר יערות דבש - חלק ראשון - דרוש יד

והנה ידוע דכל שורש ומצב ישראל הם שבטי יה אשר הם כללו של ישראל, וא"כ המדבר סרה על השבטים, גדול עונו ממדבר על זרעם אחריהם, ויפה כח האב, וא"כ היתה טענת משה חזקה, עצמות יוסף הן נכנסות לארץ ישראל, אף שהוציא דיבה על השבטים ואמר שאוכלים אבר מן החי וכדומה ממאכלות אסורות והיה שקר, כי ידם היתה תמיד לה', ואני שהייתי רק מחושדי ישראל אולי לא יאמינו לי, לא אכנס לארץ ישראל, והשיב לו השם, לא מן זה הטעם אין אתה נכנס, רק עיקר טעם הוא כי משה היה סיבה למרגלים ודור המדבר, כי באמת ה' אמר לו [במדבר י"ג, ב] שלח לך מרגלים, לדעתך וכו', והיינו לחפור הארץ לדעת איזה מקום נוח בקל לכבוש ואיזה מקום קשה, אבל לחקור טיב הארץ השמינה או רזה וטיב פירותיה זה אינו מגדר מרגלים, ועל ידי כך נתגלגל שאמרו פירות משונים ואוכלת יושביה וכדומה, ואילו היתה שליחותם רק לדעת המקומות כנ"ל לא היו באים לידי כך, וגם ע"י חקירה זו, נולד ספק בעיני העם כאילו יש ספק בדברי ה' ח"ו שהפליג בשבח ארץ ישראל זבת חלב ודבש וכו', וזה אמרם, משה לא הודה בארצו, הרצון שלא הפליג להודות ולהלל שבח ארץ ישראל, עד שהוצרך לשלוח מרגלים ולחקור בטיבה

השמינה או רזה, ולא כן יוסף שאמר לשר המשקים [בראשית מ', ט"ו] וזכרתני והוצאתני מן הבור הזה כי גנוב גנבתי מארץ העברים וכו':

ויש להבין מה צורך הגדה זו לשר המשקים שנגנב מארץ עברים, אבל באמת הוא כך, כי החסידים הראשונים היו בוחרים לשבת תמיד במערות וחורי עטלפים, כדי להתבודד ולהתרחק מן בני אדם המרגילים ומביאים לידי חטא, והנביא צווח [ירמיה ט'–א] מי יתנני במדבר, ורשב"י ע"ה היה יושב במערה כמה שנים, וכי קצרה ידו למקום שאין מגיד לקיסר, וכמבואר בש"ס וכדומה, הלא מלאכי מעלה היו טובבים אותו תמיד כנודע, אלא בחר בישיבה זו לקנין שלימות, ולכן בצאתו השיג מעלה גדולה, עד שנתגדל למעלה מר' פנחס בן יאיר כמבואר בש"ס [שבת לג ע"ב], ואח"כ היה הוא ודורו שאחריו, יושבים כולם במערה ולומדים בתורה, כאשר מצינו בזוהר דברי חכמים אחרים בזמן רשב"י, ובזוהר סיפורים רבים מהחכמים רבים שהיה דירתם תמיד במערות ובמחילות לקנין השלימות להתרחק מבני אדם, א"כ י"ל אף יוסף הצדיק נבחר לו לשבת בבית האסורים, נבדל מישוב בני אדם, להנצל מחטא בני אדם, ולעבוד ה' בתכלית העוני וחוסר, וזו היתה שלימותו, כדכתיב [בראשית ל"ט, ב] ויהי ה' את יוסף, והלא בצאתו היה עלול לחטאים, ולרוב יופיו בנות צעדה עלי שור:

וכמה מלחמות שצריך להתגבר ביצרו, עד שאמרו [סוטה לו ע"ב] לולי דיוקנו של יעקב היה ח"ו נלכד בפח אשת אדוניו, ואמרו [שם] שהוציא יו"ד טפות זרע ע"י יו"ד אצבעות, והם היו בעו"ה גרמא לצרות רבות, וביחוד יו"ד הרוגי מלכות. אמנם יוסף אשר חמד ובחר לצאת מהמאסר, כי ידע כי עיקר שלימות האדם היא בארץ ישראל מקום אשר שם משכן ה', ובו יקנה אדם שלימות התדבקות גמורה עם ה', ושם אין מסך הבדל רוחות הטמאות וכדומה, והגבר אשר יבקש להתדבק בה' היה צריך לעלות לא"י, וע"ז היה יוסף חומד לשוב לארצו ארץ חיים, ולקנות שם שלימות גמורה להיות כסא ומרכבה לה' ככל אבותיו, ובשבתו בבית האסורים א"א לזאת, וזהו אמרו והוצאתני מבור הזה לא לשם תענוג לבקש חופשיות משביה, כולי

ליתנהו ביה, רק הטעם כי גונב גנבתי מארץ עברים, וכל מגמתי לשוב שמה להתדבק בה' באור אלהים חיים ולא לתענוג עולם הזה, ובחר בשבת ארץ ישראל ולא אמר לשוב אל אביו, רק תלה הכל בארץ ישראל, כי חשב זה לעיקר, וכל האבות זכו למעלה נשגבה כזו מחמת זכות ארץ ישראל, וזה הודה בארצו לזה היה השבח והודיה, ולכך אף כי לא זכה בחיים מחמת שכבר החלה הגלות, יעקב ובניו ירדו מצרימה, זכה לאחר מותו, שבאו עצמותיו לארץ ישראל וא"ש:

ומזה תבינו כמה מצוה יש לחמוד לעלות לארץ ישראל, כמ"ש השל"ה וספר יראים שתמיד יהיה בלב אדם חשק וחמדה לארץ ישראל, כדכתיב [מלכים-א' ט. ג] והיו עיני ולבי שם כל הימים, ותמיד אם אדם מלא כל חמודות, יזכור שהוא חסר, שאינו בארץ ישראל תכלית השלימות מה קנית, ויתעצב על כך כי עיקר חסר אצלו, וכמ"ש [תהלים קל"ז, ו] אם לא אזכרכי אם לא אעלה ירושלים על ראש שמחתי, כי לשמחה מה זו עושה, אם מקום תכלית האושר האמיתי חסר, ושנית נלמד, כי כל מה שהאדם מבקש בזה העולם הוא הכל בשביל קנין שלימות, אם מבקש עושר הוא כדי שלא תטריד אותו העניות בעבודת ה', כאמרם [עירובין מ"א ע"ב] עניות מעבירה האדם מדעת קונו, וכן הכל:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה - מדור "טוב הארץ" ח"א - גליון 164 - טז אלול תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" - עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר בינה לעיתים - חלק ב - דרוש א לשבועות

כי על השאר שהם המזונות, אשר לדעת רבים וגדולים הם מדאורייתא עם שיש חולקים, אמר נפת תטופנה שפתותיך כלה דבש וחלב תחת לשונך (שה"ש ד י). כי הכתוב כשירצה להפליג בשופע שובע המזונות ורבוין וטובן אמר ארץ זבת חלב ודבש. ע"כ אמר יתברך כי לעולם ישראל לא יחסרו כל טוב מזונותיהם, אבל תמיד יזובו ויטפו שפתותיהם נופת צופים, ויהיה הדבש והחלב תחת לשונם מרוב כל טוב.

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה - מדור "טוב הארץ" ח"א - גליון 165 - יז אלול תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" - עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר בינה לעיתים - חלק ב - דרוש ב על תועלת השתיקה

ולזה רמזו במאמר הירושלמי אשר בו, להדריכני במעגלי יושר המדות המעולות האלה, מלבד פשוטן של דברים כדרכם ז"ל במאמריהם. כי באמרם כל הקבוע בא"י ואוכל חוליו בטהרה, ירצו לא לבד כי האיש הנלבב בהיותו בארץ ערבה ושוחה וחסרת כל יצמצם עצמו בפרישות ממעדני המאכלים, אלא אפילו הקבוע בארץ הקדושה זבת חלב ודבש, מקום מוכן לאכול מפריה ולשבוע מטובה, ועכ"ז מרסן תאותו שאינו אוכל חוליו אלא בטהרה, דהיינו שאוכל בלבד לשובע נפש הרוחניות לעבודת בוראו ולא יתכוון לתענוגי גופו, נמצא בזה שומר פיו כראוי. וכן בענין הלשון, אינו מרבה דברים אלא מדבר בלשון הקודש, כי יכלול בזה קוצר הדבור כנודע מקדושת לשוננו, וגם טהרתו לבלתי הוציא דבר מגונה מפיו, ויהיה עיקר דבורו בק"ש שחרית וערבית שהם דברי קדושה, כי בזה יצדקו יחד פיו ולשונו בשמירה מעולה, איש כזה מובטח היותו מחיי עה"ב. כן יזכנו יתברך לך, אז ימלא שחוק פינו ולשונו רנה, אכי"ר:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 166 – יח אלול תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א **אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש**

ספר שם הגדולים להחיד"א - חלק גדולים - מערכת ע אות ב

רבינו עובדיה מברטנורא היא עיר ברומניא. ויש פתשגן הכתב ששלח רבינו עובדי' מעה"ק ירושלים ת"ו לאביו וראיתי העתק ממנה את שיש בה ידיעה בכל פרשת העבור עובר ארח ועל מקראי"ה מכי נפיק מבי מר אביו עד בואו לעה"ק ירושלים ת"ו, ובא דרך הארגיפילאג"ו בים עד נא אמון. ומזכיר מקהל אליהו זכור לטוב אשר בנא אמון והלך למצרים:

ויספר לאביו כי היה ספר עזרא במצרים הישנה נורא מאד ובא אורח אחד מערבי ונתן שחד לשמש בית הכנסת ולקח הס"ת מהתיק והוליכו דרך אניה בלב ים ובעוה"ר עמד עליו נחשול של ים גלי עמיקתא ומסתרת"א וסתרוה לספינתא ואיש יהודי טב"ע ביקריה הס"ת עמו וכל אשר לו תהומות יכסיומו וכל ההולכים עמו וכל רכושם ירה בים, ושמש בית הכנסת שנתן ס"ת מת בתוך השנה ולא נשאר שם כי אם התיק. והאריך לספר מים סוף והר סיני ובא דרך המדבר עד עזה. אף הוא ראה בית שהפיל שמשון בכחו ויבא עד חברון והכיר מבחוץ מערת המכפלה. והן כל יקר ראתה עינו בדרך אפרת מצבת קבורת רחל אמנו ע"ה.

ובא לירושלים עיר

הקודש, וגם היום

בחרבנה ארץ זבת חלב

ודבש.

ואסיפא דמגילתא ישלח דברו ודבר דבר על לב אביו וכו'. וכל זה היה בשנת רמ"ח ולא רציתי לכתוב מענין הדרך כ"א ענין זה של ספר עזרא שהוא חידוש גדול. ובהיותי בארץ מצרים הייתי בק"ק של מצרים ישנה ובמקום גבוה שאין היד שולטת אומרים ששם ס' עזרא וזה המקום נראה שהיה בו פתח וסתמוהו, והמון העם אומרים שמי שיגע בספר הקדוש מסתכן למות באותה שנה או חדש לכך סתמו הפתח, וחכמים אמרו בלחישא ששמעו שהסירו הספר משם ואיננו. ועתה בראותי דברי רבינו עובדיה הנאני... וכו'.

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם השי"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו העניינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 167 – י"ט אלול תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר התודעה - פרק שלשה עשר:

הואיל וט"ו בשבט מזכירנו בשבח הארץ, לכן ראוי להזכיר ביום זה מדברי חכמים שהפליגו לדבר בשבח ארץ ישראל ומעלותיה:

קודמת לכל ומשובחת מכל – 'וכן אתה מוצא בדרכי המקום שכל מי שהוא חביב, הוא קודם את חברו: התורה לפי שהיא חביבה מכל – נבראת קודם לכל וכו'; ארץ ישראל שהיא חביבה מכל – נבראת קודם לכל, שנאמר (משלי ח): עד לא עשה ארץ וחוצות – וראש עפרות תבל; 'ארץ' – אלו שאר ארצות, 'וחוצות' – אלו מדברות, 'וראש עפרות תבל' – זו ארץ ישראל וכו':

למה נקראת תבל? שהיא מתובלת בכל; שכל שאר הארצות – יש בזו מה שאין בזו, ויש בזו מה שאין בזו, אבל ארץ ישראל – אינה חסרה כלום, שנאמר (דברים ח): ארץ אשר לא במסכנת תאכל בה לחם, לא תחסר כל בה. (ספרי עקב לז):

ארץ בחירה לעם הנבחר – 'זאת הארץ אשר תפל לכם בנחלה (במדבר לד) – אמר הקדוש ברוך הוא: הארץ שלי, שנאמר (תהלים כד): לה' הארץ וגו'. וישראל שלי הם שנאמר (ויקרא כה): כי לי בני ישראל עבדים, מוטב שאנחיל ארצי לעבדי, שלי לשלי'. (מדרש רבה פ' מסעי):

ישראל בחירים וארצם בחירה, שנאמר: כי בחר ה' בציון אוה למושב לו (תהלים קלב). ארץ זבת חלב ודבש (שמות ג), ארץ נחלי מים עינת ותהמת יצאים בבקעה ובהר, ארץ חטה ושערה וגפן וגו', לא תחסר כל בה, ארץ אשר אבניה ברזל, ומהרריה תחצב נחשת (דברים ח) ארץ הרים ובקעת למטר השמים תשתה מים, ארץ אשר ה' אלקיך דרש אתה תמיד עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה (שם יא) – משל למלך שיש לו בן אחד שהוא חביב עליו מכל בניו, וכרם אחד שהוא משובח מכל שאר כרמיו, אמר: נותן אני את הכרם המשובח לבן המשובח. כך ישראל נבחרים מכל האומות וארץ ישראל נבחרת מכל הארצות, יבואו בחירים וינחלו נחלה בחירה. (ילקוט הראובני, עקב):

שלא ככל הארצות, הארץ הזו. כל הארצות, פעמים משביעות את יושביהן ופעמים אינן משביעות, אבל אינן יוצאות מדרך הטבע לעולם; הארץ הזו אינה כן, אלא פעמים שהיא מבורכת ופעמים שהיא מקוללת – והכל שלא כדרך הטבע. בזמן שהיא מבורכת אפילו זורעין מעט, הברכה בה מרובה; אוכלין מעט והאוכל מתברך במעיים. ובזמן שאינה מבורכת אין שום דבר בעולם מועיל לפתוח אוצרותיה – שלא כדרך הטבע. שכן לא בעבודה וביגיעת מלאכה בלבד הדבר תלוי אלא – את הברכה, אשר תשמעו אל מצות ה' אלקיכם וגו' והקללה, אם לא תשמעו וגו'. (שם):

שממה שיש בה ברכה – והשמתי אני את הארץ (ויקרא כו) – זו מידה טובה, שלא יהו ישראל אומרים: הואיל וגלינו מארצנו, עכשו האויבים באים ומוצאים עליה נחת רוח, שנאמר: ושממו עליה איביכם הישבים בה (שם) – אף האויבים הבאים אחרי כן לא ימצאו עליה נחת רוח. (ספרא בחוקותי ו):

בא וראה, אף על פי שהארץ עדין בקללתה, עדין לא פקד ה' את ארצו פקידה מלאה, והנה זה אלפים בשנים אשר שקדו עליה אויביה להחריבה ולהרבות שממותיה – אפילו עתה כמה מתוקים פרותיה וכמה יפה נופה ומה נעים אוירה! קל וחומר לימים הראשונים שלפני הקללה, וקל וחומר בן בנו של קל וחומר לאחרית הימים, לעת פקידה שלמה במהרה בימינו, אשר תאיר הארץ את פניה וברכתה אל

כל בניה שביה – מה רב ההוד וההדר, היפעה והתפארת השמורים לארץ הזאת לעת קץ. כי על כן ארץ בחירה היתה הארץ הזאת, וארץ בחירה היא תשאר לעולם, ארץ זבת חלב ודבש:

פרות ארץ ישראל מבשרים הקץ – 'ואמר ר' אבא, אין לך קץ מגולה מזה, שנאמר (יחזקאל לו):

ואתם הרי ישראל, ענפכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל, כי קרבו לבוא. (רש"י): כשתתן ארץ ישראל פריה בעין יפה – אז יקרב הקץ, ואין לך קץ מגולה יותר. (סנהדרין צח.):

בימיה הראשונים – 'והארץ אשר אתם עברים שמה לרשתה ארץ הרים ובקעת (דברים יא) – או בגנות ארץ ישראל הוא מדבר שמזכיר בה הרים? תלמוד לומר 'ובקעות', מה בקעות לשבח (שהארץ מישור ונוחה לזריעה) אף ההרים לשבח. ועוד, שנותנת טעם (מיוחד) בהר, טעם (מיוחד) בבקעה – שפרות ההר קלים ופרות הבקעה שמנים:

רבי שמעון בן יוחאי אומר: שתים עשרה ארצות נתנו, כנגד שנים עשר שבטי ישראל ולא שוו טעם פרות שבט זה לטעם פרות שבט זה'. (ספרי עקב):

וטבל בשמן רגלו (דברים לג) – מלמד שארצו של אשר מושכת שמן כמעין. מעשה שנצרכו אנשי לודקיא לשמן. מנו להם פולמרכוס (מפקח) אחד, אמרו לו: לך וקח לנו שמן במאה ריבוא. הלך לירושלים. אמר להם: שמן במאה ריבוא אני צריך. אמרו לו: לך לצור. הלך לצור. אמר להם: שמן במאה ריבוא אני צריך. אמרו לו: לך לגוש חלב. הלך לו לגוש חלב. אמר להם: שמן במאה ריבוא אני צריך. אמרו לו לך אצל פלוני. הלך לביתו ולא מצאו. אמרו לו:

הרי בשדה. הלך ומצאו שהיה עוזק תחת זיתיו. אמר לו: שמן במאה ריבוא אני צריך. אמר לו:

המתן לי עד שאגמור את הזית. משגמר את זיתיו הפשיל כליו לאחוריו והיה מסקל ובא בדרך. אמר פולמרכוס: אפשר שיש לזה במאה ריבוא שמן? דומה שצחקו בי היהודים. כיון שהגיע לביתו הוציאה לו שפחתו קומקמום של חמין ורחץ בו ידיו ורגליו; הוציאה לו ספל של זהב מלא שמן וטבל בו ידיו ורגליו, לקים מה שנאמר וטבל בשמן רגלו. נתן לפניו לחם ואכל ושתה. לאחר שאכל ושתה עמד ומדד לו שמן במאה ריבוא. אמר לו רצונך שוב? אמר לו: אין לי מעות. אמר לו טול ואני אבוא עמך ואטול את מעותי. עמד ומדד לו שמן בשמונה עשרה ריבוא:

אמרו: לא הניח אותו אדם לא חמור ולא גמל בארץ ישראל שלא משכו עמו. הכירו אנשי לודקיא וקדמו לפניו שלשה מילין וקלסו לפניו קילוס גדול. אמר להם: לא תקלסו קילוס זה אלא לאדם זה שהכל שלו. ולא עוד, אלא שאני חייב לו שמונה עשרה ריבוא! לקים מה שנאמר: יש מתעשר – ואין כל, מתרושש – והון רב (משלי יג):

(כלומר, אחד מראה עצמו עשיר והוא בעל חוב – זה פולמרכוס. ואחד מראה עצמו עני והוא עשיר מופלג – זה איש גוש חלב). (מנחות פה: ספרי – ברכה):
זבת חלב ודבש:

רמי בר יחזקאל נודמן לבני ברק, ראה עזים שרעו תחת התאנה. נטף הדבש מן התאנה והחלב נגר מן העזים ונתערבבו זה בזה, אמר: הרי זבת חלב ודבש. (כתובות קיא:):

אמר ר' יעקב בן דוסתאי: מלוד לאונו – שלשה מילין. פעם אחת קדמתי בנשף (קודם שהאיר היום) והלכתי עד קרסולי בדבש של תאנים. (שם):

רבי אמר לר' פרידא: אין אתה מראה לי את האשכולות שבכרמך? אמר לו: כן. יצא להראות לו, הביט מרחוק וראה כעין שור בין הגפנים. אמר לו: אין השור הזה מחבל את הכרם? אמר לו: השור הזה שאתה רואה – אשכול הוא. (ירושלמי פאה ז,ג):

מעשה באחד שהיתה לו שורה של תאנים ובא ומצא גדר של דבש מקיף אותם.
(שם):

מעשה בשועל שבא וקינן בראשה של לפת. (שם):

מעשה בשיחין (שם מקום), בקלח אחד של חרדל שהיו בו שלשה בדין (ענפים),
ונפשח (התבקע) אחד מהן, וסככו בו סוכת היוצרים, ומצאו בו שלשה קבין של
חרדל. (שם):

אמר רבי שמעון בן חלפתא: היה מעשה שאמר ר' יהודה לבנו בסיכנין: עלה והבא
לנו גרוגרות מן החביות. עלה והושיט ידו ומצאו של דבש. אמר לו: אבא, של דבש
היא! אמר לו: השקע ירך – ואת מעלה גרוגרות. (שם):

מעשה שאמר רבי יוסי לבנו בצפורין: עלה והבא לנו גרוגרות מן העליה. עלה
ומצא את העליה צף עליה דבש. (שם):

אמר רב חסדא: מאי דכתיב (ירמיה ג) ואתן לך ארץ חמדה נחלת צבי, למה ארץ
ישראל נמשלה לצבי? לומר לך: מה צבי זה אין עורו מחזיק בשרו, אף ארץ ישראל
אינה מחזקת פרותיה. (כתובות קיב):

מה צבי זה אין עורו מחזיק את בשרו, אף ארץ ישראל בזמן שיושבין עליה –
רווחא, ובזמן שאין יושבין עליה – גמדא. (גטין נז):

לעת קץ:

עתידה ירושלים להיות כארץ ישראל, וארץ ישראל ככל העולם כולו. (פסיקתא
רבתי פ"א)... דבר אחר: כי ירחיב ה' אלקיך (דברים יב) – אפשר שהקדוש ברוך הוא
מרחיב את ארץ ישראל? אמר רבי יצחק: המגילה הזאת אין אדם יודע כמה ארכה
וכמה רחבה, כשהיא נפתחת – היא מודעת כמה היא. כך ארץ ישראל כל רובה
הרים וגבעות, מניין? שנאמר (דברים יא): והארץ אשר אתם עברים שמה לרשתה
ארץ הרים ובקעת וגו', כשישרה אותה הקדוש ברוך הוא, מניין? שנאמר (ישעיה מ):

כל גיא ינשא וכל הר וגבעה ישפלו והיה העקב למישור והרכסים לבקעה. – אותה
שעה היא מודעת מה היא. (דברים רבה ד):

עתידה חטה שתתמר כדקל ועולה בראש הרים וגו'. (כתובות קיא):

ואספת דגנך ותירשך וכו' – שתהא ארץ ישראל מלאה דגן ותירוש ויצהר, וכל
הארצות דובאות למלאות אותה כסף וזהב. (ספרי עקב נא)... מנין אתה אומר שכל
ספינות שאובדות בים הגדול וכל כלי חמדה שבים הגדול, מקיאים לימה של יפו
שגנוז לצדיקים לעתיד לבוא? תלמוד לומר (דברים לג): כי שפע ימים יינקו ושפני
טמוני חול. (ספרי ברכה שנד):

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 168 – כ אלול תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים חובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר התודעה - פרק ארבעה עשר:

אמר לו משה (ליהושע) בא ואנשקך, הלך לו ונשקו ובכה על צוארו וברכו שנית: היותך בשלום וישראל עמי בשלום! לא מצאו (ישראל) ממני קורת רוח מעולם כל ימי, מפני אזהרות ותוכחות שהייתי מוכיחם – התחיל משה לברך כל שבט ושבט בפני עצמו, כיון שראה שקצרה שעתו, כללם כולם בברכה אחת, ואמר להם: הרבה צערתי אתכם בתורה ומצוות, מחלו לי! אמרו לו: רבינו, אדוננו, מחול לנו; גם אנחנו הרבה הכעסנוך והרבינו עליך טורח, מחול לנו. אמר להם: מחול הוא לכם:

יצתה בת קול ואמרה: משה, למה תצער עצמך, אין לך חיים בעולם אלא חצי שעה! כיון שראה מידת העולם ותשועות גדולות ונחמות שעתיד הקדוש ברוך הוא לעשות לישראל, אמר להם:

אֲשַׁרְיֶךָ יִשְׂרָאֵל מִי כְמוֹךָ עִם נוֹשֵׁעַ בְּה' (דברים לג), ועמד וברכן בשלום, ונתן קולו ובכה ואמר לישראל: בשלום אראה אתכם לתחית המתים; ויצא מלפניהם בבכיה גדולה, וגם ישראל בכו וזעקו זעקה גדולה ומרה. עמד משה וקרע את חלוקו, ונטל מעילו וכסה את ראשו כאבל, ונכנס לתוך אהלו, והיה בוכה ואומר: אוי לרגלי שלא דרכו בארץ ישראל, אוי לידי שלא קטפו מפרותיה, אוי לגרוני שלא אכל מפרות ארץ זבת חלב ודבש!:

**נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה**

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו העניינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה - מדור "טוב הארץ" ח"א - גליון 169 - כא אלול תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" - עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר התודעה - פרק עשרים ואחד:

כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְתִּינֹו, אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ - כְּדֵי שֶׁתֵּתַן טַעַם בְּפִרוֹת:

זֵבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ - וְסִמּוֹךְ לֹו: הַיּוֹם הַזֶּה ה' אֶלְקֶיךָ מִצִּוְךָ לַעֲשׂוֹת אֶת הַחֻקִּים הָאֵלֶּה - רָמַז לְמַה שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קה): וַיִּתֵּן לָהֶם אֲרָצוֹת גּוֹיִם וַעֲמַל לְאֲמִים יִירָשׁוּ - בְּעֵבֹר יִשְׁמְרוּ חֻקֵּי וְגו' (שׂאִין יִשְׂרָאֵל יִכּוֹלִין לְהַנּוֹת מִטּוֹבָה שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אִלֵּא אִם מִקִּימִים גְּזֵרוֹתָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא):

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ספר התודעה - פרק עשרים ושמונה:

לְפִי שְׂקוּדָם שֶׁנִּתְּנָה לָהֶם תּוֹרָה חֲשָׂשׁוּ לֵאכּוֹל מֵאֲכָלֵי חֶלֶב מִטַּעַם אִיסוּר אֲבֵר מִן הַחַי שְׁנוּהֵג בְּבִנְיַן נֹחַ, וְהִתֵּר אֲכִילָתָם, מִן הַתּוֹרָה לּוֹמְדִים, שֶׁמִּנְתָּה בּוֹ שֶׁבַח אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל: אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ כְּדֵאִיתָא בְּמִסְכַּת בְּכוֹרוֹת; עֲכָשׁוּ שֶׁקְּבָלוּ תּוֹרָה, אֲכָלוּ חֶלֶב בְּהִתֵּר; -

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם השי"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה - מדור "שוב הארץ" ח"א - גליון 170 - כב אלול תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" - עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א **אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש**

ספר התודעה - פרק שלשים ושלשה:

שלח לך אנשים:

הקב"ה שהוא יודע מחשבות, ידע מה בלבבם; לכך אמר למשה, לא אנשי צבא מועטים תשלח, כאשר היה בלבך, כי לא די להם באלה ולא יאמינו להם. אנשים גבורים ראשי כל שבטיהם תשלח למען יאמינו להם. אני איני אומר לשלוח לחקור את טיבה של הארץ שכבר אמרתי להם שטובה הארץ בשבילם ומדודה להם כמידתם. וְאָמַר אֶעֱלֶה אֶתְכֶם מֵעֵנֵי מִצְרַיִם אֶל אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי וְהַפְּרִזִּי וְהַחִוִּי וְהִיבּוֹסִי אֶל אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ (שמות ג'). טובה היא הארץ לעמים אלה, קל וחומר שתהיה טובה יותר לבני בחירי. הם, אם ספק נכנס בלבם, לא יאמינו עוד עד שמעצמם יגרשו הספק מלבם. ואפילו אם תביאם שמה, לא יהנו מטובה. כי אכן אין הארץ הזאת סובלת אלא חזקים וגבורים מאמינים ובוטחים, בוטחים בה' ובוטחים בעצמם שראויים לטוב ה' ולחסדו; -

הבטחת להם לשלוח אנשים כמבוקשם - שלח לך, אבל אנשים יהיו, גבורים, איש אחד למטה אבותיו, כל נשיא בהם. שליחים אלה, מבחן לכל עמם יהיו. אם יפול

מורך בלבבם – אינם ראויים לרשת ארץ זאת. ואם יפילו מורך בלבב כל העם – אות
הוא זה שכל העם, כל הדור הזה, אינו ראוי לארץ זו:

שכן ההולך בתום – ילך לבטח, אבל מי שמהרהר אחר הגדול ממנו – צריך הוא
עצמו שיהא חזק וגבור שיעמוד במערכות המלחמה כנגד אויביו בכחו שלו, ואם אין
גבורתו עמו – לא יבוא למלחמה:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה - מדור "טוב הארץ" ח"א - גליון 171 - כג אלול תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" - עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר אוהב ישראל - פרשת שמות

והנה יש ג' מיני כתות בישראל. צדיקים. בינונים. פחותים. וכנגדם מזכיר הכתוב ג' מיני עליות. בג' בחינות נגד החשובים אמר להעלותם כו' אל ארץ טובה ורחבה. היינו שצריך להעלותם אל ארץ רחבה היא ארץ העליונה רחובות הנהר נחלי אמונה. ונגד הבינונים אמר אל ארץ זבת חלב ודבש שהיא ג"כ ארץ הרוחני מלאה השפעות טובות המכונים בשם חלב ודבש. אך לא כארץ העליונה. ונגד הפחותים שבהם אמר אל מקום הכנעני כו' היינו על כל פנים יעלו אל ארץ ישראל התחתון אשר שם מקום הכנעני.

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה - מדור "טוב הארץ" ח"א - גליון 172 - כד אלול תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" - עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר מאור ושמש - פרשת קדושים ד"ה וכי

וכי תבואו אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל וערלתם ערלתו את פריו שלש שנים יהיה לכם ערלים לא יאכל. ובשנה הרביעית יהיה כל פריו קודש הלולים לה' ובשנה החמישית תאכלו את פריו להוסיף לכם תבואתו אני ה' אלהיכם. יש לדקדק מה זה ונטעתם כל עץ מאכל היה לו לומר כל עץ פרי מה זה עץ מאכל. וגם עיקר מצות ערלה צריך להבין למה אסרה התורה פירות אילנות שלש שנים רצופים אפילו בהנאה. וגם למה דוקא בשנה הרביעית צריך פדיון כל הפירות. ונראה להקדים שגם המדרש רבה הוא תמוה מאד על זה הפסוק ונטעתם כל עץ מאכל הדא הוא דכתיב עץ חיים היא למחזיקים בה וגו' אלו נאמר לעמלים בה לא היתה תקומה לשונאי ישראל אלא למחזיקים בו'. והנה המדרש מאריך מאד ואינו מפורש מה שייכות הפסוק הזה לפסוק ונטעתם וגו'. ונראה לפרש על פי פשוטו דהנה כונת הבורא ברוך הוא וברוך שמו היה בזה שנתן לבני ישראל ארץ הקדושה מחמת שהוא ארץ אשר אוירה מחכים כי הוא מכוון כנגד ארץ עליונה אשר היא נקראת מלכות שמים וממילא בקל יכול אדם לבא שם לעבוד ה' באמת אבל אליה וקוץ בה מחמת שהיא ארץ זבת חלב ודבש וכל התענוגים של העולם הזה גם כן שכיח בה על כן יוכל אדם ח"ו למשוך עצמו לגשמיות ולשכוח לעבוד ה' באמת ובפרט כשבאו ישראל לארץ

מצאו בתים מלאים כל טוב וזיתים וכרמים מלאים פירות ובודאי יכולים מיד למשוך אחר הגשמיות, על כן עצה היעוצה לזה שנתן הקב"ה לישראל שידע האדם כל טוב שנותן לו השם יתברך לא נותן לו בשביל עצמו רק כדי להיות משפיע מטובו לאחרים והשי"ת לא עשה אותו רק כמו גזבר על כל הטוב כדי לחלק לעניים ולא לחשוב בעצמו כלל שהוא שלו רק שיהיה לו בו רק חלק כחלק העני ובוזו יוכל האדם לבא לעבודת ה' באמת. וזה היה מדריגת זבולון ויששכר שהיה יוצא בפרקמטיא בימים ובדרכים כדי להשפיע ללומדי תורה. וזהו הדרך הנכון וישר לכל אדם כי בצל החכמה בצל הכסף, אבל זאת העבודה הוא עבודה קשה מאד שיהיה אדם עוסק בעבודת האדמה תמיד או בשאר עבודות וסחורות בשביל אחרים ולא יחשוב בו לעצמו יותר משאר עניים ואביונים, על כן הזהירה התורה הקדושה כי תבואו אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל רצה לומר שתהיה כונתכם בשעת נטיעה מיד לנטוע עץ שיהיה למאכל לאחרים ולא לבדך רק להשפיע לאחרים. וזהו פירוש המדרש הדא הא דכתיב למחזיקים בה וגו' רצה לומר שיהיה כונתכם בעת התעסקות בעולם הזה להיות מחזיקים בלומדי תורה וזהו כל עץ מאכל כנ"ל. אבל זה קשה מאד להרגיל אדם עצמו שיהיה כל כונתו בעבודתו רק להחזיק לאחרים, על כן אמרה תורה שלש שנים יהיה לכם ערלים לא יאכל ואסרה תורה אפילו בהנאה שלא ליהנות מעבודתו כלל וממילא מורגל שלא להחזיק טובה לעצמו כי רואה שהקב"ה אסר כל הפירות של עבודתו אפילו בהנאה ובשנה הרביעית מוכרח לפדות הפירות ולהעלות לירושלים ליתן לכהנים ולוים ולהודות להשם, זהו גם כן להרגילו שלא יחזיק לעצמו טובה יותר בהפירות מאחרים וממילא שמורגל ארבעה שנים רצופים שלא ליהנות מפירותיו יהיה מורגל בקל בשנה החמישית להיות מחזיק לאחרים בעבודתו שיתן לו השם יתברך עושר ונכסים:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

ב"ה - מדור "טוב הארץ" ח"א - גליון 173 - כה אלול תשס"ד לפ"ק ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" - עיה"ק ירושלים תובב"א

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל

להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א

אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר מאור ושמש - פרשת מטות ד"ה ומקנה

ומקנה רב היה לבני ראובן ולבני גד עצום מאד ויראו את ארץ יעזר וגו' והנה המקום מקום מקנה ויבאו בני גד ובני ראובן ויאמרו אל משה וגו' הארץ אשר הכה ה' לפני עדת ישראל ארץ מקנה היא ולעבדיך מקנה ויאמרו אם מצאנו חן בעיניך יותן את הארץ הזאת לעבדיך לאחוזתה אל תעבירונו את הירדן. והנה יש להבין מה היתה כוננתם של בני ראובן ובני גד צדיקים וקדושים כאלו שהיו מעדה השלמה מבאי הארץ מאותן הכתוב עליהם חיים כולכם היום, יחפצו לשבת בחוץ לארץ שהיא ארץ סיחון ועוג ולא ירצו לעלות לארץ הקדושה ליטול שם נחלה בארץ ישראל. ונראה כי ידוע כי הארץ אשר הנחיל השם לאבותינו היא קדושה במאד. ואברהם אבינו ע"ה השתוקק במאד אחר ארץ ישראל כדאיתא בזוהר הקדוש באריכות, ומשה רבינו ע"ה השתוקק מאד לבא שמה כי אין תורה כתורת ארץ ישראל ואוירה מחכים כידוע, ושם אין הקליפות שולטים כנמצא בספרים הקדושים, וכל הדר בארץ ישראל יש לו אלהי וכל הדר בחוץ לארץ וכו' כדכתיב לתת לכם את ארץ כנען להיות לכם לאלהים. וזה היתה הכונה בנתינת ארץ ישראל לישראל להיות להם לאלהים אלא שחוץ לזה יש שם עולם הזה עד אין שיעור ואין תכלית והיא מעולה מכל הארצות שבעולם כידוע. והנה גבי מלחמות סיחון ועוג היתה

המלחמה רק לשם שמים לפי שלא היה כונתם לדור שם ולאחוזו בה לאחוזו רק שהיו מחריבין אותה כדכתיב החרם כל עיר וגו' לקיים מצות לא תחיה כל נשמה שהם האמוריים מז' אומות שנאמר עליהם לא תחיה כל נשמה, רק שארצם נחשבת מחוצה לארץ כמו שנאמר זאת הארץ אשר תפול לכם בנחלה ארץ כנען לגבולותיה, ושם נכתב כל גבולי ארץ ישראל מארבע הרוחות אבל ארץ סיחון ועוג היא מחוץ לארץ, על כן היו מלחמות סיחון ועוג לגמרי רק לשם שמים. לא כן מלחמות לכבוש ארץ ישראל הגם שהוא מלחמת מצוה אף על פי כן יש שם איזה פניה גם כן ואחיזה ליצר הרע גם כן לבלבל המחשבה שהיה הכונה גם כן במלחמה כדי לירש ארץ ישראל שהיא ארץ זבת חלב ודבש והיא מעולה מכל הארצות שבעולם בשביל תענוגי העולם הזה. והנה בני גד ובני ראובן זאת היתה כונתם להיות שמלחמה זאת היתה רק לשם שמים ולא לשום פניה אחרת, אבל שם במלחמות ארץ ישראל יראים שלא יהיה להם שום פניה מצד היצר הרע בשביל תענוגי העולם הזה, על כן חפצים להשאר וליטול נחלה בארץ סיחון ועוג ולילך אחר כך בראש במלחמות ארץ כנען, ובודאי תהיה כונתם גם כן רק לשם שמים כיון שלא יטלו שום נחלה בארץ ישראל לא יכוננו בשביל תענוגי עולם הזה רק לשם שמים. וזה שאמרו הארץ אשר הכה ה' לפני עדת ישראל ארץ מקנה היא, רצה לומר שהכה ה' לפני עדת ישראל לפי שכונתם היתה רק לשם שמים ולא לשם אחוזת נחלה כי היא רק ארץ מקנה ולא לאחוזת נחלה. ולזה ויאמרו אם מצאנו חן וגו' יותן את הארץ הזאת לעבדיך לאחוזו אל תעבירנו את הירדן כדי שיהיה כונתם רק לשם שמים כנ"ל. והנה משה רבינו ע"ה לא הבין כונתם והוכיחם בתוכחות גדולים כה עשו אבותיכם בשלחי אותם מקדש ברנע וגו' והנה קמתם תחת אבותיכם וגו'. ולזה ויגשו אליו ויאמרו ופירשו שכונתם היא רק לשם שמים בחון ככסף וזהב בלי שום סיג ופסולת ופניה כלל רק לשם שמים לנקום נקמת ה' ועמו לקיים מצות לא תחיה כל נשמה, וזה לא נשוב אל בתינו עד התנחל בני ישראל איש נחלתו. ולכך כתיב ביהושע והחלוץ עובר לפניהם דקאי על בני ראובן ובני גד לפי שהיה כונתם רק לשם שמים לכן הלכו בראש המלחמה. וכששמע משה רבינו ע"ה דבריהם הוטב

בעיניו ויאמר להם משה אם תעשון את הדבר הזה וגו' ועבר לכם כל חלוץ את הירדן לפני ה' כנ"ל דייקא, שכונתם לשם שמים ואז והייתם נקיים מה' ומישראל והיתה הארץ הזאת לכם לאחוזה לפני ה', וכנ"ל דייקא שכונתם לפני ה' היינו רק לשם שמים וקל להבין:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה - מדור "טוב הארץ" ח"א - גליון 174 - כו אלול תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" - עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר מאור ושמש - פרשת דברים ד"ה ותקרבו

ולפי דרכנו גם זה היה מן התוכחות מה שאמר וישיבו אותנו דבר ויאמרו טובה הארץ כי המרגלים עשו היפך השליחות שהרי ישראל אמרו שאין חפצם בשבח משמני הארץ ודשנה מפני אשר כונתם רצויה בלתי לה, והמרגלים לא כן עשו רק אמרו באנו אל הארץ וגם זבת חלב ודבש וזה פריה ומעלו בשליחות ישראל נוסף על מה שגינו אותה באמרם אפס כי עז העם.

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

ב"ה - מדור "טוב הארץ" ח"א - גליון 175 - כז אלול תשס"ד לפ"ק ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" - עיה"ק ירושלים תובב"א

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א **אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש**

ספר מאור ושמש - פרשת ואתחנן ד"ה ושמעת

ושמעת ישראל ושמרת לעשות אשר ייטב לך ואשר תרבוני מאד כאשר דבר ה' אלהי אבותיך לך ארץ זבת חלב ודבש שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך וכל נפשך ובכל מאדך וגו'. והנה יש להתבונן מה זה ושמעת ושמרת לעשות אשר ייטב לך ואשר תרבוני מאד, האיך צוה שנעבוד מחמת קיבול שכר ואדרבה מצינו באבות הצווי היפוך אל תהיו כעבדים כו' על מנת לקבל פרס. ותו מה סמיכות הפרשה של שמע ישראל ואהבת בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך. ונראה אדרבה הפסוק לומד אותנו שלא לעשות המצות על מנת לקבל פרס רק אדרבה להיות במסירות הנפש בכל לבבך ובכל נפשך וכל מאדך, כי ידוע כל מקום שנאמר השמר אינו אלא לא תעשה, וזה ושמעת ישראל ושמרת לעשות אשר ייטב לך ואשר תרבוני מאד, פירוש ושמרת לעשות שלא לעשות על מנת שייטב לך ואשר תרבוני מאד כדי שייטב לך ותרבוני מאד כאשר דבר וגו' זבת חלב ודבש שלא לעשות על מנת כן. וזה שכתוב אחריו פרשת שמע ישראל פסוק של היחוד ואהבת וגו' בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך, פירוש במסירות הנפש ולא על מנת לקבל פרס כדאיתא באבות ודו"ק:

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה - מדור "טוב הארץ" ח"א - גליון 176 - כח אלול תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" - עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר מאור ושמש - פרשת תבא ד"ה ונבא

ונבא לביאור הכתובים שהנה חשש השם יתברך שכשיבאו לארץ זבת חלב ודבש ויתעסקו בנחלת שדה וכרם ומרעה הצאן יבאו לחשוב כי בכוחם ועוצם ידם יעשו חיל ויתלו הכל בסבה טבעית שזה ששדהו עשתה תבואה הרבה הוא מפני שזבלה יפה ועידרה ונכשה וזה שצאנו פרץ לרוב מפני שהיה לו רועה טוב ובקי באומנותו ויסורו לבם מאמונת השם יתברך, לכן צינתה התורה הקדושה שראשית פרי האדמה יביא אל הכהן. והנה אמרה התורה במעשר שני עשר תעשר וגו' למען תלמד ליראה, הגם כי המעשר שני לא היה לכהנים ולוים שום חלק בו רק שהבעלים היו אוכלים אותו בירושלים, עם כל זה היו לומדים מזה יראת השם על ידי שהיו מזמינין מרצונם על שלחנם את הלויים והיו מלמדין אותם דרך השם ומכל שכן בתרומה גדולה ובכורים שהיו נותנין אותם כולו לכהן, אז שכשבא ליתן לכהן את שלו אז על ידי גודל בהירות קדושת הכהן מהשראת השכינה השורה עליו היה נופל פחד ויראת השם על המביאים לו מתנותיו והיו חוזרים בתשובה שלימה על כל מעשיהם. והיו נוח להם לבא לידי מדה זו לתת לבם לידע ולהביין שכל השפעתם וכבוד עשרם בא להם על ידי הכהן שהוא מייחד כל העולמות מתתא לעילא ומוריד מעילא לתתא השפעות טובות. ולכן אמר ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם,

להורות שיבחר לו הגדול שבכהנים בכדי שיקשור אותו לשרשו ויקרבהו אל השם וישיבהו בתשובה שלימה ואז יקבע בלבו אמונת השם לידע ידיעה ברורה שלא בכוחו ועוצם ידו אסף הון רב רק שהוא מושפע מלמעלה על ידי תפלת הצדיקים. וזהו שפירש רש"י ז"ל ובאת אל הכהן וגו' ואמרת אליו הגדתי היום וגו' שאינך כפוי טובה, אין הפירוש שיצטרך להגיד שאינו כפוי טובה לנגד השם, רק הפירוש הוא שאינו כפוי טובה לנגד הכהן ושמכיר שכל הטובה הוא באה לו על ידי המשכת הכהן. וזהו שאמר הגדתי היום לה' אלהיך וייחד שמו יתברך על הכהן דייקא, להורות מה שאמרנו שמחזיק טובה אל הכהן שעל ידי ההשפעה שהוא ממשיך בגודל יחודיו הוא אוכל בסבתו. ולכן כשבא אל הכהן והביא הביכורים ועדיין לא היתה מחשבתו זכה וצלולה מכל וכל בהבאת הבכורים, היה מן הצורך שיניף הכהן אותם ועל ידי התנופה היה מעלהו ומקשרו לשרשו, וזהו בסוד אור חוזר שהשפעה שירדה למטה הוא חוזר ומעלה אותה. ולכן היה מן הצורך להזכיר מעשה לבן שגם לבן היה רצונו ומגמתו להסיר את יעקב אבינו מאמונת אלהי עולם, ומסר לו לרעות צאנו שיטריד עצמו בעבודת הגשמיות ושיתלה סיבת פרנסתו בהשתדלות עסקיו ומרעה צאנו. וזהו ארמי אובד אבי (אבי רומז להמחשבה והרצון כמובא לעיל שביקש להטריד מחשבתו שיחשוב להשיג קניני העולם הזה על ידי עבודתו), וגם המצריים זאת היתה מגמתם להביא את ישראל לידי מדה זו לתלות סיבת קנין ענינים הגשמיים ברוב העבודה יומם ולילה, ולכן נתנו עליהם עבודה קשה בחומר ובלבנים וגם מנעו אותן בעבודתם מדרך ארץ והשליך זכוריהם ליאור, וחשבו שהכל הוא מדרך הטבע וכאשר יתענו ברוב העבודה לא יפרו וירבו וכמאמר הכתוב הבה נתחכמה לו פן ירבה וגו'. אמנם באמת לא הועיל להם תחבולותם וכאשר יענו אותם כן ירבה. ולכן הוקבע הסיפור הזה בהבאת הבכורים להכיר ולידע שהכל בא בהשפע מהשם יתברך ואין מועיל שום תחבולה. וזהו שמזכירין פרישות דרך ארץ והשלכת הבנים ליאור שהכל יראו וידעו שאין העולם מתנהג על פי הטבע וההשתדלות בעניני העולם, רק שהכל הוא בידי השמים ועצת ה' היא תקום להשפיל ולרומם ולא יועיל כל תחבולה בשום ענין בלי גזירת המקום ברוך הוא. וזהו

אמרו ועתה הנה הבאתי, פירוש עתה אחרי שאני יודע מכל זה שהכל בא בשפע מאתו יתברך שמו ולא יועיל שום תחבולה לאסוף הון ועיקר השפע היורדת היא על ידי אתערותא דלתתא ויחודי הצדיקים, לכן הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה להחזיק טובה להכהן שנתברך בגללו:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה - מדור "טוב הארץ" ח"א - גליון 177 - כט אלול תשס"ד לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" - עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר ישמח משה - פרשת עקב דף קז/ב

ולפי זה יש לפרש גם כן למען ירבו וכו' על האדמה אשר נשבע ד' לאבותיכם, כמשמעו על ארץ ישראל ארץ זבת חלב ודבש כנודע, ומפרש הכתוב תכליתו של ריבוי הזה יהיה לתת להם מה שהוא כימי השמים על הארץ דהיינו עץ החיים, דאלולי תכלית זה הרי הריבוי הזה פועל בטל, כמאמר המליץ אם קצר מסעי ומהלכי מהגיע אל מחוז החפץ, מה יועילני במעברות כי ארכו לי שם הימים, והבן כי נכון הוא בס"ד.

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "שוב הארץ" ח"א – גליון 178 – א תשרי תשס"ה לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר ישמח משה - פרשת כי תבא דף קכח/א

ויביאנו אל המקום, ר"ל ממקום טומאה גדולה
למקום הקדושה גדולה קדושת ארץ, והיינו ארץ
זבת חלב ודבש, ר"ל שזבת שם חלב ודבש היינו
סודות התורה, כמו שדרשו (חגיגה דף י"ג [ע"א])
בפסוק (שיר השירים ד יא) דבש וחלב תחת לשונך,
כי אוירא דארץ ישראל מחכים (ב"ב קנ"ח ע"ב).

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה - מדור "טוב הארץ" ח"א - גליון 179 - ב תשרי תשס"ה לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" - עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר ערבי נחל - דרוש לפרשת שלח

וזה אומרם באנו אל הארץ אשר שלחתנו, ר"ל שלא תאמר שלא היינו כלל בארץ ישראל, אלא האמת הוא שהיינו במקום המכוון דהיינו ארץ ישראל, והראיה וגם זבת חלב ודבש הוא וזה פריה, ואם כן מצאו מקום לומר שהיא אוכלת יושביה. וכלב הכחישים, ואמר לישראל אל תיראו את עם הארץ, ירמוז לב' דברים, א' שהם בעלי מלחמות, והשנים שמתים הם לרוב, כאמרם ארץ אוכלת יושביה, דשני קושיות אלו אינם כלום, כי סר צלם מעליהם, ר"ל כל ההשגחה והקדושה הוסר משם, ומבאר להם להיכן הוסר, לזה אמר וה' אתנו, ר"ל כל הקדושה והתענוג הנשפע לשם מאת ה' מן השמים הוא עתה אתנו, לזאת אל תיראום לא מן המלחמה כי כבר הם בלי השגחה וכחם בא אלינו, ולא מן מה שהם מתים לרוב מאד, כי זה מחמתינו שהוסר והורק כל כחם אלינו, ואתי שפיר ונתישבו כל הדקדוקים:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "שוב הארץ" ח"א – גליון 180 – ג תשרי תשס"ה לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר אגרא דנלה - דף רנו/א

ויהושע בן נון וכו' (במדבר יד ו), הארץ אשר עברנו בה לתור אותה טובה הארץ מאד מאד (במדבר יד ז) אם חפץ בנו י"י והביא וכו' ארץ אשר הוא זבת כו' (במדבר יד ח). שיעור דבריהם אין להם גיזרה, הנה התחילו לומר טובה הארץ וכו', וסיימו אם חפץ וכו', משמע דתנאי דבריהם שהארץ היא טובה רק באם חפץ בנו י"י, ובזולת זה אינה טובה בעצם, ואחר כך סיימו הארץ אשר היא זבת וכו', משמע בעצם היא כעת זבת חלב וכו'. אך הנה המרגלים אמת דברו מה שראו, וכן צוה להם משה (במדבר יג יח) וראיתם את הארץ וכו', ואת העם החזק וכו' (במדבר יג יט), ומה הערים וכו'. והנה באו ואמרו מה שראו שבעצם הארץ טובה שמוציאה זבת כו', רק שהערים בצורות וחזק העם, וכן היה באמת כאשר הש"י אמר על ידי נביאו (עמוס ב ט) ואנכי השמדתי את האמרי מפניהם אשר כגובה ארזים גבהו. וכן מה שאמרו ארץ אוכלת יושביה (במדבר יג לב), בעיניהם ראו ותמהו, הגם שכוונת היוצר כל הוא אלקינו היה לטובה כמו שאמרו רז"ל (סוטה ל"ה ע"א), עם כל זה מי סיפר להם הענין בנבואה, והנה לפי זה מה יש לנו עוד להאשים את המרגלים. אך הוא כאשר נודע לנו על פי יסודי התורה אשר מדרך הטוב והמטיב לכל להיטיב לבריותיו, ובשביל זה ברא העולם לא למלאות חסרון ח"ו, כי הוא השלם בתכלית השלימות,

רק ברא להיטיב לבריותיו, וכל מה שברא לא ברא לריק רק להיטב, הנה כאשר רואין אנחנו איזה טובה באיזה ארץ ביתר שאת משאר ארצות מבלי שיעור, על כרחך הוא לטובת יושב הארץ אשר הם טובים בעיני י"י להטיב להם בהעדפה יתירה כפי עבודתם. והנה כאשר רואים שעם הטובה הלזו העודפת, הארץ משכלת, איך נוכל לומר שהוא לטובת יושב הארץ, דהנה הארץ אוכלת יושביה, על כרחך צריכין אנו לומר דמה שהארץ מוציאה פירות שלא כטבע והיא משכלת, צריכין להתבונן שהיא מעותדת להינתן ביד אומה אחרת שיאכלו מפריה וישבעו מטובה, וכהיום היא ברשות אחרים, על כן אוכלת יושביה כי מדרך הטוב להיטיב ולא ברא דבר לריק, וראינו הענין בגמרא (תענית ח' ע"ב) כד יהיב קוב"ה מוזני לחיי יהיב, ובשביל זה עליהם הושם אשמה בדבר על אשר לא התבוננו אדרבה מדאוכלת יושביה, על כרחך הכנענים אינם בעלי הארץ הזאת, כיון שטובתה בעצם הוא בהפלגה רבה ואוכלת יושביה, אם כן הטובה היא לחנם ולריק, וכד יהיב קוב"ה מוזני חיי יהיב, על כן היה להם לשפוט כנ"ל. וזה שאמרו יהושע וכלב הארץ אשר עברנו בה לתור אותה, (על כרחך צריכין אנו לומר שבודאי) טובה הארץ מא"ד מא"ד (בכפל, היינו הן בענין הפירות והן בענין תוקף החיים והבריאות, היינו באופן ובתנאי) אם חפץ בנו י"י והביא אותנו וכו' ארץ אשר היא (בעצם) זבת חלב ודבש (כאשר אתם מודים בדבר, ואיך יהיה הדבר לריק ח"ו, על כרחך שהכנענים אינם בעלי הארץ הזאת. וזה שסיימו) אך בי"י אל תמרודו (במדבר יד ט), (שלפי דעתכם הנה היא מרידה בעצם הויה המהוה כל הויות, באמור שהוא מהוה לריק ח"ו ושלא להיטיב, הנה כשלא תמרודו בהויה ותבינו הענין, הנה) ואתם אל תיראו את עם הארץ, (כי אדרבא תבינו מהענין:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 181 – ד תשרי תשס"ה לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר תפארת שלמה על התורה - פרשת שלח

אם חפץ בנו ה' והביא אותנו אל הארץ. יל"ד מה זה שהי' מסופק אם חפץ בנו ה' ואם יביא אותנו אל הארץ הלא שמעו כמה וכמה השבועה (שמות יג, ה) אשר נשבע ה' לאבותיהם לתת להם את הארץ הזאת לרשתה. אכן כאשר נתבונן על ענין תלוונות המרגלי' על הארץ הלא הם היו ראשי בני' צדיקים גדולים וטובים איכה יכלו לדבר תועה על ה' חלילה. כי לא טובה הארץ וכבר הבטיחם ה' בארץ ההיא כי (שם) טובה היא ארץ זבת חלב ודבש. אכן הנראה בכוונתם כי המרגלים האלו פחדו כי ראו את טוב הארץ בחלב דגן תירוש ויצהר וכל פרי הארץ המה משתנים לטובה וכי זבת חלב ודבש היא וזה פריה לכן פחדו עבור בני ישראל פן בבואם שמה יבעטו בה' לאמר מי הוא כמ"ש (דברים לב, טו) שמנת עבית כשית ויטוש כו'. וזה שאמרו (במדבר יג, כח, לא) ארץ אוכלת יושביה היא כי עז העם היושב עליה ובני ענקים ראינו שם לכן אתם אם תבואו שמה תהיו כמוהם. וזהו שהביאו מפרי הארץ לראיה על גודלם וטובם. אבל כלב הוא שאמר להם מה לנו לירא מכל אלה הלא אם אנחנו נהי' חזקים ביראת ה' ולא נטה אל תאוות הארץ אזי לא יזיק לנו כל דבר וז"ש אם חפץ בנו ה' ר"ל אם עיקר החפץ והמבוקש אשר בנו יהי' רק ה' לעשות רצונו יתברך שמו אז והביא אותנו כו' ויכול נוכל לה ועלה נעלה וירשנו אותה כי כן צריך להתגבר לבטל כל תענוגי עוה"ז נגד עבדות הש"י ב"ה:

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "שוב הארץ" ח"א – גליון 182 – ה תשרי תשס"ה לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר קול שמחה - פרשת שמות

י. וארד להצילו מיד מצרים ולהעלותו מן הארץ ההוא אל ארץ טובה ורחבה אל ארץ זבת חלב ודבש וכו' (ג' ח). וצריך לדייק, הלא היה די באמרו וארד להצילו מיד מצרים מגודל השעבוד, ולמה צריך לומר אל ארץ טובה. והבטחה כזאת לא יכנס באזני העבד המסובל בעבודת פרך. אמנם יתבאר, על פי דאיתא בזהר הקדוש הקב"ה ירב לה ידא לשכינתא לאקמה לה מעפרא מגלותא, עיי"ש. וזה פירוש להעלותו קאי על השכינה. שיהיה מעלה אותה מארץ מצרים אל מקומה הרמה, ודו"ק. וזה פירוש (ה' לא), ויאמן העם וישמעו כי פקד ה' את בני ישראל וכי ראה את ענים ויקדו וישתחוו, וכי ראה בענים בלבד, ולזה גאלם דייקא. ודו"ק:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 183 – ו תשרי תשס"ה לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר ליקוטי הלכות - הלכות ברכת הפרות הלכה ד

ג) וזה מה שהתורה משבחת את ארץ – ישראל בשבעת המינין שיש בה פרות טובים כאלה ושהיא ארץ זבת חלב ודבש. ולכאורה הדבר תמוה. וכי זה הוא שבח של ארץ – ישראל הקדושה כל כך. וה' יתברך הבטיח בכמה הבטחות לאברהם וליצחק וליעקב לתת את הארץ לזרעם ובשר לישראל על – ידי משה כמה וכמה פעמים שהוא מוכן לקים הבטחתו לתן להם את הארץ וכל התורה מלאה משבח ארץ – ישראל למעין ומדקדק בה. וכל פעם שמוכיח ומזהיר אותם על קיום התורה והמצוות בכלליות או בפרטיות הוא מזכיר על פי – רב את ארץ – ישראל כדי לבוא לרשת את הארץ וכו', כמבאר בפסוקים רבים אין מספר. וכי כל הרעש הזה כדי לאכל פרות טובים כאלה? אך באמת עקר הכונה הוא שיש בה פרות טובים ומתוקים כאלה שמקבלים טעמים ונעימות מתיקותם מנעם העליון. ושם דיקא יכולין להתקשר לנעם העליון על – ידי הפרות הטובים שיש שם. על – ידי שנזכה לקים המצוות התלויות בהם שנוהגין בארץ – ישראל דיקא. נמצא, שעקר מה שמשבח את ארץ – ישראל בשבעת המינין הטובים, עקר הכונה על שרש הטעם שלהם שהוא נעם העליון שזוכין בארץ – ישראל דיקא וזהו בודאי שבח גדול ונורא מאד, כי עקר

עבודת האדם כל ימי חייו הוא לזכות לנעם העליון לחזות בנעם ה'. להכיר גדלתו יתברך. וכמו שכתוב, אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש וכו' לחזות בנעם ה':

וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה על משה רבנו עליו השלום, שנתאוה לארץ – ישראל כל כך והתפלל תקט"ו תפלות כדי לבוא לארץ – ישראל והקשו על זה, וכי לאכל מפריה הוא צריך ולשבע מטובה?! אלא בשביל לקים המצוות התלויות בארץ. והדבר תמוה ודקארי לה מה קארי לה. וכי יעלה על הדעת שמשה יתאוה לארץ – ישראל בשביל לאכל מפריה ולשבע מטובה. אך עקר הקשיא והתרוץ הוא מה שכתבנו, כי מחמת שרואין שמשה רבנו עליו השלום משבח את ארץ – ישראל בשבח הפרות כנ"ל, על – כן הוא מקשה זאת, וכי לאכל מפריה וכו'. כי אנו רואין שכל שבח ארץ – ישראל הוא משבח אותה שהיא ארץ זבת חלב ודבש ארץ חטה ושעורה גפן ותאנה וכו'. וזה שמתרץ, אלא בשביל לקים מצוות התלויות בארץ, הינו כי באמת שבח ארץ – ישראל הן הן פרותיה הטובים והנעימים. ובשביל זה התאוה משה לארץ – ישראל אך לא היתה כונתו חס ושלום, לטעם הגשמי של הפרות, רק עקר כונתו כדי לזכות לקים המצוות התלויות בארץ. כדי שעל – ידי המצוות יקשר טעם המתיקות ונעימת הפרות לשרשן לבחינת נעם העליון שזה עקר תשוקת משה וכל הצדיקים לזכות לחזות בנעם ה' שזה עקר התכלית כנ"ל:

(ד) והנה מבאר בהתורה הנ"ל שארץ – ישראל היא בחינת נעם ועל – כן שם עקר המחין, כי אין חכמה כחכמת ארץ – ישראל, כי עקר המחין נמשכין מנעם העליון ששופע בארץ – ישראל כנ"ל, אבל מחין של חוץ – לארץ הם בחינת חובלים, בחינת מחלקת וכו', כמו שמבאר שם. ומחמת שאלו המחין של חוץ – לארץ, שהם בחינת חובלים, מבקשים לעצמן תקון. ותקונם היא בעת שמקבלים השפעת הנעם העליון על – ידי כלי הנעשה על – ידי צדקה וכו'. שאז באין המחין של חוץ – לארץ בחינת חובלים ונופלים למחין של ארץ – ישראל, בחינת נעם כדי להתקן על – ידי זה, כי אז הוא זמן תקונם וכו', כמבאר שם. על – כן לפעמים המחין של חוץ – לארץ בחינת חובלים הם פגומים כל כך עד שגורמים פגם גם להמחין של ארץ – ישראל שהם

בחינת נעם ולא די שלא נתתקנים החובלים על – ידי הנעם אדרבא, הם פוגמים אותם. ומזה בא המחלקת שיש בארץ – ישראל גם – כן חס ושלום וכו', עין שם כל זה היטב:

וזה בחינת גדל היסורים שצריכין לסבל קדם שבאין לארץ – ישראל ועצם רבוי המניעות בלי שעור שצריכין לשבר קדם שבאין לארץ – ישראל, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות ה) שארץ – ישראל הוא אחד מהדברים שבאין על – ידי יסורים. ועקר היסורים הם המונעים מארץ – ישראל. וכל זה נמשך מבחינת החובלים הנזכרים לעיל שהם לשון חבלה ויסורים, דהינו מניעות שהם בחינת מחלקת, כי כל המניעות שבעולם הם בחינת מחלקת, כי האדם רוצה [כל] כך לנסע לארץ – ישראל והמניעות עומדים כנגדו וחולקים עליו ורוצים למנעו חס ושלום, וכל זה נמשך מבחינת החובלים שהם המחין של חוץ – לארץ שהם בחינת מחלקת, הינו מחמת שהחובלים רוצים להתתקן על – ידי הנעם, על – כן תכף כשהאדם נתעורר לילך לארץ – ישראל שאזי כפי התעוררותו ותשוקתו לארץ – ישראל נמשך עליו הארה מבחינת הנעם העליון שהם המחין של ארץ – ישראל. ואזי תכף באים החובלים ונופלים בנעימים כדי להתתקן כנ"ל. ומחמת שהחובלים הם מחין של חוץ – לארץ בחינת מחלקת, נאחו בהם הזהמא של חוץ – לארץ שהיא ארץ העמים. על – כן מתגבר הרע שבהם ומבלבלין מח האדם וגורמים לו מניעות גדולות מארץ – ישראל וצריך יגיעה לשברם. כי באמת זהו כלל גדול בעבודת הבורא יתברך שעקר כל המניעות שבעולם הם רק מניעת המח, כי כל מה שהאדם רוצה באמת יכול לגמר כרצונו ואין שום מניעה שתוכל למנעו ועקר המניעה היא רק מחמת שעדין אינו מאמין בדעתו בשלמות כראוי שהוא צריך לעשות דבר זה. ושחיינו הנצחיים תלויים בזה. כי אם היה האדם מאמין בקדשת ארץ – ישראל כמו שהיא באמת, בודאי לא היה שום מונע בעולם שיוכל למנעו ולא היו כל המניעות שבעולם נחשבים בעיניו למניעות כלל. ובאמת אינם מניעות כלל, כי המניעה הגדולה הוא שצריכין לעבר בשני ימים לדרך רחוק כזה. והלא אנו רואים אלפים ורבבות בני – אדם שפורשין עצמן לימים למרחוק יותר מארץ – ישראל בשביל ספק

רוח. זה נוסע למארסעלייא וזה ללונדון. וזה לאמריקא שרחוק מאד, מכל שכן לסטאנביל ולעכו ששכיחים עוברים ושבים הרבה. ואם מניעה מחמת ממון הלא אנו רואים כמה עניים שמשיאין בניהם ובנותיהם ומוציאים עליהם הוצאות הרבה שעולה הרבה יותר מהוצאות הנסיעה לארץ – ישראל ומאין לוקחים אלו ההוצאות, הלא הוא רק מחמת שהם משתוקקים כל כך להשיא בניהם ובנותיהם. ומצפים לה' יתברך עד שה' יתברך עוזר להם בכל מה שמכרח להם, מכל שכן אם היו משתוקקים באמת והיו חושבים מחשבות ותחבולות על זה לבוא לשם בודאי היה ה' יתברך עוזר להם בלי ספק. ועל – כן אם היה האדם מאמין בקדשת ארץ – ישראל חלק מאלף כמו שהיא באמת בודאי היה כל אדם רץ ופורח לארץ – ישראל כמו מי שהיה רץ אם היה יודע שימצא שם בודאי אלפים ורבבות אדומים. שבודאי היה רץ לשם בכל כחו ולא היה שום מונע שימנעו והיה לווה ומוכר כל אשר לו על הוצאות. והיה פורח לשם בזריזות ובבהלה גדולה, מכל שכן וכל שכן אם היה האדם משים ללבו שבח ארץ – ישראל. שכל התורה כלה מראשה לסופה מלאה משבח ארץ – ישראל, כי התורה מתחלת מבראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ. ופרש רש"י, לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחדש הזה לכם וכו'. ומפני מה פתח בבראשית? בשביל כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים וכו'. שלא יאמרו העובדי כוכבים לסטים אתם וכו'. נמצא שכל התורה שמבראשית עד החדש הזה לכם הכל בשביל שנוכל לכבש ארץ – ישראל. וכל הספורים מה שהתורה מספרת מבריאת העולם ולדת האבות וסבותיהם וגלגוליהם הכל הוא לעשות דרך כבושה לארץ – ישראל בכל אדם ובכל זמן. כמו שה' יתברך גלגל עם אבותינו הרבה ועשה עמהם נפלאות ונוראות הרבה, הכל בשביל לתת להם ולזרעם אחריהם את ארץ הקדושה הזאת כמבאר בהתורה, שתכף בפרשת נח שכתוב שם לדת אברהם אבינו שהוא ראשון לאבות והוא הראשון שגלה אלקותו בעולם, תכף ומיד גלה לו ה' יתברך מעלת קדשת ארץ – ישראל וצוהו לילך לשם, כמו שכתוב, לך מארצך וכו' אל הארץ וכו'. ושם כל הפרשה וכל הסדר מדבר מענין נסיעת אברהם לארץ – ישראל. ואחר כך בברית בין הבתרים שהבטיחו ה' יתברך על ירשת

ארץ, כמבאר שם בפרשה שמזכיר הבטחת ארץ – ישראל כמה וכמה פעמים מגדל חבתה. וכן אחר כך אצל יצחק ויעקב שמבטיח לכל אחד כמה וכמה פעמים בכמה לשונות של הבטחה שיתן להם הארץ אשר נשבע לאברהם וחוזר הבטחה זאת כמה פעמים מגדל שבח מעלת ההבטחה הזאת וכל ספר בראשית סובב הולך על קטב זה של הבטחת ארץ – ישראל שהבטיח לאבות וכמו שפרש רש"י על פסוק אלה תולדות יעקב יוסף. ואלה תולדותיהם וגלגוליהם עד שבאו לכלל ישוב וכו', דהינו עד שבאו לארץ – ישראל שהיא הישוב והמנוחה של ישראל עם קדוש. וכן כל ספר שמות שמדבר מיציאת מצרים. והכל היה כדי לזכות לבוא לארץ – ישראל כמבאר בפרשה בתחלת התגלות ה' יתברך למשה בסנה שנאמר שם תכף, אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ הכנעני וכו' ארץ זבת וכו'. וכתוב, וארד להצילו מיד מצרים ולהעלותו מן הארץ ההיא אל ארץ טובה ורחבה וכו'. וכתוב, וגם הקימתי את בריתי אתם לתת להם את ארץ כנען וכו' ולקחתי אתכם לי לעם וכו' והבאתי אתכם אל הארץ אשר נשאתי את ידי לתת אותה לאברהם וליצחק וליעקב וכו'. וכן הרבה בכל התורה כלה. שמכל זה יכולין לראות ולהבין מרחוק עצם שבח מעלת ארץ – ישראל שה' יתברך מבטיח כל כך עליה. ובפרט בשאר ספרים בגמרא ובמדרשים ושאר ספרים שמבאר בכלם מגדל שבח ארץ – ישראל. ומעלת הזוכה לישוב בה ואפלו לילך בה ארבע אמות. ובפרט בדברי רבנו זכרוננו לברכה שמבאר בכמה תורות מגדל קדשת ארץ – ישראל ושכל קדשת איש הישראלי תלויה בארץ – ישראל. פוק עין ותשכח:

ועל – כן אם היה האדם משים לבו לזה באמת, בודאי אין שום מניעה שימנעהו. ועקר המניעה הוא רק מניעת המח כנ"ל. וכל זה נמשך מבחינת החובלים שבאין ונופלין בנעימים בעת שנתעורר השפעת הנעם העליון על – ידי השתוקקות לארץ – ישראל שאז באין החובלים כנ"ל. ואז נתעורר הרע שבחובלים ומבלבל את מח האדם עד שאינו יכול לראות מעלת ארץ – ישראל ומזמין כמה מניעות שכלם נמשכין מבחינת הרע שבחובלים שהם בחינת מחין של חוץ – לארץ ממש שהם מתנגדים לארץ – ישראל. וכל אלו המניעות מארץ – ישראל שצריכין לשברם כלם

כלולים בבחינת שבעה עממין שהם הכנעני והחתי וכו'. שהיתה הארץ בידם שהם חופין על קדשת ארץ – ישראל ומעלימין ומסתירין טעם קדשת ארץ – ישראל ומשם נמשכין כל היסורים וכל המניעות מארץ – ישראל. ועל – כן הם שבעה עממין כנגד שבעת המינין שנשתבחה בהן ארץ – ישראל, כמו שכתוב, ארץ חטה ושעורה וכו'. ועקר השבח הוא ששם הוא שופע נעם העליון שמשם טעם אלו הפרות וכו' כנ"ל. ועל – כן כנגד אלו השבעה המינים שהם בחינת נעם שהיא עקר שבח ארץ – ישראל כנגד זה הם שבעה עממין המונעים מארץ – ישראל. וזה שכתוב, ולהעלותו מן הארץ ההיא אל ארץ טובה ורחבה אל ארץ זבת חלב ודבש. אל מקום הכנעני והחתי וכו'. כי הא בהא תליא, כי לכבש ולהכניע השבעה עממין שחושב שם הפסוק שהם הכנעני והחתי וכו'. הוא על – ידי שמאמינים בשבח הארץ שהיא ארץ זבת חלב ודבש, דהינו ששופע שם נעם העליון שמשם מתיקת כל שבעת המינים שעל – ידי זה יכולין להכניע ולכבש כל השבעה עממין שהם כלל המונעים כנ"ל, כי עקר המניעות הוא שמבלבלין המח מלהרגיש קדשת ארץ – ישראל כנ"ל. אבל מי שמתגבר עליהם ומאמין למשה רבנו ולכל הצדיקים אמתיים שמפליגין בשבח ארץ – ישראל, בודאי ישבר כל המניעות שכלולים בשבעה עממין שנמשכין מבחינת החובלים ויבוא לארץ – ישראל, לארץ זבת חלב ודבש שיש בה שבעת המינים שהם בחינת נעם כנ"ל. וזה בחינת ארץ זבת חלב ודבש שנקראת ארץ – ישראל בתורה כמה פעמים, כי חלב הוא בחינת הולדה שאז דם נעכר ונעשה חלב (בכורות ו) הנמשך מנעם העליון שמשם מתיקת כל הטעמים בחינת דבש, כמבאר בהתורה הנ"ל, עין שם היטב. ועל – כן ארץ – ישראל מסגל לבנים, כי שם שופע נעם העליון שמשם ההולדה:

(ה) וזה בחינת פגם המרגלים מוציאי דבת הארץ רעה שאמרו, באנו אל הארץ אשר שלחתנו וגם ארץ זבת חלב ודבש היא וזה פריה. אפס כי עז העם וכו'. הינו שיש שם שבעה עממין שנמשכין מהרע שבחובלים שאינם מניחין לבוא לארץ – ישראל לבחינת נעם. כי לא רצו להאמין שיש כח בישראל לשבר ולבטל החובלים ולשבר כל המניעות שבעולם. נמצא, שאמרו דבר והפוכו:

ו) וזה בחינת מה שאמר פרעה, תכבד העבודה וכו'. כי תכף כשנתעורר צמיחת קרן ישועה של הגאלה שהעקר הוא לבוא לארץ – ישראל כנ"ל. שהוא בחינת נעם כנ"ל. ותכף נתעוררו בחינת החובלים ונפלו בנעימים. ועל – ידי זה התגבר הרע שבחובלים והסית את פרעה להכביד העבודה יותר למנע ישראל מן הגאלה מלשוב לארץ – ישראל. ומגדל התגברות הרע שבחובלים שעל – ידי זה היתה כבודת העבודה בחינת תכבד העבודה כנ"ל. על – ידי זה חזרו ונתעוררו דתן ואבירם ויצאו נצבים לקראת משה ואהרן ואמרו, ירא ה' עליכם וישפט. שזהו בחינת מחלקת שנמשך מהחובלים שחזרו ונתעוררו על – ידי שנתעורר הנעם העליון על – ידי התחלת הגאלה לבוא לארץ – ישראל כנ"ל, כי כל עקר גלות מצרים נמשך ממחלקת שהיא בחינת חובלים, כי עקר הגלות נתגלגל על – ידי המחלקת שבין השבטים עם יוסף, כי הבעל דבר התגרה בהם שיחלקו עם יוסף דיקא, כי יוסף הוא בחינת נעם, כמו שמבאר בהתורה הנ"ל. והם חלקו עליו. ועל – ידי זה התגברו בחינת החובלים שהם בחינת מחלקת. ועל – כן ירדו לגלות מצרים שהוא ההפך ממש מארץ – ישראל שהוא בחינת נעם. כי מצרים הוא כנגד ארץ – ישראל. את זה לעמת זה כידוע. ועל – כן הם שטופי זמה, כי תאות נאוף נמשך מפגם הנעם העליון שאז נופל לאהבת נשים כמובן בהתורה הנ"ל. ועל – כן כששלח יעקב שנית את השבטים אמר להם, קחו מזמרת הארץ בכליכם וכו'. דהינו פרות ארץ – ישראל, כי יעקב שמע שאמר להם מרגלים אתם, שמרמוז על חטא המרגלים שפגמו בנעם העליון על – ידי שפגמו בארץ – ישראל שהיא בחינת נעם כנ"ל, כי גם הם פגמו ביוסף שהוא בחינת נעם כנ"ל, על – כן צוה יעקב שיקחו עמהם מזמרת הארץ, הינו פרות ארץ – ישראל שבהם מלבש השפעת הנעם העליון כדי להראות לו שארץ – ישראל חביבה בעיניהם והם מחבבין את הארץ. וגם על – ידי זה שיקחו עמהם פרות ארץ – ישראל ימשיכו לשם קדשת הנעם העליון כדי לבטל על – ידי זה בחינת החובלים שמשם באו להם כל היסורים שסבלו מיוסף שהכל היה מחמת בחינת החובלים שהתגברו עליהם. על – ידי שמכרו את יוסף ופגמו בנעם העליון שהוא בחינת יוסף כנ"ל. ועל – כן על – ידי הפרות של ארץ – ישראל ימשיכו הארת הנעם

העליון לתקן זאת כנ"ל. וזהו, קחו מזמרת הארץ. בחינת נעים זמירות ישראל וכו' שהוא בחינת נעם כנ"ל:

ז) ומגדל ההתגברות של החובלים אז בעת התחלת הגאלה שנתעוררו כנגד הנעם. עד שהכביד העבודה וכו' וגרם מחלקת של דתן ואבירם שאמרו ירא ה' עליכם וכו' כנ"ל והתגברו כל כך עד אשר העושק יהולל חכם וכו' שגם משה רבנו אמר לה' יתברך, למה הרעתה וכו'. וכל זה מחמת התגברות החובלים, על – כן אמר לו ה' יתברך, עתה תראה וכו' ואמרו רבותינו זכרונם לברכה ולא העשוי לשלשים ואחד מלכים שרמז לו ה' יתברך תכף שלא יכנס לארץ – ישראל, הינו מאחר שאין בידו לתקן החובלים, אדרבא, הם מבלבלין גם דעתו הקדושה עד שאמר למה הרעתה. בודאי אי אפשר שיכנס לארץ – ישראל, כי כשירצה לכנס לארץ – ישראל יתגברו החובלים יותר ויותר וכשאינו בידו לתקנם אזי הם פוגמים ביותר בקדשת ארץ – ישראל, כמבאר בהתורה הנ"ל. ועל – כן בודאי אי אפשר שיכנס לארץ – ישראל. וזהו הטעם שאנשים קטנים נכנסין לארץ – ישראל בקלות וגדולי הצדיקים יש להם מניעות עצומות מלבוא לארץ – ישראל עד שמשה לא זכה לבוא לארץ – ישראל. וכן סמוך לדורותינו היה הבעל שם טוב ז"ל ורבי נפתלי ז"ל שלא יכלו לבוא לארץ – ישראל, כי משה רבנו לפי עצם גדלתו אם היה נכנס לארץ – ישראל היו צריכים לכנס ולפלל כל החובלים לתוך הנעימים להתתקן והיו צריכים להתתקן כל המחין הפגומים שנפגמו מחטא אדם הראשון ואילך שכלם הם בחינת חובלים, בחינת מחין של חוץ – לארץ. שנמשכין על – ידי פגם הכבוד על – ידי שפוגמין בכבוד ה' יתברך שהם כלל כל החטאים שבעולם שכלם היו צריכים להתתקן על – ידי משה, כי כל אחד כפי מה שזוכה לקבל קדשת ארץ – ישראל, דהינו השפעת הנעם, כמו כן באין ונופלים בחינת החובלים להתתקן ועל – כן אם היה משה רבנו נכנס לארץ היו צריכים כל החובלים להתתקן ומחמת שאז עדין לא הגיע הזמן לזה, כי לא יגמר תקון כל החובלים עד שיבוא משיח ויבער רוח הטמאה מן הארץ. ומחמת שלא היה אפשר לתקנם אז היו יכולים לגרם פגם יותר חס ושלום. על – כן היה מן הנמנע שהוא יכנס לארץ עם ישראל. והיה ההכרח שיכניסם יהושע שמעלתו קטנה ממשה

שאו לא נתעוררו החובלים כי אם מעט כפי ערך הנעם שזכה לקבל. וזה היה בידו לתקן בכח וזכות רבו משה. וזה שבא שר צבא ה' ליהושע ואמר לו, עתה באתי, שר צבא ה' זה מט"ט שכולל ששה סדרי משנה, ששם שרש החובלים בקדשה שהוא מחלקת התנאים ואמוראים שחובלים זה לזה בהלכה. זה אוסר וזה מתיר וכו'. ועל – כן בא ליהושע קדם שנכנס ליריחו לתחלת גבול ארץ – ישראל, הינו בחינת חובלים שנופלים בנעימים להתתקן כנ"ל:

וזה בחינת לא תוכל כלותם מהר פן תרבה עליך חית השדה. מעט מעט אגרשנו מפניך עד אשר תפרה ונחלת את הארץ. וכתיב, לא אגרשנו מפניך בשנה אחת וכו'. שצריכין לכבש קדשת ארץ – ישראל מעט מעט לגרש הרע שבחובלים שהם בחינת העמים והקלפות והמונעים מארץ – ישראל לגרשם מעט מעט. כי אין כח לתקן החובלים בבת אחת, דהינו לברר הטוב שבהם שיכלל בנעם והרע יפל ויתבטל. ואין בנו כח לזה כי אם מעט מעט להמשיך קדשת הנעם מעט מעט. וכפי קדשת הנעם שנזכה להמשיך כמו כן נתקן את החובלים ונגרש את הרע שבהם בבחינת מעט מעט אגרשנו עד אשר תפרה ונחלת את הארץ שתזכה לקבלת קדשת הנעם שמשם ההולדה דקדשה. בחינת עד אשר תפרה. ואז ונחלת את הארץ שתזכה לנחל ולירש ארץ שקדשתה מנעם העליון כנ"ל:

וזה בחינת כל ההתגרות וההתגברות שמתגבר הבעל דבר בכל פעם יותר על כל מי שרוצה לכנס לעבודת ה' יתברך וכל מה שמתעורר האדם יותר לכנס לעבודת ה' יתברך מתעורר כנגדו הבעל דבר ביותר כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה כל הגדול מחברו יצרו גדול ממנו (סכה נב). כי עקר כל הקדשה של איש הישראלי נמשך מארץ – ישראל מבחינת נעם העליון שהיא כלל התורה הקדושה, כמו שכתוב, דרכיה דרכי נעם. ועל – כן כל מה שהאדם רוצה לכנס אל הקדשה יותר שאז נמשך עליו קדשת ארץ – ישראל קדשת הנעם העליון ביותר, כמו כן באים בחינת החובלים להתתקן כנ"ל. ואזי כמו כן מתעורר הרע שבחובלים ומתגברים כנגדו למנעו, כי כל החטאים והסטרא אחרא אחיזתם מהחובלים שהם בחינת

מחלקת שמשם עקר היצר הרע, כמו שכתב רבנו זכרוננו לברכה במקום אחר. שיצר הרע הוא בחינת מחלקת. ועל – כן נקראים החטאים בשם חבלה, כמו שכתוב (בנחמיה א), חבל חבלנו לך. כי כלם נמשכין מבחינת החובלים כנ"ל. ועל – כן צריך האדם להתגבר בכל פעם מחדש כדי להכניע הרע שבחובלים בכל פעם ולתקן הטוב שבהם להפך החובלים לבחינת נעם שיהיו כל המחין בבחינת מחין של ארץ – ישראל ששם עקר המח והחכמה וכנ"ל:

ח) וזה שאמר משה, 'אכן נודע הדבר' כשראה שני אנשים עברים נצים. ופרש רש"י, רואה אני שהם ראויים לכך להיות בגלות וכו'. הינו מחמת שראה שיש מחלקת בישראל על – כן נודע לו טעם הגלות, כי עקר הגלות מחמת החובלים שהם בחינת מחלקת. וכן עכשו עקר אריכת הגלות מחמת מחלקת, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה שלא נחרב בית שני כי אם בשביל שנאת חנם, כי עקר הגלות היא מה שגלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו. וכל זה נמשך מבחינת החובלים שהם המחין של חוץ – לארץ ממש שהם כנגד המחין של ארץ – ישראל שמשם עקר אחיזתם העובדי כוכבים ואריכת הגלות מארץ – ישראל כנ"ל. ועל – כן קדם הגאלה יבוא אליהו לעשות שלום בעולם, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, אין אליהו בא לטמא ולטהר אלא לעשות שלום בעולם, כי עקר הגאלה לשוב לארץ – ישראל תלויה בשלום שעל – ידי זה נזכה לבחינת נעם העליון שהוא בחינת מחין של ארץ – ישראל, בחינת שלום כנ"ל:

ט) ועל – כן עקר תקון האכילה בקדשה הוא על – ידי צדקה כמו שאיתא בזהר ובכל הספרים שצריכין להפריש צדקה קדם האכילה ולהזמין לעני על שלחנו. וזה עקר תקון האכילה, כי על – ידי צדקה נעשה כלי לקבל השפעות הנעם העליון שזהו עקר תקון האכילה, כי על – ידי זה זוכין להעלות ולקשר הטעם ונעימת המאכל ומשקה לשרשו לבחינת נעם העליון כנ"ל:

וזה בחינת שויתי ה' לנגדי תמיד. 'תמיד' זה בחינת ארץ – ישראל, בחינת תמיד עיני ה' אלקיך בה וכו'. הינו שקדשת ארץ – ישראל צריכין להמשיך על עצמו תמיד

ולא יפסק מלהשתוקק תמיד להמשיך על עצמו קדשת ארץ – ישראל. כי בכל פעם שמשתוקק לארץ – ישראל מתגבר כנגדו בחינת החובלים ומבלבלים תשוקתו, על – כן צריך להתגבר כנגדם בכל פעם תמיד ואז יעזרהו ה' יתברך לבוא לארץ – ישראל. ושם יזכה לנעם העליון לנצח ולא יפל עוד לעולם לבחינת החובלים. רק אדרבא, יתקן החובלים על – ידי הנעימים. בבחינת כי לא תעזב נפשי לשאול לא תתן חסידך לראות שחת שהם בחינת החובלים שבהם נאחו הרע בחינת שאול ושחת. אבל בזכות הצדיקים יעזרנו ה' יתברך ויצילנו מהם ונזכה לנעם העליון לנצח. כי בכל פעם נתגבר על החובלים עד שיתבטלו לגמרי עד שנזכה להכלל בנעם העליון לנצח בחינת נעמות בימינך נצח, אמן ואמן:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 184 – ז תשרי תשס"ה לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר ליקוטי הלכות - ברכת הריח וברכת הודאה הלכה ה

ז) וזה בחינת פגם המרגלים שפגמו בארץ – ישראל. כי עקר הרצון זוכין על – ידי ארץ – ישראל. כי שם בארץ – ישראל עקר הארת הרצון וההשתוקקות והכסופין לה' יתברך בבחינת רצית ה' ארצך. וכן אמרו רבותינו זכרונם לברכה שנקראת ארץ על שם הרצון כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה למה נקרא שמה ארץ שהיא מרצה את פרותיה. ועל – כן נתברכו כמה שבטים שארצם מלאה רצון. כמו שכתוב, נפתלי שבע רצון וכו'. וכתוב, ורצון שכני סנה (ושבטים שלא נתברכו בזה הרי כללם יעקב זה בזה שכל הברכות של כל אחד ואחד יחולו על כלם כמו שפרש רש"י שם. וכן הוא בברכת משה שהיתה מעין ברכתו של יעקב כמו שפרש רש"י שם). כי עקר הרצון החזק והשתוקקות להשם יתברך זוכין בארץ – ישראל, כי שם מאיר ומתנוצץ אלקותו יתברך כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, הדר בארץ – ישראל דומה כמי שיש לו אלקי וכו'. כי הארת הרצון הוא בחינת ריח טוב כמבאר לעיל. ועקר הריח הטוב הנפלא של התנוצצות אלקותו יתברך שעל – ידי זה משתוקקין וכוספין אליו ברצון חזק בלי שעור הוא רק בארץ – ישראל. שנקראת ארץ המוריה על שם ריח הטוב של הקטרת. ועל – כן נכנסו ישראל לארץ – ישראל בתחלה דרך יריחו דיקא. שנקראת יריחו על שם ריח הטוב כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה כי שם בארץ –

ישראל עקר הריח הטוב בחינת לריח שמניך טבים. שהוא בחינת התנוצצות אלקותו יתברך שאי אפשר לדבר בזה כלל. שעל – ידי זה עקר ההשתוקקות והרצון החזק כנ"ל. וגם בחוץ – לארץ מה שזוכין לפעמים לאיזה התנוצצות אלקות שהוא בחינת ריח הטוב כמאן דארח ריחא. שעל – ידי זה נתעורר השתוקקות ורצון נפלא לה' יתברך זה נמשך גם – כן מארץ – ישראל, כי כל קדשתנו מארץ – ישראל, כי ישראל על – ידי עבודתם ממשיכין קדשת ארץ – ישראל לחוץ – לארץ כידוע. אבל עקר מקום הארת הרצון. שהוא בחינת ריח הטוב של התנוצצות אלקותו יתברך, הוא בארץ – ישראל ששם הבית – המקדש וכליו והארון עם הלוחות והכרובים העומדים בבית קדש קדשים ששם עקר ההשתוקקות. והרצון והאהבה והכסופין הנפלאים שבין ישראל לאביהם שבשמים, בבחינת תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלים. ומשם נמשך הארת הרצון לכל אחד ואחד כפי מה שממשיך על עצמו קדשת ארץ – ישראל. מכל שכן כשזוכה לבוא לארץ – ישראל ממש לשם שמים. (לא בשביל פניות אחרות כאשר נמצא עכשו בעוונותינו הרבים) אבל המניעות רבים ועצומים מאד מלבוא לארץ – ישראל. אך על – ידי תקף הרצון והחשק יכולים להתגבר עליהם, בפרט כי הרצונות לארץ – ישראל חזקים ביותר, כי תכף כשרוצה לבוא לארץ – ישראל מאיר בו הארה מהארת הרצון שמאיר בארץ – ישראל (כמבאר מזה במקום אחר באריכות ועל – ידי תקף הרצון והחשק הבא על – ידי המניעות הגדולות דיקא כנ"ל. על – ידי זה יכולין לדלג על כלם ולבוא לארץ – ישראל. והמרגלים פגמו בזה. כי אמרו שחס ושלום המניעות חזקים מהרצון. ועל – כן אמרו תחלה שבח ארץ – ישראל. וגם זבת חלב ודבש היא וזה פריה. ואחר כך סימו בהמניעות העצומים לבוא לשם. כמו שכתוב אפס כי עז העם והערים גדולות בצורות מאד וכו' עמלק יושב בארץ הנגב וכו'. כי אמרו דבר והפוכו. כי מה שאמרו 'וזה פריה' זה מורה על גדל הארת הרצון שמאיר שם. כי בכל הפרות ובכל התאוות של זה העולם מלבשים אהבות עליונות ורצונות יקרים דקדשה רק שצריכים להעלותם כידוע. ועל – כן פרות ארץ – ישראל שהם מבחרים וגדולים ונפלאים כל כך זה מורה על גדל הארת הרצון שיש שם. ועל – כן שבחה התורה ארץ – ישראל

בפרותיה כמו שכתוב ארץ חטה ושעורה וגפן וכו'. כי כל זה מורה על הארת הרצון שמאיר שם וכנ"ל:

ועל – כן עתה מקשר יפה מה שאמרו וזה פריה אפס כי עז העם, הינו שאמרו שהפרות טובים ונפלאים מאד שזהו מורה על הארת הרצון, אפס כי עז העם וכו' שהמניעות חזקים יותר מהם. וזה היה עקר הפגם והכפירה הגדולה שלהם. שכפרו בחזק הרצון שיש לו כח לשבר על ידו כל המניעות כנ"ל. והם אמרו ההפך מזה ממש, כי אמרו אפס כי עז העם וכו' שהמניעות גדולים וחזקים מהרצון עד שאי אפשר לבוא לארץ – ישראל מעצם המניעות, כי אמרו שאין כח לשברם על – ידי הרצון מה שבאמת הוא להפך כנ"ל, ועל – כן היה הפגם שלהם גדול מאד וגרמו בכיה לדורות חרבן בית ראשון ובית שני. כי כל קיום הבית – המקדש שהוא כלל עבודת וקדשת ישראל הוא על – ידי הרצון והחשק דקדשה כנ"ל, כי שם בבית – המקדש כל הריחות וכל הקרבנות שעולין לרצון, כמו שכתוב, לרצונכם תזבחהו וכן הרבה, וכתוב אשה ריח ניחוח לה'. ועקר התקון היה על – ידי יהושע וכלב שהאמינו לדברי משה שיש כח בהרצון והחשק להתגבר על המניעות אף – על – פי שהמניעות משתטחים מאד מאד עד שנדמה שאי אפשר בשום אופן לשברם אף – על – פי – כן צריכין להתחזק ברצון וכו' וכנ"ל:

ועל – כן אמרו עלה נעלה וירשנו אותה וכו'. אפלו אומר לנו עשו סלמות ועלו לשמים עלה נעלה כי אין שום מניעה בעולם. כי על – ידי תקף החשק והרצון יכולין לשבר ולדלג על הכל:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם השי"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "שוב הארץ" ח"א – גליון 185 – ח תשרי תשס"ה לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר ליקוטי הלכות - הלכות דברים היוצאים מן החי הלכה א

ועל – כן נשתבחה ארץ – ישראל שהיא ארץ זבת חלב ודבש, כי ארץ – ישראל הוא בחינת שלמות לשון הקדש כנזכר לעיל בהלכות חלב (הלכה א) ועל – כן שם הברכה של זבת חלב ודבש, בחינת דבש וחלב תחת לשונך, בחינת שלמות לשון הקדש כנ"ל:

(ד) ועל – כן תחלת העלילה שהתחיל שמשון להתגרות בהם בנשואין שלו, היה על – ידי החדה של הדבש, כי על – ידי בחינת הדבש רצה להכניעם כנ"ל. ואף שרבותינו זכרונם לברכה אמרו (סוטה טו), שמשון הלך אחר עיניו, אף – על – פי – כן בודאי בתחלה היה כונתו לשם שמים, כמו שמפרש במקרא, והם לא ידעו כי מה' הוא וכו' כנ"ל. אך כפי הנראה מן המקראות ומדברי רבותינו זכרונם לברכה, שבסוף נכשל קצת, כי לזה צריך תקף גדול שיהיה במעלה נפלאה ונשגבה מאד מאד בבחינת צדיק גמור המבאר בדברי רבנו שם, שלא ישאר אצלו שום רע אפלו במשהו, אפלו בכח, אז יוכל להשפיל רשעים עדי ארץ בבחינת הנ"ל, עין שם:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "שוב הארץ" ח"א – גליון 186 – ט תשרי תשס"ה לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר ליקוטי הלכות - הלכות מילה הלכה ג

יא) נמצא, שמילת ישמעאל בן האמה קדם ליצחק, הוא בחינת כבישת עבר הירדן קדם לארץ – ישראל. ועל – כן היה ישמעאל בן ארבע עשרה שנה בעת שנמול יצחק, זה בחינת ארבע עשרה שנים שקדם כבוש עבר הירדן לארץ – ישראל שהם שבע שכבשו ושבע שחלקו, ואלו השבע שכבשו ושבע שחלקו הם כנגד שבעה ימי ערלה שבעה עממין שחופין על ארץ – ישראל וכנגדם הכרחו להתמהמה ארבע עשרה שנים, שבע שכבשו ושבע שחלקו. וזה בחינת אור לארבעה עשר בודקין את החמץ, כי החמץ הוא בחינת ערלה זהמת הנחש. ועל – כן בלילה ראשונה של פסח שאז נתבטל החמץ אז נמולו כל ישראל בעת יציאת מצרים ועל – כן אור לארבעה עשר דיקא בודקין את החמץ וכו' כנגד ארבע עשרה שנים הנ"ל שבע שכבשו ושבע שחלקו שבהם מכניעין השבעה עממין, השבעה ימי ערלה, שהוא בחינת בעור חמץ. וזוכין לצאת ממצרים מפגם הברית לארץ – ישראל לתקון הברית, כי עקר יציאת מצרים הוא כדי לכנס לארץ – ישראל, כמו שכתוב, ואמר אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ הכנעני והחתי וכו' אל ארץ זבת חלב ודבש, הינו כנ"ל:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 187 – י תשרי תשס"ה לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר ליקוטי הלכות - הלכות ערב הלכה ה

לז) וזה שנסמך פרשת נסכים לפרשת מרגלים, כי המרגלים פגמו וכפרו בכל הנ"ל, כי הם פגמו בארץ – ישראל ששם עקר העלייה והכלליות שיהיה נכלל כל אחד ממקומו דיקא בבחינת למעלה מהמקום, שעל – ידי זה עקר סליחת העוונות מחמת שעל – ידי זה דנין את הכל לכף זכות וכנ"ל. וזהו בחינת 'וכפר אדמתו עמו', 'אדמתו' דיקא שעל – ידי אדמתו בחינת ארץ – ישראל אדמת קדש על – ידי זה נתכפר עמו, כי על – ידי זה מעוררין רחמי ה' יתברך שיסתכל לדון כל אחד ברחמיו לפי מקומו שיזכר כי אדמה ועפר אנחנו שירדנו למקום מגשם כל כך וכנ"ל כל זה זוכין על – ידי הצדיק האמת שאוחז בכסא הכבוד וכו' שהוא בחינת משה וכנ"ל שנצול כבר מקנאת המלאכים וכו' כנ"ל. והמרגלים פגמו בארץ – ישראל ולא האמינו בגדל כח קדשת ארץ – ישראל שיכולים שם לזכות לכל זה, כי לא האמינו בגדל כחו של משה על – כן אמרו שהארץ זבת חלב ודבש. אפס כי עז העם וכו' עמלק יושב וכו' כי חזק הוא ממנו וכו', הינו שאי אפשר לכבש ולבוא לקדשת ארץ – ישראל שהיא כלל הקדשה, כי חזק הוא ממנו, כי המלחמה חזקה מאד מאד. וזה היה מחמת שהתגרה בהם בחינת קנאת המלאכים שמקטרגין על האדם שהם הנפילים שראו כמו שכתוב שם. 'ושם ראינו את הנפילים בני ענק שהם שמחזאי ועזאל שנפלו מן השמים על

שקטרגו על האדם ועדין עתה הם בחינת יצרים רעים המפתים את האדם שנמשך משרש הקנאה, כמובן בספרים. ובזה הפחידו ביותר המרגלים את ישראל, כמובן בפסוק כמו שכתוב, "ונהי בעינינו כחגבים וכו'". כי אמרו שאי אפשר לנצח המלחמה מגדל ההתגרות שלהם וכנ"ל. אבל כל זה מחמת גסותם שנפלו לתאות הראשות והמנהיגות וההתמנות של שקר והעזו פניהם נגד בעל חובם שהוא המלוה הגדול, שהוא משה רבנו, ולא האמינו בגדל כחו, על – כן נפלו כל כך. וכמו שכתוב בזהר הקדוש שנפילתם היה מחמת תאות הראשות והמנהיגות, כמו שכתוב, במדברא זכינו למהוי רישין וכו', עין שם (פרשת שלח דף קנח עא). אבל יהושע וכלב התחזקו ועמדו בנסיון ואמרו, עלה נעלה וירשנו אתה, אפלו אומר לנו עשו סלמות ועלו לשמים וכו'. כי יהושע נתברך ממשה רבנו, עליו השלום, שאמר לו, יה יושיעך מעצת המרגלים וכו', עד שזכה על – ידי זה שנמסר לו כל התורה עד שיהיה לו כח למסרה לכל ישראל וכנ"ל. וכלב התגבר על – ידי שהלך והשתטח על קברי אבות, שזהו בחינת קברי צדיקים שהולכים בערב ראש השנה וכנ"ל:

ועל – כן נסמך פרשת נסכים לפרשת מרגלים, כי הנסכים מרמזים ביותר על גדל כח קדשת הצדיקי אמת שהם עוסקים בבנין המשכן והבית – המקדש, שהוא בחינת קדשת ארץ – ישראל, שעל – ידי זה הם עולין לבחינת מקומו של עולם, שעל – ידי זה הם מכפרין עוונות ומעלין כל אחד ממקומו הגשמי למעלה מהמקום וכנ"ל. שזהו בחינת כל הקרבנות שהיו בבית – המקדש, שהיו על מזבח אדמה דיקא, כמו שכתוב, "מזבח אדמה תעשה לי או מזבח אבנים". שהוא גם – כן תכלית גשמיות המקום, כי על – ידי זה דיקא עקר המחילה והסליחה שמכפר המזבח מחמת שעל – ידי זה עולים מהמקום הגשמי של העפר ואדמה למעלה לבחינת למעלה מהמקום וכו' וכנ"ל. אבל רחמי ה' יתברך וחסדיו גדולים ועצומים מאד מאד עד אין חקר וצוה ברחמיו לנסך נסכים לתוך השיתין שמחוללין ויורדין עד התהום, כי יש נפשות שנפלו בעוונותיהם הגדולים והרבים מאד עד התהום תחתיות ממש, כי לא די להם שנפלו משמים לארץ, אף גם נפלו נפילות אחר נפילות עד אשר ירדו בתוך הארץ, עד התהום ממש. שזהו בחינת 'שתני בבור תחתיות במחשכים במצלות', שזהו בחינת

תהום אל תהום קורא וכו' שנאמר על תקף הגלות, כמו שפרש רש"י, שעקרו גלות הנפש. וגם משם צריכין להעלות הנפשות בבחינת ומתהומות הארץ תשוב תעלני וזה בחינת נסכים שיורדין לתוך השיתין שמחוללין ויורדין עד התהום. שבשעת הקרבנות מנסכים נסכים שיורדים עד התהום כדי להעלות הנפשות גם מתהום תחתיות ועל – כן אז דיקא אומרים הלויים שיר על הדוכן, כי אז עקר השיר והתהלה לה' יתברך כשעולין מתכלית גשמיות המקום מנקדת המרכז ממש שבבטן האדמה, שהוא בטן שאול, שעליו נאמר, "מבטן שאול שועתי שמעת קולי – ותעלה שועתי לפניך אל היכל קדשך". שהוא הבית – המקדש, שדרך שם עולין למעלה מהמקום כנ"ל, כי זה עקר שבחו וגדלתו יתברך כשעולין מתכלית תכלית הרחוק, מתכלית הגשמיות דגשמיות למעלה מכל המלאכים הרוחניים עד למעלה מהמקום שבשביל זה נברא האדם וכנ"ל:

לח) ועל – כן דוד שעסק ויגע כל ימיו עד שמצא מקום לה' שהוא מקום הבית – המקדש, מקום האבן שתיה, והכין כל ההצטרפות לבית – המקדש, על – כן התיגע לכרות את השיתין עד התהום, כי זה היה כל עסק דוד להעלות הנפשות הנפולות מתהום תחתיות כמו שצעק על זה בכמה מזמורים, כמו שכתוב, "טבעתי ביון מצולה ואין מעמד וכו' הצילני מטיט ואל אטבעה וכו'". וכתוב, "ויעלנו מבור שאון מטיט היון וכו' ומתהומות הארץ תשוב תעלני וכו' יעלו שמים ירדו תהומות וכו' ויצעקו וכו'". וכן הרבה. כי דוד הוא משיח שהוא יעסק בזה ביותר שעל – ידי זה תבוא הגאלה וכנ"ל, ועל – כן כרה את השיתין שיורדין עד התהום כדי להעלות הנפשות גם משם. וזהו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (סכה פרק החליל), כשכרה דוד שיתין קפא תהומא ובעי למשטפיה עלמא, אמר, מי איכא דידע וכו', עד הוה שם אחיתפל וכו' וקללת חכם אפלו על תנאי באה על – כן נחנק בגרונו. כי צריכין לזה אמנות גדול ונפלא להעלות מתהום תחתיות למעלה למעלה לבחינת למעלה מהמקום, כי ה' יתברך רוצה בקיום העולם שעקרו הוא הבחירה שבשביל זה נברא הכל ועל – כן בהכרח שיתקים גשמיות המקום כדי שיהיה בחירה על – כן כשכרה דוד שיתין עד התהום ורצה להעלות מהתהום עד למעלה מהמקום תכף קפא תהומא ובעי

למשטפיה עלמא, כי אמר, אם כן יתבטל העולם לגמרי על – כן הכרחו לכתב שם ולהשליך לשם, כי השם הוא החיות שהוא מגביל החיות מחי החיים מבחינת למעלה מהמקום עד תכלית גשמיות המקום, כמובן בהתורה "הסתרה" (סימן נו, עין שם). ועל – ידי זה השם בעצמו קורין את ה' יתברך ומדבקין עצמן אליו בבחינת רצוא ושוב כל הימים שצריכין לחיות על פני האדמה, כי ה' יתברך רוצה שיתקים האדם ולא יתבטל לגמרי כידוע. ועל – כן אחיתפל שהיה שם ולא גלה זאת מיד עד שקלל דוד היה ענשו שנחנק כי ישרים דרכי ה', כי אחיתפל היה מורד במלכות בית דוד ופגם בכל הנ"ל, כי לא האמין שיכולין להעלות מהתהום ומתכלית גשמיות לבחינת למעלה מהמקום עד שעל – ידי זה הפיל הרבה נפשות עד שרצה להפיל, חס ושלו, את דוד בעצמו וחרף את דוד על עוון בת שבע כאלו אפס תקוה, חס ושלו, כי באמת דוד לא חטא, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, אך אף לפי טעותו שחטא בודאי אין שום דבר שעומד בפני התשובה, כמובא בכל ספרי קדש והוא רצה להפיל את דוד וכל התלויים בו כאלו אפס תקוה להנפש החוטאת, כמובא במדרש על פסוק, "מה תתהלל ברעה הגבור וכו'" שמביא המשל כשאחד עומד אצל הבור שאין זה גבורה להפילו, חס ושלו, רק עקר הגבורה להעלות האדם מן הבור וכו'. ועל – כן אמר דוד, מה תתהלל ברעה הגבור, שאין זה גבורה ואין להתהלל בזה מה שאתה רוצה להפיל, חס ושלו, וגם לא תעלה בידיך זאת, חס ושלו, להפילנו חלילה, כי חסד אל כל היום, כי חסדי ה' לא תמנו ולא כלו רחמיו. וכל זה היה מחמת שאחיתפל בעצמו היה מהנפילים שנפל בעצמו על – ידי רבוי חטאיו ולא רצה לשוב ומצא תואנה לעצמו שכבר אפס תקוה על – כן רצה להפיל גם את אחרים, חס ושלו, כמצוי זאת הרעה בעולם עתה בעוונותינו הרבים שמצויים הרבה שנפלו בעצמם כמו שנפלו עד שמפילים גם אחרים חס ושלו (ועין בדברינו מזה במקום אחר. ועל – כן היה ענשו שנחנק בגרונו, כמבאר לעיל מזה על מאמר רבותינו זכרונם לברכה, הרי החונק את חברו וכו', עין שם, כי דרך הגרון נמשך החיות ממעלה למטה ודרך שם עולה התפלה והשיר והשבח ממטה למעלה וכנ"ל ועל – כן הגרון בבחינת השיתין, כמו שכתב אדוננו מורנו ורבנו זכרוננו לברכה

על מאמר רבותינו זכרונם לברכה, כל הממלא גרונו של תלמידי חכמים יין, כאלו מנסך יין על – גבי המזבח, שיורד לתוך השיתין שמחוללין ויורדין עד התהום (סימן מט לקוטי א). וזהו בעצמו בחינת הבית – המקדש שנקרא צוארו של עולם, כמו שכתוב, "עד צואר יחצה". (ישעיה ל), כמו שפרש רש"י שם וכמו שכתוב, "צוארך כמגדל השן". כי עקר המשכת כל כחות השפע והחיות ממעלה למטה הוא דרך הבית – המקדש וכן עלית כל התפלות שנמשכין מכחות אלו למעלה, למעלה מן המקום הכל מהבית – המקדש וכנ"ל על – כן נקרא צואר וכנ"ל. ואחיתפל שפגם בזה על – כן נחנק בגרונו וכנ"ל. ועל – כן נסמך פרשת נסכים אחר פרשת המרגלים להורות כי ה' יתברך יגמר את שלו בחסדו, כי אף – על – פי שפגמו המרגלים בארץ – ישראל כל כך שעל – ידי זה גרמו בכיה לדורות בית ראשון ובית שני, אף – על – פי – כן אתה מרום לעולם ה', כי סוף כל סוף יעלה הכל אפלו מתהום תחתיות שעל זה מרמז פרשת נסכים שיורדין לתוך השיתין שמחוללין עד התהום להעלות הנפשות משם וכנ"ל:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 188 – יא תשרי תשס"ה לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר באר מים חיים פרשת שמות - פרק ג

יז) ואמר אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ הכנעני וגו' אל ארץ זבת חלב ודבש. לכאורה היה די להבטיח להם שיעלה אותם מעני מצרים מבית עבדים אל ארץ אחרת סתם ולמה לו להבטיחם עוד בארץ זבת חלב ודבש, ואולם כי פן יאמרו ישראל אם הקב"ה כל יכול ויוציאנו מכאן ביד חזקה למה לו להוציאנו מכאן יתן לנו בכוחו הגדול את הארץ הזאת לרשתה כי הלא ארץ מצרים טובה היא כמאמר הכתוב (בראשית י"ג י') כגן ה' כארץ מצרים, ולמה לו להוציאנו אל ארץ אחרת. והקב"ה לא היה חפץ בזה בשום אופן כי ראה ערותה ערות מצרים וטומאתה מקולקלת יותר מכל הארצות עד שנאסר החזרה להם מטעם שאין שם עוד ניצוצין הקדושים, וחוץ לזה חפץ להביאם אל ארץ המקודשת מכל הארצות בזה שער השמים. ועל כן אמר להם כי לזה אני מוציא אתכם לארץ אחרת כי היא ארץ טובה למאוד ארץ זבת חלב ודבש:

ונודע אשר כל דברי תורתנו הקדושה כולם רומזים לאורות עליונים נפלאים גבוהים ורמים ואף על פי כן אין מקרא יוצא מידי פשוטו כי הפשט והכוונה הכל אחד כי כל דבר ודבר אשר בארץ שנקרא שמו עליו הנה זה שמו למעלה. כלומר ששם בשורש חיות דבר זה כן שמו שזה חיותו בשלושה אותיות אלו או בארבע. דרך משל

הגשם נראה כאן לעין עצמית טיפת הגשמים ונקרא גשם, אבל זה הגשם אינו יורד מעצמו כי אם שיש לו שורש בשמי השמים שהוא התהוותו וחיותו ושם הוא שמו גשם שחיותו הוא בשלושה אותיות אלו ועל כן גם כאן נקרא גשם על שם המושאל משמו למעלה אבל עיקר שמו הוא בשמי השמים וכן בכל דבר ודבר. ועל כן פקח עיניך וראה ותבין כי לעולם בכל הדברים הפשט והכוונה הכל אחד כי הפשט הוא בעולם הזה והכוונה מדבר הזה הוא בעולמות עליונים בשורש חיות דבר הזה. ונמצא שהכל אחד הוא ממש:

ולאהבת ישראל אציגה נא עמך עוד מעט מן המעט להבינך בדבר הזה. כי הנה תפילת השמונה עשרה גלוי וידוע לכל שרומזת הכל לאורות עליונים אשר בשמי השמים וכולה שמותיו של הקב"ה שעל כן קראוה חז"ל (ברכות ו' ע"ב) דברים העומדים ברומו של עולם כי כל דיבור ודיבור שבה הכל נמנה ונגמר לכוונות עצומות נשגבים ונוראים, ונודע מה שכתב האר"י ז"ל כי המתפלל בפשוטי הדברים כל עוד שמכוון בה יותר שואל פרס מרבו יותר וכו' כי כולה בקשות עצמיות הן הנצרכים לגופו של אדם, כמו רפאינו וברכינו וכדומה, ואם שהדבר כך הוא איך יתקנו אנשי כנסת הגדולה דבר כזה לתקלה ח"ו כי הלא ודאי ידעו אשר רוב מהמוני העם לא יכוונו בכוונות הידועין להם כי אם על פי פשוטי הדברים יתפללו ונמצא לא די שאינם מתקנים אלא אף ח"ו מקלקלים שנראה בעבודתם שמבקשים לקבל פרס, ועוד איך שייך לומר כזאת בבורא עולם שהוא יברא דבר כזה שנאמר דברים המורים על דברי העולם הזה ואליבא דאמת הם דברים אחרים לגמרי שאינם מגיעים כלל לעניניהם, כמדומה שאין דברים כאלו מתקבלים על לב נבון:

ואמנם האמת כי הכל אחד הוא הפשט והכוונה. כי דרך משל אדם החולה נודע אשר בודאי לא יחלה גופו אם לא ימצא איזה פגם שנשמתו בשורש חיותו למעלה למעלה והפגם הוא באופן שלא תוכל לקבל האורות המגיעין אליה מלמעלה ממנה על ידי הצינורות הידועין ועל ידי זה נחלה נשמתו למעלה ומגיע עד לגופו מלמטה, וכשהקב"ה בחסדו שולח לו רפואה כל ענין הרפואה הוא כאשר יומתק הדין אשר

בשורש נשמתו למעלה ואז יתחיל להאיר עליה מאורות הנמשכין אליה דרך המדות והשמות מאור אין סוף ברוך הוא ותתרפא שם בשורשה ויגיע הרפואה עד גופו: והנה נודע אשר שורש כל נשמות ישראל הם במדת המלכות בסוד (שבת ס"ז). כל ישראל בני מלכים הם, ועל כן האדם המתפלל רפאינו ה' ונרפא על רפואת גופו הנה עיקר הרפואה הוא בשורשו אשר בשמים ממעל והוא בבחינת המלכות, והרפואה הוא שיומתק הדין משורש נשמתו על ידי המשכות והשפעות שורש אורות עליונים הנמשכים ובאים ממקור מקום אשר שם בחינת אורות הרפואה אל מקום אשר נפגמה שם ובזה תתרפא, וגם הרפואות הנעשים בארץ למטה מהסמים והרפואות הידועות לכל חולי הכל על זה סובב והולך כי הרפואה הזו הנה שורשה בשמים ממעל במדה אשר שם נשרש ונקבע אורות הרפואה מצור העולמים ברוך הוא וכשנמשך אור הזה למקום הפגם נתרפא שם ומזה יתרפא גם למטה, רק שצריך האדם לידע זאת שהקב"ה הוא הבורא רפואות על האופן הזה, ולא יתלה במזל וטבע העולם, ועל כן רוב ועיקר רפואות החולים הוא נתינת צדקה לעניים כי ענין הצדקה ידוע שכן גורם למעלה שממשיך האורות שלמעלה אל בית המלכות והוא עיקר הרפואה לפי שנתרפאה שם שורש נשמתו כאשר יהל אור אליה מבחינת הצדיק להיות נעשה מצדק צדקה וגוף וברית חשבינין חד והוא הרפואה, והבן. והיא הכוונה בעצמה כי אדם המתפלל בכוונות הידועות אף אם יכוון כל היום לא יועיל כי אם בשורש נשמתו, רק שכל נשמות ישראל אחד הם ויוכל האדם לכוון להמשיך הרפואה על ידי שורש נשמתו גם לאחרים הצריכים רפואה. ועל כן אנו אומרים בכל יום שלושה פעמים רפאינו אף שאין כל אחד צריך לרפואה, מכל מקום כיון שכל ישראל אדם אחד הוא ובודאי לא ימלט שלא ימצא בכללות ישראל יום אחד שלא יהיה בו חולים הצריכים לרפואה, ועל כן אדם המתפלל בפשיטות שלא על פי הכוונות מכל מקום מה הוא מתפלל שישלח לו הקב"ה הרפואה ומה הוא הרפואה הוא הארת אורות עליונים משורש מדת הרפואה לשורש נשמתו אשר בנקודת המלכות להמתיק הדין ותתרפא שתוכל לקבל האורות של מעלה ממקום הרפואה והיא היא הכוונה בעצמה כנודע להיודעים לכוון. וכן הוא בכל הדברים שבעולם

ועל כן אתה הראת לדעת בעליל כי הפשט והכוונה אחד ממש הוא ביחוד בלי שום פירוד:

ואכן עיקרי הדברים הוא, כי כשאדם מתפלל ומכוון בה על הפשט להנאת עצמו להשיג רפואה לחוליו ולהתברך בברכות השנים ובגשמים וטל ומטר ודאי שאין עבודה זו חשובה לפני אלהים האמת כי הוא עובד את עצמו לדרוש שלומו וטובתו ולא את אלהיו ובודאי מבקש פרס הוא אחרי שכל כוונתו לצורך עצמו, מה עובד בזה אלהים. ועל כן זה היודע הכוונות הראוים ומכוון רק למעלה למעלה להמתיק הדין משכינת עוזינו ולהמשיך אליה כל מיני שפע וברכה מלמעלה וממנה לכנסת ישראל שלמטה ודאי עבודה זו חשובה למאוד מאחר שאין כוונתו לצורך עצמו כי אם לכבוד ה' באהבתו ויראתו. אבל גם המתפלל על פשוטו יוכל לעבוד בכזה והוא כי כל אשר ישאל מאת אדוניו אשר חסר לו ידע אשר זה החסרון ודאי יש בשורשו למעלה כי בכל צרתם לו צר, וכשהאדם בצער שכינה מה אומרת קלני מראשי כמו שאיתא (סנהדרין מ"ו.), ועבור זה הוא מתפלל ומבקש מבורא עולם להשלים חסרון זה למעלה בשורשו להקל צער שכינת עוזינו שאומרת קלני מראשי וכו' ואין כוונתו בשום אופן למענו לקבל פרס כי יודע שהוא וכל אשר לו הכל אפס ואין אם יש לו או אם אין לו, וכי לזה נברא להשיג קניני עולם הזה להתענג בנופת צוף מחמדיו וחמדת תענוגיו הלא זה הבל הבלים ואין עיקר עשייתו בעולם כי אם לעבוד לבוראו, וזאת היא עבודתו בתפילתו שמתפלל ומבקש מבורא עולם ברוך הוא להשלים חסרון עליון להמתיק כל הדינים למעלה ולהרבות ברחמים מרובים וחסדים הגדולים על כל העולמות של מעלה ושל מטה כי הקב"ה וברוך שמו חפץ חסד הוא למאוד וחפץ מאוד לברך את עמו ישראל תמיד בכל הטוב, רק שצריך לזה אתערותא דלתתא כי על בחינה הזו ברא העולם הזה שייטיב בכל הטובות אחרי אתערותא אליו והוא מתאוה לתפילתן של ישראל כידוע ועל כן זה עיקר תפילתו להמשיך הברכות לכל העולמות בכדי שיגיע תענוג ונחת רוח לבורא עולם בזה החפץ לברך את עמו ישראל באהבה. הנה זה ודאי עבודה החשובה שבחשובות אף שאינו ידוע לכוון

בכוונות הנוראות העצומות עבור קטנות שכלו שאינו יכול להשיג אותם או שארי מניעות, ובודאי יעשה הכוונה מאליה על ידי פשוטי התיבות והמלות, והבן זה: ועל זה אמר רב כהנא (בשבת ס"ג.) כד הוינא בר תמני סרי שנין והוה גמירנא ליה לכוליה הש"ס ולא הוה ידענא דאין מקרא יוצא מידי פשוטו עד השתא וכו'. כי אחרי שידע שהתורה כולה שמותיו של הקב"ה ואין דבר רק בה בשום אופן. ואם רק הוא, מכם. כמאמר חז"ל (בראשית רבה א', י"ד). שאין אנו יודעין רזי התורה במקור מקום מחצבתה אבל היא כולה סודי סודות, סבר שהכוונה היא דבר אחר כלל מפשטי הכתובים ואין זה לזה נוגע כלל, עד אחר כך שנתוודע לו שאין מקרא יוצא מידי פשוטו וכל הכוונות והסודות הכל אחד היא עם הפשט כי כפי שמו למעלה כן ברא הקב"ה בחכמתו ניצוץ דק ממנו דוגמתו למטה והכל אחד היא, כי זה למטה נמשך מאשר למעלה בהשתלשלות ומדרגות שונות זה אחר זה ברצון בעל הרצון, ועל כן הפשט והכוונה לעולם אחד הוא כאמור:

ועל כן זה שאמר הקב"ה להם בשבח הארץ ארץ זבת חלב ודבש, הנה כן הוא בפשוטו, ועיקרי אמיתיות הדברים הם בשורשם שרומזים שם במעלת ארץ ישראל בקדושת האורות אשר בה אשר עבור האורות האלו חפץ הקב"ה להביאם שם להקדישם לחלקו, ומאורות הללו נשתלשל בהשתלשלות רבות עד שנעשה למטה בארץ זבת חלב ודבש והאוכל מפריה בכוונה הראויה ורצויה לפני יוצר כל ובהכנעה ובשבירת תאותו ובאימה וביראה בזה השולחן אשר לפני ה', אז הוא זוכה להיות מאירין עליו כל האורות הללו שדברים הללו נשתלשלו מהם. ואכן לצד כי נתלבשו בלבושים רבים מצד עפר הגשמיות על כן האוכלם בידיים מסואבות לא בקדושה ובטהרה ומכוון למלאות תאותו מדברים ההם ושוכח שכל אלה אורות עליונים הם, רק סבור שהארץ ניתן לבני אדם למלאות בטנו וכריסו בתענוגי עולם הזה אז (דברים ל"ב, ט"ו) וישמן ישורן ויבעט וגו' ויטש אלוה עשהו וגו'. מחמת לבוש הקליפות שנתלבש על אור חיות הקודש, אבל האוכלם בקדושה ובטהרה ודאי אשר פירות ארץ ישראל אין שיעור להפלגת האורות שיוכל האדם השלם לקבל מהם ודי בזה:

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו העניינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 189 – יב תשרי תשס"ה לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר באר מים חיים פרשת שלח - פרק יג

(א) (ב) וידבר ה' וגו' שלח לך וגו'. צריך להבין למה תפס הכתוב את אמצע הענין והוא תשובת הקב"ה למשה ומפני מה לא נזכר תחילה מה שאמרו ישראל למשה נשלחה אנשים לפנינו ויחפרו לנו וגו' (כמפורש בפרשת דברים (א', כ"ב) ומשה נמלך במקום כמאמר חז"ל (תנחומא בפרשה זו ה') ועל זה היתה תשובת הקב"ה שלח לך. גם להבין אומרו שלח לך ולא סתם שלח אנשים. ודרשת חז"ל (סוטה ל"ד ע"ב) ידוע. וגם לתרץ מה שהקשה הרב הקדוש בעל אור החיים מאין נמשך רעת חטא המרגלים אם מהמעשה מה ששלחו ישראל מרגלים הלא גם יהושע שלח מרגלים וכו':

והנראה כי הנה חז"ל (תנחומא שם) אמרו שלח לך וגו' זה שאמר הכתוב (ישעיה מ"ד, י"ח) לא ידעו ולא יבינו כי טח מראות עיניהם. מה ראה לומר אחר מעשה מרים שלח לך אלא שהיה צפוי לפני הקב"ה שהם באין ואומרים לשון הרע על הארץ אמר הקב"ה שלא יאמרו לא היינו יודעין עונש של לשון הרע לפיכך סמך הענין לזה לפי שדברה מרים באחיה לקתה בצרעת וכו' ואף על פי כן לא רצו ללמוד וכו' עד כאן. והנה לפי זה יאמר הכתוב למעלה (בסוף פרשה הסמוכה) ותדבר מרים ואהרן במשה וגו' כלומר זה פלא והפלא איך שני צדיקים כאלה יעשו כזאת לדבר לשון

הרע שידוע שהוא כמעט חמור מכל העבירות שבתורה. ובפרט במשה איש אלהים שעלה לשמים ומי אשר לא יירא לדבר בו. ואמנם סיבת הסיבות ברוך הוא נורא עלילות על בני אדם ונעשה הדבר הזה לכמה סיבות, א', בכדי לפרסם מעלות משה רבינו שהוא אדון הנביאים ולבעבור נסות אותו בא אלהים (כלומר להגביה אותו) למען תהיה יראתו על פני בני אדם. ב', לפרסם בישראל שאין הקב"ה וברוך שמו מקפח שכר כל בריה וכמאמר חז"ל (סוטה ט' ע"ב) מרים המתינה למשה שעה אחת וכו' לפיכך נתעכבו לה כל ישראל שבעה ימים וכו'. והג', הוא העיקר הוא על דרך מאמר חז"ל (עבודה זרה ד' ע"ב) לא היו ישראל ראויין לאותו מעשה אלא כדי ליתן פתחון פה לבעלי תשובה וכו'. וכן אהרן ומרים לא היו ראויין לאותו דיבור אם לא בשביל שאמרו ישראל נשלחה אנשים לפנינו וגו' ומשה נמלך במקום, וגילגל שמו יתברך דבר אהרן ומרים קודם, כי אולי על ידי זה יקחו המרגלים מוסר לעצמם ולא יוציאו דבת הארץ רעה. כי מלשונם ז"ל שאמרו מה ראה לומר אחר מעשה מרים שלח לך וכו' משמע שאמירת ישראל נשלחה אנשים היה קודם מעשה מרים. דאם לא כן אין מקום לתמוה בזה, דלמא כן היה מעשה זו אחר מעשה זו. וממילא כיון שהיה קודם מעשה מרים ודאי היה קודם אסיפת זקנים. שהרי מזה נמשך דיבור מרים. שמרים בצד צפורה היתה בשעה שנאמר למשה (במדבר י"א, כ"ז) אלדד ומידד מתנבאים במחנה, אמרה צפורה אוי לנשותיהם של אלו וכו' כמאמר חז"ל (בספרי ומובא בילקוט רמז תשל"ז וברש"י). ואמנם סיבת הסיבות ברוך הוא וברוך שמו המתין בתשובתו לומר שלח לך עד שנתגלגל דיבור אהרן ומרים קודם, ומה שנעשה במרים הצדקת על ידי זה. בכדי שהמרגלים יקחו מוסר וייראו לנפשותם להוציא דבה רעה. ואכן המרגלים הגם שראו את זאת בעיניהם לא נתנו על לבם לירא מזה ועשו כחפצם הרע. ולזה רמזו בדבריהם ז"ל, זה שאמר הכתוב לא ידעו ולא יבינו כי טח מראות עיניהם. פירוש גם ממה שראו בעיניהם לא רצו לידע ולהבין שלא לעשות כן:

והנה להבין אם כן שאומרים נשלחה אנשים היה קודם המעשיות הנזכרים למה לא נזכר רעה זו בין רעת המתאוננים או המתאונים. ונראה דזה נכלל באומרים זכרנו

את הדגה וגו' כי טוב לנו וגו' כי הנה לתת לב למה ששלחו ישראל מרגלים לחפור את הארץ. ולמשל אם יש לאדם שתי שדות לקנות שולח שלוחו לברור לו הטוב. אבל אדם ההולך במדבר ואין לו בית ליכנס בתוכו. ובא אדם ונתן לו בית ושדה האם שולח לראותו. יהיה מה שיהיה הכל טוב יותר ממדבר ציה. וכן בישראל הלא לא ניתן להם שתי ארצות לבחור איזה טוב יותר ומה שייך לראותו, הכל יפה יותר ממדבר נחש שרף ועקרב. ובפרט שקצו ביותר באכילת המן, ודאי טוב להם לבוא לארץ שדה וכרם:

ואמנם עיקר הדבר כי מענה בפיהם היה שאמרו נשלחה אנשים לפנינו ויחפרו לנו את הארץ. כלומר על הארץ לבד צריך לחקור אם אינה ארץ אוכלת יושביה כי הנה יש ארץ מגדלת חלשים ויש ארץ מגדלת גבורים כמאמר חז"ל (במדבר רבה ט"ז, י"ב). והארץ שמגדלת גבורים אז החלשים שבתוכה אינן מאריכין ימים עליה לרוב תוקפה וחזקתה. וממילא אנו שנבוא ממדינה אחרת ואפשר אנו חלשים נגדה, ותקיא הארץ אותנו. וכללו זה באומרם שטוב היה לשבת במצרים כי אם היא ארץ אוכלת יושביה ודאי טוב לפניהם לשבת בארץ שכבר גרו בה ונתרבו מאוד מאוד עליה. ולזה אמרו זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם. וכמו שכתב בזה הרב האלשיך ז"ל שאכלו שם הדגים הרעים המאוסים ובאושים מה שהיו המצרים משליכים בשווקים וברחובות. כי ודאי לא נתנו להם המצרים דגים בחנם שאפילו תבן לא רצו ליתן להם בחנם ומכל שכן דגים כמאמר חז"ל (ספרי מובא ברש"י ובילקוט רמז תשל"ג). ואמנם שמו יתברך נתן להם שם כח וחיזוק שיאכלו אלו הדגים שאין אדם נותן פרוטה בעדם לרעתם והם אכלו מהם והיו בריאים וחזקים ועיין שם שהאריך. ובזה טענו שבמצרים היו בריאים וחזקים ואינם רוצים ללכת אל ארץ אוכלת יושביה. כלל הדבר שכללו בתלונת המתאווים גם כן שילוח מרגלים. וזה שאמרו ז"ל (סוטה ל"ד ע"ב) מרגלים לא נתכוננו אלא לבושתה של ארץ ישראל כתיב הכא ויחפרו לנו וגו' וכתיב התם (ישעיה כ"ד, כ"ג) וחפרה הלבנה וכו' כי לבושתה ודאי נתכוונו לומר אולי היא ארץ אוכלת יושביה, היפך ממה שנקראת ארץ החיים. ועל כן בשליחות המרגלים נאמר בראשון וראשונה וראיתם את הארץ מה הוא כלומר

הארץ גופה תראו אם אינה מקיאה העם היושב עליה כי יש ארץ מגדלת גבורים וכו' כמאמר חז"ל בזה, וכנזכר שלפעמים הארץ שמגדלת גבורים הורגת החלשים, וזה היה עיקר שליחותם. וסיימו ואת העם היושב עליה החזק הוא הרפה המעט הוא אם רב. הכל לראות אם מגדלת גבורים ואם היא הורגת חלשים כי יראו שאפשר הם חלשים נגדה. ולא האמינו באלהים לומר וכי עביד קודשא בריך הוא ניסא לשקרא. וכי אפשר שאחר כמה וכמה נסים גדולים ונוראים שעשה עמהם מיום צאתם ממצרים עד היום ההוא, מביאם אל ארץ לא טובה להרוג אותם בהרים. ועוד שהרי כבר אמר הקב"ה שבחה של ארץ ישראל בעודם במצרים שנאמר (שמות ג', ח') 'וארד להצילו מיד מצרים ולהעלותו מן הארץ ההיא אל ארץ טובה ורחבה וגו' כמאמר חז"ל (תנחומא בפרשה זו). ואגב זה אמרו גם כן ומה הארץ וגו' הטובה היא אם רעה וגו' השמנה וגו'. כי מענין לענין נתמשכו אשר כחשו בה' ח"ו שלא להאמין מה ששמעו מפורש מאתו שאמר ארץ זבת חלב ודבש. כי הגם שבכתוב מפורש שמשא אמר זאת להמרגלים מכל מקום ודאי לא אמר כי אם מה שהיה מוכרח לומר בשם העם שרצו בשליחותן כי הוא ודאי האמין בהקב"ה ובכל נפלאותיו אשר עשה. ואולם באמת שמשא כיוון בדבריו על צד מחשבתו לטוב שלא על כוונת מחשבת ישראל לרע וכמו שאמר הכתוב (דברים א', כ"ג) וייטב בעיני הדבר וגו':

והענין הוא, על פי הנודע לחכמי לב שמה שסיבב שמו הגדול והנורא יתברך וציער את אוהביו בלקיחת שרה אל בית מלך מצרים, ונסיון יוסף באשת פוטיפר. הכל היה בכדי לישר דרך לפני בני ישראל שלא ישקעו ולא יטמאו ח"ו בטומאת מצרים עד שלא יהיו יכולין לצאת משם לעולם. וכמאמרינו בהגדת לילי פסחים ואלו לא הוציא הקב"ה את אבותינו ממצרים הרי אנו ובנינו וכו' וכמו שאמר הקב"ה לאברהם צא וכבוש את הדרך לפני בניך כמאמר חז"ל (בראשית רבה מ', ו'). כי עיקר צאת ישראל מן הגלות הוא יציאת נשמותיהם מן הקליפות שהאומות נאחזין בהם וכשישראל זוכים במעשיהם ומוציאין את הנשמות מן הקליפות אז ממילא יצאו גופיהם מן גופות האומות. ואין דרך אחר ביציאה מהגלות כי אם באופן זה. כי כל עיקר שיעבוד ישראל תחת האומות הוא עבור שיעבוד נשמותיהם תחת יד

הקליפות חיות האומות. ובכל מדינה ומדינה מקום שנשמות ישראל האלה הדורים שם, משועבדים תחת הקליפות הללו חיות האומות השוכנים שם, אז ממילא גם הגופים הללו משועבדים תחת הגופים האלה ורודים בהם כרצונם. ולולי ה' עזרתה לנו וגו'. וכשישראל זוכים להוציא נשמותיהם מן הקליפות, ממילא יצאו גם הגופים מגופי האומות, וכל הגוים כמר מדלי וכשחק מאזנים נחשבו (על פי ישעיה מ', ט"ו):

והנה ישראל במצרים על ידי העינוי הקשה זכו להוציא נשמותיהם מן הקליפות. ואולם אם היו ח"ו נכשלים שם בעריות ובבעילות בת אל נכר, אז לא היה אפשר להוציאם משם בשום אופן כי היו נופלין לתוך עמקי הקליפות עד שאול תחתית. ואך פלא והפלא היה שם שששים רבוא ישראל הם ונשיהם כולם נשמרו ונגדרו בדבר הזה ולא נכשל אחד מהם. ונאמר בהם (שיר השירים ד', י"ב) גן נעול אחותי כלה גל נעול מעין חתום. ואמרו חז"ל (ויקרא רבה ל"ב, ה') גל נעול אלו הבתולות וכו' מעין חתום אלו הזכרים. הגם שלא היה להם אז התורה כלל והיה ביניהם עובדי עבודה זרה כמאמר חז"ל (שמות רבה ט"ז, ב'), מכל מקום בזה נגדרו ונשמרו, ובזכות זה יצאו ממצרים כמאמר חז"ל (ויקרא רבה שם). ואמנם זה שישראל זכו לזה להיות נשמרים רד"ו שנה מתאווה קשה הזו ובפרט במצרים ששם תוקף הקליפה הזו שעל כן נקרא ערות הארץ, ועל כן היו המצרים שטופי זמה למאוד כמאמר חז"ל (תנא דבי אליהו מובא בילקוט רמז קפ"ב). הכל נמשך מכבישת הדרך שכבשו אבותינו במצרים וכמאמר חז"ל (ויקרא רבה שם). שבזכות נסיון שרה שלא נשמעה אל המלכות הגם שמאהבתו אותה כתב לה שטר כתובתה מכל ממונו בין כסף בין זהב ועבדים וכו' כמאמר חז"ל (בפרקי דר' אליעזר מובא בילקוט רמז ס"ח) והיה מוסר נפשו עליה כנודע. נגדרו כל הנשים בזכותה. ובזכות נסיון יוסף שלא שמע אל אשת פוטיפר נגדרו ישראל בזכותו:

ואמנם לא זה בלבד עשה אלהים לנו, כי גם מה ששלח יעקב אבינו אחי יוסף עשרה לשבור בר במצרים גם כן על זה הכוונה היה. כי הנה הרבה ריוח והצלחה לפניו יתברך והיה יכול שמו יתברך להחיותם ברעב במקומם, ודורשי ה' לא יחסרו

כל טוב, שלא יצטרכו צדיקים כאלה לכתת רגליהם למקום טומאה כזה ערות מצרים. ואולם הכל היה בעבור זה כי עיקר קשיות הקליפה היה אז במצרים שעל כן היו שולטים מסוף העולם ועד סופו כמאמר חז"ל (תנא דבי אליהו מובא בילקוט רמז קפ"ב) כי קליפתם היתה שולטת על כל הקליפות והיה צריך עסק רב להכניעה עד שיהיו ישראל יכולין לצאת מתחת ידה. ועל כן שלח יעקב לשם עשרה בניו צדיקים מופלגים וכל בי עשרה שכינתא שריא (סנהדרין ל"ט). ובזה בכח צדקתם היו מרביצים ומרגילים שם את הקדושה והכניעו את הקליפה, כי כשזה קם זה נופל כנודע. כי בכל מקום שאיש ישראלי מרביץ שם הקדושה לפי ערך הקדושה כן תוכנע הקליפה אשר שם. ויוסף הצדיק הבין זה בטוב. ואמר להם מרגלים אתם כלומר כי באתם הנה להרגיל הקדושה כאן ולהכניע הקליפה לכובשה תחת ידכם. ולראות ערות הארץ באתם, כי הצדיק בכל מקום אשר הוא משגיח בעיניו בראייתו לבד מגביה הקדושה משם ויכניע הקליפה. ועל כן באתם לראות את ערות הארץ בכדי להכניעה ולכובשה. והוא כעין מרגלים ממש שבאים בכדי לראות איך לכבוש המדינה. ואכן הם היו סבורין שהוא מדבר לפי פשוטו כי הלא מצרי הוא ועל כן השיבוהו כנים אנחנו וגו':

ואמנם יוסף הצדיק ראה כי לעסק זה צריך להיות גם בנימין אחיו. א', לפי שהיה בבחינת צדיק שומר הברית והוא המכניע ערות הארץ כי זה מול זה. והב', בכדי שיהיה כל המרכבה בשלימות כי שנים עשר אחים כנגד י"ב גבולים דמלכות שנים עשר בקר והוא מרכבה לשנים עשר גבולי אלכסון כמו שאיתא בדברי הרב ז"ל (בליקוטי תורה וישב ובכוונת שמחתי באומרים לי וגו') והוא בחינת שלימות המרכבה וזה טוב מאוד להכנעת הקליפה, ועל כן סיבב שיביאו גם את בנימין. והיה צריך להיות תחילה בחשאי כענין יחוד התפילה שצריך להיות תחילה בחשאי ואחר כך בקול כנודע כאשר הארכנו בזה במקומו. והכל היה בכדי להרגיל ולהרביץ הקדושה שם בכח צדקתם ליישר דרך לפני בני ישראל להכניע תוקף הקליפה. ועל כן גם יהושע שלח מרגלים טרם הכנסו לארץ הכל בכדי שירגילו הקדושה שם להכניע הקליפה שיהיה נוח לכובשה. ואפשר על כן נאמר שם (יהושע ב', א') שנים

אנשים מרגלים חרש וגו' כי תחילת היחוד ליחוד הקדושה צריך להיות בחשאי כאמור ואחר כך יבואו בני ישראל בהתגלות בקול ליחוד יחוד הקדושה שם:

וזה הדבר בעצמו היה כוונת משה רבינו ע"ה. כי הנה אם לא היו ישראל אומרים נשלחה אנשים לפנינו ובמחשבה רעה כזו, ודאי שהיה הקב"ה אומר בעצמו לשלוח אנשים. כי ודאי יהושע לא עשה זאת מדעתו לשלוח אנשים ובפרט בדבר שכבר נכשלו ישראל בו, ובודאי ציוהו הקב"ה בזה. ואכן במה שהתחילו ישראל בזה עבור חסרון אמונתם בה', נתקלקל הענין למאוד וכבר צפה שמו יתברך שלא יצאו נקי מזה. ואך אף על פי כן הנה הבחירה ביד האדם הוא כנודע. ורצה שמו יתברך לתקן את זאת שלא יכשלו המרגלים בהוצאת דבה. ועל כן אמר למשה שלח לך אנשים פירוש לך דייקא על דעתך כמו שאתה מבין ויודע אופן הצטרכות המרגלים על מה הם משתלחים ומה הם צריכים לעשות ולא שילכו על דעת מחשבת ישראל שהיה לרע ולא לטוב. ושלח אנשים, פירוש צדיקים בכדי שיוכלו להוציא עצמם ממחשבה רעה, ולקשר את עצמם עמך ללכת על דעתך לטובה. ויתורו את ארץ כנען, פירוש שהם יתנו יתור להארץ בהרבצת הקדושה בה בכוחם (וכמו שכתב הרב האלשיך ז"ל (בפרשת בהר בפסוק כי תבואו אל הארץ וגו') שכשישראל על אדמתן הם מוסיפין בהארץ חיות וקדושה בכח תורתן ועבודתן את ה'). אשר אני נותן לבני ישראל, פירוש שכל כך יתוספו בה חיות וקדושה עד שיהיה ניכר בה שהיא המוכנת להנתן לבני ישראל. והוא על דרך הידוע לחכמים שזה שניתן הארץ קודם אל הכנעני בכדי שתבוא אל בני ישראל ברוב טוב בבחינת יתרון אור מן החושך בדמיון אומרים ז"ל (נדה ל"א ע"ב) למה נדה טמאה שבעה כו' כדי שתהא חביבה על בעלה כשעת כניסתה לחופה והבן:

וכאן אמר שמו יתברך שהם יתורו בהארץ עד שיהיה נתוודע על ידיהם את ארץ כנען אשר אני נותן לבני ישראל פירוש שכבר הגיע העת שאני נותן ארץ כנען לבני ישראל. ולא נאמר אשר אתן, כי זה עיקר שליחותם שיטהרו אותם עד קצה האחרון כשעה שאשה מטהרת לבעלה ויהיה ניכר בה שכבר אני נותנה מיד כנען לבני

ישראל. ולזה אמר איש אחד איש אחד למטה אבותיו תשלחו כל נשיא בהם. כלומר שלזה צריכין להיות שנים עשר דוקא מי"ב שבטים שהיא המרכבה בשלימות ודוקא כל נשיא בהם הטוב והמובחר שיהיו צדיקים מופלגים בכדי שיוכלו בכחם לרגל את הארץ בקדושה ולהכניע הקליפה בכדי לישר דרך לפני בני ישראל שיכבשוה תיכף בבואם. ולזה נאמר וישלח אותם משה וגו' על פי ה' וגו' כלומר שהוא שלח אותם על אופן הזה שאמר לו ה' שילכו אל הארץ להרבות הקדושה שם. וגם יאמר על פי ה' כולם אנשים כלומר שה' אמר לו שהם כולם אנשים צדיקים וכשרים וכמאמר חז"ל (בתנחומא פרשה זו ובמדבר רבה ט"ז, ה') שנמלך משה בהקב"ה על כל אחד ואמר פלוני משבט פלוני ואמר לו ראויים הם וכו'. ראשי בני ישראל כלומר שהיו בבחינת הראש לבני ישראל והראש מכונה על המוח והדעת כי היה צריך לזה דעה שלימה איך להכין שם הקדושה בבחינת המרכבה השלימה י"ב שבטי י"ה ולהכניע על ידי זה הקליפה השוכנת שמה. ועל הדבר הזה ודעה הזו אמר להם משה עלו זה בנגב וגו' כלומר מתחילה תעלו אל המקום אשר הוא הפסולת מכל הארץ והוא ארץ הנגב שמנוגב מכל טוב שרבתה שם בחינת הקליפות ומעט טוב נמצא שם עבור שלא נתקן עדיין בטוב כשאר הארץ. על כן צריך להתחיל התיקון במקום הצריך יותר, ומקום הטוב יקבל מעצמו מזה התיקון, ובכל דהוא יתקן בטוב. ולזה אמר להם עלו זה בנגב כלומר שתראו להעלות את המקום ההוא לתקנה בטוב ולהכניע רעתה. וראיתם את הארץ מה היא, פירוש תראו איכות הארץ אם עוד בה הרבה רע או מעט. ומאין תדעו זה אמר. ואת העם היושב עליה החזק הוא הרפה וגו'. פירוש שתראו הארץ והעם היושב עליה ויוודע לכם. כי חזקת העמים ותוקפם ידוע שהוא רק בחינת הקליפה שהם אחוזים בה ואם הקליפה תקיפה אז גם הם חזקים הם. ועל כן תראו אם הם חזקים עדיין, אז עדיין חזק הרע בארץ, או לא. ותראו לתקן הכל בטוב ליישר דרך לפנינו שיהיה נוח לכובשם:

ורמז להם בדבריו הקדושים אופן התיקון שיעשו בה. והוא על פי מה ששנו רבותינו ז"ל (ברכות נ"א.) בכוס של ברכה ונותן עיניו בו וכו' ונודע מדברי מרן הרב האר"י ז"ל (בכוונת כוס של ברכת המזון) שהוא בכדי להמתיק הה' גבורות שהם ה'

אותיות אלהים. להמשיך הארת ה' חסדים שהם סוד ה' פעמים אור והם סוד ה' פעמים הוי"ה גימטריא עין וכו' עיין שם. וגם כאן רמז להם שיראו הארץ בעיניהם להמשיך אורות ה' חסדים על ידי העין ולהמתיק על ידי זה הה' גבורות הנאחזין בה בכדי שתתוקן בטוב. וזה הוא בתחילת ביאתכם אל הארץ תביטו אליה במה שעליה מהיושבים בה. אבל אחר כך תצטרכו להביט בגוף כדור הארץ אם כבר נתקנה בטוב או לא. ולזה אמר להם ומה הארץ אשר הוא יושב בה. לא אמר כמו למעלה העם היושב עליה רק אשר הוא יושב בה. כלומר בחינת הקליפה העצמית השוכנת בגוף הארץ אל זה תפנו לראות בארץ אשר הוא יושב בה בעצמה. הטובה היא אם רעה פירוש אם נתקנה בטוב על מכונה או לא. והכל צריכים אתם לתקן. ומה הערים וגו' זה הוא סימן לחזקת העמים כמאמר חז"ל (במדבר רבה ט"ז, י"ב ומובא ברש"י) והכל על דבר האמור. ומה הארץ השמנה היא וגו' פירוש כי גם בפירותיה תוכלו להביט איכות הקדושה הנמצא בה אם פירותיה שמנים וטובים אז ודאי יש בה הרבה ניצוצי קדושה ותראו להעלותם ולהכניע הקליפה אשר סביבם. והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ. כלומר כשתתחזקו שם כדבר האמור ליחד שם המרכבה השלימה להגדיל הקדושה ולהכניע הקליפה אז ודאי ולקחתם מפרי הארץ כי לא יעמוד איש בפניכם מפני מוראכם וחתכם. ורצה משה לזכות לראות מפרי הארץ שעה אחת קודם, לחביבות הארץ בעיני עובדי שמו יתברך כמאמר דוד המלך ע"ה (תהלים ק"ב, ט"ו) כי רצו עבדיך את אבניה וגו'. וגם אפשר לקיים בהם מצוות התלויות בארץ וכמאן דאמר (בבא בתרא קי"ט). ארץ ישראל מוחזקת הוא מאבותינו. או בשביל שגם הוא יאכל מפירותיה ועל ידי זה יעלה אותה להגדיל הקדושה אשר בה:

והנה משה לא אמר להם שישבו אותו דבר, כי לא שלח אותם לחקור אחר דבריו יתברך אם טובה הארץ או לא. רק שילכו שם בבחינת הצדיקים ליחד שם הקדושה בבחינת המרכבה השלימה שנים עשר שבטים בכדי ליישר דרך לפני בני ישראל כאמור. (ואפשר שעל כן נאמר במרגלי יהושע (יהושע ב', א') וישלח יהושע וגו' שנים אנשים מרגלים חרש וגו' כי סתם חרש הוא שאינו שומע ואינו מדבר כלומר ששלחם על דעת זה שיהיו כחרשים שאינם צריכים לשמוע שם מה הם אומרים וגם

אינם צריכים להשיב שום תשובה כי לא נצרכו לזה רק לרגל הקדושה שם. אך הם מעצמם אמרו (שם שם, כ"ד) וגם נמגו וגו' אבל לא שלחום לזה) רק בני ישראל אמרו שישבו תשובה להם כמו שנאמר (דברים א', כ"ב) ותקרבו אלי וגו' נשלחה אנשים וגו' וישבו אותנו דבר וגו' כי הם שלחו בעצה רעה לחפור הארץ עצמה אם אינה הורגת יושביה כאמור למעלה, ואגב זה כללו גם כן בשליחותן לראות בגוף טוב הארץ אם טובה היא או לא. ולא בטחו בה' לומר שבודאי נוחל לבנו יחידו טוב הארץ מכל הארצות וכמשל שאמרו חז"ל (במדבר רבה ט', ז') למלך שזימן אשה לבנו והלך בנו לראותה אם נאה היא אמר לו המלך עבור שלא האמנת בי הנה תראה אותה ולא תבוא לביתך כי אם לבנך אתננה. וכזה היה משפט המרגלים אם לא היו עושין כי אם זה שהלכו לראותה אבל במה שעוד הוציאו דבת הארץ רעה אמר הקב"ה אם יראו האנשים האלה שאפילו ראייה לא אתן להם. ועל כן נאמר וילכו ויבואו וגו' וישבו אותם דבר וגו' כי לפי שהלכו בעצה רעה כמחשבת בני ישראל ולא כמחשבת משה על כן השיבו דבר כי אם היו הולכים על דעת המקום ועל דעת משה לא היה להם להשיב כלל כי לא שלחום לתשובה כנאמר:

והנה באמת בתחילה נאמר ויעלו ויתורו את הארץ. שכן נעשה שמתחילה עלו במעלה שהארץ קנתה יתור אליה על ידיהם שנתוסף בה חיות וקדושה בביאתן כי בתחילה כשרים היו גדולי ישראל כמאמר הכתוב ראשי בני ישראל ובפרט שהיה ביניהם יהושע וכלב שעל ידם ודאי נתוסף קדושה רבה אל הארץ. ועל כן התחילה הארץ לקשט עצמה לקבל את ישראל אליה והתחילה לבער ולכלות הקוצים מן הכרם ולהקיא את העם היושב עליה ונגפו אז כל גדולי הארץ, ובכל מקום שעברו היו קוברי מתים כמאמר חז"ל שיובא למטה. הכל בשביל שנתוסף בה חיות הקדושה חיות האמת, וממילא נשבר ונתמעט כח חיות הקליפות ונתנגפו לפנייהם גדולי העמים. וזה ממש דברי חז"ל שאמרו בזה (תנחומא בפרשה זו ומובא בילקוט רמז תשמ"ג) ויעלו ויתורו את הארץ כיצד היו נכנסין לעיר הדבר היה נוגף את הגדולים והיו בני העיר מתעסקין בקבורתן וכו'. שמזה שעלו ויתורו את הארץ שנתנו יתור

אליה בחיות הקדושה, נכנס הדבר שם לנגוף הגדולים כי נשברה ונכנעה הקליפה
אשר שמה:

והנה נודע מאמר הכתוב (הושע י"ד, י') כי ישרים דרכי ה' צדיקים ילכו בם
ופושעים יכשלו בם. כי אלהים עשה את הדבר ישר שכאשר הגיעו אל הארץ בכח
הקדושה שבהם, ובפרט קדושת יהושע וכלב אז הקיאה הארץ את יושביה והרגה
תיכף את גדוליהם והם אותם שנכנסו בעומק הרע למאוד, כי נכנעה תוקף הרע
שהיה בה. ויהושע וכלב נתנו זאת על לבם והבינו זאת שמה שראו בכל מקום עוברים
קוברי מתים זו היא מעלתה וקדושתה שמכלה הקוצים והרע עבור חיות האמת
שנתוסף בה. ובודאי ח"ו אינה ארץ אוכלת יושביה ואדרבה נותנת נשמה וחיות לעם
קדוש אשר עליה. ואמנם שאר המרגלים לא חפצו להבין בטוב ונכשלו בזה שראו
שהעם ניגף לפניהם לומר ח"ו שהיא ארץ אוכלת יושביה. וכל הרע הזה בא להם
מרעת מחשבת ישראל ששלחם לחפור את הארץ אם אינה מכלה הדורים עליה
כאשר ביארנו למעלה. והם הלכו על מחשבה הרעה הזו:

ועל כן אמרו חז"ל (סוטה ל"ה). בפסוק (כ"ו) וילכו ויבואו מקיש הליכתן לביאתן
מה ביאה בעצה רעה אף הליכה בעצה רעה. ולכאורה הלא בהליכתן היו צדיקים.
ואמנם כי על שם זה נקראו רשעים בעבור שהלכו על דעת מחשבת ישראל לחפור
את הארץ אם אנשיה מאריכין ימים עליה. ועבור זה אמרו חז"ל (ל"ד ע"ב) בפסוק
(ט"ז) ויקרא משה להושע בן נון יהושע שמשו ביקש עליו רחמים ואמר לו י"ה
יושיעך מעצת מרגלים וכו'. ולכאורה הלא גם המרגלים באותו שעה כשרים היו.
וזה ודאי שלא ידע משה שסופן לדבר סרה. אחת כי אם היה יודע שסוף הדבר לבוא
לידי חורבה גדולה כזו ודאי שהיה מבקש על זה מלפני המקום שלא ישלחם כלל
וכאשר אמרו חז"ל (ספרי מובא בילקוט רמז תשל"ו וברש"י) בפסוק (במדבר י"א,
כ"א) שש מאות אלף רגלי וגו' אומר שש מאות אלף רגלי וגו' ואתה אמרת בשר אתן
לחודש ימים ואחר כך תהרגם וכי שבחך הוא זה, אומר לחמור טול כור שעורים
ונחתוך את ראשך וכו'. והשנית כי הנה צדיק ורשע לא קאמר וזה ליבא לפומא לא

גלי ואין כח ביד שום נברא בעולם לידע זאת כי הבחירה חפשית היא וכמו שכתב הרב האלשיך בזה. ואכן כי העצה רעה ראה מעת הליכתן שהלכו לראות מהות הארץ ועל כן התפלל על זה בעד יהושע שלא ילך בעצה הרעה הזו:

ואפשר לומר שעל כן נאמר בכלב (לקמן י"ד, כ"ד) ועבדי כלב עקב היתה רוח אחרת עמו וגו' ואמרו חז"ל (במדבר רבה פרק ט"ז, י"ט ומובא ברש"י) שתי רוחות אחת בפה ואחת בלב למרגלים היה אומר אני עמכם בעצה, ולבו היה לומר האמת וכו'. וזהו שנאמר בספר יהושע (י"ד, ז') ואשיב אותו דבר כאשר עם לבבי ולא כאשר עם פי עד כאן. ולכאורה מפני מה לא נאמר כן ביהושע שיהיה בפיו בעצה עם המרגלים ובפרט לפי מה שפירש רש"י שם (ביהושע י"ד, ז') שהיה כלב ירא מפני המרגלים והוא שלא יהרגוהו ומפני מה לא ירא יהושע על זה. ואכן כי לפי שהתפלל משה על יהושע שיושיעו ה' מעצת המרגלים. הועילה תפילתו שמתחילת הליכתו נפרד מעצת המרגלים וממחשבותם ולא הלך כי אם על דעת משה לרגל את הארץ בקדושה דמאריה כאשר כתבנו. ואולם כלב שלא התפלל משה עליו הלך בתחילה בעצת המרגלים לחפור את מהות הארץ ולהשיב דבר. ואחר כך כשבא אל הארץ ובודאי קנה שם קדושה יתירה. אחזתו רעדה על זה ונתן אל לבו וכי אפשר שיהיה הארץ הטובה אשר ה' נותן לנו צריך מרגלים לידע מהותה וכאמור. ועל כן הלך ונשתטח על קברי אבות וביקש רחמים על זה שיוציאו ה' מעצת המרגלים. ועל כן היה הוא ירא לומר בפניהם שלא כדבריהם כי יאמרו לו הלא עמנו היית באותו עצה. מה שאין כן יהושע שמתחילה לא היה בדעתם ועצתם כלל. ועל כן היה בו כח להשתיקם כנאמר ויהס כלב, לפי שבעצה אחת היה עמם, ואף על פי כן הגיד שבחה של הארץ. ואפשר על כן נאמר (לקמן י"ד, כ"ד) ועבדי כלב עקב היתה רוח אחרת עמו וגו' והביאותיו אל הארץ וגו' וזרעו יורשנה. ופירש רש"י כתרגומו יתרכינה יורישו את הענקים ואת העם אשר בה וכו'. ולכאורה מפני מה לא זכה הוא בעצמו להוריש את הגוים אשר בקרבה. ואמנם לצד שבתחילה היה בדעתו לחקור את מהות הארץ על כן גם עליו נקנס שיראה אותה ולא יתננה לו כי אם לבניו כמאמר חז"ל הנזכר. ועל כן לא זכה הוא בעצמו שיהיה שלו כי אם זרעו. ואפשר דעל כן

נאמר (ביהושע י"ד, י"ג) ויתן את חברון לכלב בן יפונה לנחלה על כן היתה חברון לכלב וגו' לנחלה עד היום וגו' כי לא ניתן לו הארץ כי אם לנחלה שינחילנה את בניו אחריו ולא לו. ואכן שאר המרגלים שנשארו בעצה הרעה הזו לחפור את הארץ מה היא ואם אינה ארץ אוכלת יושביה על כן כאשר ראו שהיו קוברי מתים אמרו מאי דקמן הלא בשביל זה אנו נשלחים. ואם לומר שהקב"ה עושה זאת למענינו שיהיו טרודים במתייהם ולא יתנו לב עלינו. הלא הרבה ריוח והצלחה לפניו יתברך, והיה לו יתברך להציל אותנו באופן אחר, ולא בדבר הזה שאנחנו הולכים בשבילו. אם לא שח"ו כן טבע הארץ להרוג יושביה:

ואמנם כבר כתבנו כי ישרים דרכי ה' וגו'. ולא ישנה שמו יתברך הדבר הצריך להיות, בשביל טעות הטועים. והיה להם להבין גודל קדושת הארץ וחיות הרוחניות שבה כדרך הצדיקים שמבינים את המקום שהולכים בה, מה הוא. כאברהם אבינו ע"ה שמשגיג לטולמה של צור אמר הלואי יהא חלקי בארץ הזאת כמאמר חז"ל (בראשית רבה ל"ט, ח') כי הבין גודל קדושתה וחיות האמת שבה. ומאופן הבנות הקדושה היה להם לידע שלפי גודל הרוחניות שבה אין הרעים יכולין להתקיים בה ותקיא הארץ את יושביה והם כלין והולכין. ונעשה ענין הזה עתה לפי שהגיע עתה להפקד בטוב להתגלות כח חיות הרוחניות שבה, ובזה מכלת הקוצים. וכנודע ליודעים בחינת התלבשות השכינה הקדושה באומה והאומה מתגדלת בזה וכובשת מלכים לממשלתה עד מילוי סאתה ואחר כך היא בעצמה שורפתה ומכלתה עד איבודה לגמרי. והם לא רצו לתת לב על זה. ועל כן נאמר וישונו מתור הארץ כלומר הגם שבתחילה נאמר ויעלו ויתורו וגו' שנתנו יתור להארץ כנזכר שהארץ נתעלתה בחיות הרוחניות שבה אבל אחר כך שבו מזה לתת כבוד ויתור להארץ. ואדרבה הוציאו דבה עליה לומר אוכלת יושביה כלומר כל יושביה עליה אוכלת שהורגת טובים ורעים. ועל כן סיימו וכל העם אשר ראינו בתוכה אנשי מדות. ולכאורה דבריהם סותרים זה את זה בתוך כדי דיבור כי אם אוכלת יושביה איך נמצא שם גבורים עזים כל כך ומן הסתם אנשים הדורים על ארץ הלזו אף שהם חיים מכל מקום היו חלושים בטבעם (ועיין מה שכתבנו למעלה להיפך מזה והכל אמת).

ואכן שאמרו כי כל העם שראו בתוכה הם אנשי מדות טובות שלא ראו רע מהם (וכמו שכתב בכלי יקר זללה"ה) והראיה שלא תפסו אותם להרגם בערים כדרך כל המדינות שהמרגלים הבאים שם בני מות הם. ולא האמינו בה' לומר שזה ודאי מאת ה' הוא ששמרם מכל רע, רק אמרו שהוא מטוב הגוים ההם. ועל כן ודאי זה שהארץ מקיאה אותם לא מצד הקדושה שבה כי אם ח"ו מרעתה בטבע. ועל כן אמרו נתנה ראש ונשובה מצרימה מחמת ששם כבר נסתלק הרע במקצת על ידי ישיבת ישראל שם. ונשכח מלבם כי ישראל עשו את מצרים כמצולה שאין בה דגים שלא נשאר שם ניצוץ קדושה כי אם ההכרח להחיות הארץ עד עת הגאולה, וכמעט בכל הרע הוא שם. אבל יהושע וכלב היו מן התרים את הארץ שהם נתנו יתור וכבוד להארץ ואמרו טובה הארץ מאוד מאוד כלומר לא ח"ו מחמת רעתה אוכלת יושביה רק מחמת טובה הגדולה שאינה יכולה לסבול הרעים ומכלת הקוצים. אבל אנו אם חפץ בנו ה' פירוש אם נהיה כשרים והגונים שיהיה חפץ ה' בנו כלומר שיחפוץ בנו ה' מחמת טובינו והביא אותנו אל וגו' ארץ אשר הוא זבת חלב ודבש כלומר לפנינו ודאי יהיה הארץ אשר זבת חלב וגו'. ונודע אשר כי יהיב רחמנא שובע לחיי הוא דיהיב כמאמר חז"ל (תענית ח' ע"ב). והכל כי אם נהיה טובים ודאי נתהלך לפני ה' בארצות החיים כי היא ארץ החיים ואינה מכלה כי אם הרעים. אבל נותנת כל טוב וחיים להטובים:

עוד יתבארו הכתובים בדרך אחר, ובזה נבוא בפירוש הפסוקים אחת לאחת. דהנה להבין מה שנמלך משה במקום בשליחות המרגלים הגם שהוטב הדבר בעיניו כמה שנאמר (דברים א', כ"ג) וייטב בעיני הדבר. ואמנם כי היה ירא במשלחתם שלא יוכשלו מאנשי ארץ כדרך הולכי מרגלים שאם ישימו אנשי הארץ לבם עליהם יהיו נתפסים ברשתם. ולזה אמר אשאל את פי ה' אלהי אם הוא יתברך יסכים לזה ודאי שיצליחו ולא יכשלו בלכתם, או שימנע ה' מלשלוח עבור זה. והנה באמת כשראה שמו יתברך שלא יגיע להם שום רע בלכתם רק וילכו ויבואו מקיש ביאה להליכה בלי שום פגע רע ומוקש, על כן לא עיכב את השליחות כי אולי ישימו בני ישראל זאת על לבם גודל הנס שיעשה במרגלים שישובו בשלום שהוא שלא כדרך הטבע

וכאשר נבאר להלן, ויחזק לבם בזה לבוא לגשת מהר אל הארץ, ולא יעלה מורא על ראשם מהעמים השוכנים בה. ולזה יאמר הכתוב שלח לך כלומר שלח אותם ואני מבטיחך שלך יהיה כלומר שישובו אליך כמו שתשלחם בחיים ושלום. ועל כן שלח אנשים פירוש לפי שאני מבטיחך שישובו כולם אליך בלי פגע, תוכל לשלוח אנשים חשובים ראשי העדה. שלא כדרך שולחי מרגלים שבוחרים באנשים ריקים קלי הדעת לפי שכפסע בינם לבין המות ולא ירצה איש חשוב להכניס ראשו בזה, וגם בכדי שידעו לשקר ולכזב אם יתפסום, ויוכלו לברוח מן התפיסה. אבל אתה תשלח אנשים חשובים ואני מבטיחך עליהם שיחזרו לשלום בלי דבר רע ובזה יוגדל הנס בעיני בני ישראל. וגם צריכים להיות אנשים חשובים בכדי שיסמכו העם עליהם ויאמינו לדבריהם שלא פגע בהם אדם לומר להם מטוב ועד רע, ויאמינו על ידי זה להבא שיבואו ויירשו את הארץ כדבר ה'. ולזה אמר ויתורו את ארץ כנען אשר אני נותן לבני ישראל. כלומר מזה שיתורו את ארץ כנען ידעו הכל כי ודאי אני נותנה לבני ישראל כי יראו שנפל פחדם על כל העמים הגרים בה שלא יתגרו בהם, ומכל שכן שיפלו לפני בני ישראל, לחלישת לבם. וכאשר אמרו מרגלי יהושע (יהושע ב', כ"ד) וגם נמוגו כל ישרי הארץ מפנינו כלומר גם מפנינו לבד השני מרגלים שהיו שם נמוג לבבם ולא קמה עוד רוח בהם. וכמו שאמר מלך יריחו (שם שם, ג') כי לחפור את כל הארץ באו שכל כך נפל פחדם עליהם שסברו שבשנים מהם די לחפור את כל הארץ. ועל כן בבואם לשלום ידעו בני ישראל כי בודאי יבואו אל הארץ. ולזה אמר איש אחד איש אחד למטה אבותיו תשלחו וגו' כי דרך שולחי מרגלים אם ישלחו לרגל מדינה אחת ישלחו בחשאי אחד או שנים לרוב ולא יותר בכדי שלא יתרעש הדבר על ידי רבוי אנשים ויתפרסם ומכל שכן שלא לשלחם ביחד כי אם אחד מקצה מזה ואחד מקצה מזה והכל מפני היראה שלא יודע הדבר למלך המדינה ויהרגם. אבל בזה תשלחם איש אחד למטה והם שנים עשר אנשים הולכים כולם ביחד ולא ייראו ולא יפחדו. והכל להגדיל הנס בעיני בני ישראל. וגם שכל שבט ושבט יאמין ביותר בשלוחו אשר משבטו כי יאמר שבודאי הוא מגיד להם האמת שלא ידיח את בן אחיו או בן אמו (או אפשר להיפך כי אמר הקב"ה אולי לא

יאמינו בני ישראל שבודאי ישובו בשלום ועל כן כל אחד יאמר יהיה השליח משבט אחר לא משבטי על כן תקח איש אחד מכל שבט ובזה לא יהיה להם פתחון פה לומר דבר) ותשלח דוקא כל נשיא בהם בכדי שיהיה להם על מי לסמוך ולהגדיל הנס שבודאי ישובו כאשר ילכו בלי שינוי. ועל כן;

(ג) וישלח אותם משה וגו' על פי ה' כולם אנשים ראשי בני ישראל וגו'. כלומר כי משה האמין בה' ובדברו, ושלח על ידי הבטחתו כולם אנשים גדולים וחשובים ראשי בני ישראל הגם שמי ראה לשלוח ראשי העם למרגלים, ובכל מלחמה הנה ראשי העם. נשמרים יותר משאר העם ואך לא כן כאן. כי ידע שה' אתם ולא יראו מרע. ולזה הנה;

(ד) ואלה שמותם למטה ראובן וגו'. כלומר כי הנה אנשי שם היו וכל אחד היה ניכר בשבטו עד שהשבט היה מתיחס בו. וזה למטה ראובן וגו'. כלומר כי הוא היה המיוחד במטה ראובן שכולם היו מתכבדין בו והוא אותו ששמו שמוע בן זכור וכן כולם היו מיוחדין לשבטן עבור שהשבט היה מתיחס בו שכן דרך החשוב שהכל מתיחסין בו. וראיה משבט אפרים ויהודה שמרגליהם היו מן החשובים דחשובים ומשה שלח את יהושע מבחוריו וגיסו כלב בן יפונה והכל להראות בטחונו בה' שבודאי יפול פחדם על העמים ולא יגעו בהם. ובזה אפשר לרמז במאמר הכתוב איש אחד איש אחד למטה אבותיו תשלחו כל נשיא בהם. פירוש רק שני אנשים יהיו למטה אבותיהם ולא נשיאיהם והם יהושע וכלב וזה איש אחד איש אחד למטה אבותיו אבל השאר תשלחו כל נשיא בהם. והכל להראות כי החליפו אלו בכון לגודל אמונת משה בה' שעל כן שלח דוקא קרוביו ואוהביו וידעו בני ישראל כי אין מעצור לה' להושיע ברב או במעט. ואומר הכתוב;

(טז) אלה שמות האנשים וגו'. ויקרא משה להושע בן נון יהושע ואמרו חז"ל (סוטה ל"ד, ובמדבר רבה ט"ז, ט') שהתפלל עליו י"ה יושיעך וכו'. ולכאורה מה ענין התפילה אל קריאת שמו היה לו להתפלל עליו בלי ההוספה על שמו. ואמנם כי כוונת משה היה על דרך מאמר הכתוב (שמות י"ז, י"ד) כתוב זאת זכרון בספר ושים

באזני יהושע כי מחה אמחה את זכר עמלק וגו' כי יהושע הוא המסוגל לבטל קליפת עמלק כנודע (וכמו שאיתא בזוה"ק בשלח ס"ו). וזה היתה כוונת קריאת שמו בכדי שלא יוכל עמלק להזדווג להם ח"ו, כי עמלק יושב בארץ הנגב. ואמנם גם זה נרמז שהתפלל עליו י"ה יושיעך וגו' והוא לפי ששמע משמו יתברך שאמר לו שלח לך ופירושו שלח לך לדעתך אני איני מצוה אותך כמאמר חז"ל (סוטה ל"ד, וברש"י שם) עלה בלבו לומר מפני מה אינו מצויני יתברך על הדבר הזה אם לא שיש איזה חשש בדבר ועל כן התפלל על יהושע שינצל מזה. ולזה אמר הכתוב:

(יז) וישלח אותם משה וגו' ויאמר אליהם עלו זה בנגב וגו'. כלומר עבור זה שהבטיחני הקב"ה שתשובו בשלום, ועבור זה שקראתיו במאמר שמו יתברך, יהושע. על כן עלו בנגב, אף שעמלק יושב בארץ הנגב וידוע שהוא השונא לישראל יותר מכל האומות וקליפתו בתוקף גדול אף על פי כן עלו שם כי גם עליו יפול פחדיכם ומוראכם. ועל כן ועליתם את ההר הגם שדרך השומרים לישב בהרים ובגבעות בכדי לצפות מרחוק אם לא יבוא איזה מרגל או איזה חיל אומה ושם ודאי חיל עמלק, אל תיראו מהם. ועוד יאמר עלו זה בנגב על דרך הסימן שעשה יהונתן עם נושא כליו (שמואל-א י"ד, ח'-י') שבתחילה יתראה אליהם ואם יאמרו עלו עלינו אז ודאי פחד ה' עליהם שיראים לרדת אצלינו ונכבשם. וכזה אמר להם משה עלו זה בנגב ועליתם את ההר שאתם תעלו תיכף אליהם בחזקה ולא תעמדו תחת ההר, בכדי שלא יסברו העמלקים שאתם יראים מהם כי הם יראים מכם ולא אתם מהם. ועל כן:

(יח) וראיתם את הארץ מה הוא וגו'. פירוש שאין לכם להסתיר ענין הדבר שאתם הולכים עליה כדרך שאר המרגלים שמסתירים ענינם רק וראיתם מפורש בפומבי את הארץ מה היא כאדם העושה בשלו לבחון את הארץ אם טובה ולבחון העם היושב עליה החזק הוא הרפה וזה ודאי משפט מות הוא ואך אתם לא תיראו כלל. עוד תעשו שתראו:

(יט) ומה הערים אשר הוא יושב וגו' הבמבחנים וגו'. והבחנת ערי מבצר בגלוי ידוע שהוא שלא בטבע כלל לצאת נקי מזה. ועוד יותר תעשו;

(כ) והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ וגו'. ומי לא ידע ויראה בעיניו שמרגלים הם כיון שנושאים הפירות לארצם ואינם אוכלים מהם. ועל הכל הנה ה' אתכם להצילכם מכל אויביכם ולא תיראו מהם. ואומר הכתוב כי כן היה כדבר משה. אשר;

(כא) ויעלו ויתורו את הארץ וגו'. שעלו בריש גלי ויתורו את הארץ לעין כל ממדבר צין עד רחוב לבוא חמת. ומספר הכתוב והולך עוד בגבורת ה' יתברך. אשר;

(כב) ויעלו בנגב ויבוא עד חברון. שכלב לבד בא לחברון כמאמר חז"ל (סוטה לד ע"ב) ושם אחימן ששי ותלמי ילידי הענק ומי יצא נקי מתחת ידם. וגם הנה וחברון שבע שנים נבנתה לפני צוען מצרים ובודאי כל טוב שהיה במצרים כל שכן שהיה בחברון. ומצרים ידוע שעבד לא היה יכול לברוח משם והן כלב נכנס לבדו שם ויצא בשלום בלי פגע. ועוד יותר אומר הכתוב אשר;

(כג) ויבואו עד נחל אשכול ויכרתו משם זמורה וגו' וישאהו במוט בשנים וגו'. ונודע מאמר חז"ל (במשנה ג' פרק ג' דביצה) שחטה בשדה לא יביאנה במוט ובמוטה וכו' ופירוש משום דאושא מילתא כו' והם נשאוהו בפרסום במוטות לעין כל וגם מן הרמונים ומן התאנים ומי הוא אשר לא ידע שהם נושאים אותם להראות את טוב הארץ בכדי לבוא עליהם במצור. ועוד יותר מספר הכתוב כי;

(כד) למקום ההוא קרא נחל אשכול על אודות האשכול אשר כרתו משם בני ישראל. ואומר קרא נחל אשכול ולא קראו. כי בעל השדה בעצמו קרא למקום ההוא נחל אשכול על אודות האשכול שכרתו בני ישראל ובכל זה לא היה להם שום פוצה פה ומצפצף לומר להם שלא כהוגן. כי היה ה' אתם והשתיק כל אשר סביבם. ואכן אומר הכתוב;

(כה) וישבו מתור הארץ. כלומר המרגלים שבו עצמן לצד אחר מזה אשר תרו הארץ כי לא די שלא הגדילו שם ה' בשובם מתור הארץ לומר הרי לפניכם הנס

המופלא שנעשה עמנו שנפל פחדינו עליהם ונמוגו מפנינו עד שלא אמר לנו איש מהם דבר ובזה תדעו שבודאי נבואה אל הארץ לבטח. אלא אף הוציאו דבה בזה הדבר עצמו לומר. הנה;

(כז) באנו אל הארץ אשר שלחתנו וגם זבת חלב ודבש הוא וזה פריה וגו' כלומר הנה באנו לשם בלי פגע ומקרה רע וגם ראינו את טוב הארץ שזבת חלב ודבש הוא כדרך המרגלים ולא אמר לנו אדם דבר. ועוד יותר עשינו שלקחנו ונשאנו פירותיה משם וזה פריה. והוא שלא בטבע שלא ירגיש אדם בזה ואין זה כי אם;

(כח) אפס כי עז העם היושב בארץ וגו'. כלומר שבודאי אין בזה כי אם לגודל חזקם ותוקפם ומחמת עזות שלהם לא חששו אלינו כלל. והיה כמצחק בעיניהם לומר שאנחנו נבוא לרגל את ארצם ואנו באים נגדם. ודקדקו לומר סתם העם היושב בארץ ולא הזכירו שם האומה. לומר, כי לא אומה אחת שם לומר הרי גם אנו אומה לנגד אומה. כי הרבה אומות שם וכל אחת עזה וחזקה עד למאוד, ואין לכנותם כי אם בשם העם לבד. וכאשר נאמר במלחמת הכנעני מלך ערד (במדבר כ"א, ב') אם נתן תתן את העם הזה בידי וגו' לפי שראו ישראל שהיה צורת פניהם משל עמלק ולבושיהן ושיחתן של כנענים אמרו רבונו של עולם אין אנו יודעין מי הן וכו' והתפללו סתם בלשון העם הזה כמאמר חז"ל (בספרי מובא בילקוט רמז תשס"ד). וראיה שלא אומה אחת הוא כי הרי והערים בצורות גדולות מאוד מה שאין דרך מי שרוצה לשמור עצמו מאנשים כמונו לעשות החומה גבוה כל כך אם לא מחמת שעמים רבים שם וכל אחד מהעמים חזק מאוד וכל אחד ירא מחבירו שלא יבוא עליו על כן הערי מבצר גדולים וגבוהים כל כך. וראיה לזה כי הנה וגם ילידי הענק ראינו שם והם המעניקים חמה בקומתם (יומא י'). ועל כן צריכין לעשות בפניהם חומה גבוה לרום. וגם מזה ראיה שלא אומה אחת שם כי הם ודאי נחלקו מאומה אחרת. והגדילו עוד ברשעם להוציא דבת הארץ לומר לכו וראו הרי;

(כט) עמלק יושב בארץ הנגב וגו'. וארץ הנגב ידוע שהוא מנוגב מכל טוב שהוא הפסולת מכל הארץ ודחו העמים את עמלק לשם. וגבורת עמלק וכחו ידענו שהוא

חזק למאוד ואף על פי כן לא נתנוהו לשבת בארץ זבת חלב ודבש, מכלל שהם חזקים הרבה ממנו. ואמרו עוד הרי והחתי והיבוסי וגו' יושב בהר והכנעני יושב על הים ועל יד הירדן. וכל המקומות האלה ודאי אינם משובחים כשאר הארץ. כי הר אינו טוב כמישור וגם אצל הים אינו טוב כל כך כמאמר חז"ל (ספרי מובא בילקוט רמז תתקס"א) בפסוק (בראשית מ"ט, י"ג) זבולון לחוף ימים ישכון שהיה זבולון מתרעם לפני המקום ואמר לפניו רבונו של עולם לאחי נתת ארצות ולי נתת ימים וכו'. והאומות האלה נודעים בגבורתם ובחזקתם, ואף על פי כן הם גרים בפסולת הארץ, מכלל שארץ העמים גופה תקפה וגבורתה גדלה עד למאוד, ועבור זה לא חששו שם אלינו כלל. ואף בראותם שנטלנו מפירות הארץ מה להם בזה והם אינם יראים מאדם בעולם ובפרט מאנשים כמונו. ועל כן הנה כלב בן יפונה הצדיק, כשמעו זאת ויכאב לבבו מאוד, חגר חרבו על ירך ועמד עליהם בכוחו הגדול. ונאמר:

(ל) ויהס כלב את העם אל משה ויאמר עלה נעלה וגו'. כלומר השתיק את כולם והראם אל משה. לומר כי הן זה ודאי אמת אשר תוקף העמים וחזקם גדולה עד מאוד אבל הביטו אל משה וכי יש דבר בעולם שיעמוד נגדו הלא הוא המשדד ומשבר בכוחו של שמו יתברך את כל המערכת השמים וכוכביהם ומכל שכן את כל טבע עולם הזה ומה עשה בפרעה ובכל עבדיו להכותם עשר מכות שלא בטבע העולם וגער בים סוף ויחרב וניער פרעה וחילו בתוכו וכמאמר חז"ל (סוטה ל"ה). הוציאנו ממצרים וקרע לנו את הים והוריד לנו את המן וכו' וכיון שהוא עושה דברים שלא בטבע העולם כי אם במאמר פיו יתברך. ודאי הלא כל הגוים כאין נגדו כאפס ותהו נחשבו לו וכל דיירי ארעא כלא חשובין. ובזה ודאי עלה נעלה וירשנו אותה וגו'. וכפל דבריו לומר עלה נעלה והיה די לומר נעלה לבד. ואמנם כי קאי למה שלמעלה לומר שהשתיק את כולם אל משה ואמר עלה כלומר כיון שהוא עולה ודאי נעלה וירשנו אותה כי יכול נוכל לה פירוש הוא ודאי יכול ואנחנו אצלו נוכל לה כיון שהוא עושה הכל בכוחו של הקב"ה ומה כל הארץ הלזו לפניו יתברך. והנה בדברים האלה השתיק כל העם כי מי מהם לא ראה את מעשה ה' הגדול

והנורא אשר עשה עמהם מעת צאתם ממצרים עד היום הזה ומה יענו על הדבר מה שלמעלה מהטבע. ואמנם הנה נודע מאמר חז"ל (שבת ק"ה ע"ב) אומנותו של היצר הרע היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך וכו' עד שאומר לו עבוד עבודה זרה והולך ועובד וכו'. וכזה נעשה במרגלי הארץ שאף שבתחילת הליכתן כשרים היו. מכל מקום הנה בעת בואם לשם וראו את עמי הארץ. ונתייראו מהם לרוב תוקפם. וזה נעשה מחסרון אמונתם כי לא האמינו בה' ולא בטחו בישועתו לומר שודאי יושיעם ה' כאשר הושיעם עד הנה. ואמרו בלבם אפשר שלא יתקיים עליהם ה' עוד במלחמה כבידה כזו. ועתה כאשר השתיק כלב את כל העם לומר כי הנה משה עמם שעשה בכוחו של הקב"ה נוראות גדולות עד הנה ובודאי כן יעשה עוד. אומר הכתוב;

(לא) והאנשים אשר עלו עמו אמרו לא נוכל לעלות וגו' כי חזק הוא ממנו. כי מרעה אל רעה יצאו עד שכחשו בה' ח"ו וכפרו בו לומר כי ח"ו בעל הבית אין יכול להוציא כליו משם כמאמר חז"ל (סוטה ל"ה). כי כן אומנותו של יצר הרע שכאשר ישמע האדם לעבירה קלה ולא יחזור בתשובה עליה אז יתפסנו ברשתו ח"ו ויסיתנו לכפור בה' ובתורתו והוא הולך ועושה כן. ומזה מוסר השכל אל בני אדם גם בני איש. לשמור עצמו יומם ולילה שלא ישמע אל היצר הרע לעבור על עבירה קלה מן הקלה. כי מן הקלה ודאי יבוא לעבור על החמורה שבחמורות. לצד שכיון שנקנה בנפש האדם בחינת הרע הנאחזת בו מן העבירה כמאמר חז"ל (עבודה זרה ה'). כל העובר עבירה אחת מלפפתו ומוליכתו ליום הדין רבי אליעזר אומר קשורה בו ככלב וכו' הרי הרע הזה יביאנו לעבור את פי ה' עוד ועוד עד אל הקצה מזה:

ועוד צריך האדם לקחת מוסר מזה איך שצריכין לכפות מדות הרעות מכל וכל, וביותר מדת הגבהות ומדת הנצחון הבא ממדת הגבהות. כי הן אנשים הללו ידוע שהיו צדיקים ובעלי שם טוב וגבורי כח ונבחרו על פי ה' והעיד עליהם הכתוב כולם אנשים ראשי בני ישראל ועם כל זה כיון שאמרו בפיהם אפס כי עז העם היושב בארץ וגו' ונשמע מדבריהם שקשה לעלות אל הארץ על כן אחר כך כשאמר כלב

עלה נעלה וגו' הגם שלא הכחיש את דבריהם כלל כאשר כתבנו שהודה לדבריהם לומר אמת כי עז העם ואך עלה נעלה בכוחו של הקב"ה. אף על פי כן כיון שאמר שלא כעצתם לא יכלו לעצור כח לשתוק בזה לומר יעשו העם מה שירצו. ויצאו עבור זה מדת יהודית להכחיש בה' ולכפור בו. והכל מפני הגבהות והנצחונות שלא יכלו לעמוד בזה שינצחם אדם שיהיה נעשה שלא כעצתם וכמו שאמרו חז"ל (סנהדרין ק"א ע"ב) בירבעם בן נבט גסות הרוח שהיה בו טרדתו מן העולם וכו'. כי לא לימד עצמו קודם לשבר את גבהות לבו. ועל כן כאשר ראה שכשילך לירושלים יהיה רחבעם יושב בעזרה והוא יעמוד ואין זה לפי גדולתו. הלך ועבד עבודה זרה והחטיא את ישראל בעבירה חמורה וגדולה כזו. והכל בכדי שלא יפול רגע מגבהותו וגדלותו. אוי לאותו בושא ולאותו כלימה. וכן אנו חלילה בדורותינו זה. הגם שהאדם אינו מבין זה ונדמה לו שעושה הכל לשם ה'. אבל באמת שקר וכזב הוא. כי על ידי גבהותו ונצחונו בקל יבוא לכפור בה' ובתורתו ובחכמיו וצדיקיו ויעמוד בחזקה בכל מאמצי כוחו ובכל ממונו שלא ינצחנו אדם:

ונחזור לענין המרגלים שכחשו בה' לומר ח"ו כי חזק הוא ממנו. ואמנם כי יראו לנפשותם פן יכחישם כלב בזה לומר, הרי בעינינו ראינו מפלתם לפנינו כי הלא בכל מקום שעברנו קברו מתים, ובודאי זה הדבר עשה ה' לסימן לנו לראות כי הוא יתברך מפליא לעשות ומפיל את הגוים לפני מעט מישראל ומכל שכן בבוא כל ישראל לשם ודאי יפילום בדבר או בחרב איש ברעהו. לזה הקדימו עצמן להוציא גם מזה דבת הארץ. ועל כן נאמר:

(לב) ויוציאו דבת הארץ וגו' לאמר הארץ אשר עברנו בה וגו' ארץ אוכלת יושביה הוא וכל העם אשר ראינו וגו' אנשי מדות וגו'. כלומר כי היא בטבע הורגת אנשיה. ואין מתקיים בתוכה כי אם אנשים הגבורים החזקים למאוד ועל כן כל העם אשר ראינו בתוכה הם אנשי מדות שזה לכאורה שלא בטבע כלל כי הגם שיש ארץ שמגדלת גבורים מכל מקום ודאי לא כולם גבורים המה ויש בהם גם כן חלשים אבל שם כל העם שראינו בתוכה הם אנשי מדות. ובודאי אין זה כי אם מחמת שהחלשים

אינם מתקיימין עליה כלל ולא נשאר כי אם הגבורים אנשי השם. ויש בדבר הזה לשון הרע לכמה פנים. אחת שלא יוכל כלב לעשות סימן מזה לטובה כאמור. והשנית שאמרו כי גם עבור זה לא נתנו לב עלינו ליתן אותנו כמרגלים את הארץ כי אמרו מה לנו אם יבוא עם כזה אלינו. הלא בין היום ובין מחר יאבדו כולם שהארץ תאכל אותם ואת אשר עמם. ובזה ודאי המסו את לב העם והיה לאבן. והנה לפי שאמרו שהעם אנשי מדות ולא פירשו מדתן כמה הוא. על כן אמרו:

(לג) ושם ראינו את הנפילים בני ענק וגו' ונהי בעינינו כחגבים וכן היינו בעיניהם. כלומר הנה הנפילים ידוע שהם בני ענק שמעניקין החמה בקומתן. ועל כן ונהי בעינינו כחגבים וכן היינו בעיניהם ששמענו אומרים זה לזה נמלים (או חגבים) הולכים בכרמים כאנשים כמאמר חז"ל (וסוטה ל"ה. ומובא ברש"י) ואם כזה היינו בעיניהם מכלל הדבר אתה למד ששאר האנשים שם הם גדולים וגבוהים למאוד. כי הרי הם נחשבים אצלם כאנשים ועלינו אומרים נמלים כאנשים. ומזה תדעו מדות אנשים אשר שם.

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 190 – יג תשרי תשס"ה לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר באר מים חיים פרשת דברים - פרק א

וגם יאמר ה' אלהינו דיבר אלינו וגו'. כלומר כי ה' דיבר אלינו לבד, לומר שזכות עצמינו גורם לירושת הארץ. ועל כן היתה דברו הטוב לאמר. ולכאורה האי לאמר אינו מובן כי למי יאמרו זאת. ואמנם כי לצד שאמר דיבר אלינו ודיבור הוא לשון קשה (תנחומא צו י"ג) ולכאורה מה קשה כאן הלא זאת טובה דטובת ישראל הוא. ואמנם שהוא דיבר זאת בגזרה רבה על ישראל שילכו אל הארץ. כי אפשר לא ירצו ישראל לילך מהר חורב אחרי שראו שם גילוי שכינתו יתברך לעין כל בפירסום רב שלא היה כזאת מעולם. וקבלו שם התורה ועשו שם משכן לה' בארץ שכביכול אל עליון ברוך הוא ירד ממעונה אלהי קדם ממקום כבודו לדור עם ישראל בארץ בשכונה אחת. ומי שלא התגאל בפת בג תענוגי נופת טינופת צוף העולם הזה ומעשה תעתועיו ודאי יאמרו מה לנו כבישת ארץ ז' עממין ארץ זבת חלב ודבש הלא טוב לנו עתה לשבת בהר הזה יותר מכל מחמדי עולם. ולזה דיבר אליהם קשות בגזירה שילכו אל הארץ, לרוב אהבתם להנחילם ארץ נחלה כיום הזה. וידוע (תנחומא שם) אשר אמירה מורה על אמירת חיבה ואהבה. ולזה הזכיר שני הבחירות, דיבור ואמירה. דיבר אלינו בחורב לאמר. להראות כי בשני הבחינות היתה דברו כאן. בגזירה עלינו, ובאהבה וחיבה. והנה הדיבור הקשה היה על ידי

האהבה אלינו ולזה דיבר אלינו בחורב בבקשה לאמר לנו על ידי רוב אהבתו וחמלתו, והבן. רב לכם שבת בהר הזה. כלומר הנה באמת גדול ורב הוא לכם שבת בהר הזה. לחם יורד מן השמים והוא מאכל ומזון מלאכי מעלה כמו שאמרו ז"ל (יומא ע"ה ע"ב) בפסוק (תהלים ע"ח, כ"ה) לחם אבירים אכל איש. הבגדים גדילים עם האדם ואינם נקרעים ולא נבלים כמו שאמר הכתוב (דברים ח', ד') שמלתך לא בלתה וגו'. ועל הכל למעלה למעלה שכינתו אתכם. והנה ה' אלהיך עמך לא חסרת דבר, ואפשר לא תחפצו כלל לצאת מזה לרוב הטובה. אבל אני אין רצוני בזה כי אם פנו וסעו וגו':

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 191 – יד תשרי תשס"ה לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

שפת אמת ספר בראשית - פרשת וישב - שנת [תרמ"ח]

ב"ה [תרמ"ה]:

וישב יעקב כו' ובמדרש המוץ והתבן מדיינים כו' דכתיב מאלמים אלומים בתוך השדה כו' דחז"ל אמרו אברהם קראו הר ויצחק שדה ויעקב בית. והם בודאי שלשה תקונים זה אחר זה כי אברהם הי' הראשון כדכתיב ימצאהו בארץ מדבר שהי' העולם תהו. והוא הי' המתקן הראשון שמקודם צריכין לבער הרע ולהיות מוכן לקבל צורה. ואח"כ בחי' שדה כמ"ש האר"י ז"ל בתוספות שבת לכה דודי נצא השדה שבחול נק' מדבר. ובבוא הארת השבת נעשה בחי' שדה הראוי לזריעה. אכן השבת עצמו הוא בחי' בית נחלת יעקב. וג' אלו רמזם שלמה המע"ה הכן בחוץ מלאכתך ועתדה בשדה כו' אחר ובנית ביתך. והם נוהגים בכל עובד ה' שבתחלה הוא מדבר. ואח"כ כשזוכה להיות עובד ה' יש בו עוד פסולת עד שצריך לתקן העבודה להיות סולת נקי'. וכן הי' בדורות. דור המדבר. אח"כ כשנכנסו לארץ ישראל זבת חלב ודבש בחי' השדה. ואח"כ בנין בית המקדש. והנה יצחק הי' בחי' שדה ולכן הוצרך יעקב ובניו לברר התבואה מתערובת קש של עשו ואלופיו. [רמז וישב גי' שדה לפי חשבון אות ה'. י' וד'. כי בשדה נכלל שם הקדוש שד"י. ובחסרון היו"ד היא סט"א. ושדה הוא הכולל כל אלה וצריך בירור והתישבות] וכמו שיש י"א

אלופים היו י"א שבטים כמ"ש אחד עשר כוכבים שהם עומדים לכלות אלופים אלו. והשבטים הם שערי הקדושה כמ"ש במ"א בפסוק זה השער לה' י"ב שערים שהיו במקדש. ויש י"א מיני הסתרות שאין מניחין לכנוס באלה השערים. ויוסף הוא השער שאין בו מגע נכרי. וכתוב קמה אלומתי וגם נצבה. והוא רמז הסולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה כמ"ש וזה שער השמים. וכ"כ מי יעלה לנו השמימה ר"ת מילה שע"י שמירת אות ברית קודש מתעלה האדם ולא יוכל לשלוט בו מגע סט"א:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה - מדור "שוב הארץ" ח"א - גליון 192 - טו תשרי תשס"ה לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" - עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

שפת אמת ספר במדבר - פרשת מסעי - שנת [תרס"ד]

במדרש כי אתם באים כו' כשירד המן ברכו הזן את הכל משנכנסו אל הארץ ברכו על הארץ ועל המזון וברכה זו חביבה כו' אשר תרתי להם כו' צבי הוא לכל הארצות כו' ע"ש כל המדרש. המן הי' מתנה מן השמים בחדש עליון וזה ברכת הזן את (כל) העולם בטובו בחדש כו'. אבל ברכת הארץ יתירה מה שניתן לבנ"י להמשיך השפע ברכה ע"י מעשיהם. והנה א"י היא מעט הכמות ורוב האיכות כי העיקר הוא הפנימיות ולכן נדמה כצבי שאין עורו מחזיק את בשרו שהפנימיות רב מאוד מן החיצוניות מלבוש החיצון. ולכן נק' זבת "חלב" ודבש" ס"ת שב"ת שגם השבת הוא כן שמתגלה בו פנימיות השפע ולכן הוא מוכן רק לבנ"י דגם הם מעט הכמות אתם המעט מכל העמים. אבל פנימיות שלהם רב וגבוה מאוד ולכן גם בישראל כתיב דבש" וחלב" תחת" לשונך ס"ת שב"ת. ובאמת הכל מצד התורה שכל העולם נברא בתורה. וא"י שהוא עיקר העולם ובאמצע העולם שמשם מתפשטין כל המקומות א"כ שם עיקר התורה. וכן בנ"י שבשבילם נברא כל הבריאה א"כ הם בני תורה. וז"ש חבלים נפלו לי בנעימים דרשו בזכות התורה שנקראת נעים וכתוב נעימים רומז לתורה שבכתב ושבע"פ וז"ש נחלת שפרה עליהם נאה ללבושם ולבושם נאה להם. ולכן כתיב זאת הארץ אשר תפול לכם. כשבנ"י נכנסו לא"י נגלה להם פנימיות א"י

וע"ז כ' מה רב טובך אשר צפנת ליראיך פעלת כו' נגד בני אדם שאין הכל מבינים פנימיות ארץ ישראל רק בנ"י לכן נקרא ארץ ישראל שלהם נגלה זו המתנה גנוזה, וכשיצאו בנ"י משם יצא הודה זיוה הדרה כדאיתא בגמ' פשטה לה גמרא לה. והנה מן הוא לחם מן השמים בחי' תורה שבכתב וא"י בחי' תורה שבע"פ מעין התורה שנפתח ע"י פיהם של ישראל כמ"ש לעיל דבש וחלב תחת לשונך ולכן הוא חביב כמ"ש חביבין דברי סופרים מדברי תורה ולכן חביב א"י יותר מן המן דמאן דאכל דלאו דילי' בהית לאסתכולי בי'. ובא"י זכו אל התורה בכח היגיעה. והמזון הוא כפי התורה ולכן במדבר ניזונו מהמן ובא"י ע"י עבודת הארץ דמפקא מזון כדאיתא בגמ' והכל ענין אחד:

שפת אמת ליקוטים - הערות מבניו וחתניו של רבינו המחבר זצ"ל זי"ע

איתא וקנטיף דובשא מתאיני כו' היינו זבת חלב ודבש עיין שם, ומשמע דדבש תאנים הוא:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם השי"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו העניינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "שוב הארץ" ח"א – גליון 193 – טז תשרי תשס"ה לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר שם משמואל פרשת שמות - שנת תרע"ב

ובזה יש לפרש מה שבכל הפרשה מן ויקם מלך חדש עד וימררו את חייהם, שהוא התעוררות הגלות נאמר ישראל בלשון יחיד עם בני ישראל רב וגו' עד וכאשר יענו אותו וגו'. כי ידוע שהתאחדות ישראל היא מצד הפנימיות שבהם, כי בגופים הם נפרדים זמ"ז ורק בנפשות הם מתאחדים. וע"כ איש אשר עבודתו בקרירות בלתי רגש הנפש עוד איננו נוגע לכלל ישראל, וממילא אין לו עזר מהכלל, ורק כשהוא עושה ברגש הנפש הוא מתאחד בכלל. וע"כ הגלות שהיתה בענין חיות ורגש הנפש ע"כ מזכיר אותם בלשון יחיד, ובזה הענין התחכמו ליטול מהם זה הכח ולהניח זה הכח בעבודתם. ובהתעוררות הגאולה שוב מזכירים השי"ת בלשון יחיד, ראה ראיתי את עני עמי אשר במצרים ואת צעקתם שמעתי מפני נוגשיו וגו' כל הפרשה, כי ענין זה הי' בגלות וצריך לישועה.

**וזה שאמר הקב"ה וארד להצילו מיד מצרים ולהעלותו מן הארץ ההיא אל ארץ טובה ורחבה אל ארץ זבת חלב ודבש,
כי ארץ ישראל היא המאחדת את ישראל ולא נתערבו עד**

שעברו את הירדן, וידוע מענין א"י שהיא חיות דקדושה
וארץ צבי כתיב בה גמדא ופשטה כאילו הי' בה רוח חיים כי
היא רומזת לארץ עליונה, ודוד המלך שהיה מרכבה לה הי'
תמיד בחיות ורגש הנפש בשירות ותשבחות, ובזוה"ק (ח"א
ר"ז ע"ב) דוד מלכא איהו חי וקורבא דיליה לחי העולמים:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם השי"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 194 – יז תשרי תשס"ה לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר שם משמואל פרשת שמות - שנת תרע"ב

אך במה שאמר השי"ת ולהעלותו אל ארץ זבת חלב ודבש שהיא חיות דקדושה כנ"ל, מזה תמה מאין תהי' להם חיות, כי מאחר שחטאו בחיים אין להם חיים. וזה שדקדק מה זכות יש להם שיעשה להם נס, שלכאורה אינו מובן מאין ידע שיעשה להם נסים, ועיין רמב"ן בפסוק ואמרו לי מה שמו שעדיין לא נאמר למשה שיעשה ביציאת מצרים אותות ומופתים. אך לפי האמור יש לומר דלשון נס נאמר על לשון הגבהה, כענין (ישעי' מ"ט) ארים נסי, (שם ה') ונשא נס לגוים, ולא בא דוקא על אותות ומופתים. והנה הבין משה שלהעלותם אל ארץ ישראל צריכין לחיים חדשים, וזהו הנס להגביה אותם משפל חיותם לחיים גבוהים בהתרוממות הנפש, ומאין יזכו לזה, וידיעה זו היא ידיעת עיקרי הגאולה והי' רוצה לידע מה היא הזכות, ולא ח"ו כמקטרג רק להתברר על עסקיו כענין ששאל מה שמו להתברר על עסקיו כמ"ש במד"ר (פ' ג'), ועיין רמב"ן שפירש שדרך שאלה בקש שיודיעהו מי השולח אותו כלומר באיזה מדה הוא שלוח אליהם עי"ש, כן יש לפרש מה זכו ישראל, ודו"ק:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה - מדור "טוב הארץ" ח"א - גליון 195 - יח תשרי תשס"ה לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" - עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר שם משמואל פרשת פקודי - פקודי וחודש שנת תרע"ב

ואדמו"ר הרי"מ זצללה"ה מגור אמר בפסוק השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם לעשות מהם שמים. והדורות הראשונים לא הגיעו למדה זו ודי שיפקיעו את עצמם. וע"כ לא הקריבו בני נח שלמים שיש בהם אכילת בעלים, שזה מורה לעשות מאכילה גשמית עבודה קדושה. ונגמר זה הענין ביציאת מצרים. והיתה הכוונה להכניסם לארץ לחרוש ולזרוע ולעשות מלאכות גשמיות והכל יהי' עבודה לשמים, כמאמר הכתוב (שמות ג') אעלה אתכם מעני מצרים וגו' אל ארץ זבת חלב ודבש. וכל הענין הזה לעסוק בגשמיות ומ"מ להיות כולו קודש לא נגלה לראשונים. וזה עצמו הוא מאמר בן הרשע מה העבודה הזאת לכם, שפירשו בו בענין לכם כגון אכילת פסח מצה ומרור, כי עבודה בפרישה מעוה"ז כבר נודעה לו מדורות ראשונים ואין על זה לערער, אבל כאן הוא רואה עבודה חדשה:

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם השי"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה - מדור "טוב הארץ" ח"א - גליון 196 - י"ט תשרי תשס"ה לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" - עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל
להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א
אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

פרי חיים קאמארנא - פרשת שלח

לכן זב'ת חל'ב ודב'ש הוא סופי
תיבות שב"ת, כי "שבת" היא
בחינה אחת כמו "ארץ
ישראל".

(עיי'ן שפת אמת פרשת מסעי תרס"ד)

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 197 – כ תשרי תשס"ה לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

**ספר אדמת קודש (ארץ ישראל לגבולותיה), סוף פרק שביעי –
[הרב יצחק גולדהאר, ירושלים תער"ג לפ"ק]**

הגבול שבין שני חלקי הארץ השונים בטוב אדמתם, כבר הודיע לנו ר' יוחנן שהראה לנו השטח של האדמה היותר שמנה שבא"י, באמרו "לדידי חזי לי זבת חלב ודבש דכל ארעא דישראל והוי כמבי כובי עד אקרא דתולבנקי עשרי ותרתין פרסי באורכא" וכו'. ובמקום אחר בתלמוד הביאו דברי תלמידו של ר' יוחנן בגירסא אחרת: "והויא כמבי מיכסי עד אקרא דתולבנקי כ"ב פרסי אורכא" וכו'.

וכבר בארנו אשר בי כובי היא עיר בבעל גד (מישור שדידי, או מירדזש עיון) בקצה הצפון של כיבוש יהושע, וכעת לעיר זאת קורין כירפ"י. ולעיר בי מיכסי כעת קורין דיר מימיס, והיא סמוכה מאד לבי כובי, ביניהן מהלך רבע שעה.

[וממה שמצינו שהיתה עיר בי כובי בבבל קרוב לפומבדיתא (סוכה כו; וכתובות קיא, וגיטין ד.) אין סתירה לדברינו, לפי שיהודי בבל לערים אחדות שבמדינתם קראו כשמות ערי א"י, כמו הוצל דבית בנימין בא"י ויש הוצל עיר בבבל (מגילה כט, וכתובות קיא), עיר בית היני וכפר היני היו בא"י, וגם בבבל עיר היני הסמוכה לשילי (ביצה כה; וב"מ סג:), כפרה עיר בא"י (ירושלמי פאה פ"ח ה"ז) וכפרי עיר בבבל].

ועל דבר "אקרא דתולבנקי", כבר בארנו כי זה המקום אשר כעת קורין "קאראווא" הסמוך להר שקורין לו "תוואניקי", "קראווא" הסמוך ל"תוואניקי" הוא "אקרא

דתולבנקי" שבתלמוד, ומקומו דרומית מזרחית לשכם וקרוב לה. והמרחק שבין המקומות ההם מסייע לדברינו, כי לפי המדידה המדוייקת, ולפי מה שנודע לנו אורך האמה התלמודית המחזקת 76 סינטים, ואורך המיל והפרסא, אנו רואים אשר מן בי כובי (היא אַל כִּירְבִי) או מן בי מיכסי (דִּיר מִימִיס) עד קאראווא של תּוואנִיקי יש מרחק 134,6 קילומיטר שהם כ"ב פרסי, והשטח שבין המקומות האלה יכיל הארץ השמנה, זבת חלב ודבש דכל ארעא דישראל.

[ודברי רש"י ז"ל שכתב "ואם באתו לצרפו יחד הוי כמבי כובי" וכו', אינם סותרים את דברינו, כי מה שבארנו כוונת דברי ר' יוחנן שתחלק היותר שמן שבא"י משתרע מבי כובי עד אקרא דתולבנקי, היינו בכלל השטח הצפוני יותר שמן מהשטח הדרומי. אולם יודעים אנחנו כי בחלק הצפוני יש מעט מקומות כחושים, ולהפך בחלק הדרומי יש מעט מקומות שמנים כמו זבת חלב ודבש שראה רמי בר יחזקאל בבני ברק ור' יעקב בן דוסתאי בלכתו מאונו ללוד. – עוד ראוי להעיר אשר המרחק מאקרא דתולבנקי (קאראווא של תּוואנִיקי) ולדרום עד קצה הישוב היינו עד ראש הר מעלה עקרבים (קוֹרְנוֹב) ג"כ כ"ב פרסי. וכפי הנראה זכר ר' יוחנן את אקרא דתולבנקי (ולא עיר אחרת) להודיע כי שם חצי האורך של כיבוש יהושע, בדיוק].

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 198 – כא תשרי תשס"ה לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר שיר השירים פרק ב

(ד) הַבִּיאֲנִי אֶל בֵּית הַיַּיִן וְדַגְלוּ עֲלַי אַהֲבָה:

ספורנו על שיר השירים פרק ב פסוק ד

הביאני וגו', אל ארץ ישראל שהיה מקום כל תענוג ומזון שלא בצער כאמרו זבת חלב ודבש. ודגלו, להלחם עלי אהבה, להלחם בעודנו באהבה, כאמרו "כי לא בחרבם יירש ארץ וגו' כי ימינך וזרועך ואור פניך כי רציתם.

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה

שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 199 – כב תשרי תשס"ה לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר חבת ירושלים מאת הג"ר חיים הורוויץ זצ"ל ירושלים תר"ד לפ"ק – [מהדורת ירושלים תשכ"ד לפ"ק, עמוד ריח]

והנה בחומש עם פי' הרמב"ן נדפס בסופו דברי הרמב"ן ז"ל המתחיל עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים בית אלקינו ושער השמים כו', והוא באריכות כולו ממתקים וכולו מחמדים, שפתי צדיק ידעון רצון להרצות שבחי עיר קדשינו ובית קדשינו ת"ו, ומתאונן על חורבנם, ושם מקונן בזה"ל, היום הזה ראיתי בך קדושה, חזות קשה, מצאתי בך איש יהודי נגש ונענה והוא צבע, ובוז ישבע, ואליו יאספו בביתו בין גדולים וקטנים אם ישלמו מנין, עדה שאין לה ענין, לא מקנה וקנין, עם עני ואביון, ופרי הארץ לגאון ותפארת, ופריה ותבואתה מרובה, ועדיין היא זבת חלב ודבש ליושבים בה, דימיתך הורתי ליולדת שמת בנה בחיקה והחלב בשדיה למכאובים, ותניק את גורי הכלבים כו', כי טוב לי יום בחצריך, ולבקר בהיכלך החרב ומקדשך השמם, לחזות לרצות אבניך ואת עפרך לחונן, ועל חרבותיך לקונן, וכו' וכו'. ומאריך עוד בדבריו קדושים.

והנראה שדברים אלו הקדושים הארוכים כתב מיד בבואו לעיה"ק ירושלים וכו'. ונתגלגל זכות על ידי זכאי וקדוש הרמב"ן ז"ל, שמאז נתיישבו אחב"י בעה"ק ת"ו.

ארץ זבת

אין זה כי אם "בית אלקים", וזה שער השמים!

חלב ודבש

וכן נענשו דור המדבר בענין המרגלים שלא האמינו מה שאמר להם הש"ת שהיתה ארץ זבת חלב ודבש, וכן ממה שאמרו (חגיגה י"ג) במופלא ממך אל תדרוש במוכסה ממך אל תחקור וכו', נראה שאין לאדם לחקור בכמו אלו הענינים שהם עמוקים ומכוסים, וכמו שאמרו במשנה (שם י"א) אין דורשין וכו' וכל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מזה למעלה מזה למטה וגו' וכל שלא חס על כבוד קונו וכו'. (בית אלקים להמב"ט, שער היסודות פרק א')

**ב"ה – מדור "טוב הארץ" ח"א – גליון 200 – כג תשרי תשס"ה לפ"ק
ז"ל בקביעות ע"י: "אודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל" – עיה"ק ירושלים תובב"א**

גליון יומי לחיזוק והתעוררות למצות ישוב ארץ ישראל
להחזיר עמדת מצות ישוב א"י ליושנה, להחזרת כל אחב"י לארצינו הקדושה, ועי"ז נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו בב"א
אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש

ספר כל בו – סימן כ"ה ג דין הלכות ברכת המזון

ואמרו ז"ל כל שלא אמר ארץ חמדה טובה ורחבה לא יצא ידי חיוב. ששבח זה הוזכר למשה רבינו ע"ה כשנגלה לו השם בסנה כמו שכתוב אעלה אתכם מעני מצרים וגו'. והוסיפו לומר חמדה, שעל ידי שהיא זבת חלב ודבש היא ארץ חמדה, ונמצא שבזה הלשון נכללו כל שבחיה אשר בכתוב.

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה

נודה לך ה' אלקינו על ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה